

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

7-8 - červenec - srpen 2000

19. ročník

Revizor se bude hrát v úterý 26. 9. v 19,00 hod. Haus der Begegnung

Z obsahu:

Rozhovor s Caroline Vasicek

Nejstarší opera všech dob zazněla v Litomyšli

IPB zkrachovala, převzal ji na čas stát

Česko nemá nejvíce úředníků v Evropě

Literární příloha

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vás srdečně zve:

na představení
Divadelní společnosti Josefa Dvořáka

„Spaste duše REVIZOR“

Nikolaj Vasiljevič Gogol - Josef Dvořák - Karel Brožek

úterý 26.9. 2000 v 19,00 hod, Haus der Begegnung Mariahilf
Otto Bauer-Gasse 7, 1060 Wien
Autobus 13A, 14A, 57A, tramvaj 52, 58, v blízkosti U4

Objednávky: Ludmila Líbal tel: 879 17 44

Vážený Nikolaji Vasiljeviči!

Váš Revizor měl premiéru 1836 v Petrohradě. Vím, že jste hru napsal na základě vyprávění vašeho kolegy básníka Puškina, jehož si při jakési cestě spletli s vládním úředníkem. Někdo by z toho udělal anekdotu, vy jste napsal hru. Skvělou hru. Nadávali vám kvůli ní. Herci Ščepkinovi, s nímž jste se tehdy přátelil, jste po premiéře Revizora napsal: “Všichni jsou proti mně. Starí důstojníci křičí, že mi nic není svaté, policajti jsou proti mně, kupci jsou proti mně, literáti jsou proti mně. Nadávají a hrnou se na hru..” Nadávali vám, protože se ve hře poznali. Když jsem ji po sto padesáti letech vzal do ruky, měl jsem pocit, že jste jí dopsal včera. Že žijete někde vedle mě a trochu se našemu dnešnímu světu smějete. Světu, kde jdeme do kolen před úřadem, kde funkce má větší váhu než charakter nebo vzdělání. Možná jste si tehdy před dávnými lety říkal, že píšete jen takovou legraci, která by lidem nastavila zrcadlo. Možná jste chtěl, aby se na sebe podívali a viděli, jak jsou mnohdy směšní a malí. Až mi bere dech poznání, že se za ta dlouhá léta pranic nezměnilo. Kdo ví, jaké já sám budu mít za chvíli pocity. Třeba budu také někomu psát: “Všichni jsou proti mně.” A ještě raději bych opakoval další větu: “Nadávají a hrnou se na hru.”

S úctou Váš

Josef Dvořák

P.S. Velké dilema jste mi způsobil, vážený Nikolaji Vasiljeviči, zamiloval jsem si i roli hejtmana, i roli revizora. A víte, jak jsem to vyřešil? Po svém - obsadil jsem se do obou.

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vás srdečně zve:

na lidovou operetu
“PODSKALÁK”

Karel Hašler, F.F. Šamberk
v hlavní roli J. Zíma
pondělí 16.10. 2000 v 19,30 hod.
divadelní sál české školy Komenský
Sebastianplatz 3, 1030 Wien

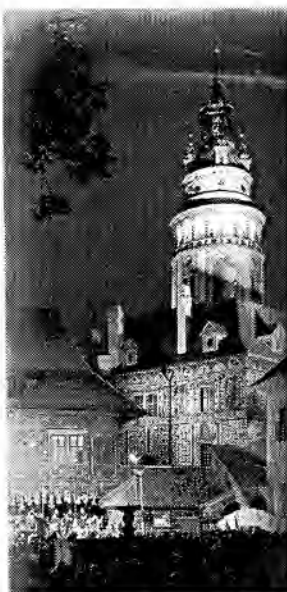

Slavnost pětileté růže - Český Krumlov

Již tradiční slavnost pětileté růže, oslava českého renezančního šlechtice pana Petra Voka, který byl hostitelem po dobu trvání slavnosti, se tradičně vydařila. I přesto, že byly malé uličky nabity k prasknutí, byli lidé usměvaví a prodávající ochotní. Děti a mládež se bavily. Kejkrlíř „prinz Bajaja“ se svým koněm (divadlo Studna Hosín) pobavil a doslova donutil stát, smát se a bavit se, za plného poledne pod prudkým sluníčkem nejen děti, ale i davy dospělých (bez dětí). Petr Vok s družinou a s katem se osobně přesvědčoval o poctivosti místních krčmářů návštěvou několika hostinců, v Čatlanvské ulici vyhrávala středověká dívčí hudba Psalteria, v Hradební ulici tančil soubor Firetto renezanční tance. Bratři z Růže Český Krumlov předváděli své šermířské umění. To je něco z mála co Krumlov nabízel. Ani se nezmiňuji o možnosti návštěvy hradu, zámeckého - barokního divadla, městského muzea, muzea Egona Schieleho a mnohých galerií. V zámeckém parku na raritním otáčecím hledišti jsme měli možnost v režii Oskarem vyznamenaného režiséra Jiřího Menzela a v provedení Jihočeského divadla z Českých Budějovic zhlédnout hru „Veselé paničky Windsorské“ od Williama Shakespeara. I když divák z vnějška „mrzne“, vnitřně je teplý, spokojený a rozesmátý. Mám veliký obdiv k hercům, kteří v tomto jedinečném kouzelném prostředí, ale pro ně tak obtížném, podají tak vynikající herecké výkony. A proto, jedťe příští rok s námi, stojí to zato.

Jediné co mně a myslím, že i jiným, úplnou radost trochu kalilo, byl kolizující termín se dnem otevřených dveří v nové sokolovně.

hb

Moravo, Moravo..- ve dvou tóninách. Mähren und mehr - in zwei Tonarten

27. dubna t.r. uspořádal Škol-
ský spolek Komenský společně s
přáteli se Schwechtu, ve školní klub-
bovně večer dvoujazyčné poezie
Moravo, Moravo..- ve dvou tóni-
nách. Mähren und mehr - in zwei
Tonarten.

Básně v překladu paní Grusche-
rové přednášela paní G.Schleisová
za doprovodu paní I. Antoniové
kytara. Člen brněnského Národního
divadla pan Ladislav Lakomý se
ujal přednesu v českém znění.
Pořad uváděl a velice úspěšně
moderoval a přednášel pan V. Stej-
skal.

Doufáme, že se tak dobrých
večerů dočkáme více a že se i
časem probudí ještě větší zájem
diváků a pořadatelů gratulujeme k
tak šťastnému pořadu. Myslíme si,
že jim vyčtený cíl vzájemné porozu-
mění pomocí literatury byl dosa-
žen.

hb

Výbor Kulturního klubu přeje všem čtenářům i čtenářkám pěkné léto a prázdniny či dovolenou!

Kursy češtiny

Čeština - pro začátečníky i pokročilé.

Zájemci hlase se na tel. č. 6023651 Dr. Malá

Čeština - začátečníci i pokročilí.

Zájemci hlase se na tel. č. 4089841 Dr. Brandeis

Tiskařský šotek opět řádl

Na titulní straně jsme uvedli "Rozhovor s Dr. Behalem", moc se paní Dr. Behal omlováme za tuto tisko-
vou operaci redakce.

Vážení čtenáři, kteří se nově přihlásili

Nemáme placenou sekretářku a proto touto formou srdeč-
ně děkujeme všem nově se přihlášeným čtenářům, a doufáme,
že jsou s časopisem spokojeni. Prosíme o jejich ohlasy, přání,
návrhy a kritiku. Pokud budete mít zájem časopis dále odebí-
rat, složenky pošleme v zářijovém čísle. *Výbor a redakce*

Kursy slovenštiny

Slovenština - poriada Slovenský inštitút. Začiatočníci
aj pokročilí, individuálne alebo v malých skupinách,
rýchlokurzy. Informácie a prihlášky na tel. 53 40 57
alebo osobne v Slovenskom inštitúte, Wipplingerstr.
24-26, 1010 Viedeň

Výzva čtenářům !!!

Naše kancelář není obsazená a proto prosíme o
pochopení, když se nás nedovoláte.

Namluvte vaše přání na záznamník a mějte s námi
asi pět až sedm dnů strpení než se určitě ozveme.
Další možnost je, že nám zprávu nafaxujete, ale i zde
prosíme o týdení strpení. Máte-li možnost nám zprávu
poslat e-mailem, odpovídáme během dvou dnů.
Klubová email adresa: kulturklubcs@Eunet.at

Děkujeme

Výbor a redakce

Kdy a kam vysíláme

UTC	kHz	m	Oblast
01:30-01:57	7345 11615	41 25	Severní Amerika Jižní Amerika
02:30-02:57	7345 11615	41 25	Severní Amerika
08:30-08:57	11600 21745	25 13	Jihovýchodní Evropa Východní Afrika, Střední Východ
09:30-09:57	21745	13	Jižní Asie, Západní Afrika
11:00-11:27	11615 21745	25 13	Severní Evropa Jižní Asie
12:30-12:57	6055 7345	49 41	Střední Evropa Západní Evropa
13:30-13:57	13580 17485	22 16	Severní Evropa Jižní Asie
15:30-15:57	5950 21745	49 13	Západní Evropa Východní Afrika
17:30-17:57	5930 21745	49 13	Východní Evropa/Asie/Austrálie Střední Afrika
19:30-19:57	5930 11600	49 25	Západní Evropa Jihovýchodní Asie/Austrálie
21:00-21:27	11600 15545	25 19	Jihovýchodní Asie/Austrálie Západní Afrika
23:30-23:57	11615 17485	25 16	Severní Amerika Jižní Amerika

*plenos prostřednictvím stanice WRMI Miami na Floridě

Satelitní vysílání prostřednictvím sítě World Radio Network - EuroMix

UTC	Galaxy 5 3.820 GHz, Transponder 6, vertikální polarizace, vedlejší kmitočet zvuku 6.2 MHz	Severní Amerika
13:00 - 13:27		
14:30 - 15:00 (EuroMix)	Eutelsat Hot Bird 10.853 GHz Transponder 117, H-polizace, Audio Subcarrier 7.74 MHz Digital: 12.475 GHz, Transponder 86, H-pol.	Evropa

Posluchači v Austrálii se mohou s pořady České redakce Radio Praha setkat také na lokálních frekvencích FM/AM českého vysílání australského rozhlasu SBS.

Program českého vysílání Radia Praha

Radio Praha vysílá každý den v češtině dvanáct půlhodinových relací, jejichž obsah je následující:

PONDĚLÍ - PÁTEK

- Zprávy /4-5 minut/
- Aktuální blok /15-17 minut/ přibližuje nejdůležitější události uplynulých 24 hodin v České republice, jeho součástí je poznámka na „téma dne“ a přehled českého tisku.
- Rubrika /5-7 minut/ „Sport“ /pondělí/ - víkendové výsledky domácích sportovních soutěží, výsledky českých sportovců v zahraničí. „O čem se mluví“ /úterý/ - analýza jednoho z témat, kterými žije česká společnost. „Kultura“ /středa/ - zajímavosti ze světa kultury, literární a hudební novinky. „Ekonomika“ /čtvrtek/ - české hospodářství očima ekonomů a podnikatelů. „Cestujeme po Česku“ /pátek/ - návštěvy přírodních a architektonických památek, zajímavosti z různých koutů České republiky.

SOBOTA

- Zprávy /3-4 minuty/
- Týden v ČR - přehled nejdůležitějších událostí uplynulých dní. České týdeníky - výběr z nejzajímavějších článků českých periodik. Sobotní kalendárek - reportáže, rozhovory, výročí, archivní nahrávky, soutěže.

NEDELE

- Zprávy /3-4 minuty/
- Kulturní a společenský magazín - největší kulturní události týdne, rozhovory se spisovateli, herci a hudebními skladateli, novinky a evergreeny české hudby, talkiár.
- Zadáno pro krajany - informace a zajímavosti pro naše posluchače z řad krajanů.
- Listárna - zamýšlení nad dopisy posluchačů

Těšíme se s Vámi na shledanou na vlnách Radia Praha.

Pohádky na videokazetách:

- Byl jednou jeden král
- Pyšná princezna
- Princezna ze zlatou hvězdou
- na čele
- Hrátky s čertem
- Císařův pekař
- Nesmrtelná teta
- Pohádky bratří Čapků:
- Vodnická, Poštácká,
- Tulácká
- Maxipes Fik
- Broučci
- Rákosníček a jeho rybník

Půjčování je zdarma, záloha 100,- ATS. Termín vypůjčení u p. Knižka v hosp. "Zur böhmischen Kuchl, tel.: 4025731.

Lázně Poděbrady

Československý ústav zahradniční nabízí pro čs. krajany léčebné pobyty v Lázních Poděbrady za ceny, které platí čs. občané - samoplátci. Tyto výhody se také vztahují na rodinné příslušníky (manželé, děti), kteří nemají český nebo slovenský původ. Ceník a podmínky přihlášky v kanceláři klubu.

Pro orientaci v mimosezóně stojí jednolůžkový pokoj mezi 640 - 870Kč na den a v hlavní sezóně od 1.5.do 31.10. 710 - 930Kč na den. V ceně je zahrnuto celodenní stravování, lékařské prohlídky a jedna léčebná procedura denně.

Protože je kancelář neobsazená, namluvte vaše přání a hlavně tel. číslo na záznamník (starý špatně fungující jsme vyměnili za nový záznamník), během týdne se Vám ozveme.

Nový výbor Menšinové rady

předseda Dipl. Ing. Ota Ceška
 místopředsedové Prof. Karel Matal, Miroslav Brožák, Jiří Uher
 jednatel Dr. Karel Zachar /místojednatel Jindřich Brázdil
 pokladník František Dvorský /místopokladník Olga Matalová
 členové výboru....Petr Gregory, Josef Koutník, Mag. Pavel Rodt, Josef Bocek
 revize.....Rudolf Wedral,Ludvík Vávra, Hana Kostohryzová
 Přejeme nově zvolenému výboru do jeho činnosti vše nejlepší a doufáme, že se konečně uskuteční plodný dialog mezi všemi spolky, jako oboustranná inserce programu, možnost hostování ve Slovanské besedě a nebo realizace společného programu. Myslíme si, že by to byl velký krok k vzájemnému porozumění a jeden díl řešení otázky české a slovenské menšiny v Rakousku.
 Za výbor a red. radu, předsedkyně Helena Baslerová

Speciální základní škola při fakultní nemocnici

ředitelka Mgr. Ilka Vaňurová
 Brno, Černopolní 9, tel: 45 21 15 20, 45 12 16 40
 tel/fax. 45 21 15 20 E-mail: speczs@iol.cz
 hledá sponzory pro vybudování odpovídajících prostor pro výuku a zázemí jejich speciální školy.

Dovolte nám jen velice krátce školu a její cíle představit.Tato speciální škola při fakultní nemocnici čerpá z 40. leté tradice. Jejím úkolem je dětem, které jsou v nemocnici hospitalizovány umožnit nejen průběžné školní vzdělání, ale vytvořit domácí prostředí, lidské teplo, psychickou podporu, prostě děti "zaměstnat", zabavit a animovat k různým aktivitám a soutěžím.

Popis projektu je v kanceláři klubu k dispozici

Parlament české republiky Senát - Stálá komise senátu pro krajanů žijící v zahraničí

14. června odpoledne byla v Praze svolána 17. schůze Stálé komise senátu pro krajanů žijící v zahraničí. Klub byl zastoupen předsedkyní Ing. Helenou Baslerovou.

Na programu byl stručný půlroční přehled plnění pracovní Agenty 2000, dále uplatňování zákona č.194/1999 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky. Možnosti jeho úpravy. Připomínky české komunity na Slovensku. Stanovení dalšího postupu při realizaci věcného záměru právní úpravy postavení krajanů žijících v zahraničí, kteří nejsou státními občany České republiky.

Sdělení o výsledku pracovní cesty do Švýcarska 18.-22.5.2000 a dále informace o akcích zahraničních Čechů:

Setkání krajanů 22.-26.června 2000 v Mladé Boleslavi. Účast členů Stálé komise v pátek dne 23. června 2000 na a) semináři o vystěhovalectví; b) slavnostním otevření výstavy o historii vystěhovalectví; c) večeri s krajanů.
Beseda s představiteli zahraničního Sokola v rámci přípravy XIII. Vsesokolského sletu (1.-2.7. 2000)

20. výroční kongres Společnosti pro vědy a umění 9.-13. srpna 2000 ve Washingtonu.

Účast členů Stálé komise na konferenci zahraničních Čechů 30. září - 5. října 2000 v Praze.

Různé:

Předseda komise Špaček oznámil, že na podzim již nebude příjem televize po satelitu v Rakousku 1 a 2 program České televize zprávy a informační programy zakódován.

Pí. Baslerová požádala o přesné zjištění kritérií žádosti o náhradu již provedených prací.

Kdo a kam může zažádat o odškodnění.(Po vyjasnění Vás budeme informovat v dalších číslech klubu.)

Jsme přesvědčeni o tom, že Vás bude zajímat navrhovaná úprava postavení krajanů atd. a prosíme o evt. návrhy.

Z návrhu "Věcného záměru" právní ústavy postavení krajanů žijících v zahraničí, kteří nejsou státními občany ČR: (výtažky - originál v redakci)

I přes již schválené rozšíření možností získat státní občanství České republiky zůstává i nadále část fyzických osob, žijících v zahraničí a hlásajících se k užšímu vztahu k České republice, mimo právem regulovaný vztah. Navrhovanou úpravou by došlo k ocenění existence a postoje krajanů vůči České republice a současně by se krajanům přiznala určitá práva. Právně by bylo zakotveno, že tyto osoby nejsou České republice úplně lhostejné, ale byla by vytvořena hierarchická hodnota právního postavení fyzických osob: státní občané České republiky - "krajané" - ostatní cizinci.

Tuto úpravu mají již např. Slovensko, Maďarsko, Německo, Švýcarsko, Polsko, Ukrajina atd.

Postavení krajanů je možné přiznat za podmínek stanovených v tomto zákoně osobě, která není státním občanem České republiky, pokud má českou národnost nebo měla český etnický původ a má české a jazykové povědomí. Předseda komise Špaček navrhl změnu - na české kulturní a nebo jazykové povědomí.

Práva krajanů

Krajan během svého pobytu na území ČR má právo požádat:

- b) o přijetí na kteroukoliv školu nacházející se na území ČR
- c) o přijetí do zaměstnání bez vydání povolení k pobytu na území ČR a bez povolení k trvalému pobytu
- d) o udělení povolení k trvalému pobytu

Krajan má právo vlastnit a nabyvat nemovitosti za podmínek stanovených zvláštním předpisem Rehabilitace a proměškané odškodnění atd.

ČR a územní samosprávné celky mohou poskytnout v souladu se zvláštními předpisy krajanovi,

- b) který je poživitelem starobního důchodu nebo invalidního důchodu 50% slevu v ceně cestovního lístku v místní hromadné dopravě, ve vnitrostátní železniční a vnitrostátní pravidelné autobusové dopravě
- c) který dovršil 70 let svého věku, bezplatnou dopravu v místní hromadné dopravě atd.

Povinnost krajanů

Krajan je povinen vystupovat aktivně ve prospěch ČR především podporou politických, kulturních a ekonomických aktivit, šířit dobré jméno ČR v zahraničí, přispívat k udržování a pěstování národního kulturního dědictví, jakož i prohlubovat vztahy sounáležitosti s ČR.

Upozorňujeme čtenáře, že se jená o návrh, jehož celé znění leží k nahlédnutí v kanceláři Kk.

hb

**Ve SKYLLA BOHEMIA vyšla kniha - Češi ve světě 1918 - 2000
Lexikon krajanů , kteří se ve světě neztratili
2000 jmen - 2000 osudů
publikace vyšla v dvojjazyčném česko-anglickém vydání**

V roce, kdy je Praha Evropské město kultury se tato publikace snaží alespoň částečně a v minimální míře splatit dluh, který jsme krajanům zůstali dlužní a zároveň představit krajanů komunitu v zahraničí jako integrální součást našeho života.

Cena knihy je Kč 999,- poštovné Kč 170,-, možno objednat na adrese: Skylla Bohemia, Jiří Novotný, Matúškova 831, CZ 149 00 Praha 5, tel. a fax.: 0042 02/791741, /7917649, e-mail: skylla-knihy@volny.cz

Mauthausen 2000

Jedním pilířem vlády nacistů v Hitlerově Německu byl obrovský systém koncentračních táborů. Krátce po "anšlusu" byl v létě 1938 také na rakouském území zřízen "koncentrák", a to na terénu žulových lomů u Mauthausenu. Byl po Osvěčimí nejneľidštější v celé Třetí říši. Až do roku 1945 vzniklo na rakouském území na 50 filiálek tohoto tábora. Více než 200.000 lidí z mnoha zemí Evropy zde bylo vězněno a týráno, více než polovina z nich byla zavražděna nebo nepřežila. Ti, kteří přežili, byli počátkem května 1945 osvobozeni americkou armádou.

Od roku 1947 se na areálu bývalého koncentračního tábora Mauthausen u příležitosti výročí konce druhé světové války a osvobození zajatců konají pietní akty solidarity s oběťmi nacistického teroru. Je to vždy první neděle v květnu, tentokrát tedy 7. května 2000.

K účasti zvaly "Österreichische Lagergemeinschaft Mauthausen jejíž předsedou je bývalý vězen, náš vídeňský krajan Jan Maršálek a Internationales Mauthausen Comitte", jehož prezidentem je rodák Walter Beck z Prahy, rovněž bývalý vězeň.

Po různých bohoslužbách a modlitbách následovaly pietní akty u jednotlivých národních památníků. U československého památníku se sešli a společně poklonili památce obětem nacismu delegace velvyslanectví České republiky, delegace velvyslanectví Slovenské republiky a početná výprava občanů z České republiky. Česká delegace byla ve složení: Doc. Dr. Jarmila Krejčíková, vojenský atašé plukovník Josef Moník, obchodní rada DI. Pavel Hořák, Mag. Tomáš Podivínský a Mag. Martin Čech.

V čele slovenské delegace stál J.E. velvyslanec Ľubor Bystrický. Rakousko -Česká společnost byla zastoupena DR. Janem Petříkem. Po položení věnců měli krátké projevy Doc.Dr. J. Krejčíková, J.E. L. Bystrický, a Walter Beck. Závěrem všichni společně zazpívali Československou hymnu, Slováci zpívali "Kde domov můj", Češi zpívali "Nad Tatrou sa blýská" - byly to povznášející okamžiky. Delegace českého velvyslanectví doprovázená Dr. Petříkem, se ještě poklonila u některých památníků jiných národů a u desek Masarykovy univerzity a menšinových organizací, kde byly pokladány květiny.

zástupce Rakousko -České společnosti DR. Jan Petřík

špičkový zástupci soc. demokratické strany v Rakousku

Je to vždy první neděle v květnu, tentokrát tedy 7. května 2000.

Hlavním aktem pak byl společný nástup a průvod od brány přes nádvoří (Appelplatz) ku rakouskému památníku před tribunou. Jako první šla skupina vězňů, kteří koncentrák přežili, mezi nimi naše krajan-ka Irma Trksáková. Pohled na některé z nich, zubožené postavy, zarosil mnohým oči. Za nimi několik amerických vojenských veteránů, kteří osvobodili Mauthausen, mezi nimi ten, který svým tankem prorazil vrata a jako první spatřil tu hrůzu. Následovaly delegace z doslova všech evropských zemí, Spojených států, Kanady a Izraele, s diplomatickými zástupci v čele. Z rakouské strany se zúčastnili čelní představitelé politického a kulturního života, nebyli však přítomni, na rozdíl od minulých let, členové rakouské vlády, a to

proto, že výslovně nebyli pozváni.

Hlavními řečníky byli prezident Rakouského odborového svazu Fritz Verzetnitsch a diecéšní biskup Maximilian Aichern. Závěrem pronesl dvorní rada Jan Maršálek plamenou výzvu k bdělosti vůči současným tendencím v rakouské politice. Velmi důstojný pietní akt byl zakončen rakouskou státní hymnou. Celková účast byla letos silnější než kdykoli v minulosti, shromáždilo se více než 14.000 osob. Byla to mohutná manifestace proti fašismu, intoleranci, xenofobii, antisemitismu a rasismu.

Večer stejného dne byl v pečlivě zameteném areálu pod táborem pořádán koncert Vídeňské filharmonie. Ten nebyl součástí pamětního setkání a organizátoři tohoto návštěvu koncertu jako nevhodnou také nedoporučovali. Koncertní publikum bylo bezpochyby z velké části jiné než při dopoledním pietním aktu

VMR Dr. Jan Petřík

Poznámka redakce

Delegace Kulturního klubu se poklonila a položila kytici v před den svátku.

Vážení čtenáři, rádi vás upozorňujeme

„225 let Češtiny na vídeňské Univerzitě „Zjištění faktů - inventura a perspektiva“

Institut pro slavistiku, 12.-14. října 2000

„225 Jahre Bohemistik an der Universität Wien - Bestandsaufnahme und Perspektiven“

Program:

12. 10. 2000 17,00 hod

setkání bohemistů (učitelé, studenti a absolventi)

Institut für Slawistik der Universität Wien, Universitätscampus Altes

AKH, Hof 3, Alserstraße 4, 1090 Wien

13.10. 2000 9,00 hod

Slavnostní zahájení

Aula des Universitätscampus, AKH, Hof 1,
Alserstraße 4, 1090 Wien

9,40 - 18,00 hod

přednášky

dopoledne- Aula; odpoledne Institut

(místo konání bude dodatečně upřesněno)

14.10. 2000 9,00-13,00 hod

přednášky

V rámci symposia budou zahraničními a domácími přednášejícími proneseny příspěvky, kolem dvaceti přednášek, k historii České výučby na vídeňské Univerzitě a k aktuálním problémům Slavistiky.

V příštím čísle bude otisknut detailní program.

- redakce

Bližší informace:

Univ.-Ass. Mag. Dr. Gertraude Zand,

Institut für Slawistik der Universität Wien

Tel. 01/4277-42862,

fax.: 01/4277-9428,

e-mail: Gertrude.Zand@univie.ac.at

Setkání s přáteli

V řadě "Umění a nemocnice" uspořádala a pozvala RING-GALERIE des Wiener Volksbildungswerkes "Verband für Freizeit und Kultur ve spolupráci z neurologickým oddělením nemocnice Kaiser Franz Josef a Českým centrem výstavu českého malíře Oskara Teimera. V hudebním programu zdařile vystoupil ruský kytarista Anatolij Olshanskiy se svou jím upravenou kytarou "GRAN" Krátké vystoupení místního kouzelníka srdečně rozesmálo i mnoho pacientů.

Malé občerstvení s prezentací kulinářský výrobku okresu Jičín jako originální hořické trubičky atd., zakončilo tuto intimní velice citlivě připravenou výstavu.

Oskar Teimer se narodil 15.11.1932 v lázních Bělohrad ČR.

Vystudoval keramicko-grafickou školu, zemědělskou školu v oboru ovocné stromy, dále vysokou pedagogickou školu. V roce 1953-1955 byl členem uměleckého studia "ÚDA" v Praze.

Ilustrace v odborných knihách sadařství, ilustroval div. Kroniky, realizace několika "sgrafita např. v pivovaru Nová Paka " Hořické gymnázium a div. privátní stavby. Vystavuje od roku 1963 a zdejší výstava je jeho první zahraniční výstavou.

hb

Kráska /Beauty/ mluví česky

A to plynou, bezakcentovou češtinou, "prošpikovanou" současnou slovní zásobou, občas s roztomilými chybami ve skloňování nebo časování. Ano, milí čtenáři, populární představitelka Krásky /Die Schöne/ z muzikálu "Die Schöne und das Biest", Caroline Vasicek, má české kořeny. Dokazuje to nejen její mluva, ale i vztah k české kultuře. S touto příjemnou mladou ženou jsem si povídala o tom, jak začala její neočekávaná kariéra muzikálové hvězdy. Vedle těchto rolí absolvovala Caroline Vasicek celou řadu televizních vystoupení /např. v pořadech Licht ins Dunkel, Hits & Tips, Seniorenklub, XXO, Fritz & Co. - na SAT I/, nahrála mnoho muzikálových melodií na CD. Pozvání k účinkování přišlo i z Prahy - muzikál "Grease" /česky "Pomáda"/ i album CD nejznámějších hitů z "Pomády" znamenaly rovněž úspěch.

Jak se jmenoval první muzikál, anebo představení, kde jste poprvé vystupovala na veřejnosti?

C. Vasicek: Byl to muzikál "Joseph and the Amazing Technicolor Dreamcoat" od A. L. Webbera. Byl to první muzikál, který se dělal v Gablitz. Tam se v roce 1980 přestěhovala naše rodina /rodiče, já a mladší bratr/. Předtím jsme bydleli pět roku ve Fischamend u Schwechat. Obec Gablitz je velmi kuturní obec. Pořád se tam něco děje. Každý rok se zde koná nějaká show. Při těchto akcích jsem vystupovala již jako desetiletá - např. opět v muzikálu A. L. Webbera "Uncoupled", ve dvanácti letech jsem měla hlavní roli v "Gablitzer Märchen". Když se připravovala již zmíněná německá verze muzikálu "Joseph", byla mi svěřena role vypravěče /narrator/. Je to obrovská role, já jsem však byla ještě moc mladá a proto jsem dělala jen část představení, a sice počáteční píseň a celý první akt. Dále pak "přebrala" roli starší osoba. Představení, které vlastně bylo světovou premiérou v němčině, se s úspěchem uvádělo po tři roky. Dosáhlo čtyřiceti osmi repríz, uvádělo se ve vídeňském Metropolu, v Mödlingu, Tullnu, Welsu, Kremži, maďarském Vespremu a samozřejmě v Gablitz. O pět let později se pro Donau-Festival pro St. Pölten znovu muzikál "Joseph" připravoval. Dělala ho jiná skupina, ale režisér představení v Gablitz, Arthur Lauber, mne doporučil, abych se zúčastnila konkursu. Režisérka Anna Vaughan mi pak svěřila celou roli vypravěče /narrator/ v muzikálu "Joseph". Bylo to pro mě dosti náročné, protože jsem současně v tomo roce dělala maturitu. Práce se mi moc líbila, ale nevěděla jsem ještě jestli to chci dělat jako job.

Roli v muzikálu může však dostat jen ten, kdo umí nejenom zpívat, ale také hrát a tančit. Jak jste se v tomto smyslu vzdělávala?

C. Vasicek: Máte pravdu. Všechny tyto schopnosti byly u mě již odmalička rozvíjeny. Rodiče byli totiž toho názoru, že bychom se měli já i bratr hudebně vzdělávat a mít hudbu jako něco, co umíme také ovládat. Mí rodiče ještě v Praze jako studenti založili např. jednu z prvních rock' n' rollových skupin Sputnik /1959-64/. Vlastně vždy se snažili nás hodně takto

zaměstnat, vedle hudby také sportem, protože říkali, že nebudeme mít aspoň čas na jiné blbosti. Takže já jsem se učila hrát na klavír a housle, od čtrnácti let jsem chodila na hodiny zpěvu. Moje učitelka mě nenutila do žádného směru, nemám hlas na klasický zpěv, označila bych se jako hlas právě pro pop nebo muzikál. V hodinách zpěvu šlo tedy naučit se s hlasem pracovat, tzn. umět ho "posadit", volit cvičení na jeho zesílení, cvičení na artikulaci. Tato moje učitelka, Andrea Mellis, v té době vyučovala rovněž na muzikálové škole ve Vídni - Tanz- und Gesang-Studio Theater an der Wien, kterou založil Peter Weck. Když jsem končila gymnázium, zeptala se mě, zda-li bych nechtěla na uvedené škole studovat. Škola měla totiž existovat jenom další dva roky. Nechala jsem si všechno projít hlavou a došla jsem k závěru, že by nebylo špatné se o přijetí na školu pokusit. Chtěla jsem sice dělat vysokou školu, ale říkala jsem si, že vysokoškolské studium mi neuteče, avšak nepřihlásit se na školu, která už nebude existovat, by mě mohlo později třeba mrzet.

Předpokladem k přijetí byly talentové zkoušky. Kolik vás bylo celkem přijato?

C. Vasicek: Uvedla jsem sice, že jsem hrála na klavír a zpívala, jako dítě jsem krátce chodila i do baletu, ale na talentové zkoušky jsem se musela dobře připravit. Absolvovala jsem intenzivní rychlokurs klasického baletu, na hodiny herectví jsem chodila k herečce paní Idě Krottendorf a pochopitelně mě na zkoušky připravovala i moje učitelka zpěvu. Vše pro mě dobře skončilo, prosadila jsem se právě především zpěvem. Do ročníku byly z většího množství kandidátů přijaty jen tři uchazečky.

Jak vypadalo studium na zmíněné škole?

C. Vasicek: Dominovala samozřejmě zpěvu, pokračovala jsem tam u "své" učitelky A. Mellis. Při studiu nových věcí jsem nepotřebovala tolik spolupráci s korepetitory, neboť jednak moje učitelka ovládala hru na klavír, jednak i já sama, na rozdíl od jiných kolegyně, jsem schopna si zpěvní part přehrát. Následovala výuka tance a baletu - např. balet vyu-

čoval Mike Knospe, Anna-Luise Schubert, Karen Henry, jazz Ralph-Paul Haze, Ricarda Ludwigkeit. Herectví vyučovala Ida Krottendorf a Lotte Ledl. Studium oboru musical jsem ukončila diplomem v roce 1994.

Jedna věc je ukončit patřičně vzdělání, jiná věc je se s ním uplatnit. Jak to bylo ve Vašem případě? Jak se uplatnily ostatní kolegyně?

C. Vasicek: Měla jsem v tomto směru nějaké štěstí. Myslím si, že tam nahore dává na mě někdo pozor a vždy mi "nadiriguje" směr. Ještě během studia si mě jednou vybrali do muzikálu "Elisabeth", vystupovala jsem dva měsíce v roli Fanny Feifalik, Friseuse Elisabeth. To bylo poprvé, co jsem poznala, co znamená každý den hrát a vydělat si peníze. Bydlela jsem v Gablitz, takže to bylo trochu namáhavé. Když jsem končila školu, chystalo se uvedení muzikálu "Grease". Po konkursu jsem byla vybrána do druhého obsazení role Sandy. Ale stále to byla pro mě doba, kdy jsem si nebyla jistá, zda-li chci u toho zůstat. Začala jsem studovat divadelní vědu a publicistiku. Avšak nebylo možné, abych večer hrála, před jednou v noci jsem se nedostala do postele, a druhý den seděla na přednáškách. Byla jsem moc unavená. V muzikálu "Grease" jsem hrála v Raimundthater od září 1994 do června 1995. Když jsem se mezitím dozvěděla, že budu obsazena do role Beauty /Krásky, Schöne, Belle/ v muzikálu "Beauty and Beast" /Kráska a zvíře, Die Schöne und das Biest/, byla jsem šťastná a řekla jsem si, že zatím studium odložím. Ke konkursu na roli se přihlásilo dvě stě uchazečů. Ostatní spolužačky mají rovněž angažmá od muzikálu k muzikálu, většinou však jako sboristky.

Když jste studovala roli v Beauty, měla jste nějaký vzor?

C. Vasicek: Byla jsem vyslána do Los Angeles, abych se podívala na premiéru muzikálu. Byl to pro mě dvojitý zážitek, jednak muzikál, jednak moje první cesta do Ameriky. Vnímala jsem to všechno jako sen. Potom jsem také viděla diesneyovskou kreslenou podobu Beauty.

Tato role Vás učinila populární nejen ve Vídni.

C. Vasicek: Velmi ráda na tuto dobu

vzpomínám. Protože se jednalo o evropskou premiéru Disney produkce, pomáhali nám při nastudování právě jejich lidé. Byli velmi příjemní při práci, byli vpravdě američtí, vše bylo fantastické, super, vše jaksi zveličeno, ale věřte, že to při práci "dělá" dobře. Byla to pro mě první obrovská role, tedy velký psychický tlak, takže tento způsob přípravy byl velkou podporou, dodal mi hodně vnitřní síly to vše zvládnout. Velkými pomocníky v tomto směru byli také herečtí partneři. V září byla premiéra v Raimundtheater, od října 1997 do května 1998 jsem v režii a choreografii A. Vaughan absolvovala turné Disney Phantasy Musical Gala po Německu, Dánsku, Švýcarsku a Rakousku. V této roli jsem zažila krásné mimodivadelní okamžiky. Vzpomínám si na jednu starší paní, která za mnou po představení přišla a děkovala mi za krásný večer. Řekla mi, že její manžel je nemocný a má velké bolesti, ale při představení byl jakoby "unesen" do pohádky a na tyto své bolesti na tři a půl hodiny zapomněl.

Jaké další role Vás čekaly?

C. Vasicek: Znovu jsem vystupovala v roli Sandy v muzikálu "Grease", nejdříve v Düsseldorfu, a to od září 1998, v téže roli jsem vystoupila v berlínské premiéře v Theater des Westens. Od září 1999 vystupuji v roli Nannerl v muzikálu "Mozart!".

Máte stále angažmá?

C. Vasicek: Ne, mám vždy smlouvu na určitý muzikál či vystoupení. V současné době mám dovolenou, od poloviny srpna do poloviny května jsem opět v angažmá v muzikálu "Mozart!".

Mezi muzikály jste stihla i filmovat.

C. Vasicek: Hrála jsem ve filmu Bockerer II & III režiséra F. Antela. Profesoru Antelovi mě doporučila moje učitelka herectví paní Krottendorf, určitou výhodu jsem měla, že už jsem byla známá z muzikálu "Die Schöne und das Biest". Ten den, co jsem se měla jít představit prof. Antelovi, jsem byla velmi nervózní. Ten se jen tak na mě podíval, řekl - Dobře - a dal mi scénář. Byla jsem z toho trochu vyděšená, protože jsem nikdy nic podobného nedělala. Ale měla jsem zase štěstí, byli tam jako má partneři herci K.

Merkatz, S. Wussov, kteří měli tolik zkušeností z filmování, takže jsem byla opět "v dobrých rukou".

Uvedla jste, že Vás silně ovlivnilo rodinné prostředí. Vaši rodiče do Rakouska emigrovali. Byla jste už v zemi svých rodičů?

C. Vasicek: Ano, jezdíme tam pravidelně každé léto. Nepamatuji si, jak to bylo za totality, to jsem tam byla jako malá s bratrem. Z dnešního pohledu mi to připadá, že jsme tam byli snad každou chvíli. Jezdili jsme za babičkami a dědečky. Dnes už tam máme jen tetu a strýce, bratrance a sestřenicí. Jezdíme za nimi do Prahy a na jejich chatu do Třebáně.

Znáte nějaké české muzikály?

C. Vasicek: Viděla jsem "Rusalku", pouze z CD znám muzikál "Dracula", "Rusalku" jsem předvedla svým spolupracovníkem z divadla na vánoční besídce. Moc se jim to líbilo.

Jaký máte vztah k rakouským muzikálům "Freudianna", "Elisabeth" a "Mozart!"?

C. Vasicek: Muzikál "Freudianna" jsem viděla v době, kdy jsem se o tuto problematiku ještě nezajímala. Hudba se mi vcelku líbila, ale téma mě vůbec "netáhlo". "Elisabeth", to bylo něco jiného, líbilo se mi, jak se autorům podařilo podat látku jinak, než jak to bylo zažitě že známé filmové verze "Sissi". Nejnovější muzikál "Mozart!" se soustředil na osobu Mozarta jako dítěte-génia, které své dojmy, zážitky "zapisuje" do hudby, které tedy proto pořád píše. Autoři chtěli ukázat na to, že možná i v naší době je někdy mezi námi takové dítě-génius, Trochu mi na tomto muzikálu vadí pojetí scény.

V které muzikálové roli byste chtěla vystupovat?

C. Vasicek: Mám ráda role, které jsou dojemné, kde se může plakat. Ráda bych vystupovala v muzikálu "Les Misérables".

Jak se udržujete v kondici? Berete dále hodiny zpěvu, tance?

C. Vasicek: Hodiny tance méně, ale ve zpěvu pokračuji dále. Pozoruji, jak to hlasivkám prospívá, jak sílí. Procvičuji každý den nejen jednotlivé vokály, ale i konsonanty. Správná artikulace je velmi důležitá.

Jak odpočíváte? Co Vás zajímá, čemu

se věnujete?

C. Vasicek: V současné době jsem plně zaujata renovací domu v Gablitz, jeho zařizováním. Občas hraji tenis, v zimě ráda lyžuji.

Co "říká" Vaše pleť na divadelní líčidla? Prozradte, jak ji ošetřujete.

C. Vasicek: Bohudíky jsem nikdy problémy s pleťí neměla, takže mě takřka každodenní líčení v divadle nezatežuje. Problém u mě nejsou líčidla, ale stres. To začne pleť ihned reagovat. Žádné zázračné krémy nepoužívám, ani pletové masky.

Čemu byste se chtěla věnovat, když už nebudete dělat muzikál?

C. Vasicek: Ráda bych vystudovala logopedii nebo hudební terapii, tedy něco, kde bych využila to, co jsem se nyní naučila.

Jak plánujete svůj osobní život?

C. Vasicek: Chtěla bych mít pochopitelně svoji rodinu. Proto netoužím jít do angažmá do ciziny, protože jsem nejraději doma, v blízkosti rodičů, přátel. Mám krásný příklad v manželství mých rodičů, je to pro mě hodnota, které si velice vážím.

Jakému typu módy dáváte přednost?

C. Vasicek: Kombinuji styl elegantní a sportovní. Mám ráda na večer oblečení v černé barvě, na den mám ráda tmavě modrou.

Máte ráda klasickou hudbu?

C. Vasicek: Ano, velmi ráda mám Rachmaninova a Chopina. Ráda poslouchám Dvořákovu "Rusalku" nebo Smetanovu "Vltavu".

Znáte nějakou českou lidovou píseň?

C. Vasicek: Doma jsme vždy zpívali, vzpomínám si na píseň Teče voda, teče. Jinak ráda zpívám od Smetany "Když se večer stmívá" z cyklu písní "Večerní písně".

Vaše životní filosofie, motto?

C. Vasicek: To "mám" od taty - vždy pozitivně myslet a potom Carpe diem!

Vášim mateřským i otcovským jazykem je čeština. Dovedete si představit, že i Vaše děti budou ovládat tento jazyk?

C. Vasicek: Dovedu si představit, že když bydlím vedle rodičů, že se moje děti naučí češtinu od nich.

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala Dr. M. Brandeis.

Nejstarší opera všech dob zazněla v Litomyšli

Málokteré české provinční maloměsto se může pochlubit takovým množstvím slavných místních rodáků nebo v něm - byť přechodně - pracovně činných celebrit jako východočeská Litomyšl. Svědčí o tom velký počet pamětních desek na krásných domech dlouhého náměstí, připomínajících někdejší přítomnost Smetany, Němcové, Arne Nováka, Mařáka, Rettigové, Váchala, Jiráska, Terezy Novákové a dalších uvnitř hranic tohoto kulturně tak agilního města. Z posledních památníků: kuriozní deska s textem: "V tomto knihkupectví kojila dne 28. června 1997 kolem 10. hodiny dopolední svého syna Theodora světová operní pěvkyně Dagmar Pecková". A o několik desetiletí starší pomník urostlého, vysokého, štíhlého muže před rodným domem prof. Zdenka Nejedlého, znázorňující tohoto místního rodáka, jehož hlava prý byla podle lokálního informátora nasazena na tělo, určené pro pomník T. G. Masaryka. Jak jsem koupil, tak prodávám.

V květnu skončil už 42. ročník Smetanovy Litomyšle, jako každoročně s řadou novinek a překvapení v rámci až tří koncertů denně v zahradním amfiteátru, v případě potřeby zastřešitelném velkém zámeckém nádvoří, v koncertní síni Smetanova domu, v místních kostelích, v muzeu antického sochařství či na nádvoří zámeckého pivovaru. Hvězdné obsazení 9 operních představení, deseti koncertů, 2 velkých pontifikálních mší s účastí umělců, výstavy a jiné doplňkové akce řadí tento velký hudební svátek svým rozsahem po bok nejvýznamějších festivalů v České republice. Dlouhodobý dramaturgický záměr pořadatelů uvést do konce milénia všechna Smetanova hudebně dramatická díla se ovšem nepodařilo splnit, pro nepřítomnost vhodné inscenace Braniborů v Čechách na některé české operní scéně.

Přátelé krásné hudby se letos potěšili na mimořádně pro tento festival nastudovaném Daliboru s Evou Urbanovou v roli Milady, na Kouzelné flétně brněnského Národního divadla, na vrcholných dílech všech hudebně historických epoch varhanního koncertu Jaroslava Tůmy, na zámeckém nocturnu, věnovaném hudbě starých mistrů na zámcích a dvorech, na oratoriu starobylého eposu Gilgameš Bohuslava Martinů a na Řeckých pašijích téhož autora, jejichž nábožensko-filozofická rovina musela za minulého režimu ustoupit revolučnímu vyznění a teprve nyní mohlo vyznět jeho humanistické poselství.

Letošní Smetanova Litomyšl měla ovšem na programu i řadu nevšedních hudebních bonbonků. Byla to například česká premiéra oratoria anglického skladatele Michaela Tippetta *Dítě naší doby*, k němuž dal podnět čin mladého židovského chlapce z Polska, který v zoufalství zastřelil v roce 1938 v Paříži nacistického diplomata a chtěl se násilím domoci spravedlnosti, což vyvolalo tehdy tragickou odezvu ze strany nacistů. Kladně byla obecenstvem přijata současná komická opera Ilji Hurníka *Oldřich a Boženka* v provedení Slezského divadla v Opavě s hudbou i libretem skladatele, která měla svou světovou premiéru teprve před řadou měsíců, Moteto dosud neznámého Jana Diamase Zelenky pro solový bas a orchestr "*Chvalte Boha silného*" v provedení pardubické komorní filharmonie bylo zajímavé tím, že není psáno v tehdy obvyklé latině, nýbrž v češtině, neboť je zhudebněním žalmu v překladu Bible kralické. Dvě zvláštnosti tvořily varhanní improvizace Jaroslava Tůmy na témata daná z publika na notovém papíře, rozdáváném při vstupu do chrámu, a koncert *Kouzelný svět dětí* v operách za účasti Kúhnova a Dismanova dětských souborů, osvěžením festivalového programu byla jednoaktová opera Jára Cimrmana "*Úspěch českého inženýra v Indii*" a koncert moravských lidových balad Jaroslava Hutky a Radíma Hladíka s doprovodem kytar na dvoře pivovaru.

Mimořádnou zvláštností byla opera s prologem a šesti scénami Jacopa Periho "*Durodice*" v unikátním zámeckém divadelku se stem sedadel. Je to nejstarší dochovaná opera všech dob na libreto Ottavia Rinucciniho, česká premiéra v originálním italském provedení, kterou si objednal v 17. století dvůr pro svatbu Marie de Medici s francouzským králem Jindřichem IV. Šestičlenný orchestr v dobovém oblečení doprovází operu na starých nástrojích, smyčcových, malém cembalu a pokojových renesančních varhanech, jejichž měchy musí pohybovat varhaníkův pomocník ruční manipulací dvou velkých prken. Opery ze sklonku 16. století vznikaly jen pro výjimečné příležitosti a byly předváděny ve šlechtických palácích pro pozvané obecenstvo. Zajímavý byl pohled na gestikulaci herců, jejichž ruce byly stále v ladném pohybu i v době, kdy byli na jevišti mimo činnost. Uvedené pořady ovšem zdaleka nevyčerpaly bohatý program 11-denního festivalu, v jehož rámci bylo uděleno čestné občanství města Litomyšle Ivo Zídkovi a malíři Václavu Boštíkovi a byla odhalena pamětní deska u příležitosti zápisu zámeckého návrší do seznamu kulturního světového dědictví UNESCO. Závěr této události, jejíž většina představení byla úplně vyprodána, tvořil gala-recitál Evy Urbanové, která zazpívala árie z českých oper zakončené přídavkem prorocství ze Smetanovy opery *Libuše*. Čtvrthodinový ohňostroj udělal po koncertě tečku za velice úspěšným kulturním podnikem, jakým se nemohou mnohdy pyšnit podniky mnohem větších měst.

Jindřich Lion

Národní muzeum představuje historii lodní dopravy v Praze

V Národním muzeu je otevřena výstava, která přibližuje vývoj osobní lodní dopravy v Praze a historii Pražské paroplavební společnosti (PPS). Výstava potrvá do 1. října. Návštěvníci se mohou podívat například na zvon z nejstaršího parníku, parní píšťaly, původní i nové modely kolesových parníků. Seznámí se také s proměnami pražských nábřeží a zastávek parníků. Tradice paroplavby v Praze začala pokusy Josefa Božka na parním člunu ve Stromovce v roce 1817. První úspěšný pokus zavést v Praze lodní dopravu je spojen se založením Pražské paroplavební společnosti v roce 1865. Její první parníky Praha a Vyšehrad jezdí dodnes.

V Bránickém divadle zazní písně Karla Hašlera

Pětadvacet známých i méně známých písniček kabaretiéra, herce a režiséra Karla Hašlera (1879 až 1941) zazní v Bránickém divadle v Praze v podání studentů Vyšší odborné školy herecké. V režii Oty Ševčíka představí posluchači prvního a druhého ročníku hru Karel Hašler byl, je a bude aneb Láskyplné listování životem a dílem Karla Hašlera.

"Hra je jakýmsi listováním fotoalbem, což se odráží i na pojetí scény," řekl dnes novinářům autor scénáře a pomocný režisér Miroslav Král. Na scéně i kostýmech převládá bílá, žlutá a hnědá barva, což podle něj pomáhá vytvořit dojem secesní idyly. Přispívají k tomu i použité fotografie staré Prahy od Karla Plicky, dodal.

"Naše práce byla především hledáním duše písniček. Všichni je totiž mají zakódované jako hospodskou muziku," popsala vznik představení Ivana Štrébllová-Bernáčková, která se studenty nastudovala pěvecká čísla. Mladí herci podle ní odmítali některé písně zpívat, protože jim připadaly směšné. Nakonec se však v očích některých z nich objevily i slzy, prozradila. Kromě snad nejslavnější Hašlerovy "České písničky" zazní v představení i prakticky neznámá píseň "Dopis se zákopu" či báseň, kterou český písničkář napsal v koncentračním táboře Mauthausen a ven se dostala v podobě motáku.

Karel Hašler se narodil před 121 lety na pražském Zličově. Vyučil se sice rukavičkářem, ale začal se živit jako člen kočovné divadelní společnosti. V roce 1903 získal stálé místo v Národním divadle. Svůj život spojil s pražským kabaretem Lucerna a po roce 1929 i se zvukovým filmem. Svými protiněmeckými články a písničkovými provokacemi na sebe brzy upozornil gestapo. V září 1941 byl během natáčení filmu Městečko na dlani zatčen a deportován do Mauthausenu, kde v prosinci zemřel.

Představení, které vzniklo díky grantu městské části Praha 4, uvedou studenti i v září a říjnu. Další uvedení plánují na 23. prosinec, kdy uplyne 59 let od Hašlerovy smrti.

Rukopis Dopisů Olze v Památníku národního písemnictví

Památník národního písemnictví vystaví originály Dopisů Olze, které prezident Václav Havel psal v letech 1979 až 1983 své první ženě z komunistického vězení a které před časem předal do sbírek památníku. Ten je uchovává i s krabíci od bot, v níž Olga Havlová 172 dopisů schraňovala.

Komorní výstavu zahájí literární muzeum v Praze na Strahově 11. července, v den narozenin a svátku prezidentovy zesnulé manželky. Vystavení rukopisů Havlových dopisů s řadou úvah, které vyšly také knižně, budou sedmou akcí památníku v projektu Praha - Evropské město kultury 2000.

Výstava je zároveň součástí celoročního projektu "Václav Havel - spisovatel a dramatik". Prvním v řadě programů, které tuto osobnost představují "jinak než jen jako hlavu státu", byla filmová přehlídka v kině Mat, která se má ještě opakovat v září, říjnu a listopadu.

Vedle večerů komponovaných z dokumentárních snímků a ze zfilmovaných Havlových her zahrnul projekt také výstavu fotografií ze života Václava Havla a jeho přátel v 70. a 80. letech očima Bohdana Holomčička v Galerii Václava Špály a zářijovou expozici Havlovy grafické poezie v Rock Café.

Havlovy hry má v Paláci Akropolis od 8. do 10. prosince představit soubor Divadla na Vinohradech, královéhradecké a brněnské divadlo, studentský soubor a zřejmě i hosté z Francie a Polska. Veřejnost by tak měla mít možnost vidět Rodinný večer, Vernisáž, Zahradní slavnost, Pokoušení, Audienci, Žebráckou operu i Havlovy aktovky.

Nova slibuje na léto filmový ráj se 300 tituly

Téměř 300 filmových titulů připravila televize Nova pro své letní diváky. V červenci a v srpnu na ně čeká výrazně pozměněné vysílací schéma, v němž bude patřit každý večer kromě soboty od 20:00 nějakému filmu. Filmový ráj, takový název dalo vedení Novy podobě letošního letního vysílání. Novinářům to dnes řekla programová ředitelka Novy Líba Šmuclerová.

Pro děti televize připravila na každé dopoledne animovaný film a v pracovní dny i hraný seriál. Pro ty starší přichystala od 3. července na každé pondělí po 22:00 novou talk-show o věštění a věštčích nazvanou Věštitelna. Moderovat ji bude Šárka Kubelková, kterou mohli diváci Novy zatím vidět například v publicistickém Áčku.

Ani v létě ale diváci Novy nepřijdou o své tradiční pořady, jako jsou například Peříčko, Na vlastní oči nebo Volejte řediteli. Již od 10. června bude diváky nejsledovanější televize v České republice provázet nová grafika a znělky zpravodajských relací.

Mezi filmovými tituly, které by měly v létě přilákat diváky k večerním obrazovkám, jsou například Univerzální voják, Sedm statečných, Volání divočiny, Dva nosáči tankují super nebo Miloval jsem starší ženu. Například pondělí přitom bude od 20:00 patřit komediím, úterý kriminálním filmům a pátek "rodinným filmům", informovala dnes Nova.

V minulých dnech představily své letní programy i Prima a Česká televize (ČT). Podle vedoucí plánování a koordinace jejího programu Markéty Luhanové kladla ČT při sestavování letního schématu důraz především na původní pořady. Chystá ale i zahraniční romantické filmy o lásce, dokumentární cyklus Hitlerovi věrní nebo Mr. Beana. Léto by mělo divákům ČT přinést podle jejího vedení hlavně více zábavy. Diváci Primy si v létě zase budou moci vybírat, které z jejich nabízených pořadů budou chtít opět vidět, a budou rozhodovat i o některých nedělních večerních filmech.

Bohatství dávných kultur ve Slováckém muzeu

Prohlídku chaty člověka z období mladší a pozdní doby kamenné (1300 až 750 let před našim letopočtem) nabízí výstava Bohatství dávných kultur, která začala v polovině června ve Slováckém muzeu v Uherském Hradišti. „K unikátům patří poprvé vystavené bronzové poklady nalezené v letech 1903 a 1963 v Drslavicích a sedmdvacet let poté v Polešovicích na Uherkohradištsku. „Z Drslavic pochází 700 předmětů. Výstava končí 15. října. Dále si zájemci mohou prohlédnout ojedinělé keramické nálezy z Moravského Písku na Hodonínsku. Obsahuje 24 neporušených velkých nádob, které byly zřejmě používány při rituálních hostinách. „Nechybějí ani exponáty z popelníkových polí, kam naši předkové ukládali popel mrtvých. Obrazová dokumentace přibližuje vrcholný rozkvět metalurgie a profesionalizaci vojska v době bronzové. Dokládá rozvoj výroby oděvů, hrnčířství, zpracování kůží a uvádí srovnání s obdobnou činností Krétanů a Egypťanů. Závěrečná pasáž expozice zachycuje pozdější rozvrstvení společnosti, což se projevilo rovněž při ukládání ostatků významných osob na vybraných místech popelníkových polí.

Podivínská Galerie V představuje současné přední výtvarníky

Díla dvou desítek současných českých a moravských malířů, grafiků a sochařů představuje jejich kolektivní výstava, která začala v Galerii V v Podivíně na Břeclavsku. Návštěvníci si mohou prohlédnout například obrazy Adolfa Borna, Albína Brunovského nebo Oty Janečka, grafiky Vlastimila Zábranského a také sochy Olbrama Zoubka. „Výstava představuje dnešní uměleckou špičku v České republice. Tvoří ji asi sto exponátů a některé jsou prodejné. Výstava umělců potrvá v Galerii V do 31. srpna.

Nezvalova Manon jako muzikál v Ostravě

(ČN - Michal Kubiček) - Kultovní verše Vítězslava Nezvala o prostitutce Manon Lescaut a sebezníčující lásce rytíře des Grieux zazní tuto sobotu na jevišti Divadla Jiřího Myrona v Ostravě. Muzikál Manon na hudbu Jindřicha Brabce tak bude poslední premiérou této sezóny.

Příběh z první poloviny osmnáctého století z pera „abbé“ Antoine Franciose Prévosta český básník Vítězslav Nezval zdramatizoval začátkem druhé světové války a ještě během ní vyšla v jedenácti vydáních. Příběh osudové lásky Manon Lescaut v režii E. F. Burianem se stalo tehdejší událostí číslo jedna. Manon byla nejenom krásná čeština napsaná pro divadlo a doslova oslava jazyka jako takového, ale především hlavně posilovala mladé lidi v tragické době.

„Když mi bylo tak 15 let, byl to pro nás opravdu kultovní text. Dodnes ho znám nazpaměť,“ přiznal se režisér ostravské dramatičce Bedřich Jansa. „Nezval je básníkem krásy, a tak ukázat kousek něčeho pěkného nemůže být na škodu. O umění se dnes říká, že musí být nepěkné, že musí šokovat, já ale chci, aby lidé odcházeli z představení spokojeni a obohaceni o estetický zážitek,“ dodal Jansa.

Ostravští divadelníci se setkali s Manon v minulosti již třikrát, počtvrté ji pojali jako muzikál a považují to za přirozený protiklad záplavy muzikálů z americké proveniencí. Zhudebněná verze muzikálu měla přitom československou premiéru již před čtvrt stoletím, a to v karlínském hudebním divadle. Autory libreta jsou Vladislav Čejchan a Otto Haas. Ostravská verze však bude jazykově oproti původnímu libretu částečně upravena.

„Tehdy byl text trochu poplatný době, v níž se hrál. Proto jsme se vrátili víc k Prévostovi a Nezvalovi. Manon, která byla představena jako prohananá ženština, jsme například dali onen nezvalovský pel nevinnosti. Také jsme se zbavili mnohdy pražského argotu, který nám tam příliš neseděl,“ přiznala se dramaturgyně Marie Procházková, která se sama na úpravě textu podílela.

Ve hře dostane šanci několik mladý talentů a v konkurzu nakonec uspěli herci z celé Moravy. „Když jsme uvažovali, koho angažujeme, shodli jsme se na tom, že Manon a des Grieux musí hrát hezcí mladí lidé, kteří mají zkušenosti coby činoherci. Tak jsme do role Manon vybrali Janu Tabrea, která bude alternovat s Petrou Domžalovou. V druhé hlavní roli se budou střídát Marek Holý a Zbigniew Kalina,“ řekl režisér Jansa. *xrj*

Obecní dům představil svůj program až do začátku roku 2002

Festival Varhanní léto 2000 bude zřejmě jedním z největších lákadel programové nabídky pražského Obecního domu ve druhém pololetí tohoto roku.

V rámci již třetího ročníku cyklu varhanních koncertů, jehož dramaturgií je pověřen varhaník Jaroslav Tůma, se představí renomovaní interpreti z České republiky i ze zahraničí. Festival nabídne divákům svůj program od 7. července do 12. srpna. Kurátor výstavního programu Obecního domu Dušan Seidl upozornil, že i následující projekty budou sledovat základní výstavní koncepci, jež chce návštěvníky seznamovat především s výtvarným uměním, architekturou a užitým uměním od přelomu 19. a 20. století do padesátých let. Upozornil především na výstavu věnovanou malíři a pedagogovi Karlu Špillarovi, jež se uskuteční od 24. října do 14. ledna příštího roku. Z následujících výstav upozornil na prezentaci sbírky dekadentního spisovatele a sběratele umění Jiřího Karáska ze Lvovic. Do roku 2002 přesahuje časově výstava připravená ke 130. výročí narození známého architekta, teoretika i pedagoga Jana Kotěry, představitele moderních směrů v české architektuře počátku 20. století.

Folklórní festival Rožnovské slavnosti od 5. července

Na tisíc účinkujících vystoupí na mezinárodním folklórním festivalu Rožnovské slavnosti 2000, který se uskuteční 5. až 9. července ve skanzenu v Rožnově pod Radhoštěm na Vsetínsku. "Založení Valašského muzejního a národopisného spolku (1911), otevření Valašského muzea v přírodě a uspořádání I. Valašského roku (1925) jsou hlavní témata, z nichž jsme v dramaturgii vycházeli," řekl ředitel skanzenu Vítězslav Koukal.

První den slavností je komponován jako Den slovanské vzájemnosti a památku slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje připomene program Zpěvy zemí slovanských. "Přijedou krajané ze Švýcarska, Velké Británie, Ukrajiny. Pozvání přijali i přátelé ve Švédsku, Řecku, Polsku, Slovensku, Lotyšsku, Litvě a Estonsku," řekl ČTK ředitel festivalu Jaroslav Štika.

Druhý den, ve čtvrtek 6. července, skanzen ožije Hrnčířským jarmarkem. Svou práci však při něm představi nejen hrnčíři, ale i dráteníci. "Páteční program Valašsko moje jsme zasvětili zdejšímu kraji. Folklórní sdružení České republiky připravilo přehlídku valašských souborů pod titulem Prameny. Večer si v Janíkově stodole připomeneme pětasedmdesátiny věhlasného primáše vsetínské Jasénky Zdeňka Kašpara," vysvětlil Štika.

V sobotu budou pokračovat pořady Valašského roku na rožnovském náměstí, kde se představí i zahraniční hosté. V Komorním amfiteátru pak budou soutěžit tanečníci valašského tance odzemku a přehlídku lidového umění večer zakončí galaprogram k 75. výročí založení Valašského muzea v Rožnově pod Radhoštěm.

Dětský pořad Zlatá brána v poslední den festivalu již tradičně otevře Slavnost porozumění. "K dětem se také připojí krajané pásmem Ta naše písnička česká," uzavřel Koukal.

La

Další výstava v Národním muzeu o ulicích Prahy konce 19. století

Jak vypadaly pražské ulice před sto lety představuje výstava dokumentů, fotografií a trojrozměrných předmětů, která byla pod názvem Pražské ulice 15.6. otevřena v Národním muzeu v Praze. Jednotlivé panely seznámí návštěvníky výstavy s problémy, které trápily život města před sto lety a které jsou aktuální dodnes. Mezi ně patřily například nevkusné veřejné záchody a špatné dlažby. Mezi trojrozměrnými exponáty naleznou lidé dveře z domu U Halámků, kde žil Vojtěch Náprstek, či žlutou rakouskouherskou poštovní schránku.

MFF v Karlových Varech nabídne v soutěži 19 hraných snímků

(ČTK) - Celkem 19 celovečerních hraných snímků obsahuje hlavní soutěž Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech, jehož jubilejní 35. ročník se uskuteční od 5. do 15. července. Domácí kinematografii zastoupí novinka režisérky Drahomíry Víhanové nazvaná Zpráva o putování studentů Petra a Jakuba. Karlovarský festival má nové logo a novou podobu hlavní ceny. Zlatý a Stříbrný křišťálový glóbus tvoří postava na podstavci stojící zakloněné dívky, která ve vztyčených pažích svírá kouli. Zlaté ocenění převezme tvůrce nejlepšího filmu a také držitelé zvláštní ceny za dlouholetý přínos světové kinematografii. Letos jimi budou režiséři Věra Chytilová a Carlos Saura.

dislav Koželuha ktp kar xrxj

Nové album Jaromíra Nohavici

Po albech Divné století a Koncert přichází Jaromír Nohavica s novým titulem. Jmenuje se Moje smutné srdce (CD, MC a v omezeném množství i LP) a obsahuje 16 milostných písní. Vesměs se jedná o zcela nové písničky, které vznikly ve studiu v Jablonci nad Nisou. Natáčení se zúčastnili hostující hudebníci například z Českomoravské hudební společnosti, dále členové skupiny Neřež a Kapely Jarka Nohavici a další hudebníci a muzikanti. Většinu písní aranžoval Vít Sázavský.

V nedávné době Jaromír Nohavica úspěšně vystupoval v Polsku a absolvoval turné po východoslovenských amfiteátrech. Pro své příznivce připravil Nohavica letos ještě tři knihy klavírních výtahů svých písní, jež doplňují i nejzajímavější pasáže z různých aranžmá Vít Sázavského, Karla Plíhala a Radka Pastrňáka. (mk)

Iva Janžurová oceněna na ruském filmovém festivalu v Soči

(zpravodajka ČTK) - Cenu za ženský herecký výkon získala v sobotu 18. června na ruském filmovém festivalu Kinotavr v černomořském letovisku Soči česká herečka Iva Janžurová. Ocenění se jí dostalo za výkon ve filmu Ene bene české režisérky Alice Nellis.

Jde o 11. ročník prestižního ruského filmového festivalu. V roce 1998 v Soči získal nejvyšší ocenění český film Mrtvý brok režiséra Pavla Marka. Celkem se letošní soutěže zúčastnilo 15 zahraničních filmů.

Vila Tugendhat bude snad opravena

Bude-li dost toho správného "starého haraburdí", podaří se památkářům opravit unikátní funkcionalistickou vilu Tugendhat v Brně do původní podoby. Nejvýznamnější zachovaná stavba světoznámého architekta Ludwiga Miese van der Rohe v Evropě, která dnes slouží jako muzeum, má být na přelomu roku zapsána do seznamu památek světového dědictví UNESCO jako první památka moderní architektury v zemi. Není však v dobrém stavu, a tak odborníci plánují důkladnou rekonstrukci; rádi by vilu opravili tak, aby vypadala jako v době vzniku kolem roku 1930. *jp*

České experimentální filmy v New Yorku

V newyorském Kině archivního umění probíhala přehlídka starších i nových českých experimentálních filmů.

Hlavním pořadem tří denní přehlídky bylo celkem dvacet krátkých snímků, které měly rozhodující vliv na formování českého filmového umění, ale nikdy se nedočkaly širší odezvy.

Předválečné autory zastupovaly snímky Svatopluka Innemanna Praha v záři světla, Bezúčelná procházka Alexandra Hackenschmieda, Světlo proniká tmou Františka Piláta a Otakara Vávry a filmy Silnice zpívá od Elmara Klose a Divotvorné oko Jiřího Lehovce.

Novodobým filmovým experimentátorům byla věnována větší část přehlídky. Jejich díla patří podle pořadatelů k autorsky nejzajímavějším a zároveň k nejprovokativnějším. K nejpozoruhodnějším patřily ukázky Neustadt, Naše zahrádka a Adam Kadmon z počátku devadesátých let, z dílny tria autorů Martina Čiháka, Jana Daňhela a Kryštofa Mařatky. Kurátorem výstavy byl filmový teoretik Michal Bregant, který je členem rady Státního fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie.

Přehlídku uspořádalo české centrum v New Yorku. *(mk)*

Milan Knížák: Mutanti se série Nový ráj, 1991

Výstava Konec světa ?

Ke znovuotevření rekonstruovaného paláce Kinských na Staroměstském náměstí v Praze byla uspořádána výstava Konec světa ? Jejímž autorem a hlavním kurátorem je generální ředitel Národní galerie Milan Knížák.

Vybraná díla expozice jsou známá z historie umění nebo z nedávných výstav. Čtyři námětové okruhy - symboly smrti, umělý život, abstrakce jako symbol nicoty a nový začátek, možnost nové naděje - se vzájemně prolínají.

Díla z depozitářů Národní galerie jsou doplněna výpůjčkami i ze státních a soukromých sbírek. Výstava zahrnuje kolem 600 prací a začíná starým uměním (např. První hřích od Lucase Cranacha nebo grafické listy z Apokalypsy od Albrechta Dürera), pokračuje přes 19. století (obrazy Bedřicha Havránka, Františka Kavána, Adolfa Kosárka, či Maxmiliána Pirnera) a dále pak klasikou modernu (Emil Filla, Otto Gutfreund, Bohumil Kubišta, František Kupka) až k současnému umění (David Černý, Federico Diáz, Kateřina Vincourová). Výběr samozřejmě také obsahuje díla Milana Knížáka (ilustrace k Nové bibli, obraz Krajina s dvojitým obráceným svítáním a Mutanti z cyklu Nový ráj).

Expozice se vyznačuje množstvím prací a jejich velkou rozmanitostí. Výstava potrvá do 19.11. 2000.

Sborník, který k výstavě vyšel, se svými zajímavými texty (například od Václava Bělohorského, Ivana M. Havla a jiných) dotýká daného tématu.

Dějiště výstavy palác Kinských byl postaven v letech 1755 - 1765 a v roce 1768 se stal majetkem Františka Oldřicha knížete Kinského. V roce 1836 bylo sídlo nově přebudováno a palác zůstal v majetku Kinských až do konce druhé světové války. Od roku 1945 se palác Kinských stal sídlem Sbírký kresby a grafiky Národní galerie v Praze. Generální rekonstrukcí přibýly Národní galerii nové galerijní prostory a zároveň i místnosti pro technicko hospodářskou část. V části přízemí je knihkupectví Franze Kafky a ve dvoře nově zřízená kavárna.

(mk)

Adolf Born pro děti

Cestopisné črty Adolfa Borna vystavovala Galerie Fronta ve Spálené ulici v Praze. Autor se při jejich tvorbě nechal inspirovat svými dojmy a zážitky z cest, které uskutečnil v minulých téměř třiceti letech. Formou perokreseb bylo zachyceno Bornovo vidění zemí jako je Turecko, Řecko nebo Holandsko. V těchto zemích se často současnost setkává se světem mýtů a tradic.

Expozice také obsahovala Bornovu nejnovější volnou grafiku a návrhy divadelních kostýmů. Diváky zaujaly například návrhy kostýmů pro Dvořákovu operu Čert a Káča nebo Ze života hmyzu od Karla Čapka.

(mk)

Mein Kampf již není na pultech knihkupectví

"Bible" nacismu - Mein Kampf Adolfa Hitlera - bude v Česku stažena z prodeje. Policie zahájila akci, jejímž cílem je jedině: znemožnit další přístup k novému vydání tohoto spisu.

Praha má ode dneška Kafkovo náměstí

Červenou tabuli označující náměstí Franze Kafky odhalil 1. června odpoledne před budovou pražského magistrátu primátor města Jan Kasl. O přejmenování části bývalé ulice U radnice po světově proslulém spisovatelovi rozhodli pražští radní po mnohaletých diskusích 25. dubna.

Kasl blízko místa, kde stával rodný dům slavného spisovatele, poděkoval literárnímu vědci Eduardu Goldstückerovi za úsilí, které věnoval myšlence zachování památky Franze Kafky v pražském místopisu. „O pojmenování náměstí po Kafkovi jsem usiloval 37 let, je to pro mne satisfakce,“ řekl ČTK vědec, který v roce 1963 uspořádal o Kafkovi v Praze legendární konferenci.

Nevelký prostor mezi magistrátem a Staroměstským náměstím slouží zatím hlavně jako komunikační uzel pro automobilovou dopravu. Kasl přislíbil vydláždění náměstíčka tak, aby zde vznikl prostor pro pěši.

Nové album Magdaleny Kožené

Nové album Magdaleny Kožené, jehož garantem je světová firma Deutsche Grammophon, obsahuje milostné písně. Trojice skladatelů zastoupených na tomto CD reprezentuje zcela osobité pojetí hudební kompozice.

Písně milostné op. 83 od Antonína Dvořáka album zahajují. Stěžejní částí alba je však tvorba Bohuslava Martinů - Nový Špalíček, Mélodies pour une amie do mon pays i Písničky na jednu stránku čerpají svoji tematiku z moravského folkloru. Ten byl hlavním prvkem jeho tvorby. Doplňují ji i Nové slovenské písně.

Leoš Janáček se představuje v cyklu Moravská lidová poesie.

Magdalena Kožená se jako roditelka Moravanka velmi dobře prezentuje v lidové, temperamentní písni. V jejím podání je také Bohuslav Martinů dostatečně podmaňující.

Interpretku doprovází na albu výborný klavírista Graham Johnson. Kmotrem nového CD se stal známý výtvarník Adolf Born. (mk)

Přírůstek v Památníku národního písemnictví

Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze získal v roce 1999 další zajímavé přírůstky. V současné době spravuje tento archiv 2050 osobních fondů českých spisovatelů. Jsou to úřední doklady, korespondence, rukopisy, tisky, fotografie a výstřižky, k nimž v loňském roce přibýlo 110 darů a to od autorů dosud žijících a současně i po zemřelých spisovatelích.

Pro odbornou veřejnost budou tedy dostupné osobní fondy těchto zajímavých osobností: Josefa Beneše, Adolfa Branaldy, Jiřího Daniela, Jaroslava Foglara, Pavla Gryma, Josefa Hiršala a Bohumily Grogerové, Jaromíra Hořce, Bohumila Hrabala, Jana Kameníka, Vladimíra Karfíka, Vítězslava Kocourka, Františka Kožíka, Vladimíra Macury, Jiřího Orteny, Ferdinanda Peroutky, Jaroslava Seiferta, Josefa Váchala, Jiřího Valjy, Felixe Vodičky a Jana Zábrany.

Případní zájemci, kteří by chtěli nabídnout nějaké dary podobného typu se mohou obracet na oddělení akvizic Památníku národního písemnictví, Strahovské nádvoří 1, 118 38 Praha 1. (mk)

Ceny českého literárního fondu

Nadace Český literární fond udělila své ceny na mezinárodním knižním veletrhu Svět knihy 2000. Ocenění získala tři původní česká díla vydaná v roce 1999. Byla to próza Filipa Topola s názvem Karla Klenotníka cesta na Korsiku, memoáry literárního kritika Milana Jungmanna Literárky - můj osud a literárněteoretická práce lingvisty a literárního historika Alexandra Sticha Seifertova světlem oděná. (mk)

Nejdražší český obraz byl prodán

Kubistický obraz od Emila Filly, který se jmenuje Zlaté rybičky u okna a pochází z roku 1916, byl prodán na dražbě v galerii Antikva Nova v Praze za 7,3 milionů korun.

Emil Filla i jeho dražitel sklídili při aukci zasloužený potlesk, neboť dosažená částka 7 300 000 Kč, je dosud nejvyšší suma, za kterou byl kdy prodán obraz na českém trhu.

Aukce výtvarného umění mají svoji specifickou atmosféru. Na licitátorovi záleží nejen tempo dražby, ale i její kvalita. Jiří Tichý, který vedl celou aukci je zkušený licitátor a pod jeho profesionálním vedením byla zvládnuta na výbornou. Původní vyvolávací cena byla 6,8 milionů korun. Částka 7,3 milionů korun za kterou byl obraz nakonec prodán, ho učinila nejdražším současným Fillovým dílem na světě.

Na aukci byly rovněž úspěšně uskutečněny prodeje například Bohumila Kubišty (Podobizna čtenáře) za 1 800 000 Kč a Jana Zrzavého (Via Apia) za 940 000 Kč.

O Fillyův obraz se rozhodovalo mezi dvěma zájemci a v počátku se váhalo, zda někdo do dražby vůbec půjde. Totožnost nového majitele obrazu není známa. (mk)

Finanční podpora Ministerstva kultury pro uměleckou oblast

Plánované výdaje Ministerstva kultury České republiky pro letošní rok na podporu divadelních, hudebních a výtvarných projektů přesáhnou 113 milionů korun.

O tom jak ministerstvo naloží se státními prostředky určenými na dotace divadelních, hudebních a výtvarných aktivit rozhodují ministerské komise.

Hudební komise posoudila celkem 192 přihlášených projektů a rozhodla se dotovat 128 z nich. V oblasti divadla bylo 139 žadatelů o podporu, z nichž uspokojeno bude 84. V oblasti profesionálního výtvarného umění, architektury, užitého umění a uměleckých řemesel bylo přihlášeno 193 projektů, z nichž bylo vybráno 96 projektů. (mk)

Česká filharmonie koncertuje převážně v zahraničí

Důvodem, proč je orchestr Česká filharmonie nucen jezdit na častá zahraniční turné, je nepříznivá finanční situace. Zájezdy do Japonska, Ameriky a Španělska, které podnikl v minulé sezoně byly velmi úspěšné. Teď orchestr čeká ještě série koncertů v Latinské Americe, kde budou vystupovat poprvé. Účast českého orchestru je potvrzena i na festivalu v Salcburku.

Vladimír Ashkenazy, který je šéf-dirigentem České filharmonie, zůstává ve své funkci až do roku 2003. Po stejné období zůstává ve funkci stáleho dirigenta Vladimír Válek a rovněž tak hostující dirigenti sir Charles Mackerras a Ken-Ichiro Kobayashi.

V sezoně 2000-2001 bude orchestr uvádět skladby, které jsou nějakým způsobem spjaty s historií Prahy. V Rudolfinu v Praze budou hostovat významní zahraniční sólisté a dirigenti. Například houslistka Akiko Suwanai a Ida Haendelová, klavírista Evgenij Kissin nebo barytonista Matthias Goern.

Informace o programu orchestru české filharmonie jsou k dispozici na internetové adrese www.czechphilharmonic.cz. (mk)

Mezinárodní jazzová konference

V Praze proběhl první ročník Mezinárodní jazzové konference, jehož úkolem bylo představit světovým muzikologům evropskou jazzovou scénu.

Petr Hruběš, který je manažerem hostitelského Jazz Klubu Železná, komentoval náplň konference tím, že je potřeba světu představit také talentované muzikanty ze střední a východní Evropy. Období, kdy byli preferováni pouze západní jazzoví hudebníci už skončilo. Právě malý jazzový festival, který byl součástí teoretických přednášek, měl za úkol představit hudebníky ze střední a východní Evropy. (mk)

Muzikál Pinokio na Letné

V manéži Cirkusu Berousek v Praze na Letenské pláni měl premiéru nový pohádkový muzikál Pinokio.

Autorem scénáře tohoto ojedinělého projektu "cirkusového muzikálu" je Josef Krofta z královéhradeckého Divadla Drak. Spolu se svým synem Jakubem je i režisérem celého představení. Hudbu napsal Jan Jirásek a otextoval ji Jiří Žáček, který je i autorem dialogů.

Představení je komponováno jako spojení cirkusového a divadelního světa a divákům se představili herci, zpěváci, loutkáři, profesionální akrobaté, zongléři, drezéři, ale i některá zvířata (například velbloud, medvědice, slon nebo poníci).

Dřevěné loutce Pinokiovi, který je hlavním hrdinou muzikálu, propůjčila svůj hlas Jiřina Bohdalová. V rolích Principála, Geppetta nebo Angeliny se představili známí pražští herci (například Martin Dejdar, Ladislav Potměšil, Jiří Pecha a další).

Muzikál pořádá turné po dalších šesti českých městech. (mk)

Zlínský filmový festival

Letošní jubilejní 40. ročník filmového festivalu pro děti a mládež ve Zlíně měl bohatou mezinárodní účast. Přicestovala italská herečka Ornella Muttiová, která je reprezentantkou mezinárodního dětského fondu UNICEF. Mezi dalšími hosty byla i Annie Girardotová a další herečku a dnes i uznávanou fotografku Ginu Lolo brigidu přijal na Pražském hradě prezident Václav Havel.

Známé herecké osobnosti zasedali také v porotě, například herec Horst Buchholz, režisér Nikita Michalkov nebo řecký režisér Georgis Skalenakis. Českou republiku zastupoval režisér Fero Fenič. Bylo hodnoceno 17 soutěžních hraných filmů z patnácti zemí světa a soutěže animovaných filmů se zúčastnilo 42 titulů ze třinácti zemí. V sekci hraných filmů zastupovala Českou republiku úspěšná pohádka Princezna ze mlejna II od režiséra Zdeňka Trošky a nový česko-německý film Hurá na medvěda, který měl zároveň na festivalu i svoji premiéru. České filmy byly vystaveny velké mezinárodní konkurenci filmů z Kanady, Íránu, Číny, Norska, Mexika a dalších. Svoji cenu předala letos tradičně také dětská porota a zcela nově také porota ekumenická, která přihlížela k duchovnímu obsahu filmů. Novinkou byl také tzv. Juniormarket, což byl mezinárodní trh s filmovou tvorbou pro děti.

Již tradičně byl zlínský filmový festival doprovázen také dalšími akcemi. Jednalo se například o výstavu Adolfa Borna nebo autogramiádu Miloše Macourka. V Muzeu jihovýchodní Moravy byla instalována stálá expozice, která je věnována Zlínskému filmovému studiu. (mk)

Muzika Paka

V Nové Pace se sešli příznivci alternativní hudby, divadla, filmu, literatury a výtvarného umění na festivalu Muzika Paka.

Při interpretaci svých nových skladeb z alba Střepy se za klavírem představil Filip Topol. Iva Bittová přijela se skupinou Čikori a dívčím sborem Leiky. Romský folklor byl zastoupen souborem Gargamel a zaznělo i blues brněnských bluesmanů Swordfishtrambones.

Uskutečnila se premiéra experimentálního představení česko-rusko-bulharského divadla Jednota, byly promítnuty animované filmy Jiřího Švankmajera a japonští loutkoherci předvedli představení Macbeth a Půl-měsíc.

Zazněla renesanční a barokní hudba a konalo se autorské čtení básníků Jiřího Červenky a Andreje Stankoviče.

Na závěr festivalu se konal koncert duchovní hudby anglického loutnisty Briana Wrighta a pěvkyně Jarmily Chaloupkové. (mk)

Literární výstava

V Památníku národního písemnictví na Strahově probíhá literární výstava pod názvem Adresát: Praha, Čechy. Výstava představuje zajímavé dokumenty z fondů knihovny a Literárního archivu Památníku národního písemnictví. Jedná se o dopisy světově proslulých spisovatelů jako byli například Čechov, Sandová, Scott nebo Valéry, ale také o rukopisy českých autorů. Tyto originály jsou vystaveny většinou poprvé a doprovází je řada fotografií, knih, časopisů a divadelních plakátů. Vše je umístěno na panelech a vitrinách a přehledným způsobem je zde dokumentováno, jak se moderní česká literatura - od obrození až po předválečné surrealisty - dostávala do kontaktu se světovými literaturami, jak se postupně vřazovala do "širokého evropského literárního a uměleckého kontextu".

Expozice je doprovázena katalogem a potrvá do 31. 8. 2000.

(mk)

Čeští výtvarníci v Nizozemsku

Česká republika byla v letošním roce zvolena za hlavní vystavovatelkou zemi a to v rámci osmého ročníku mezinárodní přehlídky současného výtvarného umění *Huntenkunst 2000*, která se konala v Nizozemsku.

Díla Nikose Armutidise, Dalibora Chatrného, Michala Gabriela, Jiřího Jahelky, Aleše Knotka, Jiřího Surůvky, Čestmíra Sušky a skupiny Kamera Skura byla navíc vystavena v pěti renomovaných galeriích v Doetinchemu a okolí. Zde se také čeští umělci zúčastnili společného workshopu spolu se 150 umělci z 12 zemí.

Na této prezentaci současného českého umění v Nizozemsku se podílelo České centrum a velvyslanectví ČR, jakož i na vydání CD-ROM *Huntenkunst 2000*.

(mk)

Charitativní koncert

Na exkluzivním galakonzertě ve státní opeře v Praze, který se konal v červnu, společně vystoupily nejznámější zpěvačky českého popu Iveta Bartošová, Bára Basiková, Ilona Csáková, Hana Hegerová, Helena Vondráčková a jejich hosté.

Koncert měl název *Královny popu*, konal se pod záštitou Nadace Dagmar a Václava Havlových - Vize '97 a jeho výtěžek byl věnován na hudební vzdělání českých studentů.

Zpěvačky zazpívaly během večera známé písně ze svých repertoárů a představily se zároveň i v zajímavých pěveckých sestavách. Na koncertě vystoupila i známá operní hvězda Paulette de Vaughn.

Celý koncert byl zpíván živě, orchestr řídily taktovky Martina Kumžáka a Petra Maláska.

(mk)

Cena Toma Stopparda

Filozof a spisovatel Karel Kosík převzal v Zrcadlové kapli v pražském Klementinu literární Cenu Toma Stopparda, kterou každoročně uděluje Nadace Charty 77.

Toto ocenění získala jeho kniha *Předpotopní úvahy*, kterou vydalo nakladatelství Torst v roce 1997.

Cena, kterou Nadace Charty uděluje, je oceněním "vysoké literární hodnoty díla a odvahy, s níž jsou vyslovovány úvahy o kořenech krize současného umění i politiky a společnosti".

(mk)

Ostatky hraběnky Walburgy byly uloženy

V Kunínu na Novojičínsku uložil ostravsko-opavský biskup František Lobkowicz do hrobky ostatky hraběnky Marie Walburg Truchsess-Waldburg-Zeil (1762-1828), která byla kmotřenkou cířovny Marie Terezie. Při slavnostním obřadu, kterému přihlíželo mnoho významných šlechticů, byl přítomen i hrabě Francz Joseph Walburg-Zeil, pravnuk Františka Josefa II. a císařovny Sissi.

Hraběcí hrobku odkryli před dvěma lety archeologové a zjistili při tom, že ostatky Marie Walburgy byly zaplaveny vodou a poté napadeny plísní. Byla provedena řada expertiz a během čtyř měsíců byly kosti zachráněny.

Šlechtična, která kromě Kunína pobývala v Bystrém, Brně a Vídni, byla ke zdejší obci štedrá. Dala postavit místní chrám a založila několik škol. Ve své době byla považována za jednu z nejinteligentnějších žen a údajně vyučovala i Františka Palackého.

(mk)

Nová hra v Realistickém divadle

V květnu měla premiéru v pražském Divadle Na zábradlí divadelní hra *Fantom Realistického divadla*, jejímž autorem je Ladislav Smoljak. Ten je současně i režisérem hry.

Komedie se odehrává v roce 1953, kdy v budově Realistického divadla (bývalého Švandova divadla) na Smíchově působil soubor Realistického divadla Zdeňka Nejedlého. Inscenace je obsazena herci Studia Járy Cimrmana a objeví se v ní také Ivan Hlas, který je autorem hudby tohoto muzikálu. Jeho hudba je doplněna i autentickými songy.

Hra bude pro většinu diváků určitě zajímavá a přitažlivá, neboť jsou v ní spojena nepřekroucená historická fakta s humorem a kromě zábavy tak hra poskytuje i poučení o době "komunistického temna".

(mk)

Dvořákův pomník umístěn

Před budovou pražského Rudolfiny odhalil v nedávných dnech primátor Jan Kasl sochu hudebního skladatele Antonína Dvořáka.

Původně měla socha provizorně stát již v den zahájení festivalu Pražské jaro, ale práce byly přerušeny z důvodů kritiky jejího umístění. Proti dočasnému umístění sochy na schodech Rudolfiny protestovali členové Společnosti Antonína Dvořáka a památkáři.

Sochař Jan Wagner, který je autorem pomníku, ho zhotovil podle návrhu svého otce Josefa Wagnera.

Současné místo, kde teď socha stojí navrhl Josef Suk, Dvořákův pravuk.

(mk)

Pražské jaro potvrdilo svoji světovost

Slavnostním večerem, který provázela Beethovenova Devátá symfonie, byl zakončen Mezinárodní hudební festival Pražské jaro 2000. Ve Smetanově síni v Obecním domě v Praze zazněl koncert v podání České filharmonie, kterou řídil její šéfdirigent Vladimír Ashkenazy. Ve finále zazářila čtveřice sólistů Yuko Kamahora, Dagmar Pěcková, Vladimír Doležal a Peter Mikuláš a Pražský filharmonický sbor, který spolu se sólisty a orchestrem dovedl celou skladbu k triumfálnímu zakončení.

Náš první orchestr obhájil svoje kvality v široké konkurenci, bylo možné srovnání například s Liverpoolskou filharmonií nebo Philadelphia Orchestra. Dramaturgie letošního ročníku se ukázala být atraktivní a to nejen pro hudební znalce, ale i pro většinu posluchačů. Podoba příštího ročníku Pražského jara nebyla dosud stanovena. Počet koncertů by měl však odpovídat obvyklému číslu 55. Zahajovací koncert by měl příští rok řídit s největší pravděpodobností James Levine. Dále se počítá s hostováním například dirigenta Johna Eliota Gardinera, dirigenta Nikolause Harmoncourta a jeho orchestru Concentus Musicus Wien, s amsterdamským orchestrem Concertgebouw a se Symfonickým orchestrem Bavorského rozhlasu.

(mk)

Novinářská cena pro Petru Procházkovou

Petra Procházková z agentury Epicentrum obdržela hlavní novinářskou cenu Karla Havlíčka Borovského. Tato cena jí byla udělena za mimořádnou novinářskou činnost v roce 1999.

Pětaticetiletá Petra Procházková vystudovala pražskou fakultu žurnalistiky a poté pracovala jako redaktorka Květu a Lidových novin. Od roku 1992 žije v Moskvě a v současné době působí jako zpravodajka a ředitelka agentury Epicentrum v Rusku a bývalých republikách SSSR. Natočila mnoho zajímavých dokumentárních snímků jako například Anatomii války, Čečenský sen nebo Pamírskou cestu.

V roce 1998 obdržela Petra Procházková novinářskou Cenu Ferdinanda Peroutky, společně s Jaromírem Štětinou a Petrem Jančárkem.

Porota dále udělila novinářskou cenu pro novináře do 33 let - Novinářskou křepelku - Jiřímu Kubíkovi z Mladé fronty Dnes.

(mk)

Ludvík Vaculík v Záhřebu

Svůj román Jak se dělá chlapec uvedl spisovatel Ludvík Vaculík před záhřebskou literární veřejností. Přestože se jedná o vůbec první překlad spisovatelova díla do chorvatštiny, jeho uvedení navštívilo velké množství milovníků české literatury. Knihu přeložila Renata Kuchařová, která je zkušenou znalkyní moderní české literatury. Autorka působí na katedře bohemistiky Filozofické fakulty Záhřebské univerzity.

Návštěva Ludvíka Vaculíka velice potěšila komunitu českých krajanů a vyvolala i značný zájem chorvatských sdělovacích prostředků.

(mk)

Bratři Formanové plují na divadelní lodi

Divadelní loď, která bude od července do konce září brázdit Vltavu, to je sedmdesát metrů dlouhý nákladní člun, tlačенý remorkérem. V rámci projektu Praha-Evropské město kultury roku 2000 nabídne divadelní loď adaptaci novely Alexandra Grina Nachové plachty. Provedena bude v koprodukcí Divadla Formanů a pražského Hafan studia s francouzskými soubory Cabaret Théâtre Dromesko a Théâtre National de Bretagne.

Divadlení loď, která vypluje v první fázi na Vltavu však popluje posléze dál a do roku 2003 by měla postupně navštívit všechna významná evropská centra. Budou to ta, v nichž bratři Formanové a Cabaret Théâtre Dromesko už hráli společně - například Benátky, Drážďany, Amsterdam, Kodaň a Berlín.

Idea pohyblivé lodi, do níž je ze dvou třetin vestavěna divadelní scéna s točnou a krytým prostorem pro 170 diváků a zbylým prostorem pro jednoduché zázemí herců, přesně odpovídá Grinovu příběhu. Ten se odehrává z velké části na palubě galéry.

V pražském povodí se během léta uskuteční 50 představení. O celém projektu bude vysílán v České televizi hodinový dokument.

(mk)

Zájem o Karlovu univerzitu roste

V letošním roce zaznamenaly vysoké školy kromě velkého zájmu českých studentů i nebývalý zájem studentů ze zahraničí, především ze Slovenska.

Na Karlovu Univerzitu podalo letos přihlášku čtyřicet sedm tisíc uchazečů. To je o dva tisíce více než v loňském roce. Přijatých studentů však může být maximálně osm tisíc. Letošní nižší stavy maturantů byly doplněny o zájemce, kteří jsou již zapojeni v praxi a opakovaně se pokoušejí o přijetí ke studiu.

Je již tradicí, že největší zájem o studium je na filozofické fakultě, kam je přihlášeno dvanáct tisíc tří sta uchazečů. Kapacitní možnosti však jasně určují možnost přijetí pouhého tisíce uchazečů.

Na Vysoké škole ekonomické v Praze evidují téměř stejný počet zájemců jako vloni. Na všech šest fakult podalo přihlášku asi deset tisíc sedm set uchazečů a je možné přijmout jen tři tisíce sto sedmdesát studentů.

Pouze na technických vysokých školách se projevil menší počet letošních maturantů. Na Českém vysokém učení technickém zaznamenali o tři tisíce přihlášek méně než vloni. Na šesti technicky orientovaných fakultách má zájem o studium skoro devět tisíc lidí, přijato může být pouze šest a půl tisíce studentů. Přitom na fakultu jadernou a fyzikálně inženýrskou přišlo jenom pět set přihlášek i když kapacita přijatých studentů je sedm set lidí.

Ze zahraničí přišlo v loňském roce na Karlovu univerzitu 1638 přihlášek, letos to již bylo 3400. Obdobná situace je i na Vysoké škole ekonomické. (Jenom ze Slovenska se hlásí 800 uchazečů). (mk)

Italské ocenění pro české umělce

Ceny italské asociace divadelních a filmových tvůrců Zlaté evropské plakety 2000 předal velvyslanec Itálie čtyřem českým umělcům – režisérce Věře Chytilové, herečce Jiřině Jiráskové, programové ředitelce MFF Karlovy Vary Evě Zaoralové a režisérovi Jiřímu Menzelovi.

V letošním roce byly tyto prestižní ceny uděleny již popátáctáté. V minulých letech je získali známé osobnosti jako režiséři Marcel Carné a Roger Vadim a herečky Giulietta Masinová a Gina Lollobrigida. (mk)

Holandané natočili dokument o Hrabalovi

Režisér John Albert Jansen natočil pro nizozemskou televizi asi hodiny dlouhý dokument o Bohumilu Hrabalovi.

Původně chtěl režisér Jansen natočit dokument o známém spisovateli za jeho života. Nepodařilo se mu však v té době shromáždit peníze, které byly potřebné pro realizaci projektu.

V dokumentu, který netradičním způsobem zachycuje život Bohumila Hrabala, se režisér soustředil na 50. a 60. léta, kdy spisovatel pracoval v Poldi Kladno a ve sběrně surovin a věnoval se poezii. Ve filmu o něm vypovídají nejrůznější lidé, kteří ho znali. Objevují se zde Hrabalovi sousedé z Kerska, básník Josef Hiršal a Stanislav Vávra, literární historik Milan Jankovič, harmonikář Josef Čechil a mnoho dalších.

Natáčení probíhalo v Praze, v továrně Poldi Kladno, v Kersku a v Nymburce. Snímek nemá komentář, Hrabala popisují lidé, kteří ho znali, měli k němu přátelský vztah, a byli mu nablízku v různých etapách jeho života.

Z autobiografických částí Hrabalovy tvorby vytvořili autoři osobní monolog, který se ve filmu objeví. (mk)

Tristan a Isolda po sedmdesáti letech

Opera Národního divadla v Praze uvedla po sedmdesáti letech operu Richarda Wagnera Tristan a Isolda. Po obou premiérách se zdá, že Národní divadlo ve svém záměru bylo úspěšné.

Garantem projektu byl dirigent světového formátu Jiří Kout, který tak po Elektře a Růžovém kavalírovi v Národním divadle opět potvrdil svoje mistrovství. Pro pražské nastudování vybral dirigent sólisty, kteří se s nároky wagnerovské hudby dokázali vypořádat. Linda Watson jako Isolda, byla v Praze známá již svojí rolí Maršálky v Růžovém kavalírovi. Již alternovala Carol Yahr. Tristan byl v první premiéře přednesen Wolfgangem Millgrammem, ale alternující Sergej Ljadov podal v závěru obdivuhodný a téměř extatický výkon. Greer Grimsley i Ulf Paulsen byli oba úspěšnými představiteli Kurwenala. Velmi úspěšný výkon podala rovněž Yvona Škvárová jako Brangana. Také Miloslav Podskalský obstál v roli krále Markeho. Režisérem celého představení byl Jan Antonín Pitínský. Tristan a Isolda bylo jeho teprve druhé operní představení, které zatím režíroval. (mk)

Odkaz

Jana Grossmana

V Divadle Na zábradlí se konal slavnostní křest dvou svazků Textů o divadle z šestidílného edičního programu Odkaz Jana Grossmana. Tyto svazky vyšly v nakladatelství Pražská scéna k nedožitému 75. narozeninám významného českého režiséra.

Projekt vydávání svazků byl zahájen v roce 1996 a je v nich podán nejen průřez autorovým myšlením, ale jsou i dokladem o stálosti jeho díla a tvorby pro současníky. Všechny svazky jsou zaměřeny především na divadlo i když v ostatních svazcích jsou i stať z dalších oborů, kterým se Grossman věnoval.

Prozatím posledním svazkem o Janu Grossmanovi je kniha rejstříků, doplňků a bibliografie. (mk)

Ukončení rekonstrukce Mahlerova domu

V červenci byla ukončena rozsáhlá rekonstrukce domu ve Znojenské ulici v Jihlavě, kde žil 15 let dirigent a skladatel Gustav Mahler.

Na 13. až 15. října letošního roku jsou plánovány oslavy ke 140. výročí Mahlerova narození a jeho prvního klavírního vystoupení. V té době si budou moci účastníci oslav prohlédnout umělcův dům.

Rekonstrukce, která začala loni v květnu, byla velice rozsáhlá. V jejím rámci vznikla v Mahlerově domě výstavní síň, kde bude umístěna expozice Mladý Mahler a Jihlava, vznikly zde konferenční sály a v přízemí kavárna. O využití domu, které není zatím jasné, bude rozhodnuto formou poptávkového řízení.

V rámci plánovaných oslav bude také odhalena pamětní deska, připravuje se vydání publikace, pamětní medaile a korespondenčního listku, a připravuje se rovněž výstava archiválií. Pořad oslav bude vyplněn koncertem, bude uspořádána mezinárodní vědecká konference a v chrámu sv. Ignáce bude uspořádáno slavnostní provedení Mahlerovy symfonie č. 7 e moll. Na závěr oslav vystoupí vojenská dechovka.

(mk)

Loutkářský festival v Praze

V Praze probíhal čtvrtý ročník světového festivalu loutkářského umění, kterého se zúčastnili loutkáři z více než dvaceti zemí. Celkem bylo přihlášeno 69 divadel ze 46 států. Organizátoři vybrali 27 souborů, které během týdne uvedly 31 představení. Hrlo se v Divadle Na zábradlí, ve velkém sále Městské knihovny, v novém divadle v paláci Kinských na Staroměstském náměstí a v Divadle Na Královské cestě v Karlově ulici.

Vyvrcholením festivalu bylo předání cen.

(mk)

Letohrádek Hvězda znovu otevřen

V rámci projektů Praha - evropské město kultury, byl znovu po čtyřech letech rekonstrukcí otevřen letohrádek Hvězda. Současně zde také probíhá výstava části sbírky sběratele Jiřího Karáska ze Lvovic (básník a spisovatel, žijící v letech 1871 až 1951, představitel dekadence a symbolismu), která představuje grafická díla Durera, Cranacha, Goyi nebo také Whistlera a Václava Hollara. Sběrka Karáska ze Lvovic je součástí Památníku národního písemnictví a ve své celistvé podobě bude předvedena v příštím roce v Obecním domě v Praze.

Muzeum Aloise Jiráska a Mikoláše Alše, které bylo trvalou součástí letohrádku je definitivně zrušeno. Podle odborníků z Památníku národního písemnictví byla stálá expozice zastaralá a namísto ní budou pořádaný příležitostné výstavy, které tak obmění autorský okruh. Historie letohrádku od jeho vzniku až po současnost bude náplní stálé expozice, která bude zachována.

Původně měl být letohrádek Hvězda otevřen již před třemi roky, ale teprve díky projektu Praha - evropské město kultury 2000 se podařilo získat dotace

na jeho konečnou rekonstrukci a zároveň i možnost instalace uváděné expozice.

(mk)

Tereziánská tržna 2000

Hlavním mottem vzpomínky na oběti nacismu v bývalém koncentračním táboře Terezín bylo Nezapomenout!

Kromě oficiálních osobností jako byl prezident republiky Václav Havel, místopředsedové parlamentu Ivan Havlíček Petra Buzková, vicepremiér Pavel Rychetský, ministři Pavel Dostál, Miroslav Grégr, Jaromír Schling, Petr Lachnit, rabín Karol Sidon a velvyslanci 21 zemí, se pietního aktu zúčastnilo zhruba 1000 obyčejných lidí. Mezi nimi převládali pamětníci, ale bylo vidět i mnoho mladých lidí.

Hlavní projev přednesl předseda Českého svazu bojovníků za svobodu Jakub Čermín, který připomněl ve svém projevu hroznou bilanci mrtvých v tomto století.

Prezident Václav Havel ve své řeči zdůraznil důležitost minulých obětí pro budoucnost.

Symbolem usmíření se pak měla stát německá vlajka, která byla umístěna mezi mnoha ostatními vlajkami.

(mk)

Český divadelní festival ve Washingtonu

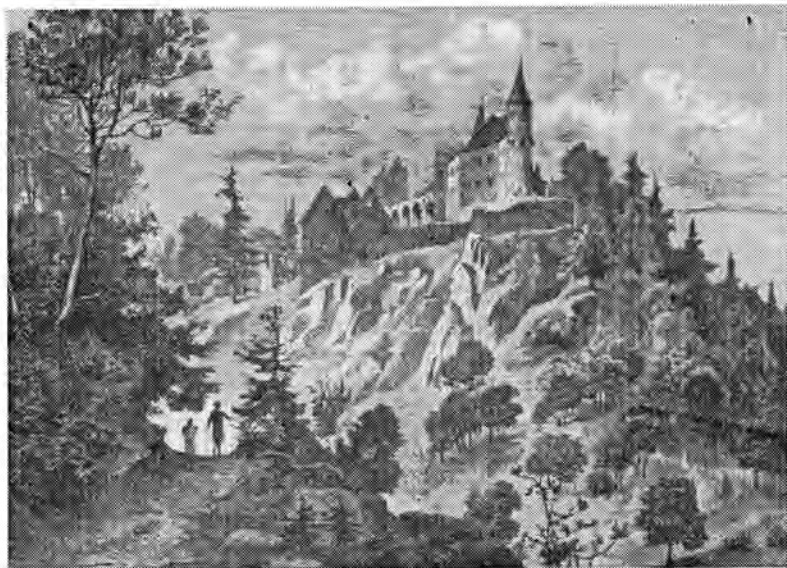
První český divadelní festival ve Washingtonu zahájila původní česká Opera la Serra v režii Joela Lazara. Byla nastudována ve zvláštním jazyce operanto. Zahájení se zúčastnili skladatel opery Michal Vích a libretista Jaroslav Dušek.

Na festivalu se představilo také Divadlo Vpřed a loutkové divadlo Petra Nikla. V závěru festivalu vystoupil herec Tomáš Hanák a duo Thomas a Ruhler (Aleš Najbrt a Jan Slovák).

(mk)

Vychází knižní cyklus Čechy

Nakladatel Josef Špičák začal realizovat ve svém pražském nakladatelství Tok vydávání významné práce z přelomu století - a tou je patnáctisvazkový komplex nazvaný Čechy. Tento vydavatelský počin byl inspirován čtenářským ohlasem reedice díla Augustina Sedláčka Hradý, zámky a tvrze Království českého. Obě díla byla ve své době velmi populární.

Hrad Velhartice

Patnáctisvazkový komplet Čechy vyšel v letech 1883-1908 v nakladatelství Jana Otty v Praze (v současné době se kompletní a v dobrém stavu prodává v antikvariátech za zhruba třicetpět tisíc korun). Realizovaná reedice nakladatele Špičáka představila jako úvodní díl nového kompletu knihu o Šumavě. K základním autorům tohoto prvního svazku patřili kromě jiných Jaroslav Vrchlický, Eliška Krásnohorská nebo Adolf Heyduk. Obrazový doprovod, který dodává celému dílu dokumentační hodnotu, zachycuje podobu krajiny, měst, ale také třeba krojů z období vzniku díla. V úvodní knize Šumava jsou dvě stovky kreseb, například od Mikoláše Alše nebo Karla a Adolfa Liebscherových. V dalších dílech kompletu se pak objevují Julius Mařák nebo třeba sochař Josef Mauder.

Po svazku o Šumavě bude ještě v letošním roce následovat další díl - ten bude věnovaný Vltavě a dva svazky o Praze. Kompletně by Čechy měli vyjít do poloviny roku 2003. Cena jednotlivého svazku je asi tisíc korun. (mk)

Dělníci se musí učit cizí jazyky

Zahraniční firmy požadují po svých pracovnících znalost nejčastěji němčiny a angličtiny. A to se netýká pouze manažerů, ale i pro dělníky je znalost světového jazyka velkou výhodou. Tou jsou především nadprůměrné výdělky. Řada zahraničních firem hledá v současné době vhodné uchazeče na zaškolení k práci na moderních obráběcích strojích, řízených počítači. A tak soustružníci nebo frézáři, kteří ovládají znalost cizího jazyka, mají nejlepší možnost stát se dobře placenými odborníky. V mnoha profesích, jako jsou třeba zedníci nebo truhláři, představuje znalost němčiny možnost zajímavých výdělků v oblastech u německých hranic, kde si pracovníci jmenovaných profesí mohou vydělat i přes 3 tisíce marek měsíčně.

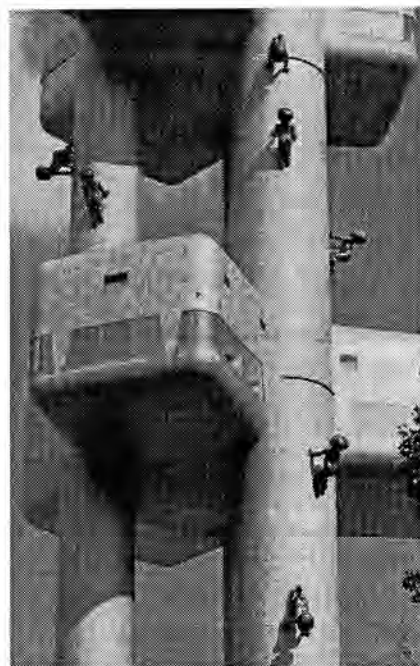
Odborníci předpovídají, že jazykové znalosti, které jsou zatím pouhou výhodou se časem stanou nezbytností. Bez znalosti jazyka nebude v mnoha oborech pro kvalifikované dělníky existovat možnost pracovního postupu nebo lepšího platu. (mk)

Miminka na žižkovské televizní věži

David Černý, autor krácejícího trabanta, růžového tanku nebo obrácení svatého Václava je známý i lidem, kteří se jinak o umění příliš nezajímají. Jeho díla mají svérázný humor a trefují se vždy přesně do černého.

První "mimino" odlil Černý již v roce 1995 do černého laminátu a pět let se marně snažil svoje batolata umístit na nějakou významnou budovu. To se podařilo až v letošním roce a se souhlasem radních Prahy 3 se od května na televizním vysílání Žižkov drží jeho hladké plochy jedenáct černoušek.

Nakladatelství Divus vydalo u příležitosti této umělecké realizace bohatě ilustrovaný katalog, který chronologicky mapuje život a dílo sochaře Davida Černého. Název The Fucking Years A True Story je součástí umělcova image. Text napsal Tomáš Pospiszyl, který v roce 1986 společně s Filipem Turkem založil skupinu Úchvatní.

Krédem Davida Černého není dělat umění pro umění, ale zajímá ho reakce lidí a baví ho pracovat ve městě, přímo na ulici.

Projekt Miminka - Babies, který potrvá do 31.10. 2000 byl zařazen do programu akce Praha-Evropské město kultury roku 2000. (mk)

Politolog Ota Ulč obdržel v Plzni letošní Cenu 1.června

Cena má přímou návaznost na první protikomunistickou revoltu v Plzni v roce 1953. po měnové reformě.

Město Plzeň uděluje cenu od roku 1993 osobnostem, které se jakkoliv podílely na prosazování principů demokracie, objasňování spravedlnosti a svobody a obhajobě lidských práv a svobod prostřednictvím médií.

Ota Ulč se v Plzni narodil a v Praze vystudoval právnickou fakultu a poté působil na Plzeňsku jako soudce. V současnosti žije v Binghamtonu ve státě New York. Vyučuje na Newyorské státní univerzitě jako profesor politických věd.

V předchozích letech obdrželi Cenu 1. června například novinář Pavel Tigrid, režisér Fero Fenič, francouzský politolog Jacques Rupnik, britský filozof Roger Scruton nebo Jefim Finštějn, bývalý šéfredaktor Lidových novin

(mk)

Francouzi chtějí od Čechů Rembrandta

Muž s kožešinovou čapkou nebo Starý Žid v kožešině - dva názvy a asi patnáct verzí má slavný Rembrandtův obraz. Jedna z nich je ve vlastnictví pražské Národní galerie a právě tato verze je podle francouzské strany nejvíce podobná obrazu, který byl ukraden za války ve Francii ze světově známé Schlossovy sbírky.

Již rok a půl trvají diplomatická jednání mezi Prahou a Paříží, která mají vyřešit budoucnost obrazu. Francie požádala o jeho předání Schlossovým dědicům. Odborník z pařížského Louvru provedl v Praze odborné zkoumání obrazu a výsledek jeho znaleckého posudku bude diplomatickou cestou předán českým úřadům.

V Paříži byl uveden filmový dokument nazvaný "Žid s kožešinovou čapkou", který se zabývá problematikou obrazů ukradených nacisty ve Francii ze známé Schlossovy sbírky. Jeho autorem je belgický dokumentarista Marc Van Dessel. Tento snímek porovnává dva obrazy, které se nejvíce podobají fotografii původního obrazu. Ze závěru dokumentu jasně vyplývá, že hledaný obraz je v NG v Praze a druhá verze obrazu je v Carnegieho muzeu v Pittsburghu.

Byl to právě autor dokumentu Marc Van Dessel, který na pražský obraz upozornil francouzské ministerstvo zahraničí. Van Dessel filmoval také v Praze a jeho závěry, že právě pražský obraz je ten pravý, potvrzuje ve filmu i ředitel prestižního Nizozemského institutu pro historii umění Rudolf Ekkart. Ve filmu hovoří také historičky umění z Národní galerie Anna Ševčíková a Hana Seifertová, podle nich obraz v Praze zkoumal již v 60. letech Ekkartův předchůdce Horst Gerson, který uvedl, že se nejedná o Rembrandta, ale o práci z jeho okruhu.

Při současných jednáních mezi Prahou a Paříží Češi v zásadě neodmítají návrat díla, ale chtějí mít jistotu, že se jedná o skutečně hledaný obraz ze Schlossovy sbírky. (Alfred Schloss shromáždil v Paříži sbírku 333 obrazů, kterou nacisté po obsazení Francie odhalili. 49 obrazů zůstalo v pařížském Louvru a po válce byly vráceny dědicům.

Ve Francii byl vydán katalog 171 obrazů ze Schlossovy sbírky, které dosud nebyly vráceny. Sedm z nich je podle katalogu identifikováno. (mk)

Hannover šílel po Karlu Gottovi

Hannover, kde až do konce října bude probíhat světová výstava Expo 2000, zažil český den. Na programu byla řada kulturních vystoupení. Ale němečtí fanoušci čekali jen na jedinou atrakci - Karla Gotta. Mladá fronta o tom napsala:

Jako by i nebesa čekala na tu chvíli. Celý den se po obloze honila mračna, deštníky byly často k užítku, ale teď, ve středu večer, už slunce svítí do natěšených tváří. Dvoutisícový amfiteátr uprostřed hannoverského výstaviště je jich plný. Němečtí fanoušci jej chtěli, vyvzdorovali si jej, když zasažen kritikou váhal, zda přijet. Měsíce se těšili - a teď jej konečně mají. Z reproduktorů se ozve motiv houpavé skladby Krásné je žít a po ní slova konferenciéra: "On je tady! Milí hosté, přichází Karel Gott!" A muž toho jména vzápětí vstupuje v krémově bílém obleku a za bouře potlesku na pódium, aby svým koncertem uzavřel národní den Česka na Světové výstavě EXPO 2000. Karel Gott sotva stačí říci Guten Abend a z publika se už kdosi domáhá: "Maja, Maja!" Samozřejmě, že si nedočkavec bude muset počkat - žádný zpěvák přece nevypálí největší hit hned na začátku. A Biene Maja, tedy Včelka Mája, jím pro německé publikum je. Kultovní píseň, jak ve dnech před zpěvákovým hannoverským vystoupením opakovaně informovala německá média. Znělka všech, kteří se ve chvílích, kdy bylo Gottovo hannoverské vystoupení na vážkách, sešikovali do skupin skandujících před lačnými kamerami: Komm, Karel, Komm! - Přijed, Karle, přijed! Doprovodná skupina KGB (tedy Karel Gott Band) udeří do not a světovou výstavou zní první píseň. "Das sind die schönsten Jahre," ohýbá Karel Gott němčinu v malebných melodických obloucích a v publiku se pohybují nejedna ústa v doprovodném pobrukování. Zahřívací skladba doznívá a Karel Gott měkkým hlasem oslovuje své publikum. "Kdyby někdo před dvaatřiceti lety, kdy jsem poprvé vystupoval v západním Německu, řekl, že v roce 1989 bude zase už jen jedno Německo a že v roce 2000 bude v Hannoveru Světová výstava EXPO a že já na ni budu reprezentovat Českou republiku a že lidé na mne přijdou," tady zpěvák počká na odeznění výbuchu smíchu a pokračuje, "a dokonce dobrovolně, tak..." pozdrží Karel Gott před opětným veselím pointu, "tak bych si myslel, že jde o science fiction!" znějí poslední slova již do skandovaného jásotu "Karel, Karel", který se šíří z prvních řad ve středu amfiteátru nahoru přes jednotlivé stupně až k jeho okrajům. Tam dole, v kotli, usedlí zpěvákovi nejvěrnější. Převahu mají starší lidé, ale dívky pod zákonem také

nejdou žádnou výjimkou. Dále od epicentra intenzity projevů ubývá a zcela na hraně amfiteátru lze zaznamenat zajímavý jev. Kolemjdoucí, netušící, oč jde, se zastavují a nahlížejí dolů do arény. "Karel Gott!" vykřikuje dvojice školou povinných mladíků a smíchy se lámou v pase. Ale zůstávají, byt' na ně jejich rastamanské hučky, femínky a sandály prozrazují, že jejich srdce patří úplně jiné hudbě než Gottovým kantilénám. Zřetelně si však nemohou pomoci. Dábel-sky pohrdlivě se chechtají, ale uhranutě poslouchají. Parodicky řvou Biene Maja a plácají se do stehů, ale pak si podupávají do rytmu hudby a zpěvu. A na otázku, zda se jim tedy Karel Gott líbí, nebo nelíbí, zařičí se zdviženým palcem: "Ja, Karel Gott ist super!" Vypadají jako někdo, kdo se před televizí vysmívá seriálům, ale už se nemůže dočkat, co bude v dalším díle. Karel Gott pluje svým repertoárem od Mario Lanzy přes Harry Belafonteho až k česky zpívanému Selaví, selaví, mě život nebaví. Publikum tleská do rytmu písně, Karel Gott odkládá sako a dává se fanouškům v šanc jen v červené košili, a po Lady Carneval přichází opět německý song, a to již lidé vstávají, aréna se rozepívává celá. Již nikdo nemůže pochybovat: Karel Gott slavně dobyl Světovou výstavu EXPO 2000 v Hannoveru. A to ještě přichází to, co muselo přijít. "Z Hannoveru je skupina Scorpions," začne Karel Gott a pokračuje, "a z Prahy je něco, co umí také štípnout," - pauza do ticha elektrizovaného naplňovaným snem - "a to je včelka Mája," dokončuje Karel Gott a do nadšení publika již znějí první tóny dupající basové linky. Karel Gott nebude na Máju sám, na pódium přicházejí výherci soutěže, mladí posluchači dolnosaské stanice NDR 2, kteří v jejím vysílání v uplynulých týdnech nejlépe ze všech zapěli o pilně včelce. Radost vrcholí. Omladina v publiku oblečená do prouhatých svetiků včelky se drží ze všech sil, amfiteátr tleská, Karel Gott zpívá a diriguje sál, televize ZDF vše točí jako o život. "Zugabe, Zugabe - Přídavek, Přídavek," ozývá se ještě dříve, než dozní poslední akord. A Mája se tedy vrací a Karel Gott pak ještě třikrát, než se mu podaří zmírnit žár obecenstva pomalými skladbami tak, aby se mohlo rozejít do hannoverské noci. V hledišti se při tónech poslední písně rozsvěčují zapalovače, dvouhodinový koncert Karla Gotta končí a s ním i český národní den na EXPO 2000. Starší, asi šedesátiletý pár na otázku, zda to bylo takové, jak čekali, jen mlčky přikývne, s výrazem mířícím kamsi dále, snad do mladších let, jež se jim pro tento večer vrátila. *jp*

Radek Kratina - pohyb v českém umění

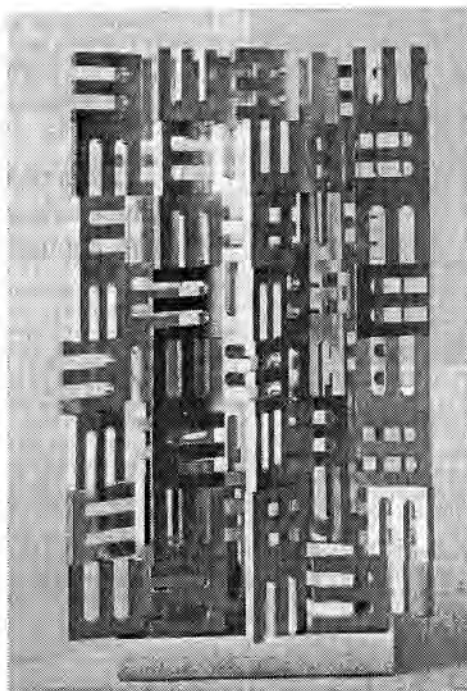
V Českém muzeu výtvarných umění v Husově ulici v Praze proběhla zajímavá výstava Radoslava Kratiny (1928-1999), který jako jeden z prvních umělců vnesl do českého výtvarného umění pohyb.

Výstava v Českém muzeu byla retrospektivou a připomněla všechny oblasti Kratinova díla.

V polovině 60. let začal umělec pracovat se dřevem, jeho objekty jsou složeny z tyček nebo kvádrů, krychlí a válců, které jsou buď bílé nebo září jasnými barvami.

Začátkem 70. let pracuje současně se dřevem a kovem, ale kov nakonec převládne. Nejdříve je to

železo, později mosaz a dural. Povrch plastik Kratina matuje, černí, leští, nikluje a chromuje. Jeho výtvarná díla navozují nejrůznější tvarové a významové podobnosti a vytvářejí v divákovi rozmanité pocity. Připomínají rostliny a krystaly, ale zároveň vesmírná tělesa, teleskopy, radary a počítače. Různé možnosti sestav prvků v jeho plastikách umožňují překvapující průhledy do nitra i okolí soch. Návštěvníci jeho výstavy tak měli možnost sami objevovat různá uspořádání a zažívat spolu s umělcem pocity spolutvůrce.

Objekt EM

(mk)

Český designér měl úspěch v Milánu

Na letošním veletrhu designu v Milánu sklídl zasloužený úspěch architekt a návrhář Bohuslav Horák. Úkolem zúčastněných umělců bylo navrhnout "Letní dům u jezera Dummer" (v německé lázeňské oblasti nedaleko Bad Essen). V prestižní galerii TeaRosu prezentoval Bohuslav Horák svůj návrh domu - včetně kompletního zařízení i nádobí. Jeho vypracování mu svěčil německý producent Rainer Krause, který je majitelem firmy Anthologie Quartett - ta zastupuje více než osmdesát předních světových designérů.

Český designér Bohuslav Horák uvedl na milánském veletrhu kromě svých "rostlinných lamp" a nábytku, který připomíná krápníkové jeskyně i svou monografii: Design/architektura. Vydala ji pražská galerie Peron spolu s Anthologie Quartettem. V monografii, jenž je opatřena texty Mileny Lamarové z Uměleckopřemyslového muzea v Praze, je Horák zařazen do kontextu českého a evropského designu a je zde zdůrazněn význam někdejší české návrhářské skupiny Atika. Ta vznikla v roce 1987 jako protest proti "obecné návrhářské sterilítě".

Při důkladném prostudování 150 reprodukcí prací Bohuslava Horáka jistě divák pochopí, proč si český návrhář vydobyl svoji mezinárodní prestiž. (mk)

Lidické výročí

V Lidicích na Kladensku bylo odhaleno sousoší 82 lidických dětí, které byly v roce 1942 zavražděny v likvidačním táboře v polském Chelmnu. Práce na pomníku trvala 30 let, nyní bylo do pomníku zasazeno posledních sedm postav.

Pietního aktu, který byl uspořádán k 58. výročí lidické tragédie, se zúčastnil premiér Miloš Zeman a ministr kultury Pavel Dostál. Pomník odhalil jeho spoluautor Jiří Hampl a členové Spolku pro realizaci Pomníku dětských obětí války.

Ministr Dostál se zároveň omluvil za velmi neutěšený stav památníku obětem lidické tragédie. Po dohodě i s ministerstvem kultury byl před dvěma lety zlikvidován lidický růžový sad. Ten byl kdysi největším rosáliem v republice, avšak znalecký posudek tehdy prokázal, že většina keřů byla odumřelých. Podle ministra Dostála se i přes veškeré úsilí podařilo přijmout nápravné řešení až letos. Již od 1. ledna příštího roku by z uvolněných finančních prostředků měla lidický památník spravovat státní příspěvková organizace ve spolupráci s obcí Lidice.

(mk)

Vzniká středoevropský gigant

Velké středoevropské rafinérie – rakouský ÖMV, slovenský Slovnaft, maďarský MOL, INA z Chorvatska a polský PKN jednájí o vytvoření asociace středoevropských rafinérií, která by ovládla rozhodující podíl na trhu v této části Evropy. Základem asociace by podle některých odborníků mohla být nedávná fúze mezi Slovnaftem a maďarskou společností MOL. Právě MOL vyjednává v současné době s chorvatskou firmou INA a snaží se proniknout také na polský trh s pohonnými hmotami. Rakouská společnost ÖMV zase usiluje o zisk České rafinérské, která by měla být v nejbližší době privatizována. Česká rafinérská sice nedávno přišla o svůj nadpoloviční podíl na domácím trhu, ale letos investovala do svých provozů již více než jednu miliardu korun. Vznik středoevropského rafinérského giganta by patrně vedl k likvidaci menších samostatných firem, které zatím působí na českém trhu. Spojování významných společností v tomto odvětví je však současným trendem, který se těžko mohl vyhnout Střední Evropě. Spotřebitel se ovšem v současné době spíše zajímá o cenu ropy než o šachy na rafinérském trhu.

(MaFr)

Češi nemilují mléko

U příležitosti Světového dne mléka koncem května upozornil český ministr zemědělství Jan Fencel, že Češi nepatří zrovna mezi milovníky mléka a v jeho spotřebě zůstávají daleko za vyspělými státy západní Evropy. Loni sice spotřeba mléka v ČR stoupla o 10 litrů na osobu ze 197 na 207 litrů, ale přesto Západoevropané vypijí průměrně o padesát až sto litrů více. Proč tomu tak je? Jistě svoji roli hraje náklonnost Čechů k nápojům jiným, například k pivu. Nezanedbatelný význam ovšem měla velice silná kampaň odpůrců mléka. Zejména počátkem devadesátých let dostávali v médiích mnoho prostoru různí hlasatelé extrémních názorů na správnou životosprávu, kteří často prohlašovali mléko za nejnezdřavější potravinu na světě. Když se tento vliv zkombinoval s poměrně vysokou cenou mléka na trhu, vznikla velká skupina lidí, kteří mléko nepijí. Současný ministr zemědělství ČR se viditelně snaží vrátit mléku jeho dávný image pramene zdraví. A ve veřejné osvětě, týkající se životosprávy, to občas vypadá jak na houpačce – jednou je mléko zdravé, jindy škodlivé, podle toho, která lobby se zrovna drží u moci. A jak má tedy člověk pečovat o své zdraví? Snad jediným zaručeným receptem zůstává veselá mysl.

(MaFr)

Konrád nahradil Vratislava

Po dvou letech byl obnoven provoz v severočeském pivovaru ve Vratislavicích. Ten byl založen v roce 1872 a do roku 1998 se zde vařilo pivo značky Vratislav. Vlastník vratislavického pivovaru společnost Pražské pivovary se ovšem ocitla ve vážných finančních obtížích a podnik přes protesty zaměstnanců a magistrátu města Liberce uzavřela. V současnosti bylo vaření piva ve Vratislavicích obnoveno díky pražské firmě Hols. Zdejší pivo však již nenese jméno Vratislav, ale Konrád. Společnost Hols totiž neodkoupila od Pražských pivovarů obchodní jméno pivovaru ani ochranné známky. Značka Vratislav tedy zůstala Pražským pivovarům a na jeho místo ve Vratislavicích přišel jeho nástupce na knížecím českém stolci – kníže Konrád. Nejde tedy o nějaké poněmčování českého piva a s předákem sudetských Němců za první republiky a v období nacistické okupace Konrádem Henleinem nemá značka nic společného. Prostě někteří Přemyslovci neměli zcela ryze slovansky znějící jména.

(MaFr)

Změny majitelů velkých stavebních firem

Již v minulém roce se rozhodly majoritní vlastníci jedné z největších českých firem Metrostavu - fondy Komerční banky a České spořitelny prodat svůj podíl. Vítězové předchozích kol výběrového řízení, firma PCTC Management a investorské sdružení podnikatelů Kamila Bahbouha a Pavla Wursta však nesplatili včas dohodnutou částku a proto bude nutno celé řízení zopakovat. Přesto však nechybí zájemci o koupi. Ozvalo se prý již asi dvacet potenciálních kupců z českých zemí i ze zahraničí. Samotný prodej by se měl uskutečnit koncem léta, ale již teď je možno říci, že nový vlastník získá solidní firmu s perspektivním programem. Ale to platí dnes a zítra může být všechno jinak. Nového vlastníka by měla získat i vůbec největší česká stavební firma - IPS. Poměrně nedávno získala majoritní akciový podíl na společností firma Středočeská stavební patřící do skupiny Sekyra Group. Na nákup IPS si ovšem musela vzít úvěr od Investiční a poštovní banky, na kterou byla nyní uvalena nucená správa. V současné době jeví o akcie mimořádný zájem švédská společnost Skanska, která v posledním období silně expanduje na zahraniční trhy. Objevily se ovšem spekulace, zda balík akcií uložený u IPB nepropadne bance jako zástava úvěru. Představitelé Sekyra Group zatím tuto variantu jednoznačně popírají. O tom, že jednání s firmou Skanska bylo úspěšné, podle mnoha pozorovatelů svědčí nedávné odstoupení předsedy představenstva IPS Luďka Sekyry z funkce. Na definitivní výsledky jednání si patrně musíme počkat až do příštího měsíce. Změny majitelů největších českých stavebních trhů svědčí o probíhající restrukturalizaci ve stavebnictví. Čím dál razantněji se prosazují kapitálově silné skupiny působící obvykle v několika státech najednou. Nadnárodní společnosti snadněji zvládají poměrně časté ekonomické výkyvy, kterým je stavebnictví silně vystaveno.

(MaFr)

Český úspěch v USA

Na mezinárodní vědecké soutěži Intel konané v americkém Detroitu byla vysoce oceněna práce osmnáctiletého studenta Školy Václava Hlavatého v Lounech s názvem LAN bez síťových karet, která ukazuje možnost plně funkční počítačové sítě bez použití síťových karet. V kategorii Počítačové vědy vybojovala velice pěkně čtvrté místo a v soutěži Computer Society si dokonce o jednu příčku polepšila. Úspěch českého mladíka ilustruje velmi dobrou úroveň řady počítačových odborníků v České republice. Je až překvapující, kolik vynikajících programátorů vyrostlo v zemi, kde se ještě před deseti lety vyučovalo na beznadějně nemoderních počítačích kolabujících každých pět minut. Po listopadu 1989 však nastal raketový rozvoj počítačové techniky v Čechách a na Moravě a zdejší obyvatelstvo rychle začalo dohánět ostatní svět. A téměř se zdá, že v počítačových znalostech se to daří lépe než v oblastech jiných. Pomohla zřejmě poměrně dobrá úroveň výuky matematiky a fyziky v českých školách a pochopitelně nejvýznamnější roli u mnohých sehrál tlak nutnosti. Lidé pochopili, že bez alespoň základní schopnosti ovládat PC budou mít velmi omezené možnosti na trhu práce. Představitelky světových ženských organizací si povšimly, že velmi dobře se s počítači vyrovnaly představitelky krásného pohlaví v ČR. A němečtí kapitáni průmyslu hodlají využít schopností českých počítačových odborníků ve své zemi. Možná se budou snažit v budoucnosti získat i talentovaného vědce z Loun. Česká počítačová věda se spíše než nedostatku talentů musí obávat úniku mozků.

(MaFr)

Sloučení českých pivovarů

České pivovary kontrolované jihoafrickým koncernem South African Breweries by se měly sloučit do společnosti Plzeňský Prazdroj. Konkrétně se jedná o Plzeňský Prazdroj, Pivovar Radegast a Pivovar Velké Popovice. Uvedené značky však doufejme nezahynou. Byla by skutečně nenapravitelná škoda, kdyby se v rámci sjednocování trhu ztratila pestrost chutí jednotlivých piv a jejich tradiční symboly. Figurku slovanského boha a "divného vrchního" - kozla s púlitrem by znalci piva skutečně silně postrádali. (MaFr)

Nuselský most

Počátkem června oslavil Nuselský most v Praze smutné jubileum - třístého sebevraha. Stal se jím mladý muž ve věku 25 - 35 let, který poblíž stanice metra Vyšehradská vylezl na plot mostu a skočil dolů. Právě plot byl na Nuselský most instalován s cílem znesnadnit sebevrahům jejich pokus, ale jak se zdá zabránit pokusům o zničení vlastního života zabránit ani v nejmenším nedokáže. Policie byla k případu přivolána náhodným svědkem, nedokázala však mladému muži jeho sebevražedný úmysl rozmluvit a psycholog dorazil na místo pozdě. (MaFr)

Průmysl se v České republice vzpamatovává, ekonomika se zvedá

Český průmysl od začátku roku postupně nabírá dech, ale už to není ten průmysl, co býval. Jeho dvě tradiční a stále stěžejní odvětví - hutnictví a strojírenství - stále procházejí těžkou krizí, a tak ho na nohy staví lehký průmysl a obory, v nichž podnikům vládnou zahraniční majitelé. Daří se firmám zpracovávajícím dřevo, vyrábějícím elektrotechniku a také textil a oděvy - právě jejich produkce od počátku roku rostla nejvíce.

Česká ekonomika se konečně začíná stavět na nohy, průmyslová výroba vzrostla v dubnu rekordním tempem, ve všech okresech ubylo v květnu nezaměstnaných, ceny zboží a služeb zůstávají stabilní. jp

Osmý ročník mezinárodního mistrovství ČR v pomalém kouření dýmky

V Poděbradech se koncem května konal již osmý ročník mezinárodního mistrovství ČR v pomalém kouření dýmky. Nejlepšího výsledku dosáhl Henryk Rogalsky z Polska, který dokázal kouřit pět gramů švédského tabáku dýmku typu billiard celkem dvě hodiny a pět minut. Z českých závodníků dosáhl nejlepšího času Emil Navrátil z PC Brno, který dokázal vychutnávat svoji dýmku 1 hodinu a 56 minut. Mezi ženami zasvítíl mladý talent, devatenáctiletá Kateřina Balabánová z Špilberku PC Brno. Svoji dýmku držela v činnosti skoro hodinu a půl bez přestávky. Pomalé kouření - že by vhodný sport pro lázeňské město? *(MaFr)*

Propouštění ve velkých firmách

Některé velké české společnosti počítají v následujícím období s výrazným zmenšením počtu svých pracovníků. Mezi takové firmy patří kupříkladu Komerční banka, která hodlá do konce roku propustit více než 2300 zaměstnanců. Jako hlavní důvod je uváděn přechod na štihlejší organizační strukturu v rámci restrukturalizace banky vyvolané špatným hospodařením předchozího managementu. Ještě více lidí by mělo opustit České dráhy. Z těch by mělo do konce roku odejít minimálně 3500 osob. Navíc do konce roku 2005 se počítá s celkovým poklesem pracovníků na železnici o 14 000 osob. Jak však uvedl náměstek ministra dopravy a spojů, úbytek zaměstnanců musí být vyvážen větším zapojením moderních technologií, na které ovšem dráhy v současné době nemají prostředky. Pro odcházející zaměstnance je připraven sociální program, na který se ve státním rozpočtu letos počítá s částkou 303,6 miliónu korun. *(MaFr)*

IPB - dohady a spekulace

Před několika lety, konkrétně v roce 1997, prodal stát svůj většinový podíl v Investiční a poštovní bance japonské bankovní skupině Nomura a zdálo se, že banka konečně získala kapitálově silného partnera, který postaví její doposud nepřilíš průhledné hospodaření na pevný základ. Vše ovšem dopadlo naprosto jinak. Pochybnosti o hospodaření IPB ve veřejnosti stále přetrvávaly, mnoho odborníků i lépe informovaných laiků vyjadřovalo svou nedůvěru v perspektivu banky. V průběhu května se objevily zprávy o možném vstupu třetí největší italské bankovní skupiny UniCredito, která údajně hodlá razantně proniknout na východoevropské finanční trhy a německá společnost Allianz podle informací představitelů IPB měla odkoupit majoritní podíl v dceřinné IPB pojišťovně. Kolem poloviny června ovšem podnikli znejistělí klienti útok na banku a začali hromadně vybírat své vklady. Oslabená IPB nedokázala situaci zvládnout a Česká národní banka na ni uvalila nucenou správu. Záruku za vklady střadatelů převzala vláda, která patrně bude muset uvolnit ze svých prostředků obrovskou sumu dosahující hodnoty možná až sto miliard korun. Nucený správce banky se objevil v bance v doprovodu členů policejního komanda rychlého nasazení v kuklách a okamžitě začala jednání o řešení celé situace. Velmi rychle se našel subjekt, který IPB převezme - jejím novým vlastníkem by měla být Československá obchodní banka, která tak získá velmi výrazný podíl na českém kapitálovém trhu. Okolnosti kolem zavedení nucené správy daly vzniknout četným spekulacím a dohadům, které rozbouřily politickou hladinu v zemi. Především se hovoří o možnosti, že za pádem IPB, která měla četné kontakty na ČSSD i ODS, by mohla stát bankovní skupina orientovaná na guvernéra České národní banky Josefa Tošovského a prezidenta Václava Havla. Zájem této finanční skupiny byl jasný - chtěla získat impérium IPB za co nejnižší cenu a proto se snažila banku cílenou propagandou poškodit. Zároveň se chtěla zbavit možných zájemců o koupi banky. Své pochyby o průhlednosti zavedení nucené správy v IPB šíří zejména bývalý premiér a šéf ODS Václav Klaus, ale podobně se ozývají i někteří další politici. Střadatelé si však mohou oddechnout - jejich vklady byly zachráněny, ale prostí občané jsou silně roztrpčeni, že další desítky miliard korun pohltí nenasytný bankovní sektor, ve kterém se prostředky ztrácejí jako v černé díře. *MaFr*

Slovenská becherovka může znova na pulty

Nejvyšší soud SR zrušil předběžné opatření krajského obchodního soudu v Nitre o zákazu distribuce slovenské becherovky, kterou vyrábí společnost Simpex Plus. Opakovala se tak podobná situace z minulého roku. Recepturu na bylinný karlovarský likér získala slovenská firma od údajného vlastníka pravého receptu Zdeňka Hoffmanna. Jak připomněl český tisk recepty na oblíbený nápoj ministerského předsedy Miloše Zemana existují patrně čtyři - jeden patří firmě Jan Becher - Karlovarská Becherovka (JBKB), druhý vlastnila jedna z dědiček zakladatele společnosti Heda Becherová, která ji prodala koncernu Underberg. Německý výrobce likérů ovšem loni prodal firmu Johann Becher OHG i se značkou společnosti JBKB, další recept vlastní již zmiňovaný Zdeněk Hofman a poslední návod by se měl údajně nacházet i u bývalého národního správce becherovky z roku 1945 Václava Jelínka. Představitelé slovenského výrobce becherovky v souvislosti s rozhodnutím slovenského Nejvyššího soudu o možném prodeji výroby jinému subjektu. Zdá se pravděpodobné, že přítom myslel na karlovarskou společnost, která by se za tučné výkupné zbavila konkurenta. Představitelé české likérky však podobnou variantu zatím rezolutně odmítají, slovenskou becherovku označují za padělek parazitující na slávě pravého výrobku a tvrdí, že výrobu falešné becherovky žádná solidní firma neodkoupí. Ale za pár měsíců možná své názory nebo spíše své projevy snadno mohou změnit. *(MaFr)*

Průmysl roste, nezaměstnanost klesá

České ekonomice se dýchá znatelně lépe než v minulém roce. I v dubnu pokračoval růst průmyslové výroby. Jde sice pouze o 2,8 procenta, ale po očištění od vlivu pracovní doby (loni bylo ve stejném období o 2 pracovní dny více) jde o více než o sedm procent. Navíc tohoto výborného výsledku bylo dosaženo především díky zlepšené konkurenceschopnosti výrobků českého průmyslu, která se odrazila i v růstu vývozu. Odborníci také vysoce ocenili fakt, že zároveň výrazně stoupla produktivita práce, jejíž růst převýšil vzestup nominálních mezd. Dubnová čísla pozitivně nehodnotí jedině představitelé vlády, ale i nezávislí analytici a opoziční politici. Podobně potěšující vývoj má i křivka nezaměstnanosti v České republice - už pátý měsíc vykazuje pokles. Analytici zároveň zdůrazňují, že pozitivní vývoj nelze vysvětlovat pouze sezónním vlivem. Ovšem v příštích měsících se očekává určité zhoršení situace - v červnu přibudou čerství absolventi škol a zároveň lze počítat i s propouštěním v některých odvětvích, které se stále potácejí v krizi. Růst průmyslu se totiž netýká všech oborů - naopak například potravinářství nebo výroba kovů a kovodělných výrobků vykazuje stálý pokles. Nicméně lze doufat, že negativní vlivy bude zeslabovat celkové oživení české ekonomiky. Přes vyšší ceny pohonných hmot a potravin se na uzdě podařilo udržet i úroveň květnových cen, které vzrostly ve srovnání s předchozím měsícem pouze o 0,2 procenta. Ceny potravin navíc byly ovlivněny zejména sezónním vývojem - nejvíce vzrostla cena brambor, která poskočila o více než třicet procent. Hovoří se však i o obavách spotřebitelů z možné nízké úrody. Květnová čísla vzhledem k metodice Českého statistického úřadu zahrnují pouze část prudkého cenového vývoje v oblasti pohonných hmot, zdražení koncem měsíce se objeví až v červnových číslech. I zde lze tedy počítat s mírným zhoršením výsledků v následujících měsících. Přesto lze do budoucnosti hledět se střízlivým optimismem. Ovšem kartami může nepříjemně zamíchat nejnovější krize v českém bankovníctví. Miliardy, které bude třeba vynaložit na záchranu Investiční a poštovní banky, budou bezpochyby jinde chybět. (MaFr)

Krize nemocnice Motol

Pražská nemocnice Motol zápasí s těžkou ekonomickou krizí. Letos počítá se zhoršením bilance o 200 miliónů korun a nebezpečně se přibližila okraji propasti naprostého bankrotu. Zoufalá situace je zejména v dětském pavilonu, který nutně potřebuje rekonstrukci v ceně asi čtyř miliard korun. Nedbale postavená stavba z období rozkvětu reálného socialismu se nachází doslova v havarijní situaci. Svou činnost musel z těchto důvodů zastavit i ozařovač onkologicky nemocných dětí. Nemocnici letos navíc čeká splácení části půjčky Konsolidační banky z roku 1997. Situaci může ještě výrazně zkomplikovat připravované zvýšení platů zdravotníků, ke kterému má dojít 1. října - nemocnice na podobný krok prostě nemá prostředky. Je samozřejmě otázka, jestli v této souvislosti motolská nemocnice nebude nucena sáhnout k triku, kterým zvýšení tarifních platů řešily mnohé ústavy akademie věd. Tarifní mzda se zvýšila, nicméně o stejnou částku kleslo osobní ohodnocení. Ovšem pak by se dal očekávat zuřivý odpor zdravotníků a situace by se snadno mohla stát výbušnou. Jediným schůdným řešením se zdá být podpora státu. Ten však má dostatek starostí s krizí v bankovním sektoru, jejíž řešení si patrně vyžádá daleko více prostředků než se původně očekávalo. Na druhou stranu však právě čeští lékaři dokážou své požadavky uplatňovat lépe a s větší energií než většina ostatních sociálních skupin. Celkově lze čekat, že situace nemocnic, které zápasí s ekonomickými problémy, bude patřit k nejzávažnějším problémům českého zdravotnictví. (MaFr)

Český Telecom se slušným ziskem

Monopolní Český Telecom dosáhl loni čistého zisku 4,41 miliard korun. Téměř celý obnos by se měl podle rozhodnutí valné hromady investovat do dalšího rozvoje společnosti, s jejíž doprivatezací se počítá v příštím roce. Valná hromada Českého Telecomu také provedla důležité personální změny ve firmě - z funkce člena představenstva byla odvolána Markéta Gabrielová reprezentující Fond národního majetku a naopak bylo představenstvo doplněno o druhého místopředsedu výkonného výboru Fondu národního majetku Jana Juchelku a o bývalého generálního ředitele Microsoftu ČR Ivana Pilného, který se zároveň stal předsedou představenstva. Tyto změny ovšem patrně nebudou mít vliv na základní strategii společnosti, která se připravuje na pád svého monopolu. (MaFr)

V ČKD Vagonka rychlovlaků Fiat

Nový strategický partner Vagonky Studénka, americká firma Thrall Car nechce pokračovat ve výrobě osobních vozů. Ta by se podle definitivního rozhodnutí měla pod názvem ČKD Vagonka přesunout do nevyužitých hal Tatry Kopřivnice. Zde by se měly mimo jiné také montovat rychlovlaků Fiat, které jsou určeny pro modernizovaný železniční koridor Břeclav - Děčín. Projekt Českých drah počítá se zavedením rychlovlaků do provozu v roce 2003 a jeho důsledkem by mělo být výrazné zrychlení dopravy mezi Vídní, Prahou a Berlínem. Na českém území by nové vlaky měly dosahovat rychlosti až 160 kilometrů v hodině, na území SRN a Rakouska dokonce až 200 kilometrů. Je ovšem otázka, zda se Českým drahám podaří tuto vizi realizovat. Projekt rychlovlaků už prodělal tolik změn, že se zdá být na místě spíše skepse, ale snad již je celý projekt konečně postaven na solidních základech. (MaFr)

Karosy na Slovensko

Český podnik Karosa se stal vítězem soutěže na dodávku nových velkých příměstských autobusů s kapacitou do 80 míst a velkých autobusů pro městskou hromadnou dopravu s kapacitou nad 90 míst pro Slovensko. Jedná se celkem o 70 příměstských autobusů a o čtyři městské autobusy, které by měly do konce roku začít brázdít slovenské silnice. Nové autobusy by měly být montovány přímo na Slovensku v Podpoliánských strojírnách v městě Detva, kde byl již zahájen zkušební provoz. Malé autobusy by Slováckům měla dodávat firma Mercedes. Nákup nových autobusů by měl umožnit obnovu vozového parku autobusů na Slovensku, který se již ocital v hrozivém stavu.

(MaFr)

České pivovary Dánům?

Podle zpráv z Británie počítá koncern Bass s prodejem své pivovarnické divize. Valná hromada společnosti tento krok sice zatím neodsouhlasila, ale k obchodu by přesto mělo v nejbližší době dojít. Mezi nejvážnější kandidáty na odkup pivovarské skupiny Bass, která vlastní mj. i společnost Pražské pivovary (značky Staropramen, Braník a Ostravar), patří především dánský pivovarnický gigant Carlsberg, třetí největší evropský producent piva. Celková kupní částka celé skupiny by měla dosáhnout výše kolem dvou miliard liber. Pro spotřebitele však patrně změna vlastníka nebude mít velký význam, - jedna mamutí skupina bude vystřídána druhou, ještě mohutnější. Společnost Pražské pivovary loni vykázala ztrátu 370 milionů korun, což ovšem ve srovnání s rokem předcházejícím představuje výrazné zlepšení ve srovnání s rokem 1998. Tehdy totiž ztráta představovala 880 milionů. Podle zákona by na základě těchto výsledků měl vlastník společnosti navýšit její základní jmění o jednu miliardu, tomuto kroku však zatím brání minoritní akcionáři, kteří se žalobou domáhají vyšší odkupní ceny svých akcií.

(MaFr)

Meteorit bude mít svého dvojníka

Vědci Astronomického ústavu v Ondřejově u Prahy už znají předběžné výsledky testování meteoritu, pracovně nazvaného Morávka, v italských podzemních laboratořích. Meteorit padl na beskydskou Morávku 6. května odpoledne. Astronomové ještě čekají na další výzkum německých vědců v Heidelbergu. "Experimenty na meteoritu tam budou pokračovat do příštího týdne, kdy se meteorit vrátí do Prahy," řekl pracovník ondřejovského ústavu Pavel Spurný. "Vědci vytvoří model meteoritu, který bude mít stejnou strukturu, váhu a složení. Ten poté vystaví podobným testům jako meteorit Morávka. Podle srovnání testů bude možno určit, jak dlouho byl meteorit na samostatné dráze a jak velké bylo vesmírné těleso, než se střetlo se zemskou přitažlivostí. Možná se zjistí i to, kterého vesmírného objektu či tělesa byl meteorit součástí." Vědci včera odeslali do Heidelbergu i druhý meteorit, nalezený v Morávce asi čtrnáct dní po prvním kousku. Ten italská a německá vědecká podrobným testům, ovšem druhý meteorit už půjde do Itálie i se svým uměle vytvořeným dvojčetem. Zřejmě o oba meteority projeví zájem Národní muzeum.

Autor: (ljk)

Beskydský medvěd se znovu objevil

Medvěd, který se dosud potuloval v prostoru chráněné krajinné oblasti Beskydy v okolí Velkých Karlovic a Nového Hrozenkova, přešel přes údolí a objevil se v okolí Dušné u Vsetína. V jedné ze zdejších usedlostí rozbil králikárnu a sežral dva králíky. Pak ho brzy po činu zahlédli vsetínští silničáři, kteří u Dušné opravovali cestu. S velkou pravděpodobností jde o stejné zvíře, které tady ochránáři zaznamenali už ve dvou předchozích letech. "O zásahu proti medvědovi zatím vůbec nepřemýšlíme," řekla včera zooložka Správy chráněné krajinné oblasti Beskydy Dana Bartošová.

Autor: (kam)

Na seznam UNESCO by se mohly dostat i některé přírodní památky

Český ráj a třeboňská rybníční soustava mají reálnou šanci dostat se na seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Na včerejší kroměřížské konferenci měst a sídel zapsaných v UNESCO to prohlásil první náměstek ministra kultury Zdeněk Novák. "V počtu kulturních památek UNESCO jsme velmocí, máme jich devět, což je víc, než má například Rakousko, Polsko, Maďarsko, Švédsko nebo Dánsko. V kategorii přírodních památek však nemáme ani jeden zápis. Zde vidíme velké rezervy," tvrdí Novák. Český ráj a třeboňská rybníční soustava jsou však podle něho natolik jedinečné, že by se na seznam UNESCO mohly dostat. "Myslím, že mají reálnou šanci, a uděláme pro to všechno." Podobně vysoké šance na zápis podle něho mají ještě dvě tuzemské kulturní památky: olomoucký trojiční sloup a brněnská vila Tugendhat. Sloup má velké šance poté, co navrhovatelé ustoupili od požadavku zapsat na seznam spolu s ním i městské kašny. "Sloup je jedinečný a jeho šanci zvyšuje i to, že na rozdíl od kašen se morové sloupy stavěly pouze ve střední Evropě. Vila Tugendhat má šance proto, že jde o moderní architekturu, jejíž návrhy na zapsání nejsou tak časté. Myslím, že šance obou těchto památek jsou reálné," vysvětlil svůj názor Novák. Prosadit nějakou evropskou památku na seznam UNESCO je přitom stále těžší. Organizace se totiž snaží o vyvážený postup v celosvětovém měřítku a v poslední době si všímá spíše ohrožených památek například v Africe a Asii.

Autor: (in)

Lidé věří více české ekonomice

Společně s krizí opadáva poněkud i dlouho panující "blbá nálada" - index důvěry spotřebitelů v českou ekonomiku se od počátku roku 2000 drží na výrazně lepší úrovni než v předchozích letech ekonomické krize, přesto však zrovna o růžovém opojení nelze hovořit. Celkem 56 procent obyvatel země stále pokládalo letos v dubnu celkovou hospodářskou situaci za horší než před rokem a pouze desetina ji hodnotila jako lepší. Podobně se lidé dívají i do budoucna - patnáct procent sice věří na zlepšení stávajícího stavu, ale třetina obyvatel očekává další zhoršování ekonomické situace země. Výzkum ukazuje, že občané věří ve stabilizovanou situaci v oblasti cen. Se stejným cenovým vývojem jako letos počítá nadpoloviční většina 56 procent a třináct procent respondentů dokonce věří, že se růst cen zpomalí. Uvedená čísla snad s výjimkou posledního údaje stále zdánlivě dokazují špatnou náladu ve společnosti, ale zde je třeba vzít v úvahu, že Češi obecně netrpí přílišným optimismem a notná porce černých představ je dána už národní povahou. Odborníci poukazují hlavně na fakt, že chmurné vize jsou ve srovnání s roky 1997 a 1998 na ústupu, i když stále převažují. Pozitivní vývoj je podle analytiků reakcí na oživení české ekonomiky i na růst mezd na přelomu letošního a loňského roku. Za významný faktor lze považovat i stále velmi nízkou inflaci, která ovlivňuje zejména očekávání v cenové oblasti. V dubnu se oproti minulému měsíci zhoršil pouze tzv. index velkých nákupů - méně lidí se domnívá, že je vhodná doba pro velké nákupy. Tento údaj ovšem není nutno nijak přeceňovat. Za dobu vhodnou k rozsáhlejším nákupům je totiž možno snadno považovat právě čas hospodářské deprese, kdy se velké firmy zoufale snaží vyprodat své sklady. Přes zlepšující se index důvěry spotřebitelů se stále ozývají významné hlasy, že ona "blbá nálada" v zemi ve skutečnosti je. Domnívám se, že mnozí novináři a další osoby, píšící o tomto jevu, často zaměňují špatnou ekonomickou a špatnou politickou náladu. Zatímco ta první vypovídá o kvalitě možnosti k uplatnění svých sociálních potřeb, ta druhá spíše vyjadřuje názor občanů na podíl na moci ve státě. A po podepsání tzv. opoziční smlouvy mezi ČSSD a ODS skutečně zvětšil v mnoha občanech pocit, že politici si dělají, co chtějí a na mínění svých voličů se příliš neohlížejí. Ale to nemá na stav ekonomiky přímý vliv.

(MaFr)

Před 100 lety se narodil přední chirurg profesor Knobloch

Sto let uplyne ve středu od narození velikána české chirurgie Jana Knoblocha (28. června 1900 až 4. prosince 1997), který se do historie české medicíny zapsal také jako zakladatel nynějšího Institutu postgraduálního vzdělávání zdravotníků, v jehož čele stál přes dvě desetítky let. Profesor Knobloch začal svoji dráhu na první chirurgické klinice, kde v roce 1934 získal docenturu. Poté působil na chirurgickém oddělení sanatoria Sanopz, od roku 1945 byl primářem chirurgického oddělení nemocnice na Bulovce a od roku 1954 byl přednostou chirurgické kliniky Ústavu pro doškolení lékařů.

V roce 1945 byl jmenován mimořádným profesorem a v roce 1966 řádným profesorem dětského lékařství Univerzity Karlovy.

Profesor Knobloch byl rozený chirurg, měl pro tento obor všechny předpoklady: zručnost, fyzickou zdatnost, pohotovost, bystrý pohled a příslovečný elán.

Věnoval se gastrointestinální chirurgii, traumatologii, břišní a cévní chirurgii, chirurgii plic a prsu a zabýval se také chirurgickými infekcemi. Učil chirurgii pro všeobecnou praxi, svým posluchačům vštěpoval zásady objektivního posuzování věcí. Jeho pedagogický odkaz je zachován v učebnici *Obecné chirurgie*, která vyšla již v sedmi vydáních.

nam mal kš xte

Ceny ve stavebnictví porostou

Podle představitelů Svazu podnikatelů ve stavebnictví lze letos v České republice očekávat poměrně výrazné oživení stavební produkce, ke kterému by kromě zahraničních investic měl přispět zvýšený zájem o bytovou výstavbu i probíhající sanace panelových domů. Rozvoj stavby nových bytů je podporován stávajícím hypotečním systémem společně se snadnějším získáváním stavebních úvěrů než v minulosti. Na druhé straně jako negativní faktor může působit Svazem podnikatelů ve stavebnictví avizované zvýšení cen za stavební práce. Výrazně by se měl projevit dopad růstu cen ropy a měl by se potvrdit trend srovnávání cen stavebních prací v ČR s cenami v západní Evropě. Je otázka, zda také zavedení víz pro občany Ukrajiny nepřispěje k růstu nákladů za mzdy stavebních dělníků. Mnohé firmy ve stavebnictví po hubených letech stále zápasí s obrovskými dluhy a s problematikou nesplacených zakázek a snaží se o rychlé zotavení. Lze se však ptát, zda zdražení rozjezd poptávky rychle nezmrází. Čeští podnikatelé ve stavebnictví by propadli trpkému omylu, kdyby se domnívali, že se vrací časy konjunktury z první poloviny devadesátých let, kdy se země snažila co nejrychleji shodit ze sebe šedivý plášť reálného socialismu. Doba tehdejších rychlých a snadných zisků je už dávno pryč. V současné době má šanci na prosazení pouze ta stavební společnost, která bude schopna za značný peníz odvést skutečně kvalitní práci.

Česká republika je jedním ze tří adeptů na vstup do EU

Šéf francouzské diplomacie Hubert Védrine, který byl na krátké návštěvě Prahy, se snažil rozptýlit obavy ze zpomalení procesu rozšiřování Evropské unie. Současně zmínil Prahu jako jednoho ze dvou až tří adeptů, kteří jsou nejlépe připraveni ke vstupu do EU. Rázně přitom odmítl úvahy čekatelů zemí, že v příštím půlroce, kdy Paříž unii předsedá, se proces rozšiřování zadrhne. "Pevně věříme, že se pod předsednictvím Francie podaří reformu dokončit," uvedl v reakci na to Jan Kavan, hostitel schůzky. Té se účastnili i nejvyšší diplomaté z Maďarska a Polska. Védrine při ní zdůraznil význam reformy evropských institucí, která by podle jeho názoru neměla překážet rozšíření.

jp

Hlídku KFOR ostřelovali kosovští Albánci i Srbové

Uprostřed křížové palby z automatických zbraní se ocitla patrolující hlídka českých výsadkářů v Kosovu. Vojáci střelbu okamžitě opětovali a útok odrazili - nikdo z nich nebyl zraněn. Na výsadkáře podle všeho zahájili v blízkosti kosovsko-srbské hranice palbu kosovští Albánci. Protože však střely směřovaly do Srbska, začala nakonec pálit i hlídka srbské pohraniční policie. Náčelník generálního štábu Jiří Šedivý potvrdil, že jde o dosud největší a nejtvrďší útok proti české rotě, která v Kosovu operuje v mezinárodních silách KFOR.

jp

Lorenc je obviněn

Bývalý nejmocnější muž komunistické Státní bezpečnosti Alojz Lorenc půjde před soud. Slovenské úřady ukončily vyšetřování kauzy, v níž byl Lorenc obviněn za to, že před listopadem 1989 nařizoval zatýkání disidentů před protikomunistickými demonstracemi.

jp

IPB zkrachovala, převzal ji na čas stát

Policejní komando přepadlo jednu z největších českých bank - IPB - a Česká národní banka na ni uvalila nucenou správu. Banku po rozhodnutí vlády převzala Československá obchodní banka.

Žádný jiný finanční ústav si dosud nemohl být jist politickou podporou tak jako IPB. Právě ona totiž byla nejvíce propojena s významnými politickými stranami a získala pověst "politické" banky. Zdálo se, že uzavřela s ODS a ČSSD pomyslný obchod: Vy nás necháte žít a my vám za to nezůstaneme dlužní. Ani to ji však nakonec od nucené správy nechránilo. Policejní komando v pátek s požeňáním Zemanovy vlády vtrhlo do centrály IPB a vedení banky v čele s Janem Klackem - ještě v roce 1998 adeptem ČSSD na post vicepremiéra pro ekonomiku - vyprovodilo na ulici. Stejně velký, ne-li větší vliv v bance měla díky "svým" lidem i Klausova Občanská demokratická strana. Nezanedbatelný vliv v případě IPB má i šéf premiérových poradců Miroslav Šlouf, který je spojován s Liborem Procházkou. Týdeník Respekt už před časem v souvislosti s prodejem České spořitelny napsal, že Šlouf je hlavním politickým obhájcem zájmů IPB.

I přes tyto politické tlaky přijely před budovu centrály IPB dvě auta a z nich vyskákaly dvě desítky zakuklených specialistů z elitního komanda s beranidly na rozrážení dveří a samopaly namířené na top manažery banky. Přesně tak vypadalo uvalení nucené správy na Investiční a Poštovní banku v praxi. "Vletěli do budovy a rovnou do kanceláří vedení. Generální ředitel zrovna seděl za stolem a hned měl u hlavy samopal. Do toho přišel nucený správce, oznámil, že přebírá správu ústavu. Pak nechal za asistence samopalů shromáždit všechny klíčové manažery, byli v šoku," popsala nástup komanda jeden z účastníků akce. Za necelou třičtvrtěhodinu jednotka naskákala do dvou transitů a zmizela.

Ministr vnitra Stanislav Gross byl podroben kritice za to, že zásahové komando v IPB zasáhlo. Tento krok je totiž naprosto unikátní, protože elitní jednotka nazývaná URNA je nasazována do akcí ve zcela výjimečných případech. Podle zákona jde o "zákroky proti teroristům, únoscům osob a dopravních prostředků, nebezpečným pachatelům organizované trestné činnosti a pachatelům zvláště závažných trestných činů, zejména při jejich zadržení".

Nestandardní postup zvolila vláda i při předání klientů IPB do lůna ČSOB, kterou Zemanova vláda nedávno prodala. "ČSOB byla nejlépe připravena na převzetí IPB, jako jediná mohla přivést okamžitě desítky lidí, kteří budou banku řídit," zdůvodnil rychlý převod ministr financí Pavel Mertlík. Veškeré ztráty, které by mohly z převzetí na ČSOB dopadnout, na sebe navíc vzalo ministerstvo financí a centrální banka.

jp

Česko nemá nejvíce úředníků v Evropě

Kdo si myslí, že Česko je státem úředníků, plete se: ve srovnání se zeměmi Evropské unie jich tu dokonce pracuje málo. Čím blíže bude k EU, tím bude muset vznikat víc a víc zcela nových úřadů. Jejich vznik si vynutí zákony, které musí Česká republika přijmout nejen kvůli vstupu do EU, ale i kvůli reformě veřejné správy. Diplomáté ze sídla EU v Bruselu dávají najevo, že česká snaha přiblížit se evropským normám je chvályhodná, zároveň se však ptají, jak Češi dokážou zajistit uplatnění zákonů v praxi. Nikdo však zatím nedokáže říci, o kolik lidí se rozšíří řady českých úředníků, aby státní správa fungovala rychle a účinně. Například úřady, které se zabývají privatizací státního majetku, restitučními či regulací cen, by už brzy měly být zbytečné. Rozrostou se hlavně kontrolní úřady. Ministerstvo životního prostředí tvrdí, že na kontrolu ochrany přírody bude muset v nejbližších letech přijmout přibližně 1400 lidí.

jp

Zemanův poradce přeci jenom vydíral

Bývalý premiérův poradce Jaroslav Novotný, kterého policie i dva žalobci odmítli stíhat za jeho roli v takzvané aféře Štířín, ještě nemá definitivně vyhráno - opět mu hrozí, že nakonec bude obviněn. Vrchní státní zastupitelství v Praze totiž zastává názor, že se Novotný dopustil trestného činu, když loni v létě opakovaně naléhal na tehdejšího ředitele zámku Štířín Václava Hrubého, aby vyrobil důkazy pro nepodložené tvrzení premiéra Miloše Zemana o tom, že exministr zahraničí Josef Zieleniec uplácel novináře. "Podle názoru vrchního státního zastupitelství by měl být Novotný vyšetřován kvůli podezření z trestného činu útisku," uvedl vysoce důvěryhodný zdroj ze státního zastupitelství. Kauzu Štířín by měl pražský vrchní žalobce Karel Brückler převzít v dohledné době. Do té doby však odmítá jakékoli okolnosti případu komentovat. "Nebudu se k tomu vyjadřovat," odpověděl na otázku, jestli se Novotný dopustil trestného činu.

jp

Opozice: Menšina může získat neomezenou moc

Nový volební zákon, který jde na ruku nejsilnějším politickým stranám, prosadily ODS a ČSSD v Poslanecké sněmovně. Proti bylo šest sociálních demokratů, mezi nimi Zemanovi kritici Petra Buzková a Lubomír Zaorálek, Unie svobody a lidovci. Komunisté nehlasovali. Naplnil se tím klíčový bod opoziční smlouvy, kterou Václav Klaus a Miloš Zeman uzavřeli před dvěma lety. Strana, která ve volbách v roce 2002 dostane 30 procent hlasů, by podle nových volebních pravidel mohla mít přes polovinu poslanců. ODS a ČSSD schválily ještě jedno kladivo na menší strany - čtyřlenná koalice bude potřebovat nejméně dvacet procent hlasů, aby se vůbec dostala do Poslanecké sněmovny. Zatím jí stačilo jedenáct procent. "Ten, kdo získá těch 30 nebo 35 procent, má proti sobě 70 procent voličů, a přesto získává nekontrolovanou moc. Tak se nemá vládnout," kritizoval poslanec Cyril Svoboda z KDU-ČSL. Normu ještě musí schválit senátoři.

jp

Šlouf se vozí zadarmo vlakem

Kandidát do Senátu Miroslav Šlouf se minulý týden vozil zvláštním vlakem po východních Čechách, tedy po svém volebním obvodu, na účet Českých drah a doprovod mu při tom dělal generální ředitel železnice Dalibor Zelený. Vedení drah i Šlouf ovšem odmítají, že šlo o speciální volební vlak. "Cesta do východních Čech byla jednou z běžných inspekcí ředitele. Miroslav Šlouf je poradce premiéra, zastává tedy významný post, a navíc se zajímá o situaci na dráze, což jsme uvítali," uvedl mluvčí Českých drah Petr Štáhlavský. Šloufova volební kancelář ovšem avizovala událost jako cestu organizovanou Šloufem, při níž ho šéf drah doprovázel. Podle tiskové zprávy měl Šlouf přijet "v doprovodu generálního ředitele Českých drah Dalibora Zeleného historickou drezínou z Havlíčkova Brodu". Tisková zpráva, kterou Šloufův tým vydal včera po víkendové cestě šéfa poradců premiéra, však už uváděla něco jiného: Šlouf byl pouze "přítomen inspekční cestě generálního ředitele Českých drah Dalibora Zeleného na trati Havlíčkův Brod - Chrudim. Sám Šlouf přiznal, že za vypravení vlaku, který ho dovezl na setkání s občany, nezaplatil ani korunu.

jp

Soud s Novákem skončil - Novák je nevinen

Někdejší místopředseda ODS Libor Novák byl v plném rozsahu zproštěn obžaloby z milionového daňového úniku. Soud však odmítl konstatovat, že bývalý výkonný místopředseda ODS je nevinen. Naopak předseda senátu Michal Hodoušek zdůraznil: "Musíme uzavřít, že není prokázáno, že by se trestného činu dopustil Libor Novák. Ode mne neuslyšíte, že je nevinen nebo vinen. Prostě nemáme důkazy." Zatímco Nováka musel zprošťující verdikt potěšit, Klausově Občanské demokratické straně soud zasadil tvrdou ránu. Nepřímou ji totiž obvinil, že znemožnila úřadům, aby se v pět let starých podvodech se stranickými sponzory dopátraly pravdy. "Čím lépe pro Libora Nováka, tím hůře pro ODS. Je smutné, že si za ty čtyři roky ODS neuvědomila, že by bylo lepší tu věc osvětlit. Proto jsme nuceni konstatovat: byl spáchán trestný čin vysokým představitelem ODS, ale nevíme kým. Určitě tu nějaký stín zůstává," prohlásil Hodoušek. Soud zároveň konstatoval, že to byl právě někdo z politiků Klausovy strany, kdo podvod s rozepsáním peněz spojených s Tříneckými železárnami na fiktivní sponzory zorganizoval. ODS přitom doposud vždy tvrdila, že machinace mohly vzniknout i mimo stranu. "Někdo z ODS nepochybně na vyšším postu musel tuto záležitost domlouvat. Nevíme ale kdo, zejména také kvůli v uvozovkách kvalitním výpovědím zaměstnanců, členů a politiků ODS," konstatoval soud. Státní zástupce František Fíla se sice proti verdiktu soudu okamžitě odvolal, neskrýval však radost nad tím, že mu soud dal za pravdu v některých bodech. "Potvrdilo se, že byl spáchán trestný čin a dopustil se ho někdo z ODS," řekl Fíla, který původně pro Nováka žádal pětileté vězení. Libor Novák přijal zprošťující rozsudek s tváří hráče pokeru. Před jeho vynesemím na něm sice bylo poprvé od začátku procesu znát, že je nervózní, pak už však z jeho obličeje nebylo možné vyčíst vůbec nic. "Jsem spokojen. Budu rád, až takto bude znít i pravomocný rozsudek," uvedl po skončení soudu a na jakékoli další otázky k celé kauze odmítl odpovídat.

jp

Sudetáci znovu volali k nápravě křivd

Sudetoněmecký landsmanšaft chce otevřít své zastoupení v Praze. Vyplynulo to ze závěrů dvoudenního srazu sudetských Němců v Norimberku. Sjezd byl jinak vůči České republice podobně konfrontační jako všechny minulé. A to přesto, že se sněmování sudetských Němců pokládalo kvůli odchodu Franze Neubauera z čela landsmanšaftu za přelomové. Třiačtyřicetiletý Neubauerův nástupce Posselt je totiž představitelem zcela nové generace sudetských Němců, která vyhnání sama nezažila, a někteří pozorovatelé očekávají, že by mohl vůči České republice zaujmout méně tvrdý, pragmatičtější přístup. *jp*

Mach dostal pět let

Bývalý prezident fotbalové Sparty Praha Petr Mach dostal pět let nepodmíněně za to, že před sedmi lety ošidil stát na daních a clu o více než 1,3 milionu korun. Mach si totiž v lednu 1993 pořídil v Německu luxusní vůz BMW 850, ale nepřihlásil ho k proclení. Přestože tak vysoký nepodmíněný trest málokdo očekával, Mach vycházel ze soudní síně pražského městského soudu s úsměvem, i když možná trochu křečovitým. *jp*

Havaroval další pilot

"Pokračuji v přistávacím manévru," zněla podle záznamu z věže řízení letového provozu poslední slova pilota stíhacího bombardéru Su-22. Pilot se poté v nouzi katapultoval, avšak kvůli nepříznivému náklonu stroje i jeho malé výšce zahynul. Letoun se zřítil nedaleko obce Kladeřuby na Třebíčsku. Jaderná elektrárna Dukovany, která stojí poblíž, nebyla podle jejího mluvčího Petra Spilky ohrožena, třebaže místo pádu letadla je v desetikilometrovém ochranném pásmu. *jp*

Středisko podporované dalajlamou zkrachovalo

Hypotékou zatížený objekt bývalých lázní svatě Markěty v Prachaticích se postupně mění v ruinu. Společnost, která zde chtěla vybudovat středisko východní medicíny, zkrachovala a je v konkursu. Z velkolepého projektu zůstala jenom myšlenka na papíře, objekt vykrádají zloději. Lidé z okolí už jen přihlížejí, jak z opuštěného objektu mizí poslední vybavení, dokonce i okenní rámy. "Areál je neoplocený, přistihli jsme nedávno zloděje, který si odvážel cihly," potvrdil šef prachatické městské policie Ivo Novotný. V roce 1993 měla skupina místních lékařů představu, že se z lázní stane středisko jógy, akupunktury a rašelinových koupelí. Lázně z 18. století původně využívaly léčebný pramen, jako zdravotnické zařízení skončily v padesátých letech. Státní majetek tehdy používalo ministerstvo školství pro internát a lesnické školící středisko. Ještě na začátku 90. let tvořilo vybavení bývalých lázní zhruba dvě stě lůžek a deset bytů první kategorie, znalci odhadovali cenu objektu nejméně na 60 milionů korun. Záměr společnosti Lázně sv. Markéta byl atraktivní: "Chtěli jsme tu založit centrum východní medicíny. Máme kontakty na dalajlamu, na tibetské léčitele," popsal prachatický podnikatel Stanislav Žák, který se společností spolupracoval přes vlastní projekt. *jp*

Na Kanadány se chystá vízum

Kanada před časem zavedla pro české občany vízovou povinnost. Důvod byl jediný - obrovská vlna emigrace romských spoluobčanů. Vláda Miloše Zemana se nyní rozhodla donutit kanadské úřady, aby své restriktivní opatření přehodnotily. Proto podobně jako čeští občané potřebují víza na cestu do Kanady, budou zřejmě brzy i kanadští turisté moci navštívit Českou republiku jen s vízem v pase. *jp*

Česká televize odvolala svého redaktora na základě přání Václava Klause

Česká televize se při odvolání svého moderátora Romana Proroka, který měl na starosti pravidelný nedělní pořad v Právě poledne, dostala pod osobní politický tlak ze strany předsedy sněmovny a šéfa ODS Václava Klause. Klaus totiž zavolal v předvečer nového pořadu řediteli Tv a stěžoval si na Proroka. Způsob, který si vybral Václav Klaus, je velmi nestandardní: jakákoli stížnost na práci veřejnoprávní televize má jít k Radě ČT, která ji ze zákona kontroluje. Klaus si vybral generálního ředitele, který o přípravě debaty nemohl nic bližšího vědět. Opakovala se tak scéna, na niž po svém loňském odchodu upozornil bývalý ředitel televize Jakub Puchalský - totiž, že se politici snažili a snaží televizi ovlivňovat? Místo Proroka přišel moderovat nedělní pořad Antonín Zelenka, který den před nástupem do televize vystoupil z ODS. *jp*

Nezákonně kácení na Šumavě

Správa Národního parku Šumava loni nelegálně vykácela Jezerní slatí, jež patří mezi plochy chráněné mezinárodní Ramsarskou úmluvou o ochraně mokřadů. Při průzkumu v terénu to nedávno zjistila Česká inspekce životního prostředí. Na území o rozloze 0,3 hektaru nechala správa parku pokácet stromy a veškeré dřevo odvezla. *jp*

Sponzor ODS se nevrací z USA

Policie v poslední době zaznamenala řadu signálů, které nasvědčují tomu, že se bývalý spoludávatel Třineckých železáren a sponzor ODS Milan Šrejber nehodlá v České republice hned tak objevit. Šrejber žije od letošního února ve Spojených státech, kam se podle policistů uchýlil, aby nemusel svědčit v procesu s Liborem Novákem a vyhnul se hrozbě dvanáctiletého vězení ve svém vlastním procesu. "Má v zahraničí obchodní jednání," tvrdí jeho advokát Stanislav Balík. Úřady jsou však jiného názoru. "Máme poznatky o tom, že se vrátit nechce. Má v Americe pronajatý dům. Zachytili jsme například nějaké pohyby na účtech, které by nasvědčovaly tomu, že svůj majetek stahuje do zahraničí. Dokonce se na pár dní utajeně objevil i tady doma, zřejmě aby si vyřídil i tyto záležitosti," uvedl jeden z policistů, který má o Šrejbrově pobytu v Americe informace. Šrejbrově svědectví proti Novákovi je přitom klíčové. Jeho sedmiapůlmilionový dar ODS maskovala vymyšlenými sponzory Bácssem a Sinhou. Soud navíc nyní konstatoval, že i tyto peníze přišly v souvislosti s privatizací Třineckých železáren. Ty ve stejné době, kdy přišly dary ODS, získala firma Moravia Steel, jejímž spoludávatelem byl právě Šrejber. Podezřením, že pět let stará privatizace železáren byla ovlivněna politickou korupcí, se policie stále zabývá.

jp

CDU/CSU usiluje o zrušení Benešových dekretů

Podle listu Die Welt se bude německý Spolkový sněm (dolní komora parlamentu) v polovině června zabývat tématem vyhnanců. Poslanecká frakce konzervativních stran CDU/CSU předložila návrh dokumentu nazvaného „Usmíření, k němuž se dospěje odsouzením vyhnání“, aby tak dosáhla zrušení Benešových dekretů, které si v České republice stále ještě zachovaly platnost. Tyto dekrety legitimovaly vyhnání sudetských Němců jako „spravedlivou odplatu“.

Deník připomněl názor stran CDU/CSU, že dekrety jsou neslučitelné s evropským pojetím lidských práv i práva jako takového a je nutné je s ohledem na plánovaný vstup ČR do Evropské unie zrušit. Zahraničněpolitický mluvčí těchto stran Karl Lamers řekl, že by bylo dobré, kdyby Česká republika na znamení usmíření Benešovy dekrety odvolala. Tento požadavek vznesly rovněž Evropský parlament i rakouský parlament.

Die Welt také připomněl, že v Berlíně má být do pěti let vybudováno Středisko proti vyhánění, jehož koncepci v úterý předložila předsedkyně Svazu vyhnanců a poslankyně Spolkového sněmu za CDU Erika Steinbachová.

Steinbachová podle deníku reagovala zdrženlivě na dosavadní kritiku plánovaného střediska a řekla, že v minulých měsících se hlavně z Polska a České republiky ozývaly obavy, že vyhnanci chtějí otevřít v centru německé metropole „revanšistické centrum“. Steinbachová prohlásila, že na vypracování expozic by se mohli podílet i historici ze střední a východní Evropy. Pro Svaz vyhnanců je důležité, aby středisko nezdokumentovalo jen vyhnání 15 milionů Němců v první polovině 20. století, ale aby také ukázalo vyhánění lidí nacistickým režimem a vůbec nejhorší formu vyhánění - vyvražďování Židů.

zm jf

Unie svobody zažívá krušné chvíle

Republikový výbor Unie svobody rozhodl o rozpuštění brněnské organizace. Zároveň ustavil komisi pod vedením Jana Rumla, která má do konce července přeregistrovat všechny členy US v Brně. "Budeme chtít každého člena osobně vidět. Tento postup je jediným řešením, které nám může potvrdit či vyvrátit opodstatněnost podezření, že se ve straně objevily takzvané černé duše," prohlásil místopředseda US Vladimír Mlynář. Oba znepřátelené tábory uvnitř zrušené brněnské US tvrdí, že republikovému rozhodčímu výboru předají dostatek důkazů o tom, kdo machinace s členskou základnou zavinil. "Chceme dokázat, že za spuštění kampaně o černých duších v brněnské US je odpovědný místopředseda Bořek Semrád, který mezi přihlášky podvrhl několik falešných," uvedl Jiří Zeman. Vítězslav Dostál a Bořek Semrád za okresní výbor uvedli, že již před několika dny republikovému výboru poskytli prohlášení jednoho svědka, kterého měl Zeman ke členství nutit. Všechny pět unionistů, jejichž vyloučení navrhlo předsednictvo, rezignovalo na členství ve straně. V úterý večer to byl Vítězslav Dostál, jenž musel už před dvěma měsíci odstoupit z funkce radního kvůli dřívějšímu obvinění z kuplířství a vydírání.

Jp

Poslední šance jak zabránit Temelínu

Odpůrci Temelína se chytají posledních nadějí, jak zamezit spuštění elektrárny, a nadychují se k závěrečné ofenzivě proti této nejkontroverznější stavbě v zemi. Pokud se jim nepodaří v následujících několika měsících dokončení elektrárny alespoň oddálit, je velmi pravděpodobné, že spuštění Temelína už nic nezabrání. V září má být podle plánů umístěno v prvním bloku palivo, příští rok v květnu má začít první blok pracovat na plný výkon. Druhý blok má být spuštěn v srpnu 2002.

Jp

Se zvýšením minimální mzdy se mění i pojistné

Se zvýšením minimální mzdy od 1. července ze 4000 na 4500 korun se mění také platby pojistného na zdravotní pojištění. Novináře o tom informovala ředitelka Všeobecné zdravotní pojišťovny (VZP) Jiřina Musílková s tím, že z dosavadních 540 korun se měsíční platba zvyšuje na 608 korun. Změna se týká zaměstnavatelů, osob samostatně výdělečně činných i osob bez zdanitelných příjmů.

Zaměstnavatelé platí tuto částku od zúčtování zálohy za červenec ve třech případech: při úhradě doplatků do minima u zaměstnanců, u nichž je příjem započitatelný do vyměřovacího základu nižší než minimální mzda, a přitom nejde o zaměstnance, u nichž není minimální vyměřovací základ stanoven. Při odvodu pojistného za pracovní volno bez náhrady příjmů, nejde-li o zaměstnance, u nichž se za tuto dobu pojistné neodvádí, a při odvodu pojistného za neomluvené absence.

Osoby samostatně výdělečně činné, které zahájily činnost letos, nebo platily zálohu nižší než 608 korun, s výjimkou těch, které nemají stanoven minimální vyměřovací základ, platí vyšší úhrady od zálohy za červenec, která je splatná do 8. srpna.

Osoby bez zdanitelných příjmů, s trvalým pobytem v ČR, za něž není plátcem zaměstnavatel ani stát, ani podnikají, platí více od úhrady za červenec, která je splatná rovněž do 8. srpna.

Odpočet pro vyměřovací základ u osob, za které je plátcem pojistného stát, zůstává i po 1. červenci beze změny 2900 korun. Mezi pojištěnce, za které je plátcem stát, mohou být nově od 1. července zařazeny i osoby s trvalým pobytem v ČR, které dosáhly věku pro přiznání starobního důchodu, ale nesplňují podmínky pro jeho přiznání, a přitom nemají žádný příjem ze zaměstnání ani podnikání, pouze pobírají důchod z ciziny do 4500 korun.

Kavan: Vláda bude v otázce Rakouska solidární s EU

Česká vláda bude podle ministra zahraničí Jana Kavana (ČSSD) i nadále zaujímat solidární postoj s Evropskou unií vzhledem k Rakousku, v jehož vládě už téměř půl roku působí členové krajně pravicové strany Svobodných. „Představa, že by Evropská unie svůj postoj zmírnila a Česká republika ne, nepřichází v úvahu. My náš postoj pravidelně konzultujeme a je zcela v souladu s postojem Evropské unie,“ řekl v polovině června Kavan novinářům.

Na dotaz ČTK tak reagoval na tvrzení místopředsedy KDU-ČSL a bývalého náměstka ministra zahraničí Cyrila Svobody, který postoj české vlády k Rakousku označil za „absolutně kritický“ a pozastavil se nad tím, že se kabinet nesnaží česko-rakouské vztahy „nějak napravit“. Svoboda přitom podotkl, že ČR zároveň odmítá otevření problematiky dekretů prezidenta Edvarda Beneše, restitucí majetku a nároků vysídlených rakouských Němců či zprovoznění jaderné elektrárny Temelín na Česko-budějovicku, které bezjadernému Rakousku vadí.

Kavan se nedomnívá, že zmrazení bilaterálních styků s Rakouskem „nějakým zásadním způsobem“ ztěžují jednání o Temelínu nebo „o čemkoli jiném“. V otázce Benešových dekretů Česká republika podle ministra zcela jistě nezmění své stanovisko, které vyjádřila již při jednání s Německem. „Nevidím k tomu žádný důvod,“ řekl Kavan, podle kterého by mohla v nejbližší době začít ohledně dekretů expertní jednání na úrovni historiků a právníků, jak již bylo v případě Německa. O této možnosti prý hovořil před měsícem neformálně se šéfkou rakouské diplomacie Benitou Ferrerovou-Waldnerovou při zasedání NATO ve Florencii.

„Budeme odmítat, to bude platit i nadále, jakékoli propojování Temelína nebo, a to především, dekretů prezidenta Beneše, s naším vstupem do Evropské unie,“ prohlásil Kavan.

Radka Marková mhm

Fasslabend žádal „bezpodmínečné“ zrušení Benešových dekretů

„Bezpodmínečné“ zrušení Benešových dekretů jako podmínku vstupu České republiky do Evropské unie požadoval 10. června v Norimberku místopředseda rakouského parlamentu Werner Fasslabend, který vystoupil jako host na slavnostním shromáždění v rámci letošního Sudetoněmeckého sněmu.

Za naprosto nepřijatelnou označil Fasslabend skutečnost, že na základě dekretů jsou dosud v ČR vynášeny soudní verdikty. „Dokud zůstanou dekry součástí právního řádu ČR, mohou být záminkou a výmluvou pro jiné k vyhánění, etnickým čistkám a jinému porušování lidských práv,“ tvrdil rakouský politik.

Vedením landsmanšaftu byl nadšeně uvítán jako představitel parlamentu, který již loni oficiálně vyslovil požadavek na zrušení Benešových dekretů. Sympatie Rakousku vyjádřili dnes ve svých vystoupeních i bavorská ministryně Barbara Stammová a vedoucí představitelé landsmanšaftu Bernd Posselt a Franz Neubauer. Stammová například vyjádřila „hluboké politování nad tím, co Evropská unie včetně německé vlády v poslední době v Rakousku dělá“.

Neoficiálně však některé hlasy v landsmanšaftu vyslovují obavy, že přílišné vazby a těsné kontakty k Rakousku by v nynější době politických sankcí EU vůči Vídni mohly sudetoněmeckému hnutí spíše uškodit.

vk mik

Kasal a Kühnl jednali v Berlíně s Merkelovou

(zpravodaj ČTK) - Předsedové českých stran KDU-ČSL a Unie svobody Jan Kasal a Karel Kühnl se 21. června v Berlíně setkali s předsedkyní německé Křesťanskodemokratické unie (CDU) Angelou Merkelovou. V popředí vůbec prvního jednání předsedů těchto opozičních stran byly otázky rozšiřování Evropské unie, česko-německých vztahů a bližší spolupráce na stranické úrovni.

Podle Kasala bylo setkání historické nejen proto, že bylo první, ale i proto, že „žijeme v přelomové době, kdy je třeba získávat přátele nejen pro čtyřkoalici, ale také pro myšlenku evropské integrace“. Kühnl dodal, že rozhovory potvrdily, že všechny zúčastněné strany „patří k evropskému proudu, který sleduje evropskou integraci“.

Merkelová podle obou českých politiků znovu jasně podpořila přijetí České republiky do Evropské unie a vyjádřila ochotu udělat pro rozšíření EU, co bude v jejích silách. Čeští politici připomněli, že by bylo dobré stanovit co nejdříve pro rozšiřování unie konkrétní časový plán. Předmětem jednání byly i „problémové stránky“ procesu rozšiřování EU, jako je příprava na straně unie samé, tedy reforma jejích institucí, nebo agrární politika EU.

Česká strana podle Kühnla a Kasala zastávala názor, že občané nových členských států unie by se měli hned po přijetí těšit v plné míře svobodě pohybu osob, kapitálu, zboží i služeb a neměli by být omezováni věcně ani časově, tedy ani žádnými přechodnými lhůtami. Merkelová podle Kasala „vysvětlovala důvody, proč se EU těmito lhůtami zabývá“.

„Debata byla velmi užitečná už proto, abychom věděli, jak argumentovat v těchto diskusích při jednání s Evropskou komisí, a potvrdila nutnost dávat neustále jasně najevo, že odmítáme jakýkoli obchod se svobodami našich občanů po vstupu do EU,“ dodal Kühnl. O těchto otázkách podle jeho slov jednali oba předsedové českých stran dnes ještě podrobněji i s bývalým generálním tajemníkem CDU a dnešním mluvčím strany pro otázky evropské politiky Peterem Hintzem a zjistili, že některé jejich argumenty byly pro něj nové.

Kühnl přivítal také projednání „konkrétních otázek věcné spolupráce“ zastoupených stran „od přípravy jejich programů až po spolupráci jejich generálních sekretářů“, a oznámil, že Merkelová předběžně přijala pozvání k pokračování těchto rozhovorů na podzim v Praze.

Pokud jde o česko-německé vztahy, předsedové US i KDU-ČSL podle Kasala připomněli, že strany čtyřkoalice považují za jejich základ mezistátní smlouvu z roku 1992 a Česko-německou deklaraci. I v tomto směru panovala mezi oběma stranami shoda, uvedl Kasal.

Merkelová se podle českých politiků zajímala o politickou situaci v ČR a projevila detailní znalosti aktuálního vývoje na české politické scéně. Ocenila spojení stran čtyřkoalice do jednoho subjektu s tím, že je vždy lepší se sjednocovat než rozdělovat, a shodla se s nimi podle jejich slov například i na hodnocení návrhu nového českého volebního zákona jako „nebezpečného kroku pro kvalitu demokratické politiky“.

František Václavík ank

Süddeutsche Zeitung o novém mluvčím sudetských Němců Böhmovi

(ČTK) - Nový mluvčí Sudetoněmeckého krajanského sdružení, předseda bavorského zemského sněmu Johann Böhm (62), má netypické vlastnosti. Netlačí se dopředu, není nafoukaný a vyhýbá se mikrofonům. Raději čte, než řeční a nevyštižněji se na něj hodí přívlastek „citlivý“, napsal ve víkendovém vydání přední německý list Süddeutsche Zeitung.

V této funkci jsou podle deníku žádoucí mírné tóny, ale často se v ní naopak ozývají tóny ostré. Různé poznámky mohou vést k rozladění a mají za následek diplomatické výtky. Jako právě požadavek sudetských Němců, aby byli z Německo-českého fondu budoucnosti odškodněni i vyhnanci. Pro Böhma je typické, že mluví pouze o odškodnění, které se „pohybuje v symbolické sféře“.

Zmírnění duševních zranění, neporušování práva na vlast a právního citění je pro něj zjevně důležitější než ekonomické odškodnění. Říká, že ze čtyř milionů lidí, kteří se považují za sudetské Němce, by se jich možná vrátilo nanejvýš 30.000. Böhm se přitom ale nevzrušuje, bylo by to proti jeho povaze. Nějaké horlení je mu cizí. „Kdo nepostrádá sebevědomí, toleruje i jiné nazírání na svět,“ říká. Svůj osud vyhnance před sebou nenese jako nějakou monstranci.

Sám se ještě dobře pamatuje, jak po roce 1945 jako osmiletý nosil na rukávu pásku s velkým N, znamením sudetských Němců. Jak jeho rodina přišla v Dasnicích u Sokolova nejdříve o statek, pak o obchod s potravinami a nakonec o vlast. Odešla do Bavorska.

V této nové vlasti udělal Böhm solidní kariéru. Nejprve jako právník v bavorské vládě, později byl v roce 1974 zvolen do zemského sněmu. V letech 1990-1993 byl vedoucím bavorského kancléřství. V roce 1993 se stal předsedou bavorského zemského sněmu. Má tři děti.

Před padesáti lety začal proces s Miladou Horákovou

Před padesáti lety, ve dnech 31. května až 8. června 1950, se v Československu odehrálo jedno z nejtragičtějších soudních přelíččení - proces s Miladou Horákovou a dalšími bývalými představiteli nekomunistických stran. Na základě vykonstruovaných obvinění ze špionáže a velezrady byly devíti odsouzeným uloženy tresty od 15 let těžkého žaláře až po doživotí. Čtyři byli popraveni, mezi nimi i Horáková.

Proces s „vedením záškodnického spiknutí proti republice“ sice nebyl ve své době ojedinělý, svým významem však má v historii politických procesů v Československu klíčový význam. Nejen rozsahem a výší trestu, ale také tím, že byl poprvé inscenován podle scénáře, který se uplatnil ve třicátých letech v Sovětském svazu.

Po komunistickém převratu v únoru 1948 se někteří bývalí představitelé nekomunistických stran (lidové, národně-socialistické a sociálnědemokratické) pokoušeli o odbojovou činnost proti novému režimu. Nedokázali se ale sjednotit v účinně organizovaný opoziční proud a své naděje často spojovali s vírou ve změnu mezinárodněpolitické situace.

Vlna represí ze strany komunistického režimu se však naopak stupňovala. Zatímco v roce 1948 bylo za „politické“ trestné činy odsouzeno 1643 lidí, o rok později to bylo již přes 11.000 a soud vynesl 57 trestů smrti. Podle Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu (ÚDV) bylo v letech 1948 až 1958 v Československu uskutečněno 350 poprav, přičemž většina z nich měla politický charakter (šlo o trestné činy velezrady, špionáže a sabotáže).

V květnu 1948 se na schůzce národněsocialistických funkcionářů ustavila neformální skupina, v níž hráli vůdčí úlohu bývalí poslanci Milada Horáková a Josef Nestával. Ti se snažili udržovat kontakty s exilovými politiky a předúnorovými ministry Petrem Zenklem a Hubertem Rípkou. Státní bezpečnost však měla obdobné aktivity zmapované a často se na organizování některých akcí i sama podílela.

První fáze příprav procesu vyvrcholila v druhé polovině roku 1949. Nejprve v září policie zatkla Miladu Horákovou a na konci října vznikla zpráva o dosavadních výsledcích šetření, která měla název Direktorium československého odboje. V ní bylo vykonstruováno schéma protistátního spiknutí, na jehož základě policie postupně zatýkala další podezřelé. Strůjci procesu postupně vybrali třináct hlavních obětí a uměle vytvořili vedení údajně ilegální skupiny. Sešly se v něm osoby, které se někdy ani osobně neznaly, pouze reprezentovaly různé opoziční směry. Většinu mezi nimi tvořili představitelé bývalých národních socialistů.

Politická koncepce procesu se přitom postupně měnila a dotvářela. Zpočátku bylo vyšetřování zaměřeno na domácí odpor proti režimu. Na jaře 1950 však začalo převažovat mezinárodní zaměření s cílem ukázat spojení „záškodníků“ s „mezinárodní reakcí“. Právě z tohoto důvodu byla do čela údajného spiknutí postavena Milada Horáková, která udržovala kontakty s poúnorovým exilem.

Hlavní slovo při vyšetřování a přípravě procesu měli sovětsí poradci, kteří určovali a řídili směr vyšetřování a často se i sami účastnili výsledků. Obvinění byli za použití fyzického i psychického násilí nuceni naučit se z paměti otázky i požadované odpovědi.

Výsledky práce poradců popisuje například jeden z obžalovaných František Přeučil: „Po čtyřech jsem poslušně dolezl k vyšetřovateli a řekl mu - napište, že jsem zabil babičku a já vám to podepišu. Neměl jsem už více sil a věděl jsem, že špagát to bude tak jako tak.“ Přeučil byl nakonec odsouzen na doživotí a podmínečně propuštěn v roce 1963.

Se začátkem soudního přelíččení se naplno rozběhla také mediální kampaň, která měla komunistické straně zajistit požadovaný politický kapitál. Její výsledky nakonec předčily očekávání organizátorů. Denně přicházely do soudní síně stovky rezolucí z celé republiky, dožadující se nejpřísnějšího potrestání „zrádců a sabotérů“. Podle historika Karla Kaplana byl proces zinscenován jako velkolepá divadelní tragédie, jejímž hlavním kritériem byl politický účinek a ohlas u veřejnosti. Právníké otázky o vině a oprávněnosti trestu byly odsunuty zcela do pozadí.

Konečný rozsudek soudu byl nekompromisní - čtyři rozsudky smrti, čtyři doživotní tresty a pět dalších dlouhých trestů. Na popravě skončili Milada Horáková, historik a kritik Závěš Kalandra, bývalý štábní strážmistr SNB Jan Bouchal a podnikatel Oldřich Pecl. Odsouzeným nepomohly ani intervence významných světových osobností v čele s Albertem Einsteinem. Tehdejší komunistický prezident Klement Gottwald žádosti o milost odmítl.

Tomáš Miřátský ped kš

Terezínský dozorce stane před soudem?

Pokud bude bývalý terezínský dozorce Anthon Malloth, nedávno zatčený v Mnichově, odsouzen v Německu, česká justice už nebude vyvíjet žádné další aktivity. Jestliže však Němci jeho případ opět odloží, ústecké krajské státní zastupitelství bude dál dělat vše pro to, aby byl Malloth stíhán v Čechách. Uvedl to státní zástupce v Ústí nad Labem Jan Jakovec, který má celou věc na starosti. „Musíme nejprve vyčkat, jak bude pokračovat stíhání Mallotha mnichovským státním zastupitelstvím, ostatně právo nám ani jinou možnost nedává,“ řekl Jakovec. Nový svědek viděl v září roku 1943 Mallotha zastřelit jednoho židovského vězně terezínského ghetta za to, že si chtěl pod kabátem odnést hlávku kvěťáku. Malloth už jednomu stíhání na území Německa unikl. Státní zastupitelství v Dortmundu jeho případ odložilo údajně pro nedostatek důkazů. Zatčení Mallotha přivítala Federace židovských obcí i představitelé terezínského Památníku. „Malloth je pro mě zločinec a do posledního okamžiku svého života by měl mít v patách justici,“ uvedl ředitel Památníku Jan Munk. Existují zaznamenaná svědectví, že Malloth umlátí k smrti řadu vězňů. Jednoho třeba za to, že si přinesl z nucených prací mimo vězňici jablka. Do svého zatčení žil dnes osmaosmdesátiletý Malloth v luxusním domově důchodců nedaleko Mnichova.

jp

Skokan do vody Makohin má české občanství

Šanci na medaili při nadcházejícím mistrovství Evropy v Helsinkách i na olympijských hrách v Sydney bude mít Česká republika v soutěžích skokanů do vody. Ukrajinské ministerstvo zahraničí totiž před čtrnácti dny souhlasilo s udělením českého občanství pro Jaroslava Makohina, který už čtyři roky žije v České republice a závodí za Pardubice. Skokan si vyřídil veškeré formality a má již doma český pas i občanský průkaz.

Makohin měl od českého ministerstva vnitra příslib k udělení občanství již delší dobu, chyběl jen podpis ukrajinské strany. „Naštěstí se to konečně podařilo vyřešit,“ ulevil si sekretář Českého svazu plaveckých sportů (ČSPS) Jan Novotný. „Naposledy Makohin skákal na mezinárodní scéně před více než rokem ještě za Ukrajinu, takže splňuje i regule Evropské plavecké federace, která vyžaduje před změnou občanství roční pauzu,“ vysvětlil.

Čtyřicetiletý skokan, jenž v roce 1997 obsadil na mistrovství Evropy v Seville druhé místo ve skocích z věže a vyhrál Evropský pohár, se v Pardubicích oženil a od začátku se připravuje s trenérkou Marií Čermákovou. „Hrozně se mu psychicky ulevilo, je to poznat i v tréninku. Já si však velké cíle na mistrovství Evropy nekladu. Z věže skákat nebude, protože měl loni operaci palce, šetříme to na olympiádu,“ řekla dnes ČTK Čermáková.

Příští týden v úterý bude vedení ČSPS schvalovat nominaci na mistrovství Evropy synchronizovaných plavkyň, dálkových plavců a skokanů do vody. Lze předpokládat, že Makohin v ní chybět nebude. „Nic by nemělo bránit tomu, aby startoval už na mistrovství Evropy,“ míní Novotný. „V Helsinkách se představí při skocích z metrového a třímetrového prkna. Moc spokojená bych byla s umístěním do šesté pozice,“ dodala Čermáková.

Tibor Alföldi nkr xjr

T.J. SOKOL VÍDEŇ XII XV

Info: tel.+fax: P.Florián 01/586 86 86

Pod odborným vedením a v mateřském jazyce máte vy a vaše děti možnost se zúčastnit:

CVIČENÍ v nové SOKOLOVNĚ, Vídeň 10, Angeligasse 21

Předškolní žactvo, žáci a žákyně od 6 do 14 let cvičí základní sportovní gymnastiku

pod vedením způsobilých vedoucích
každý čtvrtek od 17,30 do 19,00 hodin

Dorostenky a ženy - dorostenci a muži
kondiční posilovací gymnastika s moderní hudbou
každý čtvrtek od 19,30 do 21,00 hodin

Dorostenci a muži
základní sportovní gymnastika a hry (volejbal, nohejbal, sálová kopaná)
každé pondělí od 19,30 do 21,00 hodin

Společenské podniky:
MORAVSKÉ HODY ve farním sále Gatterhölzl Vídeň 12
14. října 2000

Slovenská jednadvacítka dostane pět miliónů korun

Slovenští fotbaloví reprezentanti do 21 let dostanou za čtvrté místo na mistrovství Evropy celkem pět miliónů korun. Z této částky se hráči a realizační tým rozhodli věnovat 100 000 slovenských korun nadaci pro nemocné děti.

V případě vítězství na ME by byla výše odměn pro tým Slovenska dvojnásobná. Účast ve finále by fotbalistům vynesla sedm miliónů korun.

Podle prezidenta Slovenského fotbalového svazu Františka Laurince dokončí UEFA vyúčtování ME jednadvacítek až v červenci. „Již dnes je jasné, že evropský šampionát bude vysoce ziskovým,“ prohlásil Laurinec.

„Z prodeje televizních práv je zisk kolem osmi miliónů švýcarských franků. Celkem se prodalo 80 000 vstupenek.“

Českým házenkářům start na MS 2001 neunikne

Ani případný neúspěch v nedělní odvetě play off s Portugalskem nezabrání českým házenkářům ve startu na mistrovství světa, které se uskuteční příští rok ve Francii. Rozhodla o tom Mezinárodní házenkářská federace (IHF), protože další místo na šampionátu získala Evropa na úkor Oceánie.

Světového šampionátu se podle výkonnostního klíče mělo zúčastnit dvanáct mužstev z Evropy, po čtyřech z Afriky a amerického kontinentu a tři asijské celky. O čtyřicetém účastníku měla rozhodnout doplňková baráž evropského mužstva se zástupcem Oceánie.

„Světová házenkářská federace vyzvala oceánský svaz, aby nahlásil vítěze kvalifikace, či alespoň mužstvo, které by se střetlo s poraženým ze souboje Portugalsko - ČR. Protože se však Oceánie neozvala a nespĺnila tím podmínku IHF, ta následně rozhodla, že Evropě připadne třinácté místo.“

Den otevřených dveří v sokolovně X

Poté, co byla nová sokolovna v X. okrese slavnostním aktem v pátek 16. června předána do užívání, proběhl v ní v neděli 18. června Den otevřených dveří, během něhož měli návštěvníci možnost seznámit se s takřka veškerou činností Sokolské župy rakouské.

Když jsem k sokolovně krátce před desátou hodinou dorazila, postávaly již před vchodem nejen hloučky Sokolů, ale také hostů. Mezi nimi jsem se mohla přivítat se skupinou jihomoravských Sokolů, kteří přijali pozvání především proto, aby doplnili naše chybějící cvičence ve sletové skladbě Věrná garda. A netrvalo dlouho, a už jsme u nás vítali dalšího milého hosta bratra Zimáka s doprovodem zpěvaček. Ti se starali o to, aby v sále bylo neustále veselo a svůj nevyčerpatelný repertoár krásných českých, moravských i slovenských písní přerušovali snad jen v době, kdy se diváci odebrali do tělocvičny, aby shlédli některý ze sportovních bloků.

Začalo se naprosto přesně: úderem půl jedenácté oslovil shromážděné župní starosta bratr Dipl. Ing. Nováček, po něm se ujal slova bratr Frey a za naše hosty z Moravy promluvila starostka župy Slovácké sestra Potůčková. Další čas už byl vymezen jednotlivým sokolským složkám. Představili se děti i dospělí, a nutno dodat, že všichni byli na svá vystoupení dobře připraveni.

Nevím, jak vy, ale já jsem opouštěla sokolovnu až ve večerních hodinách. Mohu vám prozradit, že ti, kteří vytrvali, si ještě přišli na své - bratr Seda usedl k elektronickým varhanám a sálem se linuly proslulé taneční melodie, které k tanci přímo vyzývaly, takže se volný prostor mezi stoly záhy zaplnil.

Byl to zkrátka pěkný radostný den, jak se na takovou událost patří. Zbývá snad už jen vyjádřit přání, aby nová sokolovna po dlouhá léta zvučela hlasy co největšího počtu sokolského členstva. Svým vybavením k tomu předpoklady zajisté má.

ns

Nová SOKOLOVNA v XX. vídeňském okrese byla slavnostně otevřena

V pátek dne 16.června byla slavnostně otevřena a předána do provozu nová budova SOKOLOVNY v 10. vídeňském okrese. Četné hosty jako velvyslanec ČR jeho Exelenci Jiřího Grůšu, Bezirksvorsteherin 10.okresu Hermine Mospointner, pí. DR Achleitner -BKA, předsedu svazu Sokolu České republiky Ing. Miroslav Pleskače a mnozí další, byli pozdraveni DI Jiřím Nováčkem, starostou župy v Rakousku, který slavnost zahájil. Mezi hosty byli nejen přítomní duchovní zástupci ale i zástupci všech menšinových a krajanských spolků v Rakousku.

Program byl rozšířen o spontánní gratulační projevy výše jmenovaných a dalších hostů jako např. úředníků z různých MA oddělení a dalších.

S prezentací projektu a seznámení s historií a vznikem myšlenky projektu a jeho nesnadnou a obtížnou realizací nás seznámil Archt. DI Jiří Lisner (jeho projektant a místostarosta župy), který také vyslovil "malé díky" všem těm, kteří se na projektu podíleli.

Slavnost byla zakončena velkolepým bufetem.

Nezbývá nám jen srdečně gratulovat 10. okresu k tak krásné tělocvičně. Sokolské župě k jejím obětavým a vytrvalým funkcionářům, popřát jim mnoho dalšího elánu, hodně cvičenců, dětí a mládeže a se sokolským pozdravem nazdar

výbor a redakce KK
Ing. Helena Basler

Archt. DI Jiří Lisner
fotografoval R.Basler

DI Jiří Nováček, starosta župy v Rakousku
fotografoval R. Basler

Fotbalisté vypadli z EURA

Čeští fotbalisté, kteří prošli evropskou kvalifikací jako jediný neporažený tým, na EURO v Holandsku a Belgii dohráli v základní skupině. Po nešťastné prohře s Nizozemskem, kdy je na kolena srazil až penalta odpískaná dvě minuty před koncem utkání, znovu byli na dohled vítězství v zápase s Francií. Opět sehráli velký zápas a nechali na hřišti duši, jenže zase prohráli. Fotbaloví reprezentanti nestačili na mistry světa, prohráli s Francií 1:2. Hráči se statečně bili, nastřelili břevno a Nedvěd zahodil za stavu 1:1 velkou šanci. Po zápase provázelo české fotbalisty hromové skandování francouzských fanoušků: Čechy! Čechy! - výraz uznání za předvedený výkon. V posledním vystoupení porazili fotbalisté Dánsko, s kterým se v příští kvalifikaci utká o postup na mistrovství světa.

Jp

ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo
tel./fax 0624/22 57 30
e-mail:sladek.info@sis.znojmo.cz
e-mail:studio@sis.znojmo.cz
www.web.iol.cz/tiskarna-sladek/

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

úředních listin, dokladů ... a tlumočení
Mag. Zdena Sklenar, Stüwerstrasse 8/21,
1020 Vídeň, tel./fax 7268562
Mobiltel. 0664/2803787
Privat tel/fax: 02674/89302,
E-mail: sklenar@eunet.at

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

dokumentů aj. Dr. Dietmar Koller,
Weideng. 2, 2333 Leopoldsdorf, Práče;
Riemerg. 7, 1010 Vídeň, tel.02235/44637,
mobil 0676/37 62 117, práce 01/515 28-
444, e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at,
http://koller.cjb.net

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

Mag. Lenka Kovarik, 1210 Vídeň, Felix-
Slavik-Str. 3/1/10. Tel./fax: 2908809

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

dokumentů, smluv, úřed. listin a
tlumočení. Dr. Milan Košíček, 1030
Vídeň, Salesianerg. 17. Tel./fax: 714 07
27, 0664/2537951. E-mail: m.kosicek
@magnet.at

MÁTE PROBLÉM?

Platíte hodně? Rád vám poradím ve všech
otázkách pojištění a financování. Rychle-
spolehlivě-seriózně. Marek Jedlička, 985
9070/24, priv. 259 37 29, Rennbahnweg
46/2/8, 1220 Vídeň.

UBYTOVÁNÍ V SOUKROMÍ

nabízí Pension Jelínek, tři dvoulůžkové
pokoje s příslušenstvím, parkování v
zahradě. Metro-trasa B, Jaroslav Jelínek,
Armády 864, Praha 5 - Stodůlky. Tel/fax:
004202/6514827.

ZÁJEMCI O VOLEJBAL,

muži i ženy se základními znalostmi -
hrajeme pro radost z pohybu - informace
N. Štěrbová, tel. 710 90 13.

"BÖHMISCHE MEHLSPEISEN"

Zemek v Mondsee (Herzog-Odilostr.16) u
Salcburku Vám nabízí pravé české zákusky,
dorty, čaj, pečivo, Budvar a Plzeň.....
Tel./Fax: 06232 - 4899, priv. 06232 4227

UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

M. Sedla, 1070 Vídeň, Westbahnstr. 18,
Tel. 524 38 73, 6172706

STAVÍTE NEBO OPRAVUJETE V ČR?

Vypracování veškeré projektové dokumenta-
ce, zastoupení při jednáních na stavebních úřa-
dech, stavební dohled a bezplatné porady v
otázkách stavebních předpisů, zákonů a tech-
nických problémů nabízí D.I. Jiří Šiklar,
Neumistergasse 7/1/18, 2500 Baden,
Tel.:02252/24543

KOŘENÍ, ČAJE, SUŠENÉ OVOCE,

z celého světa nabízí Libuše Bártek,
Brunnenmarkt, Vídeň 16, tel. 43 97 18

SANO TOURS

Reisebüro Lopreis Zorika, Vídeň 3,
Rennweg 21, tel. 715 95 55, fax 715 95 56
Zařídí pro Vás cesty do celého světa
letadlem, autobusem, vlakem, lodí.
Sleva pro krajany. Mluvíme česky.

DUCHOVNÍ SLUŽBA
České katolické misie
Katholische Mission für Tschechen
1030 Hagenmüllergasse 31,
Tel. záznamník 0222/715 48 42.
Postfach 134, 1091 Wien
Římskokatolický kostel
„Nejsvětějšího Vykupitele“
Tschechische Erlöserkirche
1030 Wien, Rennweg 63
Mše svatá v sobotu v 18 hod., v neděli a zasvě-
cený svátek v 10.00, první pátek v měsíci ve
14.30.
Škola ministrantů:
první sobotu v měsíci od 17.00 hod.
Římskokatolická
Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom
svatá zpověď pondělí 16-18, úterý
15-17, středa 13-14 hod.

SPOLEHLIVÁ ČEŠKA

vypomůže rodině v hlídání 1 dítěte i
celodenně nebo jako pečovatelka o starší
nemocnou osobu + výpomoc v
domácnosti. Zn. bydlím ve Vídni,
tel. 802 88 78

PRAHA-HOSTIVÁŘ, pronajmu na delší

dobu nově zařízený 1+1, 43m² s
příslušenstvím, telefon. V dosahu MHD a
nákupního centra. Cena a délka pronájmu
dohodou. Volný od 3/2000. Seriózní
nabídky. Tel. 01/272 93 29.

WÜSTENROT

Stavební, úrazové, životní aj. pojištění také
podle vašeho přání vám zajistí KADLEC
JOSEF. Tel.: 0699/19413827 n.
0676/4613274.

MORAVANKA

bez závazků, finančně zajištěná pobytem
částečně ve Vídni, hledá přátelství intel.,
charakt., muže z Vídně nad 50 let. Značka:
Kultura a cestování

PENSION METRO FLORA

Praha - Vinohrady, nabízí ubytování
na úrovni.
tel./fax: 00420 2 72 74 24 33
tel./fax: 00420 2 994 23 95

Ranch „M“, Jeseníky, chov huculských koní
nabízí celoroční ubytování ve stylovém pro-
středí a jezdeckou turistiku.

Václav Merta, Vernířovice 175
CZ-788 15 Vernířovice, pošta Velké Losiny
Tel.: 00420-649-23 70 50
http://www.equichannel.cz/ranch-m/

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o
nákup českých malířů. Zprostředkování
bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7,
Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81,
mobil 0664/3566676.

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa je k dispozici v redakci.

**ČESKY A SLOVENSKY
MLUVÍCÍ LÉKAŘI
VE VÍDNI**

MUDr. Jiřina Bodnar, choroby kožní a
pohlavní, po.čt. 14-18.30, út. 8-13, pá 8-11,
Josefstädterstr. 3/4-5, Vídeň 8, tel.
406 99 41

MUDr. Tomáš Čech, ortopéd a orto-
pedický chirurg, Vídeň 11, roh Simme-
ringer Hauptstr. – Kopalgsse 1/3/3. Tel
74 32 03, nebo 67 64 303.

MUDr. Vít Doležal, zubní lékař,
ordinace Billrothstr. 20, Vídeň 19, tel.
319 25 73.

MUDr. Zdenka Gabriel Weiss, odb.
ortopédka, též dětská. Vídeň 5,
Pilgramm-gasse 10, tel. 58 74 460.

MUDr. Vladislav Lipták, odb. lékař
pre vnútorné choroby, Viedeň 1, Ze-
linkagasse 12, tel. 533 58 34.

MUDr. Pavol Mazanik, zubní lékař
Ordinace Etrichstr. 15, Vídeň 11
Tel. 941 91 17

MMag. Ladislav Nykl Ph.D.,
psychoterapeut, psychologické poraden-
ství, zajímavé pohovorové semináře,
praxe Ledererg. 17/7, Vídeň 8, tel. 523
57 44 n. 0676/5194833.

E-mail: nykl.psychoterapie@aon.at
http://members.aon.at/nykl

MUDr. Kamila Hajek, soukromá
léčba homeopatií, Ada Christengasse
2/F/8, Vídeň 10, tel. 689 22 80

MUDr. Dorota Stefanovic, choroby
kožní, zástupkyně primářky v Allergie
Ambulatorium, Rennweg 28, Vídeň.
Ordinace: pátek, 14-19.00, Alte Poststr.
38-40/2/205, 2410 Hainburg. Tel/fax
02165/6788

Sdružení Čechů a Slováků v Rakousku

Malá klubovna školy Komenského
1030 Wien, Sebastianplatz 3
středa 9 - 13hod tel: 641 01 17
"sekretariát" středa od 14 do 18,30 hod
(mimo školních prázdnin a svátků)
Soubor SSČS: každou středu od 19,00 hod, tamtéž

**Římskokatolický kostel
„Panny Marie na nábřeží“
Kirche Maria am Gestade**

1010 Vídeň, Salvatorgasse 12
Mše sv. každou neděli
a zasvěcený svátek v 8.30 h

ZNÁMKY - MINCE

Odborný obchod Emanuel Topol, Vídeň
17, Ottakringerstr.82, tel.486 42 12
po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin;
předělavky, vlastní výroba (též z doneseného
materiálu).1100 Vídeň, Buchengasse 88,
tel. / fax 604 54 85

KULTURNÍ KLUB. Informační bulletin. Majitel, nakladatel, vydavatel, tisk Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, 1080 Wien, Schloßelgasse 18, záznamník/fax 402 32 99. Vychází měsíčně. Bankovní spojení Bank Austria, č. účtu 683 035 901.

KULTURNÍ KLUB. Informationsbulletin. Medieninhaber, Verleger, Hersteller und Herausgeber Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich, 1080 Wien, Schloßelgasse 18, Tonband/Fax 402 32 99. Erscheint monatlich. Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung. Bankverbindung: Bank Austria, Kontonummer 683 035 901. e-mail: kulturklubcs@EUnet.at

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusí být vždy shodné s názorem redakce. - Nevyžádané rukopisy se nevracejí. - Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zaslané články po stránce gramatické a slohové.

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy:

- 21.6.- 28.7.** "Praha ve Vídni" výstava fotografií, které dokumentují společný život české menšiny ve Vídni. Autor: Vladimír Čevela. Společná akce s Kontaktforem Spittelberg.
- 18.7.** videoprojekce filmu "Pelišky" (1999, v českém jazyce)
Mnoha cenami ověřený film vypráví příběh, jedné rodiny z let 1967-1968. Začátek v 18,00 v Českém centru.
- 25.7.** 10-13 Uhr. - divadlo Brett
Sektfrühstück, Antoine de Saint-Exupéry
Leben und Werk
- 9.8.** videoprojekce filmu "Je třeba zabít Sekala" (1998 - v českém jazyce)
Tento na Oscara nominovaný film, který v roce 1998 obdržel 10 ze 13 cen České filmové a televizní akademie. Příběh se odehrává na jihočeské vesnici v době druhé světové války. Začátek v 18.00 hod. v Českém centru.
- 9. - 13. 8.** světový kongres SVU Washington USA, kontakt: SVU prezident Míla Rechcigl, tel.: 301-991-722
- 14.8. - 20. 8.** Zájezd pro mládež nad 19. Let: Firenze - Řím. Pořádá Česká duchovní služba oblast Vídeň.
- 27.8.** v 17.00 Uhr - divadlo Brett
Der kleine Prinz Antoine de Saint-Exupéry - Premiéra
- 1. a 2. 9.** v 19,00 hod, **3. 9.**, v 17,00 hod.
- 17.9.** Svátek sv. Ludmily, první mučednice Slavanů. Po mši svaté odjetz vlastními auty na Pašiové hry Do Kirchschlagu, směrem na Semmering.
- 19.9.** v 18,00 vernisáž výstavy obrazů Rudolfa Riedelbaucha
výstava trvá od 20.9. do 20.10. v Českém centru
- 23.9.** Večer poezie - Slovanská beseda 18,00 hod.
Menšinová rada
- 24.9.** Mše národů ve vídeňské katedrále sv. Štěpána. Koncelebrují kardinál Christov Schönborn, kardinál Franz König a kněží, kteří jsou pověřeni cizojazyčnou duchovní službou ve Vídni. Účastní se též členové diplomatických sborů a představitelé veřejného života. Srdečně zveme všechny na tuto významnou oslavu. Nedělní mše svatá v českém kostele na Rennwegu odpadá.
- 26.9.** v 19,00 Divadelní představení společnosti Josefa Dvořáka „Spaste duše REVIZOR“
Haus der Begegnung Mariahilf Otto Bauer-Gasse 7, 1060 Wien
Autobus 13A,14A, 57A, tramvaj 52, 58, v blízkosti U4
- 1.10.** Svátek svatého Václava, mučedníka, hlavního patrona českého národa. Následuje program "Den otevřených dveří o prázdninové činnosti".
- 7.10.** Český film - Žebravý student - Slovanská beseda 16,00 hod.
Menšinová rada
- 14.10.** MORAVSKÉ HODY s dechovou hudbou LIPOVJANKA
farní sál Gatterhölzl - 20 hod.
Sokol Vídeň XII/XV.
- 16.10.** v 19.30 hod. "PODSKALÁK"
Karel Hašler, F.F. Šamberk
v hlavní roli J. Zíma
divadelní sál české školy Komenský
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
- 30.9.- 5.10.** Konference zahraničních Čechů v Praze.
Příští informace v následujících číslech.

LITERÁRNÍ PŘÍLOHA

Miloš Macourek

Ilustrace Adolf Born

Vydavatelství Albatros Praha 2000

Mach a Šebestová ve škole

O tom, jak Mach a Šebestová získali utržené sluchátko

Mach a Šebestová byli žáky 3.B, bydlili v jednom činžáku a chodili do školy spolu. V domě bydlela paní Kadrnožková se psem Jonatánem a paní Cibulková s kočkou Micinkou, a když se všichni čtyři potkali na schodech, byl z toho pěkný cirkus. Micinka prskala jako křeček, Jonatán řádil jako tygr, paní Cibulková pištěla strachy, paní Kadrnožková křičela, Jonatáne, ticho, a nájemníci vybíhali z bytů, co se to proboha děje. A tak se nedivte, že se Šebestová Jonatánovi tu a tam posmívala:

Haló, haló, haló,
Proč je koček málo?
A tak štěkám jako hrom,
Ať je koček milion!

Jonatána to zlobilo, ale jinak byl s Machem a Šebestovou kamarád a občas ráno paní Kadrnožkové utekl, aby je do školy doprovodil. Paní Kadrnožková mu tyto výlety jen tak netrpěla, vyběhla pokaždé za ním a volala, Jonatáne domů, Jonatáne domů, jenomže chytit Jonatána nebylo tak lehké. Jonatán byl pes a pes běhá rychleji než nějaká paní Kadrnožková. Ale tak úplně zbytečné to nebylo. Mach a Šebestová byli aspoň včas ve škole a paní Kadrnožková se proběhla na čerstvém vzduchu, což je velice zdravé.

Jednou, když se Mach a Šebestová rozloučili před školou s Jonatánem a sedli si do své lavice, vešla do třídy paní učitelka a řekla, milí žáci, dnes si vás vyzkouším z přírodopisu, a vyvolala Macha, co ví o zajících. Jenže Mach toho věděl o zajících moc málo, znal akorád zajíce na smetaně, a tak stále říkal pořád dokola, zajíc obecný žije v lese, žije v lese, žije v lese, až paní učitelka řekla, poslouvej Machu, to ví každé malé dítě, že zajíc obecný nežije na poště nebo v cukrárně, raději nám řekni, čím se živí, kolik má zubů a tak dále!

Ale Mach neměl o zaječích zubech ani ponětí a paní učitelka řekla, tak dost, sednout, zítra si tě vyvolám znovu, a jestli to nebude lepší, tak se těš!

A když potom v poledne škola skončila a všichni šli domů, řekl Mach Šebestové, člověče Šebestová, ty se máš, odpoledne si můžeš hrát s Jonatánem, a já abych seděl doma a učil se o zajících, no řekni, nemám smůlu? Ale sotva to řekl, uviděl takového zvláštního pána, který lezl v trávě po čtyřech, a Šebestová povídá, hele, Machu, ten pán si hraje na psa, koukej, co dělá! Ale Mach zavrtěl hlavou, Šebestová, ty seš přece trdlo, co by si hrál na psa, takovej starý člověk si nebude hrát na psa, ten pán ztratil brejle, vsaď se!

A měl pravdu, ten pán ztratil brejle a nemohl je najít, protože brejle se bez brejlí špatně hledají, jenže Mach našel brejle, a tak ty brejle našel a starý pán měl radost a řekl, tak abyste věděli, za to, že tak hezky pomáháte starým lidem, něco vám dám. A pěkně se na oba usmál. Vytáhl z kapsy utržené telefonní sluchátko a podal je Šebestové.

A Šebestová z toho byla trochu vedle a řekla, no jo to je od vás moc hezké, že nám to dáváte, ale k čemu nám to bude, s tím se přece nikam nedovoláme, a chtěla to sluchátko vrátit. Jenomže neměla komu, protože ten starý pán byl pryč.

To jsem blázen, divil se Mach, kde ten člověk je? Ale Šebestová řekla, to máš fuk, radši mi řekni, co s tím sluchátkem budeme dělat?

Můžeš do toho volat, haló, haló, haló, proč je koček málo, zasmál se Mach a Šebestová se zasmála taky a z legrace řekla, a tak štěkám jako hrom, ať je koček milion!

A jen to řekla, ze sluchátka se ozvalo, říkáte milion koček! Prosim, jak si račte přát!

A Mach a Šebestová koukali jako vyjevení, protože všude kolem byla najednou strašlivá spousta koček, kocourů a koťat, bílých, černých a mourovatých, kocouři seděli na cestě, kočky na stromech a koťata na střechách a všechno mňoukalo, až se uši zaléhaly. První se vzpamatovala Šebestová a řekla, poslouvej Machu, to není možné, tolik koček! Že to má na svědomí to sluchátko?

A Mach řekl, no jo, ale co teď s těma kočkama? Když je vezmu domů, tak mě naši vyhodí, viš, co je to milion koček?

A Šebestová se tukla do čela a řekla do sluchátka, haló, prosím vás, my si s těma kočkama nevíme rady, mohl byste je dát zase pryč?

A ze sluchátka se ozvalo, ale prosím, jak si přejete, a v tu ránu nebyla široko daleko ani jedna kočka, ani jeden kocour a ani jedno kofátko.

A Mach řekl, člověče, Šebestová, ono to vážně funguje, to je úplně fantastický, chápeš to?

Nechápu, řekla Šebestová, ale fantastický to teda je, a oba kroutili hlavami až domů.

Jonatán seděl na okně v prvním patře, už zdálky jim štěkal na pozdrav a Šebestová řekla, chudinka malej, ta Kadrnožková ho už zase zamkla, ale Mach se zasmál, chachá, jestli chceš, bude na to tata dole, a vzal sluchátko a řekl, prosím vás, nemohl by bejt Jonatán chvílku ptákem? A ze sluchátka se ozvalo, proč ne, když si přejete, aby byl ptákem, tak bude ptákem.

A to už měl Jonatán v okně křídla a Mach dole křičel, no tak poleť, na co čekáš, a Jonatán zamával křídly a snášel se níž a níž, až přistál přímo před Šebestovou, vypadal divně, moc mu to s křídly neslušelo a Mach pokrčil nosem, poslouchej, Šebestová, s takovou příšernou obľudou si přece nebudeme hrát, no řekni, jenomže Šebestová řekla, já myslím, že si děláš zbytečný starosti, stejně si hrát nemůžeš, musíš se učit, zejtra seš zkoušený ze zajíců. Ale v tom se Mach dal znovu do smichu, chachá, já mám nápad, proč bysme si nemohli hrát rovnou se zajícema, a hned řekl do sluchátka, prosím, my bysme hrozně moc potřebovali, aby z nás byly tři zajíci, a ze sluchátka se ozvalo, ale klidně, když chcete být zajíci, tak budete zajíci, a než bys řekl švec, Mach, Šebestová a Jonatán byli zajíci a hopkali k lesu.

Potkali tam starého zajíce s šedivými fousy, a když mu řekli, co jsou zač, přivedl jim plno kamarádů a s těmi si hráli celé odpoledne na honěnou a přitom si vyprávěli o zaječím životě, počítali si zuby a taky chlupy, takže když příští den paní učitelka Macha vyvolala, Mach mluvil skoro celou hodinu, kolik zubů mají zajíci nahoře a kolik dole, kolik chlupů mají na břiše a kolik na zádech, kolik mívají děti a jak si ty děti hrají, co jedí k obědu a co k večeři, kdy tak asi chodí spát a kdy zase vstávají, a paní učitelka nechtěla věřit svým uším a říkala si, no ne, je to vůbec možné, aby žák 3. B věděl o zajících víc než já? A dala Machovi velikánskou jedničku a Mach si sedl a usmíval se a Šebestová mu šeptala, Mach, člověče, to sluchátko je úplně senzace, to ti teda řeknu, a Mach kývl hlavou, to je fakt, něco tak ohromného jsem ještě neviděl, s tím zažijeme věci, to budeš teprv koukat!

Poznámka redakce. Ilustrátor slaví v tomto roce 70 let! Pokud získáme povolení autora knihy, k bezplatnému otisknutí, rádi bychom pro děti měsíčně otiskli další kapitoly na pokračování.

Michal Viewegh - "Nové nápady laskavého čtenáře"

Nakladatelství Petrov - Brno, 2000

Nové nápady laskavého čtenáře, jakési ironické koláže na motivy děl patnácti českých i světových spisovatelů a jednoho literárního časopisu, volně navazují na úspěšnou knížku "rozverně nactiutračných" literárních parodií Nápady laskavého čtenáře, kterou Michal Viewegh vydal v roce 1993. Podle jeho vlastních slov jsou i tentokrát určeny každému, kdo " má literaturu rád - a nebere ji smrtelně vážně".

Raymond Chandler
Marlowe v Praze
Aneb Vysoká hra

(1)

Telefon mě probudil v půl osmé ráno. Zjistil jsem, že spím ve své kanceláři opřený o stůl a na hlavě mám něčí klobouk. Dámský klobouk. Snažil jsem se, ale na jeho majitelku jsem si nevzpomínal. Sáhl jsem po paměti po sluchátku a shodil jsem při tom prázdnou láhev od whisky.

"Ellen Carverová," představila se. "Vy jste Marlowe? Hlubší ženský hlas. Docela mladý a docela vystrašený."

"Ještě ne, lítuju. Abych se do něj převtělil, potřebuju nejmíň dvě hodiny."

"Budete to muset stihnout o něco rychleji. To, co od vás chci, je naléhavé. Za půl hodiny jsem u vás."

Zavěsila a já jsem s námahou vstal: cítil jsem se svěží jako ten nevyspaný popelník přede mnou. Osprchoval jsem se střídavě horkou a studenou vodou, vypil dvě konvice kávy, ale na nohy mě jako obvykle postavily teprve dva pořádné panáky.

(2)

Už když klepala, vypadala její silueta za prosklenými dveřmi mojí soukromé detektivní kanceláře dost slibně, ale jakmile vstoupila, pochopil jsem, že to je ta největší a nejkrásnější ženská, jakou jsem kdy spatřil - a to jsem jich neviděl právě málo. Byl to fakticky kusanec. Bílá hedvábná blůza se jí zdvihala strměji než kopce nad Hollywoodem a její výstřih lemovalo kožešinové boa, které i v celkem racionálním chlápku, jako jsem já, vyvolávalo bolestnou touhu prožít život jako stříbrná liška. Její smutné oči po mně pomalu klouzaly, sledovány hedvábnými třásněmi černých řas. "Čekala jsem někoho serióznějšího," řekla hlubokým hrdelním hlasem.

V bílých kozinkových rukavičkách držela mahagonovou špičku s hořící cigaretou. Otočila se a zklamaně se rozhlédla po místnosti - naposled jsem tu uklízel zhruba někdy v tomto roce, co zvolili Lincolna prezidentem. Zelená sukně jí obepínala boky takovým způsobem, že v její blízkosti i zdravý alkoholik jako já začal dýchat jako těžký astmatik. Na dlouhých svalnatých nohách měla perleťové nylonky a její bílé lodičky velikosti 45 už trochu

připomínaly krátké lyže.

"A koho, zlato? Papeže?" řekl jsem.

"Šetřte humor, čmuchale, odsekla. "Budete ho potřebovat".

Bez vyzvání si ke mně přitáhla jedinou volnou židli, opovrživě z ní setřela prach a obkročmo se na ni posadila. Naprázdno jsem polkl. Dokázala vystupovat jako sebevědomá dáma z vyšších vrstev - a hned v příští minutě jako čubka odněkud ze Susnset Boulevardu. "Chci si vás na pár dnů koupit, Marlowe," oznámila mi.

V jejím obličejí bylo něco rušivého, ale neměl jsem čas o tom přemýšlet - přiblížila totiž tvář tak blízko k mojí, že jsem jí ani nemohl pohlédnout do obou očí zároveň a musel jsem se podívat do každého zvlášť: obě byly stejně pěkné, modré jako ranní nebe nad Santa Monicou. Cítil jsem její parfém a její bohaté hnědorusé vlasy mě šimraly na bradě. Najednou zmalátněla, zaklonila hlavu a zavřela oči.

"Už dlouho mi žádný muž -"

Nedokončila.

"Udělám vám speciální cenu, odkašlal jsem si.

Prudce vstala a dívoce gestikulovala. Teď pro změnu vypadala jako bezradná, nešťastná holčička. Obloha v jejich očích se vlhce zaleskla.

"Pomozte mi prosím!" zvolala zoufale. "Můj...milenec mě zřejmě podvádí!"

Jediným pohybem jsem vyklepal z balíčku cigaretu a toutéž rukou jsem otevřel kryt zapalovače a škrkl kolečkem. "Vyklopte, co víte."

Řekla mi všechno, co věděla - nebo to aspoň tvrdila. Její přítel se měl ten večer s kýmsi sejít v jednom hotelu a já jsem měl zjistit s kým. Vypadalo to na celkem nudnou sledovačku, ale moje finanční situace mi neumožňovala, abych si vybíral práci podle zajímavosti.

"Dva tisíce dolarů plus nutné výlohy," řekl jsem. Zavrtěla hlavou. "Budete potřebovat víc. Ten hotel je totiž v Praze."

"Kdeže?"

"V České republice. Představuje to pro vás nějaký problém?"

"Nepředstavuje, pokud tam není prohibice." Vděčně začala v kabelce hledat šekovou knížku. Dokonce se přes slzy usmála. "Ale alkohol si kupujte za své," pokusila se zažertovat.

(3)

Let přes oceán byl celkem příjemný, protože letadlo se na několik hodin dostalo do tak silných turbulencí, že zvracely i letušky, díky čemuž jsem si pro whisky mohl chodit sám, kdykoliv jsem potřeboval - a to bylo prakticky pořád. Taxikář, který mě v Praze přivezl k inkriminovanému hotelu, chtěl ale sto padesát dolarů.

"To si asi pletete anglické číslovky, příteli," zasmál jsem se. Chtěl jsem vystoupit bez zaplacení, ale ve stejné vteřině jsem na zátylku ucítil chladný kov jeho sedmpětačtyřicítiky.

Už celkem ochotně jsem mu podal náprsní tašku a on z ní odpočítal tři stodolarové bankovky. "Před chvílí jste říkal sto padesát!" zavrčel jsem. Jeho pistole mě stále tlačila do hlavy. "To bylo před chvílí, násosko," vysvětlil mi. "Teď už je to tři sta. Přeju příjemnej pobyt." Byl to

grázl, ale ne tak velkej, abych pro něj neměl jisté pochoopení. Malá ryba. Zločin koneckonců není choroba, ale její příznak - je to špinavý rub lesklého dolaru.

Recepční vypadal nepřístupně, takže jsem se ani nesnažil cokoli zjistit. Zapsal jsem se a výtahem vyjel do třetího patra. Na chodbě jsem narazil na mladou rusovlasou uklízečku s obyklým vozíkem. "Mluvíte anglicky?" zeptal jsem se. "Jo," přikývla. Navlhčila si prst a upravila si účes. Neměl jsem pocit, že to bylo třeba. Podal jsem jí padesát dolarů. "Potřeboval bych od vás laskavost," řekl jsem. Uznale bankovku přijala, rozhlédla se, klekla si, a než jsem se stačil vzpamatovat, rozepnula mi kalhoty a vykouřila mě. "Ještě něco?" zeptala se zadýchaně, když se znovu postavila. Málem jsem zapomněl, co jsem původně chtěl. "Jenom drobnost," vypravil jsem ze sebe omámeně. "Na kterém pokoji bydlí jistý Václav Klaus?"

"Číslo tři sta devět," odpověděla.

(4)

Energicky jsem zaklepal na dveře. Z hlubin pokoje se ozvala krátká otázka v češtině. Slovům jsem nerozuměl, ale znělo to podezřívavě. "Pokojová služba, pane!" zvolal jsem anglicky. Dveře se otevřely. Využil jsem momentu překvapení a celkem snadno jsem ho zatlačil dovnitř. Za tím se nezmohl na slovo, takže jsem měl čas si ho prohlédnout: byl to elegantní pětapadesátník v kvalitním tmavém obleku, s psími dečkami na botách a hůlkou se stříbrnou rukojetí v ruce. Nosil brýle, měl přešedivělé vlasy i knír a pod ním nesouhlasný, samolibý úsměv. Nelíbil se mi. Jestli jsem někdy viděl arogantního chlapa, byl to on. "Sedněte si," poručil jsem mu. Zamkl jsem dveře zevnitř a rukojetí pistole jsem mu vlídně pokynul k empírovému křeslu. Pro starožitnosti jsem měl odjakživa slabost.

"Kdo jste? Nic jsem si neobjednával," řekl útočně. Když promluvil, začalo na vás ledově táhnout, jako když v parném létě otevřete poklop od mrazáku. "Pozornost podniků," vysvětlil jsem mu.

Poslechl mne a sedl si. Naštěstí jsem si stačil všimnout směru jeho pohledu, takže jsem se otočil včas: v bočních dveřích se objevil jeho bodyguard a zrovna se pokoušel vytažit pistoli z pouzdra. Hbitě jsem se rozmáchl a zasáhl ho pravým hákem přímo do spánku. Padl bezvládně na koberec, ani nezavravoral. Koukl jsem na jeho obličej: bylo v něm asi tolik intelligence, kolik jí je v prázdném pytlíku od pop-cornu.

Zkontroloval jsem vedlejší místnost a posadil se naproti Klausovi.

"Pěkná kravata," prohodil jsem. "Dárek" opověděl opatrně. "Vážně? A od kohopak?" "Od lady Thatcherové," pravil s nepřehlédnutelným sebeuspokojením. "Neříkejte..." Prohlédl jsem si pokoj důkladněji. Na konferenčním stolku bylo přichystáno malé pohostění: dva talířky, dva příbory, dvě sady skleniček. "Čekáte někoho?" "Ano," pravil ironicky. "Předsedu vlády." Na takové vtípy jsem byl po dlouhé cestě příliš unavený. Krátce jsem zapřemýšlel, co by jeho samolibý sarkasmus nejlépe utlumilo, a potom jsem ho vzal pažbou luggeru přes spodní čelist. Na chvíli to pomohlo.

Někdo zaklepal. "To jsem já, Václave!" ozval se mohutný mužský bas.

Položil jsem si prst významně na ústa, zapíchl Klauzovi hlaveň mezi žebra a donutil ho vstát a otevřít.

Za dveřmi stál další bodyguard: chlap jako hora, ve špatně padnoucím oděvu, s podivně rozšafným úsměvem. Bez váhání jsem ho pořádně nakopl do břicha, ale když jsem ho vzápětí požádal, zda by laskavě nesténal anglicky, ukázalo se, že je to opravdu český premiér.

"A vy jste, chlape, kdo?" tázal se mne v předklonu. "Jsem Philip Marlowe z US," odpověděl jsem podle pravdy.

Zdálo se, že mou odpověď čekali, neboť si vyměnili významný pohled.

"Smím se zeptat, zda přicházíte z pověření pana Rumla, nebo pana Mlynáře?"

Nikoho takového jsem neznal. Cosi tu nehrálo. Napadlo mě, jestli mi Ellen nalila čistého vína. Ještě jsem si oba ptáčky vyfotil a potom za sebou práskl dveřmi.

(5)

O dvacet hodin později jsem balíček s fotografiemi beze slova hodil na malý mramorový stolek v přijímacím pokoji Ellen Carverové. Ellen mi přišla otevřít pouze ve žlutém hedvábném županu. Za ozdobnou mřížkou krbu vydatně plápolal oheň, ale Ellen si župan zimomřivě přitahovala k tělu. Chvěla se zimou, nebo nervozitou? Byla půlnoc a já jsem už dva dny nespál ani minutu, ale její oblé křivky pod tenkou látkou způsobily, že jsem se cítil víc svěží než sluneční letní ráno nad losangeleským zálivem. Na taburetu navíc stála skotská, sodovka a nádoba s ledem - prostě všechno, co je třeba, aby se mužský kdekoliv cítil jako doma.

"Nebude vám vadit, když se obsloužím?" zeptal jsem se.

Nepřítomně zavrtěla hlavou. Všechnu její pozornost očividně poutal balíček na stole.

"Měl jste příjemný let?" přinutila se zeptat, ale na mou odpověď už nepočkala. Jedním ze svých dlouhých rudých nehtů balíček rozechvěle roztrhla a rozložila fotografie do nepravidelného vějíře.

Její tvář, ozařovaná plameny šlehajícími z krbu, nápadně zbledla. Znovu jsem si uvědomil, že s jejím obličejem není něco v pořádku. Ano, dělal to ten plnovous.

"Ten bastard!" záupěla.

Už se ani nenamáhala mňnit hlas, a dokonce si strhla i paruku. Objevila se téměř holá lebka, vrásčité čelo a pod ním nešťastná vousatá tvář dalšího českého politika.

"Myslím, že vám dlužím vysvětlení," obrátila se ke mně trochu provinile.

"Šetřte dech, odpověděl jsem. "Jmenujete se buďto Mlynář, nebo Ruml. Každopádně jste z US."

Překvapeně na mě hleděl.

"Ruml," řekl. "Jste vážně dobřej. Musím se vám omluvit."

Ta skotská byla taky dobrá. Přitáhl jsem si ho k sobě a volnou rukou jsem mu zajel pod lesklý župan. Chvilí protestoval, ale potom jeho ruce zvláčněly.

"Neomlouvajte se," pošeptal jsem mu. "Nobody is perfect."

Z knihy: Kateřina Vondrovická PETR EBEN

Kde byste chtěl žít? "V podstatě nemáme žádnou volbu. Vazba na zemi, v níž jsme se narodili, je tak silná, že může být prolomena jenom v největších a nejzávažnějších případech."

Co pro Vás znamená dokonale pozemské štěstí? "Harmonii s okolním světem a se sebou samým, čehož se dá dosáhnout pomocí harmonie se světem nadpozemským."
Jaké chyby nepromíjíte? "Promíjím všechny, což ale neznamená, že by nezasloužily odpovídající trest."

Váš nejoblíbenější hrdina-ka v reálném světě? "Václav Havel a Matka Tereza."

Váš oblíbený hrdina v dějinách? "Jeremiáš."

Váš oblíbený hrdina v literatuře? "David Small, tj. rabín z detektivních povídek Harry Kemelmana The Rabbi Stories."

Váš oblíbený malíř? "El Greco, Georges de la Tour, Georges Rouault, Marc Chagall."

Váš oblíbený skladatel? "Johannes Brahms, Gustav Mahler, Olivier Messiaen."

Kterých vlastností si nejvíce ceníte u muže? "Objektivitu a humor."

Kterých vlastností si nejvíce ceníte u ženy? "Vřelosti a smyslu pro humor."

Vaše nejoblíbenější ctnost? "Vděčnost a trpělivost."

Vaše zájmy? "Výtvarné umění."

Čím nejvíce opovrhujete? "Toto slovo neznám. Nihil humani mihi alienum puto (Nic lidského mi není cizí)."

Čeho si u svých přátel vážíte? "Nejvíce ohleduplnosti."

Váš sen o štěstí? "V tomto ohledu nesním."

Co by pro Vás bylo největším neštěstím? "Ztratit životní směr."

Vaše oblíbená barva? "Modrá."

Vaše oblíbená květina? "Mateřídouška."

Váš oblíbený kámen? "Onyx."

Váš oblíbený pták? "Skřivan."

Váš oblíbený spisovatel? "Elias Canetti."

Váš oblíbený básník? "František Halas, Rainer Maria Rilke."

Co si nejvíce ošklívíte? "Násilí."

Jakou reformu nejvíce obdivujete? "Sv. Františka."

Jak byste chtěl zemřít? "Připraven."

Vaše motto? "Trpělivost a vděčnost."

Asi nejvýraznějším rysem Ebenova založení je optimismus a vřelost. Sám to charakterizoval: "Optimismus chronický, racionálními důvody naprosto neopodstatněný, zato tím nenapravitelnější. Láska ke všemu, k poštovním známkám, k propisovacím tužkám, k pohlednicím, ke kresleným vtípům, k básním, ke své práci, ke zvířatům zvláště psům, k dětem, k ženě, k lidem i k Pánubohu."

Původní doprovodný text skladatele Petra Ebena ke koncertu z jeho děl, uskutečněného minulý rok 1999 ve Vídni v prostorách velvyslanectví České republiky, z kterého, jak se domníváme, zaznívá jeho hudba a jeho osobnost.

Sechs Minnelieder

Das Liedschaffen war mir immer nahe, wohl aus drei Gründen: Als Pianist habe ich lange Jahre Sänger begleitet, aus Zeitnot konnte ich kaum viele lange Romane lesen, aber die Poesie verschiedener Nationen hat mich immer gefesselt und inspiriert, sie musikalisch auszudrücken. Immer ging es mir auch darum, den Zuhörer mit einer Botschaft anzusprechen.

Dieser Zyklus "Sechs Minnelieder" aus dem Jahre 1851, welcher mittelalterliche Texte in die Originalsprachen vertont, will die Universalität der Liebe ausdrücken, die weder Zeit noch Grenzen kennt, Jahrhunderte und Entfernung überbrückt und der keine Sprache fremd ist. Die verschiedenen Sprachen gaben mir die Möglichkeit, die einzelnen Lieder kontrastreich zu unterscheiden und die Eigenart der nationalen Mentalität musikalisch auszudrücken: in dem tschechischen Lied eine zarte Trauer, in den beiden deutschen Liedern eine Resonanzromantischer Melodik, im italienischen Lied erklingt ein etwas selbstgefälliges Spiel mit der Schönheit der Stimme, dem Belcanto, und in der letzten französischen Ballade fühlt man ein lebendiges Temperament mit einer leichten Andeutung des Chanson-Stils.

Zehn poetische Duette

Es gibt Orte, an denen die Poesie ihr Wohlgefallen hat, an denen sie sich gerne aufhält. Einen solchen Raum stellt die Berührungsfläche der Welt der Kinder mit der der Erwachsenen

dar, der Augenblick, an dem eine kleine Kinderwahrheit plötzlich hinüberreift zu einer göltigen Weisheit

Diesen Ausdruck habe ich auch in den Versen Vítězslav Nezval's gefunden und mir aus ihnen die Texte so gewählt, daß sie von kindlichen Spielen, gestreiften Federbetten und dem märchenhaften Zwirn für ein Sternenkleid weiterführen bis zu dem Herz aus Pfefferkuchen, das aus Liebe geschenkt wird und zu dem tiefen Gleichnis des Aufflammens und Erlöschens einer Rakete mit der Kürze des menschlichen Lebens.

Durch diese Auswahl ist der Zyklus für Kinder ebenso wie für Erwachsene geeignet, sei es als Zuhörer oder Interpreten.

Heimliche Lieder

Die Texte dieses Zyklus sind der persischen Liebesmystik entnommen (Abu Said, Sadudin Hamawi) und teilweise auch aus Werken tschechischer Dichter. Das, was verschiedene Texte zur Einheit verbindet ist das gemeinsame Thema der Liebe, welches am Schluß in das Final-Lied "Ich gehe zu dir" einmündet. Danach ertönt dann nur noch eine stille Coda, die auf alles einen philosophischen Blick der Zeit wirft.

In meinem eigenen Leben ist dieser Zyklus aus dem Jahr 1952 noch mit einem sehr wichtigen Ereignis verbunden, das ja meistens alle jungen Männer betrifft. Während nämlich ein Junge seinen Heiratsantrag ausstottern muß (damals war es so in meiner Jugend), hat der Komponist ausnahmsweise einen Vorteil: er schreitet in aller Ruhe aus seinem Arbeitszimmer, mit einer Partitur unter dem Arm, die er dem Mädchen überreicht, und überläßt es ihrer Erkenntnis, ob es sich bloß um eine

weitere, neue Komposition handelt, oder um die Übergabe seines Herzens.- Zum Glück muß ich sagen, daß vor 47 Jahren meine Frau dies richtig erkannt und angenommen hat.

Lieder aus dem Teschnerland

Heute begegnet ein Komponist einem Volkslied eigentlich schon nur mehr in einer gedruckten Sammlung. Solch ein veröffentlichtes Lied kann durch seine Schönheit und

Eigentümlichkeit fesseln, doch ist es eine gepflückte Blüte, die von ihrer Heimat und ihrem Herkommen ebensowenig aussagt. Wie eine gepreßte Blume im Herbarium nichts verrät von ihrem Duft, der Wiese und den Bienen, die sie umgaben.

Ich hatte aber in den 50 Jahren die Möglichkeit, nach Schlesien zu fahren und dort noch einige unbekannte Lieder aufzuzeichnen: in der Landschaft, zu der sie gehörten und von den Menschen, deren Vorfahren sie einst geschaffen hatten. Unsere Volkslieder haben mich immer sehr inspiriert.

Michael Frank

Nepomuken, die auf die Brücken spucken Prager Hintergedanken

Wien, Picus Verlag 1999

Copyright 1999 Picus Verlag

Ges.m.b.H., Wien

Prager Versteckspiele

Ein Vorwort

Unter den Arkaden des Marktes an der Havelstraße stehen Golems Füße.

Was würden die Menschen, die Touristen zumal, die in Legionen die Gassen des alten Prag durchfluten, darum geben, von dem tönernen Gesellen, dem irdenen Gehilfen der Judenzeit dieser Stadt, eine Spur zu erschauen. Dabei steht dessen gewinkeltes Gebein, einen Säulenfuß darstellend, mitten im Gewimmel herum, so wie es der legendäre Rabbi Löw wohl modelliert hat, doch keiner nimmt Notiz davon. Das Oberteil des Unheimlichen ist wohl zu Staub zerfallen, verstreut auf dem Dachboden der Altneusynagoge, wo Egon Erwin Kisch nach ihm forschte, oder als Patina des Unglücks auf den Aktenschicksalen in den Archiven von Franz Kafkas Schloß.

Golem, Löw, Kisch, Kafka-Prag siedelt für die meisten Menschen in sonderbaren Gefilden des Ungefähren, im Nebel der Mythen. Das magische Prag! Die Bücher zu diesem Thema sind sonder Zahl. In den Gassen dieser einzigartig erhaltenen Jahrtausend-Enzyklopädie euro-

päischer Architektur muß es einfach umgehen, müssen Sage und Mär Gestalt annehmen. Der große Prag-Deuter Peter Demetz vermerkt dazu lakonisch, das magische Prag sei ausschließlich eine Erfindung fremder Romantiker des neunzehnten Jahrhunderts. In den Begriffen unserer Zeit würde man das wohl eine Projektion nennen.

Dabei wird übersehen, daß dahinter System steckt, blanke Absicht. Prag ist auf seine Art eine der verschlossensten Städte dieses Kontinents. Ist sie nicht arg leichtfertig, zu freigiebig, wie sie sich nach anfänglichem züchtigem Zieren in die mythischen Winkel ihrer Vergangenheit, in die sinistren Falten ihrer Psyche schauen läßt? So meint man, diese Stadt endgültig durchschaut zu haben, wenn man aus eigener Anschauung schlüssig bestätigen zu können glaubt, daß sie tatsächlich voller Magie sei. Welch schmöde

Tarnung, welch schlichte Finte: Prag stellt seine Liebhaber durch die falsche Blässe des Geheimnisvollen leichthin zufrieden, erspart sich so wirkliche Offenbarungen, verwehrt so echte Einblicke. Was als das Drama des Geheimnisses erscheint, ist oftmals nichts weiter als der mürrische Widerschein einer schwierigen Gemütslage. Oder neckisches Ornament über sehr diesseitigem Pragmatismus.

Und dennoch: Wenn der Flieder am Hang des Laurenziberges blüht, wenn die duftenden Büsche die bronzene Gestalt des Karel Hynek Machá umkränzen, wer sollte dann nicht ein Zweiglein zu dessen Füßen legen, um sich und der/dem Liebsten dauerhaftes Glück zu wünschen?

Prags Stammtische sind sicherlich die weit und breit intelligentesten, wo die für das Ambiente üblichen Vorurteile mit unvergleichlichem Witz und beträchtlicher Scharfsicht fortgesponnen werden. Es wäre nicht ganz abwegig, den Tschechen, zumal den Pragern nachzusagen, in jedem Stammtischbruder stecke ein Intellektueller und in jedem Intellektuellen ein großer Stammtischbruder. Hierin lag wohl eine Ader jener Lebenskraft, die die Zeiten des Totalitarismus an vielen so schadlos hat vorübergehen lassen, oberflächlich wenigstens. Hierin liegt das Abgründige dieser Stadt, wenn sich allzuoft Intelligenz hinter Furcht verschanzt oder Feigheit hoch intelligent zu rechtfertigen weiß. All das zusammen bewirkt am Ende, daß einer, der als Fremder in dieser Stadt lebt, Wechselbäder von Euphorie und Empörung durchzumachen hat.

Jiri Hajek, der Außenminister jener unglückseligen Tage, als die Truppen des Warschauer Paktes die Reformbewegung des sogenannten Prager Frühlings niederwarfen, hat mir zweifach dazu verholfen, Prager Grundbefindlichkeiten zu begreifen, wie sie so wohl kaum sonst anzutreffen sind. Hajek erzählte: Wenn die Chartisten, die Unterzeichner jener Menschenrechtsproklamation des Jahres 1977, in den Achzigern eigentlich unerlaubterweise ihre Treffen abhielten, dann wurden sie von den immer gleichen Geheimdienstlern beschattet. Wenn die in der Nacht endlich heim wollten, lösten sie manchmal die Versammlung förmlich als illegal auf. Wie aber sollte der alte Mann Hajek von einer konspira-

tiven Wohnung, sagen wir in der Südstadt, nach Hause in die nordwestliche Gartenstadt kommen, in die man ihn verbannt hatte? Die Polizisten nahmen Hajek amtlich fest, fuhren ihn quer durch das nächtliche Prag ans andere Ende der Welt, wo sie ihn in aller Form wieder "aus dem Verhör" entließen. Denn kein Polizist dieser Welt darf jemanden, erst recht keinen "Systemfeind", einfach so nach Hause fahren. Anderntags stand dann in den Zeitungen des Westens: "Schon wieder Sprecher der Charta '77 verhaftet!"

Als Hajek im Oktober 1993 gestorben war, erschien bei Freunden ein Mann mit der Bitte, am Grabe des Verstorbenen sprechen zu dürfen. Wie er, ein Unbekannter, darauf komme? Er sei schließlich Geheimpolizist und habe Hajek neunzehn Jahre lang beschattet. "Wenn einer ihn wirklich kennt, dann bin ich das."

Nepomuken, die auf die Brücken spucken

Gottes Mühlen mahlen langsam? Erst die der katholischen Kirche. Wenn sie schon in Windeseile, nämlich binnen dreihundert Jahren, Galileo Galilei ("Und sie bewegt sich doch...") zu rehabilitieren verstand, so braucht Rom genau sechshundert Jahre, um einen böhmischen Streitfall zu lösen, der dem gläubigen Volke zu einer seiner beliebtesten Heiligengestalten verhalf: Erst in den neunziger Jahren des letzten Jahrhunderts des zweiten Jahrtausend nach Christi Geburt, also vor kurzem, hat es dem Papst und der Kurie endgültig gefallen, die Errichtung des westböhmisches Bistums Pilsen zu beschließen. Geschehen ist dies in dem böhmischen Städtchen Nepomuk, bei den Feierlichkeiten zu Ehren des heiligen Johannes Nepomuk, der vor sechshundert Jahren einem verspäteten Investiturstreit um die Gründung eben dieses westböhmisches Bistums zum Opfer fiel. Eine kirchenamtliche Neuschöpfung, um die schon 1393 zwischen dem damaligen Prager Erzbischof Johann von Jenzenstein und dem böhmischen König Wenzel IV tödliche Feindschaft ausbrach. Und deren erfolgreiche Verhinderung bezahlte Jan z Pomuku mit dem Leben. Der damalige Prager Generalvikar, der sich selbst Johannes de Pomuk nannte, und der nachmalig zu Johannes Nepomuk mutiert und in den Heiligenstand erhoben, wurde zum fraglos bis heute in Mitteleuropa präsentesten Himmelsbewohner auf Erden.

Zu seinem Festtag sind Kirchenfürsten in Hülle und Fülle erschienen, so alle Diözesanvorsteher Bayerns und Österreichs, und die böhmischen Länder hallten wider von Feiertagsgesängen und Festreden; aber auch von Polemik, die diesen so volkstümlichen Heiligen neuerlich in den Mittelpunkt der politischen Kontroverse stellt. Die politische, nicht religiöse Kontroverse, hat ihn ja zum Märtyrer gemacht. Die politische Kontroverse verhalf ihm Jahrhunderte nach seinem Tod abseits des Volksglaubens zu besonderer Förderung von Kaiserhaus und Kirchenhierarchie, und im 19. Jahrhundert geriet er in die Mühlen des Wettbewerbs, des Streits um nationale Identität, in die tiefgründenden Querelen um den "Völkerkerker" Habsburg, um Deutungen über Partnerschaft

oder Unterdrückung. Damals und in der ersten tschechoslowakischen Republik münzte man Prozessionen und Wallfahrten zum heiligen Nepomuk zu reaktionären oder aufklärerischen Politdemonstrationen um. Man sah in ihm einen "Anti-Hus", also ein papistisches Gegengift gegen die reformatorischen und nationalen Verdienste des großen böhmischen Reformators Jan Hus (Johannes Huss). Selbst die Kommunisten wußten gegen ihn zu polemisieren und ihn als das Gegenteil von Aufklärung und Emanzipation zu brandmarken. Noch in der sanften Revolution nach dem November 1989 gab es strittige Stimmen aus dem tschechischen Bürgerforum (das den demokratischen Umsturz trug), ob dieser Nationalheilige nun ein der demokratischen Zukunft zuträglicher Schutzpatron sei, oder ob man besser die Finger von dem zweideutigen Burschen lassen sollte.

In Böhmen und Mähren, nicht minder aber in Bayern, Tirol, Salzburg-Nepomuk ist dessen Bistumspatron und weit hinein ins umliegende christliche Abendland stellt der "Muckl" oder "Mockl" eine der vertrauenswürdigsten Gestalten des Volksglaubens und darüber hinaus wegen seiner Omnipräsenz als spiritueller Brückenwächter und Marterheiliger schlichtweg ein Stück Heimat dar. Sonderbar, daß gerade ein Kirchenmensch so volkstümlich wurde, der nachweislich mit der Seelsorge nicht viel im Sinn hatte und dessen Talente ganz wo anders lagen: Die leidenschaftliche Nepomuk-Deuterin Johanna von Herzogenberg nennt ihn den "ersten beamteten Weltgeistlichen, der heiliggesprochen wurde". Sein Wirken ist damit ziemlich eindeutig charakterisiert: Der mit so viel Liebe, bodenständigem Brauchtum, Legenden sonder Zahl und volkstümlichem Zutrauen verehrte Kleriker war in Wahrheit ein wendiger und harter Kirchenpolitiker und Verwaltungsmann.

Unter den imposanten Skulpturen auf der Prager Karlsbrücke, an denen sich heute die Massen der Touristen vorbeiwälzt, ist die des Nepomuk (eine Kopie) die älteste und fraglos die prominenteste. Der Kranz von fünf Sternen um das Haupt des Märtyrers ist im Zweifelsfalle das am häufigsten zu ersetzende Opfer der Souvenirjägerei. Heute kann man nach einem Prag-Trip offenbar nicht nach Dallas oder Bergamo heimkommen, ohne einen geklauten Stern des Prager "Muckl" vorzuweisen. So entartet ein alter Brauch der Prager Studenten, denen Nepomuk über die schlimmsten Prüfungsängste hinweghalf: Mit einem der originalen Sterne des Brückenheiligen in der Tasche, so war man sich sicher, bestehe man jedes Examen. Der steinerne Heilige steht nicht weit von jener Stelle, an der ihn der vorgebliche Wüterich Wenzel hat in die Moldau stoßen lassen, um ihn zu ersäufen, eine Tat, von der noch heute eine Bronzetafel kündigt: Er habe sich geweigert, sagt die fromme Legende, dem Gott und die Welt mißtrauenden König die Geheimnisse auszulaudern, die ihm die Königin Sophie in der Beichte anvertraut hatte. Wenzel habe Nepomuk eigenhändig gemartert und dann ertränken lassen. Die Beichtlegende, die Nepomuk zum großen "schweigenden Heiligen" gemacht hat, taucht erst vierzig Jahre nach seinem Tod in den Annalen auf. Tatsächlich wurde er-soweit rekonstruierbar-wegen eines Verwal-

tungsaktes der "peinlichen Befragung", also der Folter als damals rechtsüblichem Ermittlungsinstrument, unterworfen. Er erlag der Tortur. Um den Schein des Rechts zu wahren, warf man den Leichnam ins Wasser-die damals für Priester standesgemäße Form der Urteilsvollstreckung.

Um einen Günstling zu bedienen und um die Macht des Erzbischofs zu schmälern, wollte König Wenzel ein westböhmisches Bistum errichten, das an geistlichem und weltlichem Besitz die nördlich von Pilsen gelegene Abtei Klatraby beerben sollte, deren Abtsstuhl frei geworden war. Um die Bistumsgründung zu verhindern, zog der Generalvikar Jan aus Pomuk im Auftrag des Erzbischofs das Anerkennungsverfahren des eilends zum Konvent neugewählten Abtes in aller nach damaligen Rechtsregeln möglichen Eile durch und durchkreuzte so die Pläne der Krone. Der mit Papst, Adel und dem Rest der Welt zerstrittene König hatte dem Kirchenfürsten, einem verbissenen Asketen, sowie seinen Hintersassen schon vorher Folter und Ertränken angedroht. Beide Kampfhähne wurden übrigens später zum Abtritt von ihren Ämtern gezwungen. Soweit die Historie.

Der Herr Präsident Václav Havel ist höchstpersönlich zu den Feierlichkeiten nach Nepomuk gekommen. Er darf sich wenigstens auf eine beiläufige Namensverwandtschaft berufen: Nach Studien in Italien wurde der Kirchenrechtsgelehrte aus Pomuk kurzzeitig Seelsorger in der Prager Pfarrei Svatý Havel, wie Sankt Gallus auf Tschechisch heißt. Der alte Name Pomuk wandelte sich wohl in Verehrung des Dorfrichtersohnes Johannes aus der lateinischen Formel "de Pomuk" in Nepomuk (wortmystische Deutungen, schon der Ortsname weise auf den großen Schweiger hin, indem er sich von "ani muk!-kein Wort!" herleite, sind legendäres Rankenwerk) Erst Pomuk, dann Nepomuk, der Ort also, wurde stets vom Glanz einer Zisterzienserabtei und von dem Schloß auf dem Grünberg überstrahlt. Beide Komplexe liegen seit langem in Ruinen oder sind im Begriff zu verfallen. Die Kirche, die dem großen Sohn geweiht ist, war einst als Heiligtum Johannes des Täufers errichtet worden.

Erst im 18. Jahrhundert, nach lebhaften Protesten der Bevölkerung und nach langen Selig- und Heiligsprechungsprozessen für Jan aus Pomuk taufte man sie auf den hauseigenen Johannes um. Oft überstrahlen die Baumeister die sakralen Absichten. Welche frommen Münchner Bürger wußten etwa noch, daß die präventive, weltberühmte sogenannte Asam-Kirche inmitten der Stadt in Wahrheit eine Nepomuk-Kirche ist? Hier, in Nepomuk selbst, bedarf es des heiligen Namens, um das malträtierte Heiligtum zu rechtfertigen: Zwar ein Prachtbau des Ignaz Kilian Dientzenhofer, der-eine herrlicher als die andere-in Böhmen Kirchen gebaut hat wie andere Semmeln backen, ist sie von der Neorenaissance enteelt und von den jüngsten Restauratoren mit gelber und oranger Farbe zugeschmiert wurde, daß es Gott erbarm.

Das Sechstausend-Seelen-Städtchen läßt einstige Grazie nur noch ahnen. Es ist ein Musterbeispiel für Zerstörung durch Achtlosigkeit, sei sie kommunistisch oder postrevolutionär: Plattenbauten, Lücken, Kahlschläge; dazwischen, wie Goldzähne in marodem

Gebiß, ein paar sorgsamer restaurierte historische Bauten. Auf dem Sockel vor der viel zu großen Schule stand wohl einst Kaiser Franz Joseph, dann Lenin, heute Thomas G. Masaryk, ganz frisch aus Sandstein gehauen. Einzig ergreifender Ort mittendrin ist die Ruine der alten Fabrik, auf deren Ziegelkamin ein Storchenpaar brütet. Eher ein Hort des Naturfreundes Franziskus? In diesem Vogel treffen sich symbolhaft der heilige Zivilisationsflüchter Franz und der heilige Machttechniker Johann: Gäbe es nicht das viele Wasser rundherum, dessen großer Heiliger er ist, auch die Störche kämen nicht mehr nach Nepomuk.

Anders als sein letzter Nachfolger Havel, hätte sich Masaryk, der Gründerpräsident der Tschechoslowakei, sicher schwer getan, nach Nepomuk zu pilgern. Der aufklärerische, eher protestantisch gewirkte Philosoph, zu dessen Zeiten man der Hussitischen Kirche neu auf die Beine half, sah sich oft dem Missbrauch des 16. Mai, des Namenstages Johannes Nepomuk, als politischer Demonstration gegenüber: Die altgewohnten Prozessionen des katholischen Landvolkes wurden nicht selten in Protestmärsche gegen sein als gottlos verschrienes, aufgeklärtes Regime umfunktioniert. Bis heute tobt der Gelehrten- und Ideologengstreit, ob nicht überhaupt der gewaltige Aufstieg des Johannes Nepomuk als Offensive gegen die Nationalgestalt der Tschechen nach dem heiligen Wenzel-, den Kulturrevolutionär Johannes Huss, regelrecht inszeniert worden sei. Eine These sagt, speziell die Hussiten hätten als Sturmtruppe der Gegenreformation den Kult der "schweigenden" Johannes (in welcher Sprache, war da ohne Belang) gegen den des in der lateinischen Kirche tschechisch predigenden Johannes aufgebaut. So sei es auch vonnöten gewesen, um jeden Preis den Märtyrertod des Nepomuk nachzuweisen, auf daß er der Würdedes Volksfreundes und Aufrührers Hus standzuhalten vermöchte, den das Konzil zu Konstanz unter Bruch aller Gelübde selbst zum Märtyrer erhoben hatte, indem es ihn verbrennen ließ. Hier der Schweiger, dort der Prediger. Dieser Gegensatz wurde im 19. Jahrhundert zum pädagogisch-politischen Kampfmittel. Der Altkommunist Zdenek Nejedly brachte es schließlich so auf den Punkt: Die Jesuiten hätten Hus durch den schweigenden Nepomuk ersetzt, und so das Ideal von Aufklärung und Emanzipation durch das Symbol des Duldens, des sich Duckens ersetzt. Nepomuk symbolisiere die geistige Dunkelhaft des Barock, der fortgesetzten Gegenreformation. Petr Pithart, einer der Protagonisten der sanften Revolution und zwischenzeitlich Ministerpräsident der Tschechischen Republik (vor der Teilung der Tschechoslowakei), hatte den "schweigenden Mann" hingegen einmal den "Wächter am Brunnen des nationalen Lebens" genannt. Dieses "heilige Schweigen über dem Wasser war die Aufforderung zur konzeptiven Versammlung der Nation, die die umliegende Welt reformieren will, und darüber vergißt, sich selbst zu ändern." Das Destilat aus diesem kryptischen Satz ist am ehesten die Erkenntnis, daß Nepomuk sehr tief im Bewußtsein der modernen tschechischen Gesellschaft sitzt, auch wenn er politisch in ihr nicht mehr so präsent sein mag wie Jan Hus oder der Nationalheldenheilige Wenzel.

Das Volk hat das immer viel praktischer gesehen. Die Volksfrömmigkeit hat aus jeder Assoziation zu dem kleinen Heiligen - er galt als extrem kurzwüchsig - aus dem tschechischen Pomuk ein besonderes Patronat gemacht. Da ist der Sturz in die Moldau: Allein in Südböhmen hat man an Brücken und Dämmen, an Bächen und Teichen 170 Nepomuk Statuen gezählt. Schiffer und Flößer rufen ihn an (er hat in deren Gunst sogar den alten Wasserheiligen St. Nikolaus verdrängt), er ist der große Wassergeist schlechthin geworden, hilft gegen Flut genauso wie gegen Dürre. Und weil er sowieso immer am Wege steht, wurde er gleich der Schutzherr der Reisenden und Kaufleute und der Menschen auf ihrem letzten Gang, der Sterbenden. Einst groß in der Gunst des Adels, hilft Nepomuk gegen Verarmung und Ausplünderung. Der (in Padua) Rechtsgelehrte hat Advokaten und Anwälte zu Schützlingen, besonders aber jene, denen Unrecht vor den Schranken der Justiz oder sonst im Leben geschieht, am meisten aber jene, denen die Ehre abgeschnitten wurde. Eine Legende sagt, man habe dem Nepomuk in der Folter die Zunge herausgeschnitten; die andere sagt, bei einer Exhumierung des im Prager Veitsdom prächtig Beigesetzten sei die Zunge unverwest vorgefunden worden. Grund genug, ihm den Schutz vor Lästermäulern und übler Nachrede anzuvertrauen. Der legendäre Schweiger hilft allen, die sich sprachlich nicht recht auszudrücken wissen, was sich im Laufe der Zeit aufs ganze einfache Volk übertrug - ein Patron für alle einfachen Leute. Zu guter Letzt schenkt sein Schweigen selbst Stotterern und Stummen einen beredtsamen Anwalt im Himmel.

Merkwürdig bleibt die Doppelpsychologie des gefinkelten Kirchenbürokraten als Volkspatron. Vielleicht steckt einiges davon in der oftmals aufreizend verzückten Haltung seiner Figuren, in denen er die Festigkeit der Brücken hütet und die Gewalt des Wassers bannt: Der schmachtende Blick der überwiegend barocken Skulpturen übertrifft die Innigkeit anderer frommer Gestalten um Vielfaches. Vielleicht, so mutmaßt ein Ehepaar, daß das winzige Beet vor einer Nepomuk-Statue nächst dem Moldau-Stausee oberhalb Prags versorgt, vielleicht sei der Jan Nepomuk der wahre Patron der Tschechen: Ein doppelbödiges Geselle, durchaus verläßlich, aber nie bereit, sein wahres Wesen zu offenbaren. Gleichsam der Schwejk in der Allerheiligenlitanei. So wird der eigentlich auf seine Muttersprache gemünzte tiefe Seufzer des tschechischen Kulturpatrioten Karl Havlicek Borovský durchaus doppeldeutig: "Oh Nepomuk, Gott bewahre uns wie Dich davor, daß uns im Grab die Zunge verfault." Nicht weit von diesem Platz, ebenfalls am Orliker Moldau-Stausee steht die angeblich kunsthistorisch wertvollste Nepomuk-Skulptur nahe am Wasser neben der Straße-schönes Symbol des eigenen Dorfs: Denn diese Straße führt nach Zdakow, einem Dorf, das schon lange in den Fluten versunken ist.

Rainer Maria Rilke belustigte sich über den landweiten Aufmarsch. Im Gedicht "Heilige" spottete er:

Und auf allen Brücken spucken
lauter lauter Nepomuken.

Auf der Karlsbrücke reiben sich alle den Handballen an dem armen Kerl, wie er da auf einem bronzenen Relief zu Wasser gestürzt wird. Das bringe Glück, wissen die Wissenden, mache reich und standhaft. Ihm selbst hat das selbst in neuester Zeit nicht viel genützt. Nahe Budweis in Südböhmen gibt es ein Schloß mit einer riesigen Scheune in der alten Ökonomie. Dort hatten die Kommunisten ein Konzentrationslager besonderer Art eingerichtet: Zu Hunderten drängten sich dort steinerne Heilige, die überwältigende Mehrheit Nepomuken. Meist kopflös übrigens, denn bevor man sie von den Brücken und Simsens geholt hatte, entlud sich an dem vermeintlichen "klerikalen Plunder" noch oft echter oder aus Opportunität vorgespeltes Volkszorn.

Vorgespielt? Auch der heilige Nepomuk-kopflös-hat nicht verhindern können, daß Böhmen ein ziemlich gottloses Areal geworden ist, eine Gemarkung, in der die Kirchen wie Reihenhäuser aneinander stehen, in der aber Kirchenfrömmigkeit beinahe unbekannt ist, heute. Der Heilige selbst scheint die Schuldigen dafür zu kennen. So haben sie denn das große Fest gefeiert, haben den sechshundertsten Todestag des heiligen Johannes aus Pomuk begangen. 55 Kardinäle und Erzbischöfe waren herbeigeeilt, jemand verlas eine päpstliche Bulle. Die Meteorologen meldeten den schönsten, den strahlendsten, den goldensten Frühsommertag in ganz Böhmen und Mähren. Nur direkt über der Festgemeinde entlud sich ein Gewitter von alttestamentarischer Wucht, dreieinhalb Stunden regnete es in Strömen-genau so lange, wie die Feierlichkeit zu dauern beliebte. Soweit der Kommentar des Nepomuk, des großen Wasserheiligen.

Otisknuto s laskavým svolením autora

Rekonstruktion einer Lebenslüge

Über den Arzt und Hitler -Biographen Fritz Redlich - und eine Spurensuche in Mährisch-Aussee von Martha Pelinka-Marková

Fritz Redlich ist Jahrgang 1910, von Beruf Psychiater - und ursprünglich ein Wiener, obwohl er seit 62 Jahren in den USA lebt. Sein Nachname Redlich verrät altösterreichische Wurzeln. Ich fragte ihn nach der Verwandtschaft mit Josef Redlich, dem Sohn des "berühmten" Nathan Redlich - freilich in einem Zusammenhang mit dem Mythos der Verwandtschaft mit T.G.Masaryk. Josef Redlich war mit Masaryk eng befreundet. Auch später als beide die Politik des jeweiligen Landes vertraten, pflegten sie ihre Freundschaft weiter, was ein Stoff für Kulturhistoriker wurde. Damals entstand auch die Legende über das uneheliche Kind von Nathan Redlich (Masaryk). Besonders als bekannt wurde, daß erst Masa-

ryk seinem Vater das Lesen und das Schreiben beibrachte. Die Mutter von T.G.Masaryk, Terezie Masaryková, stammte aus einer bürgerlichen, verarmten Familie in Mähren. Gekennzeichnet von ihrem Familien- und Frauenschicksal ging sie nach Wien, um dort als Köchin zu arbeiten. Einige Jahre später kehrte sie zurück und heiratete den um zehn Jahre jüngeren Kutscher, aus der - dort ansässigen - Redlich-Familie.

Fritz Redlich ist ein älterer weißhaariger Herr in blauem Anzug. Nein, er trägt keine Brille, nur einen Stock in der einen Hand und eine Aktentasche in der anderen. Natürlich hat er irgendwo um die Ecke seinen Wagen parat. Redlich's zweite Frau Herta Glanz, leidet an Alzheimer. Sie war einst eine sehr bekannte Sängerin an der Metropolitan Oper, eine Kollegin und Freundin der Sopranistinnen Jarmila Novotná und Maria Jeritza. Professor Fritz Redlich ist emeritiert, verfolgt aber das Weltgeschehen mit unglaublicher Schärfe und Genauigkeit. Er sorgt selbst für seine erkrankte Frau und fährt noch immer mit seinem Wagen durch Los Angeles.

Anarchistischer Großvater

Vor einiger Zeit brachte er sein Buch: "Diagnosis of a destructive prophet Hitler" heraus, das man als sein Lebenswerk bezeichnen kann. In den USA wurde es ein Bestseller. Redlich arbeitete 13 Jahre lang an Hitlers Biographie. Seine Betrachtung Hitlers beruft sich auf bisher nicht veröffentlichte Dokumente über dessen Gesundheitszustand. Die Auseinandersetzung Redlichs mit Hitler ist im Grunde eine Auseinandersetzung mit dem eigenen Vater, mit dessen - wie er es bezeichnet - "Lebenslüge". "Meine Jugendjahre sind mit Wien verbunden. Ich habe im Jahre 1935 mein Medizinstudium an der Wiener Universität abgeschlossen. Als ein junger Arzt habe ich an der Wiener Klinik gearbeitet. Meine erste Frau habe ich in der Ulrichskirche in Wien geheiratet. Als Trauzeuge war mein Freund Konrad Lorenz mit seiner Frau vorgesehen. Aber wir warteten vergeblich auf ihn. Nur die Frau von Lorenz kam. Er selber ist nicht erschienen. Erst danach wurde mir bewußt, daß er nicht kommen konnte, da ich als Jude - meine Frau war Arierin - galt. Meine Heirat fand im Jahre 1938 statt. Konrad mußte schon bei der NSDAP gewesen sein. Wir sind sehr gute Freunde gewesen. Ich habe zuhause seine Fotos, Momentaufnahmen, wie er mit seinen Enten schwamm. Ich war dabei, als er seine Entdeckung gemacht hat. Später sagte er mir, daß er politisch naiv war, aber ich weiß, daß er seine Bewunderung des Nationalsozialismus bis zu seinem Lebensende nicht überwunden hat. Er war nicht nur ein Freund, er war ein Genie, ein Nobelpreisträger, aber seine Hemmungen hatte er in sich verborgen!"

Fritz Redlich erzählt weiter: "Mein Großvater stammte aus Mährisch-Aussee (Ösov). Es war eigentlich eine alte Ortschaft etwa achzehn Kilometer südlich von Mährisch-Schönberg (Sumperk), mit den Dorfjuden und ihrer Synagoge, mit der katholischen Kirche und auf dem Hügel dem großen Schloß. Mein Großvater war ein Anhänger der russischen Anarchisten á la Kropotkin.

Nach dem Angebot des russischen Zarenhofes ging er nach Bessarabien. Er arbeitete hart in einer Kohlengrube, war erfolgreich. Aber eines Tages kamen die Türken, überfielen die Stadt und mein Großvater kehrte mit seiner gesamten Familie nach Mährisch-Aussee zurück. Mein Vater war damals ein dreijähriges Kind.

Ich wußte nicht, daß ich ein Jude bin. Meine Mutter stammte aus einer ländlichen wohlhabenden Familie, die eine Mühle und eine Bäckerei besaßen. Sie selber bekam eine für damalige Verhältnisse gute Ausbildung in einem katholischen Kloster. Wie oft hörte ich aber als Kind von meinem Vater, was er sich angetan hat, indem er ein Mädchen aus einer jüdischen Familie geheiratet hat. So wußte ich, daß meine Mutter eine Jüdin war. Sie starb als ich 14 war.

Im Jahre 1934, als ich 24 Jahre alt war, erfuhr ich, daß auch mein Vater ein Jude ist - und ich somit ein Volljude bin. Es war ein Schock für mich. Ich ging zu meiner Tante Herta, zur Schwester meiner Mutter, und sprach sie an. Mit meinem Vater konnte ich nie darüber sprechen, auch darüber nicht, als Hitler nach Österreich kam. Es war ein Tabu. Ich wußte, wie sehr ihn das berühren würde. Er selber hat sich nie als Jude gesehen. Er hat es verdrängt. Hitler war für ihn ein Wahnsinniger. Er wollte, daß ich aus Österreich weggehe, aber er selbst ist geblieben.

Ich bin im Jahre 1938 aus Wien weggegangen. Alle meine Verwandten - in Mähren und in Wien - wurden vergast. Nur meiner Schwester in Mähren gelang es durch eine andere Art der Lebenslüge zu überleben - daß unser Vater nicht ihr Vater ist. Meine Frau konnte diese Lebenslüge nie verstehen, aber dies hat niemandem geschadet; meine Schwester überlebte. Mein Vater starb 1939 in Wien. Ich war schon in den USA, als ein Brief von meinen Wiener Freunden kam, die meinen Vater versorgten. Ein Brief, der einen Zettel mit Vaters Schrift beinhalten. Mein Vater schrieb gerade seine persönliche Buchhaltung, seine Kosten/Unkosten, und da plötzlich brach seine Schrift ab. Er starb an einem Herzinfarkt. Aber bis zu diesem Tag, bis 1939, konnte mit ihm niemand über seine jüdische Identität sprechen.

Welche Zukunftspläne hat Fritz Redlich?

Er will sich der Erforschung seiner Familie in Wien und Mährisch-Aussee (Ösov) und der Ethik in der Medizin widmen. Denn in seinem Alter kann man nicht viel neues mehr planen und anfangen. Aber jedenfalls zurück nach Wien, mir die Redlich-Familie, die genealogischen Wurzeln anschauen, die ich absichtlich verdrängt habe. Unlängst, als ich Brigitte Hamanns Buch über Hitlers Wien las, überraschte mich die Bemerkung, daß Hitler im Männerheim Kontakt mit einem gewissen Max Redlich hatte. Einer meiner Onkeln hieß Max.... Wer weiß, ich müßte mir die Familie Redlich und den Onkel Max einmal genauer anschauen.....

Nur ein Überlebender

Kurz nach meinem Gespräch mit Fritz Redlich in Los Angeles, war ich wieder in der Tschechischen Republik, in Mähren. Meine ersten Schritte führten mich nach

Mährisch-Aussee (Ösov). Die allerersten Schriften, die sich auf diese kleine Ortschaft beziehen, stammen aus dem Jahr 1260. Es war einmal ein Verwaltungs- und Wirtschaftszentrum des größten mährischen Herrschaftsguts. Erst gehörte es der Herrenfamilie aus Boskowitz, danach vier Jahrhunderte der Familie Lichtenstein. Mährisch-Aussee (Ösov) hatte eine lange und reiche multikulturelle jüdische Tradition. Während des 30-jährigen Krieges wurde dieses Städtchen von schwedischen Soldaten im Jahre 1634 fast vernichtet. Bald danach kehrte das Leben durch die vielen neuen Ankömmlinge - Emigranten aus der Ukraine, Polen und Deutschland - ins Dorf zurück.

Die politische und wirtschaftliche Emanzipation brachte ihre Erneuerungen auch nach Mährisch-Aussee. Viele Bürger aus dem ehemaligen jüdischen Kchila (Ghetto) gingen in die großen Städte in der Monarchie, entweder nach Mährisch-Ostrau, nach Brünn oder nach Wien. So wurden nicht nur die Familie Redlich, sondern auch die Familie Fleischmann und viele andere getrennt. (Aus dieser Familie entstammt u. a. Prof. Leo Fleischmann, Präsident des österreichischen Zahnärzteeverbandes). In Wien gründeten sie sogar im Jahre 1895 einen "Verein der Bürger aus Mährisch-Aussee". Später, unter dem Nationalsozialismus, wurde die jüdische multikulturelle Tradition völlig zerstört. Aus Mährisch-Aussee (Ösov) überlebte nur ein einziger jüdischer Bürger, ein Nachfahre einer uralten Familie, der deutschsprachige Dichter und Journalist A.Polák.

Zufällig liegt Mährisch-Aussee nur einen Katzensprung von meinem eigenen Heimatort entfernt. Als Kind ging ich oft mit meiner Großmutter und mit meiner Mutter dahin zum Einkauf. Vier Kilometer hin und wieder vier zurück. Diesmal war ich als Erwachsene unterwegs, auf der Spur der Familie Redlich. Aber nirgendwo fand ich einen Hinweis oder eine Notiz. Das Schloß auf dem Hügel wirkte mit seiner nächtlichen Beleuchtung einladend. Sogar die Synagoge wurde neu rekonstruiert, aber der jüdische Friedhof erweckte ein Gefühl von Vergessenheit. Als ich das Tor öffnete, ging ich durch einen langen Korridor. Auf dem Boden lag Heu, das man dort sorgfältig für die Hasen trocknete. Als ich endlich den Friedhof vor mir hatte, zeigten sich die wertvollen Reste von barocker und klassizistischer Architektur. Ich kämpfte mich durch die Wildnis, passte auf den hügeligen Boden auf, auf die verstreuten Grabsteine. Hier wurden berühmte Persönlichkeiten beigesetzt, wie die Rabbinen Moses Hess, Abraham Jehuda, Löb Pollak oder Aron Gugenheimer. Und Redlich? Niemand scheint sich zu erinnern. Niemand will sich erinnern.

Den Familiengrabstein der Familie Redlich fand dann später eine Studentin aus Innsbruck, welche dort im Rahmen des Sokrates-Projektes die mährischen Kinder in Deutsch unterrichtete. Meine Berichterstattung aus Mährisch-Aussee erreichte Fritz Redlich schon in New Haven. Vor kurzem hat er sich mit seiner Frau dorthin zurückgezogen, in die Stadt, wo er einst - vor 62 Jahren - ein neues Zuhause gefunden hat.

V rámci programu "Pražské kulturní dny ve Vídni" a jeho zakončením byl výstup souboru Rožmberské kapely v prostoru Českého velvyslanectví s programem "In saeculum vielatoris" a pod vedením zakladatele souboru Františkem Pokem. Evropská gotická a renezanční hudba v provedení na zrekonstruovaných nástrojích nadchla všechny posluchače. A kdy je také možno tady ve Vídni slyšet starou českou hudbu ze 14. století. Členem souboru je také Libor Žídek.

Po koncertu jsem si dodala odvahy a nejen proto abych pogratovala, ale i když podobnost Libora Žídka s Ivo Žídkem je frapantní, se zeptala na jeho příbuznost se známým tenoristou, Jenikem mého mládí, Ivo Žídkem sólistou pražského Národního divadla. Ivo Žídek má Víden rád a byl zde v 60. letech angažován ve Vídeňské státní opeře, jak potvrdil jeho syn Libor, který si také na Vídeň vzpomíná. Náhodou jsem den před koncertem dostala knihu "Jak možná věřit" - Ivo Žídek / Josef Herman a v redakci jsme se rozhodli, že je to dobrá příležitost z knížky něco otisknout. Svolení syna jsme k tomu dostali.

"Jak možná věřit"

- Ivo Žídek / Josef Herman

Když už jsem došel k milované Vídni, musím objasnit, jak jsem se tam v roce 1956 dostal.

Vídeňský agent Viktor Vladarski mne při návštěvě Prahy slyšel jako Dona Caesara. Nabídl, že mi zprostředkuje hostování ve slavné Staatsoper, pokud se naučím Dona Oktavia do Mozartova Dona Giovanniho německy.

Vymodlil jsem si pár dní volna, abych se na tento významný krok mohl připravit se svým profesorem. Jel jsem za ním do Ostravy a odtamtud do jeho beskydského sídla pod Lysou horou. Usilovně jsme pilovali německý text, neboť profesor Vašek ovládal německou zpěvnou výslovnost perfektně. Když jsme byli v nejlepší, přišel telegram z Vídně, zda bych asi tak za 14 dnů nemohl zpívat titulní roli Verdiho Dona Carlose! Byl to šok!

Operu jsem neznal, nikdy jsem ji neslyšel, a také to mělo být v němčině - tenkrát se ještě všechno v originále nezpívalo. Vsadil jsem na mínění těch nejpovolanejších, profesor byl pro a byl ochoten mi všestranně pomoci. V Praze, kam jsem se hned vrátil, mi režisér Hrdlička, který už Carlose inscenoval, vehementně zdůrazňoval: "Rychlík jede kolem jenom jednou, tak do něho naskoč!" Sám byl ochoten mi postavu vyložit po stránce interpretační, takže zbývalo dát se do toho, jen co za tři dny přišel zvláštní kurýrní poštou klavírní výtah.

Národní divadlo našťásti mělo velkého machra korepetitora Jana Maria Ouředníka, s nímž jsem studoval všechny ty rychlovky. Ten neodpustil ani notičku.

Dělali jsme denně tři až šest hodin, až jsem se v partii zorientoval natolik, že mohl přijet profesor Vašek skloubit vše pěvecky a stylově.

Do Vídně jsem dostal vízum čtyři dny před představením.

Ostudu jsem neudělal ani sobě, ani Národnímu divadlu. "Infant vom Hradschin", komentoval mé vystoupení Kurier. Po prvním jednání za mnou přišel Dr. Seefehlner, který s Herbertem von Karajanem direktoroval, s nabídkou angažmá.

Až do roku 1971 jsem do Staatsoper jezdil pouze hostovat v nastudovaném repertoáru. Bylo toho dost, aby se z toho dalo lépe žít, a hlavně to pootevíralo vrátka dál do světa.

Ve Vídni jsem se setkal s partnery a dirigenty mezinárodní úrovně, ať to byl Dr. Karel Böhm, George Szell, Heinrich Hollreiser aj., a získal tak příležitost spolupracovat na několika vynikajících inscenacích: Offenbachovy Hoffmannovy povídky, Poulencovy Karmelitky, Orffovo scénicky baletně zpracované dílo Cartullí Carmina, Straussovy opery Ariadna, Arabella, Salome.

Německy jsem přestudoval Jeníka a později Števu. Došlo i na toho původně připravovaného Dona Ottavia, dokonce s famózní představitelkou Donny Anny Birgit Nilsson, zapsanou do širokého povědomí ve wagnerovském repertoáru.

Pro stagionu v Barceloně jsme s vídeňskými kolegy připravili Mozartovu operu na zpáteční cestě jsem se stávil v Benátkách, abych v Teatro la Fenice vystoupil s dirigentem Chalabalou a se sólisty Národního divadla jako Princ v Rusalce.

Slavná operní budova před nedávnem vyhořela, ale zůstal mi autentický zvukový záznam závěru prvního jednání s aplausem diváků v prostoru divadla, které již neexistuje.

.....Wiener Festwochen se svou vynikající tradicí mi umožnily setkat se s osobnostmi tehdy u nás nedosažitelnými. Se skladateli Carlem Orffem, Paulem Hindemithem a Ernstem Křenkem, kteří se často sami podíleli na provedení svých děl. Zažít je zblízka byl vždycky svátek poznání, že přes veškerou slávu jsou to prostí dělní lidé.

Mým osobním triumfem se stalo provedení Janáčкова Zápísníku zmizelého v rámci těchto slavností v sále Konzerthausu. Toto ojedinělé dílo Janáčkovy citového vyznání jsem se musel přeučit do němčiny ve výborném překladu Maxe Broda, který se s originálem dokázal vyrovnat jako nikdo jiný a dal Janáčkovu stylus srozumitelnou věrohodnost.

.....Na některých z příjemných výletů z režimu běžných pražských povinností jsme brávali i své dorůstající syny. Určitě v nich zanechaly podvědomé stopy, jimiž bylo ovlivněno jejich pozdější rozhodování o vlastní cestě, a spolu s pravidelnými návštěvami generálek a premiér v samotném Národním i Smetanově divadle přispěly k volbě dát se k dispozici rozmarům Thálie.

Mladší Libor sice zpočátku svůj zájem soustředil spíše na seriózní odvětví filozofické, ale po šedesátém osmém roce, kdy mnozí profesori jeho oboru museli fakultu opustit, z vnitřního protestu proti ideologickému omezení ze studia zběhl. Sám se dal zapsat na DAMU, pře-

LITERÁRNÍ HLÍDKA

stože když se ho kdosi asi pětiletého u mne v šatně ptal, jestli bude zpívat a hrát jako tatínek, odpověděl: "Ne, já budu dělat něco pořádného."

Hned po absolutoriu našel svou příležitost v karlínském Hudebním divadle jako Des Grieux v nově nastudovaném muzikálu Manon. Premiéra - díky Jindřichem Brabcem vkusně zhudebněném textu Nezvalovy slavné Manon a půvabné režii Otto Haase - měla veliký ohlas u publika i v hodnocení tisku. Byl jsem skutečně dojat, když Jára Pospíšil, slavný tenor údobí popularizace krásných melodií v rozhlase, za mnou přišel s blahopřáním: "To máš z kluka radost, závidím ti ho!"

Poznámka redakce : I my po absolvování koncertu Rožberské kapely, se připojujeme se srdečným blahopřáním.

Všichni jsme upřímně věřili, že teď, když jsme pravdu znovu objevili a získali pocit svobody, začíná nová kapitola našich životů. Jenže příští měsíce a události nás bohužel z této euforie poměrně brzy vyvedly, a to v řadě oblastí. Když kdysi komunisté odbourali náboženskou výchovu, neposkytli nic, co by mladé mohlo opravdu upoutat. Ale přiznejme si, že ani po listopadu 1989 se nepodařilo lidem poskytnout něco, co by je mohlo formovat k lepšímu. Na obrazovce vidíme scény plné brutality, nad lidskostí nezřídka převládá technika.

Podobně bezmyšlenkovitě a masově přejímáme vlivy populární hudby; ta se šíří málem ze všech vysílačů, zatímco například rakouský nebo německý rozhlas má už dávno vyhraněné okruhy pro různé typy posluchačů. My jako bychom dnes viděli jen jeden druh a zatracovali všechno, co jen trochu souvisí s hodnotnými tradicemi našich národů. Samozřejmě si dobře uvědomují, že dnes je jiná doba, než když kdysi ministr kultury Zdeněk Nejedlý úzkostlivě lpěl na tradicionalismu - to také byl určitý extrém. Ale zdá se mi zase příliš jednostranné, že dnes u nás kupříkladu v opeře mnohdy převažuje reper-toár světový a domácí bývá zanedbáván. Z cizinců přec-nikdo není zvědavý, jak u nás hrajeme dejme tomu Tra-viatu nebo Netopýra, to zahraniční divák může vidět s velkými pěveckými hvězdami jinde. Ale zřejmě málo-kde mohou nastudovat třeba opery Dvořákovy, Janáčko-vy nebo Martínů tak dokonale, jako to zvládnou umělci naši. Zase jako by platilo, že doma není nikdo prorokem.

(Volební příloha Práva lidu, 1992)

..... Neztrácejme naději, člověk je vychovatelný, jak tvrdil Komenský.

Musíme doufat, že přes všechny negativní průvodní známky našeho nového vývoje se aspoň příští generaci rozsvítí v hlavě a že opravdová krása naší kultury získá zase nepopíratelné místo v dějinách našeho národa, a tím mu dopomůže ke světovosti.

(Z rukopisu Ivo Židka, 90. léta)

KRII, M.M.: Slovjans'ki narody Avstrijskoji monarchiji : Osvitni ta naukovi vzajemyny z ukrajincjamy. 1772-1867.

[Slovanské národy Rakouské monarchie : Osvětové a vědecké vztahy s Ukrajinci. 1772-1867.] - Lviv : Vydavnyctvo "Spolom", 1999. - 296 s. : 13 tab. - Čet. lit. a pram. - Rejstř. - Náklad neuvedeny.

ISBN 966-7445-22-1

Známý ukrajinský historik docent katedry dějin Slovanů Frankovy univerzity ve Lvově PhDr. Mychajlo Krii, CSc. (1954), člen České besedy ve Lvově, autor a spoluautor řady studií o Čechách na Ukrajině, zejména biografické příručky Češi v Haliči, sepsal monografii, která je výsledkem jeho celoživotního badání ukrajinko-slovanských a zejména ukrajinko-českých vztahů v rámcích Rakouského císařství v období 1772-1867. Už jen z poznámkového aparátu, seznamu pramenů a literatury (s. 253-272) plyne, že autor knihy patří k zasvěceným znalcům tohoto tématu. Zvláštní je také to, že autor osobně připravil monografii k vydání.

Text je rozdělen do úvodu, čtyř oddílů a závěru. V úvodu autor charakterizuje vědecké úkoly badání vzájemných vztahů slovanských národů Rakouského císařství, archivy, knihovny a svých předchůdců. V prvním oddílu, nazvaném Slovanské národy v politice vídeňského dvora, autor popisuje rakouský zábor slovanských zemí a národnostní politiku vůči jednotlivým národům, zejména Čechům. Druhý oddíl - Vídeň jako středisko ukrajinko-slovanských osvětových a vědeckých vztahů - je věnovaný studiím ukrajinských studentů ve Vídni a jejich kontaktům se studenty z jiných slovanských zemí, zejména z Čech. Zdůrazňuje se také význam vídeňských škol pro vzdělávání ukrajinské náboženské a světské inteligence. Třetí oddíl - Haličští, bukovinští a zakarpatsí Ukrajinci na školách slovanských zemí Habsburského státu - charakterizuje studie ukrajinských studentů na školách jiných slovanských zemí, zejména na Univerzitě Karlově, kde již od r. 1379 existoval pension pro studenty z Ukrajiny. Závěrečný oddíl, nazvaný Přistěhovalci ze slovanských zemí na školách Haliče, Bukoviny a Zakarpatska, zahrnuje informace o představitelích slovanských národů, kteří za studii nebo za práci přišli do těchto zemí. Je to oddíl pro výklad nejnáročnější, neboť se tu protíná několik linií a který jednoznačně svědčí, že na západoukrajinských zemích studovalo a působilo nejvíce Čechů. Mezi nejvýznamnější Čechy, kteří studovali na univerzitě ve Lvově, hlavním městě Haliče, patří např. Jan Evangelista Kosina, budoucí spisovatel, a Václav Dunder, budoucí etnograf. Mezi nejvýznamnější Čechy, kteří působili ve Lvově, patří např. lékař Josef Berres, zakladatel první infekční nemocnice ve Lvově, filozof Ignác Jan Hanuš, umělec a architekt Ignác Chambrez, matematik František Kodeš, Ignác Lemoch a Lvovský rodák Jan Filip Kulík, fyzik August Kunzek, právník a etnograf Josef Rohrer, právník František Tuna, první rek-

tor univerzity biskup Antonín Václav Betanský, první rektor Technické akademie (nyní Státní univerzita Lviv-s'ka politechnika) Florian Schindler, matematik a inženýr Gustav Adolf Peška, pedagog a muzikolog Ludvík Ritter z Rittersbergu, pedagog a lingvista Jan Pravoslav Koubek, pedagog Alois Alexandr Uhle, učitel F.L. Čelakovského, hudební skladatel a pedagog Maximilián Konopásek, předseda České besedy ve Lvově v l. 1873-1875, 1883 a 1886, a jiní. I v jiných městech Haliče, Bukoviny a Zakarpatska působilo nemálo známých Čechů. V závěru autor zdůrazňuje, že zapojení ukrajinských území do Rakouského mocnářství dalo Ukrajincům lepší podmínky pro společenský a kulturní vývoj, protože je zapojilo do světového vzdělávacího a vědeckého procesu. O to se významně zasloužili také představitelé jiných slovanských národů, zejména Čechů, kteří působili na západoukrajinských zemích.

Pro českého čtenáře kniha má význam především tím, že přispívá k odpovědi na otázku, která je nyní zvláště aktuální: "Co jsme dali světu?". Všechno řečené, množství informace a použité prameny dělají s monografií přínosnou příručku. Doufáme, že na základě této práce, autor přispěje také do českého vydání příručky Češi v Haliči.

Ing. Alexandr Drbal

Jaroslav Opat:
Eduard Benes 1945-1948:
**Die Tragödie eines
Staatsdemokraten**

Das zwanzigste Jahrhundert degradierte kleine Völker zu strategischen Punkten im Kampf der Titanen ...

Niemals widersteht ein einziger Mann allein der kombinierten Verschwörung von Heimat und Fremde ...

Im Februar 1948 wurden nur die letzten Ergebnisse dessen erkennbar, was in Wahrheit vor drei Jahren passierte ...

Ferdinand Peroutka

In den Gemeinsamkeiten des Lebenswerkes von Eduard Benes mit jenen der Tschechoslowakei, so wie auch mit der Geschichte eines beträchtlichen Teiles der übrigen Welt, ist ein Stück mystischer Symbolik enthalten. In die aktive "hohe" Politik trat der dreissigjährige Benes zu Beginn des ersten Weltkrieges an der Seite von T.G.Masaryk ein. Gemeinsam mit ihm und weiteren tschechischen und slowakischen Revolutionären führte er im Westen Europas, am Rande der Siegermächte und in Verbindung mit der Widerstandsbewegung "Mafia" zu Hause, an deren Gründung er massgeblich beteiligt war, einen Kampf mit Österreich-Ungarn, um einen selbständigen tschechoslowakischen Staat zu ermöglichen. Seinen Anteil an der Entstehung der Tschechoslowakei unterstrich nach 1918 T.G.Masaryk, als er, vermutlich

auch mit einer leichten Übertreibung, mehrmals verkündete: "Ohne Benes würde es keine Tschechoslowakei geben".

Der Schaffung eines souveränen demokratischen Staates nach 1918 und nach München 1938, sowie nach dem 15. März 1939 - und dem Kampf für seine Erneuerung - widmete Benes sein ganzes Leben, seine kultivierte Kraft und Energie. Eine besondere Symbolik liegt darin, dass er zu jener Zeit verstarb, als die internationale antifaschistische Koalition aus der Zeit des Zweiten Weltkrieges vollends zerfiel und sich die "westliche" und "östliche" Welt in zwei feindliche Lager teilte. Zwischen beiden Welten begann der Kalte Krieg. In der Tschechoslowakei, dem Geburtsland von Benes, der er als Demokrat sein ganzes Leben gewidmet hatte, machten sich die Putschisten von 1948 daran, die letzten Überbleibsel der Nachkriegsdemokratie zu beseitigen - es brach die lange Herrschaft des Kommunismus an.

Über den Politiker und Staatsmann Beneš wurden in verschiedenen Weltsprachen viele Arbeiten geschrieben und viele Urteile geäussert. Ihre Skala ist breit. Sie reicht von verschiedenen Zeugnissen und fachmännisch fundierten Aussagen, die sich um eine wahrheitsgetreue Erkenntnis und das Verstehen von Beneš Rolle in der neusten, äusserst dramatischen Geschichte bemühen, über unterschiedlich motivierte, tendenziell gegen Beneš gerichtete Kritiken, bis hin zu völlig hasserfüllten Pamphleten.

Ich soll mich über Benešs Politik in den Jahren 1945-1948 äussern. Auch über diese Periode und Benešs Rolle darin ist bereits vieles geschrieben und manches Urteil abgegeben worden. Allein im vergangenen Jahr sind in der Tschechischen Republik gleich drei grössere Arbeiten publiziert worden, die Eduard Beneš gewidmet sind: das Buch von Edvard Tábořský "Beneš zwischen West und Ost", jenes von Alexander Ort "Dr. Edvard Beneš - europäischer Politik und Staatsmann" und schliesslich "Das letzte Jahr des Präsidenten" von Karel Kaplan. Ebenfalls im letzten Jahr kam ein etwas weniger umfangreiches, aber durch die Schärfe der Erkenntnisse und Urteile hervorragende Arbeit von Ferdinand Peroutka "War Edvard Beneš schuldig?", die zuerst 1949 im Exil publiziert worden war. Viele wesentliche historische Fakten sind nämlich aus der Literatur bekannt und den Interessenten zugänglich. Trotzdem habe ich den Eindruck, dass es wünschenswert und sinnvoll ist, wenn man auch zu den bekannten Fakten zurückkehrt, sich der neuen oder auch nur der ausser Acht gelassenen Wirklichkeit erinnert, und wenn man über sie neu nachdenkt.

Nachdenkenswert ist schon selbst die Situation, in der Beneš als Präsident des befreiten Staates im Frühling 1945 aus dem Exil nach Hause zurückkehrte; vor allem wenn wir sie mit jener Situation vergleichen, in der Ende 1918 T.G.Masaryk von seiner odysseischen Weltreise zurückkam. Dieser kam schon nach dem Krieg aus den USA, nämlich aus Washington, zurück; und zwar mit dem politischen Segen des Präsidenten des damals mächtigsten demokratischen Staates auf der Welt, des Demokraten und Humanisten Woodrow Wilson. Mit Zwischenstopps in den Metropolen der siegreichen euro-

päischen Demokratien, Grossbritannien und Frankreich, kehrte er triumphal zurück. Dort wurden ihm Ehren wie dem Oberhaupt eines souveränen Staates zuteil. In London verhandelte er mit dem Aussenminister Balfour, traf sich mit einer Reihe weiterer führender Politiker Englands. In Paris stattete er einen offiziellen Besuch bei Präsident Poincaré ab und kam mit dem Regierungsvorsitzenden Clemenceau sowie mit dem Aussenminister Pichon zusammen. Auf dem Weg durch Italien traf er bei Padua mit dem italienischen König Viktor Emmanuel zusammen. - Zuhause erwartete dann ihn die demokratische Regierung, die frei gebildet worden war aus den einheimischen Widerstandskreisen sowie der revolutionären Nationalversammlung und der zwar nicht allzu zahlreichen, aber eben doch erfahrenen Garnitur führender demokratischer Politiker, wie Švehla, Rašín, Tuzar, Tomášek, Soukup, Šámal; aber auch Kramář, Šrobár und einer Reihe weiterer, in der Öffentlichkeit damals noch weniger bekannten Persönlichkeiten.

In welcher wesentlich anderen Situation kehrte jedoch Edvard Beneš zurück! Aus dem demokratischen England führte ihn sein Weg nach Hause noch vor Kriegsende über Nordafrika und den Nahen Osten in die kommunistische Sowjetunion: nach Moskau zu Stalin. Dort in Moskau, noch während des Krieges und unter der Patronanz des totalitären Stalin-Regimes, verhandelten Vertreter der Londoner Gruppe mit dem Kommunisten Gottwald und seinen Genossen - es fehlten Vertreter der heimischen tschechischen Gruppe - über die Zusammensetzung der ersten Regierung und ihres Programmes. In der aus 25 Mitgliedern bestehenden Regierung von Vertretern insgesamt 6 Parteien und zweien Parteiunabhängigen besetzten die Kommunisten sogleich 8 der Schlüsselresorts ...

Der Unterschied zu den Bedingungen, als im Jahr 1918 Masaryk und im Jahr 1945 Beneš aus dem Krieg zurückkehrten, war wesentlich. Mit ernststen Sorgen über die Zukunft waren beide belastet. Es war jedoch ein Unterschied, ob man zu seinen anvertrauten Aufgaben hinsichtlich des Schicksals des Landes von Stalin oder von Wilson zurückkehrte. Dabei befand sich bereits im Frühling 1945 auf einem beträchtlichen Teil des östlichen Hoheitsgebietes der Tschechoslowakei Stalins Armee. Und die amerikanische Armee in Westböhmen unternahm, obwohl sie es zu Kriegsende problemlos hätte bewerkstelligen können, keine Schritte um die Hauptstadt Prag und einen Grossteil der Tschechoslowakei zu befreien: nach einem vorangegangenen Gespräch der zuständigen Kommandeure überliess sie diese Aufgabe der Sowjetarmee. Für Beneš war dies ein sehr beunruhigendes Signal.

Und das war es tatsächlich. Beneš war schon Dezember 1943 bei seinem Besuch in Moskau anlässlich der Unterzeichnung des Tschechoslowakisch-Sowjetischen Vertrages von Stalin zugesichert worden, dass die Sowjetunion bei einem Grenzübertritt auf das Staatsgebiet der Tschechoslowakei deren Souveränität respektieren würde. Man darf annehmen, dass Beneš Stalin zu diesem Zeitpunkt glaubte, vielleicht gar zu viel. Dennoch hatte auch sein Glaube Grenzen. Als er erneut mit Stalin im

März 1945 auf seinem Weg aus dem Exil nach Hause zusammentraf, waren die Kommunisten Gottwald und Slansky bei diesem Treffen anwesend. Worüber gesprochen wurde, erzählte Beneš im Herbst 1947 Koni Ziliacsov. Vor Gottwald und Slansky erzählte er Stalin, dass er vor allem wegen der Kommunisten daheim Befürchtungen hege. Diese könnten vergessen, dass die Tschechoslowakei nicht die Sowjetunion ist, und ausschliesslich sowjetische Verhältnisse propagieren. Daraufhin versicherte Stalin Beneš, dass es seitens der Sowjetunion zu keinerlei Eingriffen in innertschechoslowakische Angelegenheiten kommen werde. Und an Gottwald und Slansky gewandt meinte er, dass er beim Erfahrungsaustausch nicht wünsche, dass die sowjetischen Fehler wiederholt würden. Vor allem sollten sie nicht vergessen, dass die Tschechoslowakei in vielerlei Hinsicht ein glücklicheres Erbe habe, als es in Russland nach der Revolution die Bolschewiken übernahmen. Wörtlich hätte er Gottwald und Slansky sagen sollen: "Ihr müsst euren eigenen Weg zum Sozialismus finden und diesen so beschreiten, dass er euch entgegenkommt". Beneš erwähnt dieses Gespräch mit Stalin in seinen Erinnerungen nicht. Seine Erinnerungen enden mit der Schilderung seiner Reise nach Moskau - im Dezember 1943. Was er allerdings nach dem Krieg zu Ziliacsov sagte, wird auch von Eduard Taborsky bestätigt. In seinem Buch zitiert er zwei Tischreden von Stalin, die dieser bei einem Bankett am 20. März 1945 Beneš zu Ehren vortragen hatte. In einer davon sagte Stalin: "Wir (die sowjetischen Kommunisten) wünschen uns, dass alle zu Verbündeten würden, unabhängig davon ob man klein oder gross ist ... dass sich dabei jeder seine Unabhängigkeit bewahre und seine inneren Angelegenheiten gemäss seiner Ideologie und Tradition anlegt. Die Sowjetunion wird sich nicht in die inneren Angelegenheiten der Verbündeten einmischen". Weiters setzte er fort: "Ich weiss, dass auch unter ihnen einige sind, die dies anzweifeln." Und sich direkt an Beneš wendend wiederholte er: "Vielleicht zweifeln auch Sie ein wenig. Aber ich versichere Ihnen, dass wir uns niemals in die Angelegenheiten unserer Verbündeten einmischen werden." Dass Stalin solche Reden führte, bestätigt in seinen Betrachtungen über den Slowakischen Nationalaufstand auch Gustav Husak. Demnach riet Stalin schon am 23. Jänner 1945 Gottwald: "einige dich mit Beneš, akzeptiere ihn als Präsidenten".

Für Beneš war die Entscheidung bei seiner Rückkehr aus England, Moskau, gemeinsam mit der neuen Regierung, die nach den Verhandlungen mit den Kommunisten gebildet worden war, zu besuchen, ein schicksalhafte Schritt. Schicksalhaft war dies auch für alle Tschechoslowaken. In dem damaligen Augenblick ging es um einen Kompromiss. Einen Kompromiss schlugen jedoch beide Seiten vor: Beneš sowie seine Anhänger und die Kommunisten. Konnte Beneš diesen Kompromiss ausschlagen? Ja, er konnte. In seinem politischem Lager in London waren Menschen die ihm zurieten, nicht nach Moskau zu reisen - stattdessen sollte er warten, und erst zu Kriegsende direkt von London nach Hause fahren. Die Zusicherung, dass er auch dann als Präsident eines befre-

iten Landes zurückkehren konnte, dass er selbst nach Ablehnung des Kompromissvorschlages der Kommunisten als wesentlicher Demokratieträger über das Schicksal seines Landes mitentscheiden konnte, ja die konnten die Kritiker seiner Reisen nach Moskau nicht geben. Die Entscheidung von Benes war deshalb die eines demokratischen Realisten, der entschlossen war, nach der Befreiung der Republik jene Positionen, die ihm und seinen Anhängern nach dem Kompromiss verblieben, zu besetzen, und diese im Sinne einer Suche nach demokratischen Lösungen in den Problemen der Nachkriegstschoslowakei zu nutzen. Eduard Taborsky hatte wohl recht, als er die Entscheidung von Benes unter den gegebenen Umständen als "absolut richtig" beurteilte.

In diesem kurzen Beitrag ist es nicht möglich auf die Geschichte der Politik von Benes hinsichtlich der Tschechoslowakei zwischen Mai 1945 und Februar 1948 detailliert einzugehen. Ich versuche daher lediglich, die Grundzüge zu skizzieren, die Ausgangspunkte seiner Programme, auch im Hinblick auf eine Konfrontation mit der Politik, die von der Kommunistischen Partei, respektive Gottwald unter der Schirmherrschaft Stalins, propagiert wurde. Ich denke, dass gerade diese methodische Vorgangsweise es ermöglicht, die Politik von Benes möglichst objektiv zu beschreiben.

Auf die Rolle eines ideologischen Führers einer demokratischen Politik in der Nachkriegstschoslowakei bereitete sich Benes in seiner gesamten vorangegangenen Praxis vor. Zunächst als Schüler von Masaryk und von 1914 an auch als sein engster Mitarbeiter. Die tragischen Erfahrungen in München und die Realität des Zweiten Weltkrieges zwangen ihn, die "masarykschen" Werte erneut kritisch zu überdenken, vor allem im Hinblick auf ihre Klarheit für die Zukunft. Diese konzeptuellen Arbeiten verfasste er in den ersten Exiljahren (1939-1942). Ihre Ergebnisse fasste er in dem Buch "Demokratie heute und morgen" zusammen. Schon der Titel verrät, worum es dem Autor ging: um die Gegenwart und Zukunft der Demokratie - in der Tschechoslowakei und gleichzeitig in ganz Europa.

Gerade deshalb war wohl am Buch so grosses Interesse. Sie kam schon während des Krieges in mehreren Sprachen heraus, auf Englisch, Französisch, Deutsch, Italienisch, Spanisch, Schwedisch, Portugiesisch und sogar auf Chinesisch. Übersehen wir an dieser Stelle nicht: auf Russisch erschien das Buch nicht, war das nur Zufall? - Die tschechische Erstausgabe des Buches erschien 1942 in London, eine weitere kurz nach dem Krieg in Prag.

In den ersten fünf Kapiteln des Buches hat Beneš kritisch über die geistige und politische Entwicklung Europas seit der französischen und amerikanischen Revolution am Ende des 18. Jahrhunderts, über das neunzehnte Jahrhundert und den ersten Weltkrieg nachgedacht, um dann das Augenmerk auf die Ursachen der Krise und schliesslich auch des Niedergangs der europäischen Demokratie in ihrer Konfrontation mit den totalitären Kräften und Regimes Ende der dreissiger Jahre zu lenken. In den letzten drei Kapiteln beschäftigte er sich

danach mit der Unausweichlichkeit des Kampfes für die "neue" europäische Demokratie, und in diesem Zusammenhang auch mit den Perspektiven der Nachkriegsorganisation Europas und der Welt.

Der weitere Verlauf der europäischen und Weltgeschichte hat nicht alle Urteile und Voraussagen Benešs voll bestätigt. Nichtsdestotrotz war sein Hauptziel, die vergangene europäische Demokratie habe schwerwiegende Mängel aufgezeigt, die in einigen Ländern das Aufkommen totalitärer Diktaturen und damit schliesslich auch den neuen Weltkrieg wesentlich mitverschuldeten, voll berechtigt. Von dieser Feststellung leitete Beneš auch seine grundlegende, von ihm bei verschiedenen Anlässen wiederholte Zukunftsvision ab: "Die politische Demokratie muss sich nach (diesem) Krieg systematisch und konsequent entwickeln sowie sich in eine sogenannte soziale und wirtschaftliche Demokratie umwandeln. Und vor allem muss sich nicht nur sittlich und politisch die Demokratie als System umwandeln, sondern die Demokraten als Menschen - das ist nicht nur die Institution, sondern auch die Menschen in ihr". (Von Beneš unterstrichen).⁵ Das Buch "Demokratie heute und morgen" beinhaltet so die Grundthesen Benešs Philosophie der neuzeitlichen europäischen und in ihrem Rahmen auch tschechoslowakischen Geschichte, Thesen, von denen er in seiner Politik während des Exil im Krieg und zuhause nach Kriegsende ausging.

Noch während des Krieges, 1944, anlässlich des sechzigsten Geburtstages von Beneš äusserte sich eine Gruppe angloamerikanischer Politiker und Wissenschaftler zum Lebenswerk des Jubilars. Sie taten dies in verschiedenen schriftlichen Überlegungen für die Ausgabe eines beabsichtigten Sammelbandes.⁶ Der Historiker und Professor an der Universität Oxford, A.J.P. Taylor, äusserte sich in seinem Fachbeitrag mit dem Titel "Die Tschechoslowakei und Europa. Dr. Benešs Aussenpolitik", besonders über die Geschichtsphilosophie des Jubilars. Ausgehend vom flagranten Versagen des Versailler Systems, vor allem vom Versagen der demokratischen Westmächte, inklusive Grossbritannien, konstatierte er, indem er Benešs vergebliches Vorkriegsbemühen um den Aufbau eines kollektiven Sicherheitssystems im Hinterkopf hatte, dass "weder Weisheit noch diplomatisches Geschick" die einzelnen Länder vor der aggressiven Eroberungspolitik des nationalsozialistischen Deutschland retten konnten. Taylor würdigte im weiteren die Schlüsse, welche Beneš aus dem erwähnten Versagen der Vorkriegszeit zog. Mit Berufung auf den Britisch-sowjetischen Bündnisvertrag, der im Mai 1942 unterzeichnet worden war, schrieb er über Benešs ausdauerndem Bemühen um kollektive Sicherheit in Europa.

"Das System von Benes wuchs mit den Ereignissen, bis es zu einer grundlegenden zukünftigen europäischen Ordnung gehörte. Die Britisch-Sowjetische Verbindung, in enger Zusammenarbeit mit Frankreich auf der einen Seite und der Tschechoslowakei auf der anderen, ist der einzige Weg zu einem Frieden in Europa. Und in diesem Bündnis ist die Tschechoslowakei der wichtigste

Bestandteil, auch wenn es der kleinste aller vier Staaten ist." Damals, im Jahr 1944, entsprach Taylers hohe Wertschätzung der Aussenpolitik von Benes den grundlegenden Fakten der Geschichte - mit Berücksichtigung der Vergangenheit, der Gegenwart und auch der Zukunft. Zu welchem Teil das System von Benes eine Basis für die europäische Ordnung wird, auch in der Zukunft, und zu welchem Teil die Tschechoslowakei bei der Formierung dieser Ordnung eine wichtige Rolle spielen wird, dies waren Fragen, die von der Zeit beantwortet werden sollten. Heute wissen wir, wie die Antwort ausfiel ... aber nehmen wir nichts vorweg.

Nach seiner Rückkehr aus dem Exil war Benes als Präsident eines befreiten Landes entschlossen, im Sinne seiner während dem Krieg gefassten Überlegungen an der Zukunft einer neuen tschechoslowakischen Demokratie im Rahmen einer europäischen Demokratie zu arbeiten. Diese Entscheidung bestätigte er erneut, und am 15. Dezember 1945 spezifizierte er dies in einem Vortrag an der rechtswissenschaftlichen Fakultät der Karlsuniversität in Prag - anlässlich seiner Promotion zum Doktor h.c.

Die Dankesrede zu der Verleihung des Doktorates nutzte er erneut, um die Geschichte mit rechtlich-philosophischen Betrachtungen zu überdenken. In den zeitlich breiteren Zusammenhängen erinnerte er daran, wie er gemeinsam mit T.G.Masaryk nach dem Ersten Weltkrieg stets versuchte, die Fragen um die Tschechoslowakei im Sinne einer demokratisch-orientierten Politik europäischer und globaler Prägung zu lösen. Beide waren sie überzeugt gewesen, dass die moderne Geschichte immer mehr und mehr zu einer Weltgeschichte wird, und niemals nur die Geschichte einzelner Völker sein kann. Deshalb versuchten sie immer nach Wahrheit und Recht und menschlicher Moral vorzugehen. In Einklang mit den demokratischen Trends der Weltgeschichte. Die Erfahrung des Zweiten Weltkrieges bestätigte diese Orientierung ihrer tschechoslowakischen Politik. Benes war überzeugt davon, dass sich jenes, das sich in der Geschichte zwischen 1914-1945 als richtig erwies, umso mehr auch nach dem Zweiten Weltkrieg als richtig erweisen wird. Er war aber Realist und sah die Welt um sich mit kritischen Augen. Deshalb fügte er zu dieser seiner philosophischen Überzeugung wohl den Zusatz an: "über alle und selbst die schärfsten Reaktionen hinaus"! In der Methodik des philosophisch-geschichtlichen Denkens von Benes war dies ein organischer Zusatz, für eventuelle Kritiken unverzichtbar. Er erzählte, dass wann immer er auch als Politiker mit Hoffnungen in die Zukunft blickte, da wäre er sich auch der Möglichkeit "schärfster Reaktionen" bewusst. Die Festigkeit seines Glaubens in die Weltzukunft mit Freiheit und Demokratie verdeutlichte Benes damit, dass er gerade diese Zukunft als "Schicksal" auffasste, als "Gesetzmässigkeit" einer Entwicklung - eine Gesetzmässigkeit, von der die Existenz der Welt abhing. In gedruckter Form lesen wir in diesem Zusammenhang vor allem den durch Benes verdeutlichten Satz: "Nicht nur der Kampf um die Weltsicherheit, aber auch der Kampf um die Weltkultur ist unteilbar". Die ganze Passage seines Vortrages schloss er wie folgt

ab: "Es ist in meinen Augen notwendig, in dieser Art und Weise auch auf den sog. Kampf um West oder Ost zu antworten." Es ist klar, worum es Benes als Kopf eines Kleinstaates inmitten von Europa zu Kriegsende mit der Frage nach einer weiteren Weltentwicklung als Ganzheit ging: um die Sicherheit seines Landes - eine Sicherheit, die nur von der Freiheit gedacht werden konnte und die vom Erhalt der während des Krieges geborenen antifaschistischen Einheit abhing. War dies real möglich? Zeigen wir auf "uns", und unseren Streit in der Frage "West und Ost" hin. Benes hatte verständlich formuliert, wo er die Hauptgefahr sah, schon damals, einige Monate vor Kriegsende, die der Welt drohte. Sich dieser Gefahr bewusst, war er entschlossen, die tschechoslowakische Innen- und Aussenpolitik so auszurichten, dass diese im Rahmen ihrer Möglichkeiten wenn schon nicht völlige Eliminierung der Gefahr garantieren konnte, dann zumindest für die grösstmögliche Minimalisierung zu sorgen. Der Darlegung dieser Politik widmete er die Hälfte seines Vortrages.

Der heutige Kritiker, der ein halbes Jahrhundert Erfahrung in der unterschiedlichen Entwicklung von West und Ost nach dem Zweiten Weltkrieg, und dem Zerfall der antifaschistischen Koalition in zwei ideologisch und politisch feindliche Lager aufweist, findet in den Zukunftsüberlegungen von Benes keine einzige, die nicht von der realen Geschichte der ersten Nachkriegsjahre bestätigt worden war. Es gilt dies vor allem in seiner doch etwas optimistischen Einschätzung der Möglichkeit einer Transformation des totalitären Systems sowjetischer Prägung in ein freieres System der "sozialisierenden Demokratie" - ein Regime, das sich notwendigerweise entwickeln wird, "im Sinne einer immer grösser werdenden individuellen Freiheit in einem sozialistischem Staat". In diesem Punkt war der Wunsch des Politikers, eines Demokraten der an die Zukunft denkt, Vater des Gedankens. Wenn dies ein Irrtum war, dann war es ein Irrtum eines Menschen, der sich sehlichst wünschte, wie er selbst erklärte, dass sich Sowjetunion, Grossbritannien und die Vereinigten Staaten, gemeinsam mit Frankreich und allen anderen Staaten an der Lösung, ähnlich wie im Krieg, aller grossen Probleme der Nachkriegswelt beteiligen: Vor allem aber das Erbe des Faschismus zerstören und Geist und Gesinnung einer modernen parlamentarischen Demokratie erneuern. Über die kommunistische Idee einer Diktatur des Proletariats verkündete er, dass diese für den Grossteil des Landes nicht notwendig ist, dass diese schon in ihrem Wesen mit den Prinzipien der Demokratie nicht vereinbar ist, und dass es an der Demokratie allein liege, dass sie mit einer ständigen Verbesserung ihrer eigenen Organe jene Kräfte eliminiert, die sich an der Diktatur des Proletariats orientieren.

Im abschliessenden Teil des Vortrages befasste sich Benes mit Fragen der Rechtskontinuität bei gleichzeitig revolutionären Umwälzungen in der Gesellschaft. Zu einer Notwendigkeit von Änderungen war er in einem gewissen Rahmen immer bereit. Er fasste diese als logische Folge tragischer Ergebnisse der Vergangenheit auf: Vor allem von München und den sechs Jahren Krieg.

Vier Bereiche, in denen es zu Veränderungen kommen sollte, nannte er an erster Stelle einen Umbau der Basis, die auf einer nationalen Zugehörigkeit beruht, an. Er formulierte dies als einen Übergang von der Konzeption des "Staates der Nationalitäten" zu einer Konzeption eines "Nationalstaates" der Tschechen und Slowaken. Dabei merkte er an, dass es hierbei vor allem um die Lösung der Frage der Deutschen und Ungarn in der Republik ging.

Die zweite Aufgabe bestand in der "Rekonstruktion der (ganzen) Verfassung der Republik in einem weit dezentralistischen Sinn" (der Verfassung aus dem Jahre 1920). Er erwähnte in diesem Zusammenhang explizit die Notwendigkeit der "definitiven" Herstellung der Verhältnisse zwischen Tschechen und Slowaken. Was er damit gemeint hat, erwähnte er nicht. (Daher ist die Frage, was in diesem Fall definitiv bedeutet, legitim). Der dritte Aspekt der Veränderungen führte zur "Liquidation der Protektoratspolitik". Hier dachte Benes etwa an die Bestrafung derer, die während der Okkupation schuldhaft gehandelt haben und an die Neubildung von einer parteipolitischen Struktur in der befreiten Republik. Die vierte und von Benes als "eine der wichtigsten" bezeichnete Aufgabe war "die Öffnung der Tore zur Veränderung der sozialen und der wirtschaftlichen Struktur (unserer) nationalen Gesellschaft in einem sozialisierten Sinn." Ende des Jahres 1945 war der Realisationsprozeß der angeführten programmatischen Aufgaben im vollen Gange. Diesen hatte Benes als eine wirkliche Revolution im Gegensatz zu den Verhältnissen der Vorkriegsjahre gewürdigt.

Was die Interpretation des erwähnten Revolutionsprozesses und seine Kritik betrifft, verweise ich auf die einschlägige Literatur. Hier beschränke ich mich nur auf die Erörterung der Vorstellungen von Benes über diesen Prozeß. Am Ende seines Vortrags an der juristischen Fakultät betonte Benes die Notwendigkeit, bei der Durchführung der Veränderungen von der Kontinuität des tschechoslowakischen Rechts der Vorkriegszeit, das schrittweise und organisch mit durch das sich in Entstehung befindliche Revolutionsrecht fortgebildet wird, auszugehen. Es war im nationalen und staatlichen Interesse, daß alle Veränderungen demokratisch, gewaltlos und "mit einer gerechten Effektivität und einem gerechten Erfolg vor sich gehen, und das nicht nur aus der Sicht der Gegenwart, sondern auch der Zukunft. Die Tschechoslowakei verfolgte eine Politik - Benes nannte sie eine sozialisierende Demokratie, die sich und der ganzen Welt beweist, daß es unter bestimmten historisch gegebenen Umständen möglich ist, durchdringende gesellschaftliche Reformen mit der Unterstützung der Gesellschaft, durchzuführen. Im Falle der Tschechoslowakei nach dem Jahr 1945 hat dies bedeutet, daß es auch für die Zukunft gelingen muß - Benes verwendete sogar den Zusatz "um jeden Preis", die Einheit der Stärke des ausländischen und auch des nationalen Widerstands zu erhalten. Die Nichterfüllung dieser Voraussetzungen hätte für das Leben des tschechoslowakischen Volkes "arge Konsequenzen".

Die reale Geschichte von Nationen und Staaten ist

aber stets das Ergebnis von Interessen und Bemühungen von verschiedenen, oft gegenseitig hart kollidierenden und meistens unvereinbaren Kräften. So war es von Anfang an auch in der Tschechoslowakei der Vorkriegszeit. Benes und das Lager seiner politischen Anhänger fanden in den Kommunisten, jenem Teil der tschechoslowakischen Gesellschaft, der sich bei der Erwartung der Zukunft als Orientierungspersonlichkeit unter den heimischen Politikern nicht Benes sondern Gottwald vorstellte, ihre Gegenspieler. Benes, ein an drei Universitäten gebildete Demokrat, hatte im Jahre 1945 eine mehr als 30-jährige Erfahrung in der Arbeit und im Kampf für die Tschechoslowakei aufzuweisen, davon mehr als 20 Jahre an der Seite des Humanisten T.G. Masaryk. Für Gottwald war die wichtigste Schule des Lebens die des kommunistischen Bolschewismus in der Zeit nach Lenin, in der sich Stalin an die Spitze der Kommunistischen Internationale und der Sowjetunion hieven konnte, und das durch Methoden, deren Grundlage eine Monopolstellung und eine durch nichts und niemanden beschränkte Macht, welcher jeder, der ihr widersetzen wollte, weichen mußte, darstellte. Auch für Gottwald war Stalin das ganze Leben lang ein höchst anerkannter Lehrer und eine politische Autorität.

Den Umstand, daß Gottwald auch nach dem Krieg ein lernbereiter Schüler Stalins war, zeigte sich wiederholt und anschaulich schon am 8. April 1945 in Kaschau, noch vor der Rückkehr von Moskau nach Prag. An diesem Tag hielt er auf der Funktionärsversammlung der Slowakischen Kommunistischen Partei eine seiner konzeptionellsten bolschewistischen Reden der Nachkriegszeit. Er sprach "pro domo", zu seinen Genossen. Alles was er sagte sollte vorerst vor der Öffentlichkeit geheimgehalten werden. In den damaligen Parteipublikationen wurde die Rede Gottwalds nicht abgedruckt.

Der "Geist" seines Vortrages kam gleich in der Einleitung seiner Rede zum Ausdruck. Der siegreiche antifaschistische Krieg der europäischen Nationen und Nordamerikas brachte Tschechien die Freiheit - es war dies nach einem Krieg, an dem an der Seite der Sieger auch das Volk der Tschechoslowakei mit seinen Kämpfern in ausländischen Armeen und zuhause durch den Widerstandskampf teilnahm. Im Kampf starben und litten Antifaschisten aus allen sozialen Schichten. Dieses für die Gegenwart und die Zukunft der Nation grundlegendes Faktum hat Gottwald in seinem Vortrag ignoriert. Er hatte nicht einmal den Versuch unternommen, die Front der antifaschistischen Kräfte wahrheitsgemäß zu beurteilen. Er setzte sich mit ihr nur in einem Satz auseinander, und zwar als er sagte, daß "der Faschismus nur eine Form der Klassenherrschaft der Bourgeoisie" ist. Mit der Arroganz eines stalinistisch geschulten Sekretärs hat er sich mit dem Wort "nur" mit einem am meisten revolutionären Phänomen des zweiten Weltkriegs auseinandergesetzt: mit der antifaschistischen Koalition der Nationen, ohne deren menschlicher und materieller Opfer die Niederlage des Faschismus undenkbar wäre. Es ging nicht um Zufall! Im Vortrag Gottwalds hatte dieses "nur" einen essentiellen und programmatischen Sinn. Benes akzentuierte im Dezember 1945 (ähnlich wie schon vor-

her und bei verschiedenen Gelegenheiten danach) die Notwendigkeit der Bewahrung der politischen Einheit aller wichtigen Kräfte des heimischen und ausländischen Widerstandes als eine notwendige Voraussetzung für eine gelungene demokratische Entwicklung der Revolution. Gottwald orientierte seine Partei noch vor dem Ende des zweiten Weltkriegs an der Destruktion dieser Einheit. Daher hat er sich als Ziel seines Vortrages vorgenommen, den Aktivisten der Tschechoslowakischen Kommunistischen Partei klarzumachen, was sie gleich, noch während des Krieges, tun sollen, damit sie sich gute Voraussetzungen für die Ergreifung der politischen Macht im richtigen Augenblick nach dem Krieg schaffen. Nach der Meinung Gottwalds hätten sie unverzüglich damit beginnen müssen, "reaktionäre Strömungen" und "Reaktionäre zu entlarven. Die Reaktionäre waren seiner Meinung nach alle Widersacher der Kommunisten, auch wenn sie während des zweiten Weltkriegs, vielleicht auch gemeinsam mit den Kommunisten, am antifaschistischen Kampf teilgenommen haben. Es hat gereicht, daß sie sich in nicht-kommunistischen und demokratischen Gruppierungen am Kampf beteiligt haben. Nicht einmal der Wille, mit den Kommunisten auf einer demokratischen und partnerschaftlichen Grundlage zusammenzuarbeiten, was sich auch im Widerstandskampf während des Krieges zeigte, schützte vor der Möglichkeit, daß er von den Kommunisten zum Reaktionsär erklärt wird. Gottwald nannte exemplarisch vier slowakische Politiker: Fedor Hod_a, Josef Styka, Ján Ursíny und Michal Zibrín.

Noch vor dem Slowakischen Nationalaufstand arbeiteten alle in der Illegalität mit den Kommunisten zusammen. Trotzdem zögerte Gottwald nicht, in Kaschau, nicht einmal eine Woche nach der Rückkehr aus Moskau, bei der Versammlung der Kommunisten von der "reaktionären Clique" Ursíny-Hod_a in der Führung der Demokratischen Partei zu sprechen und forderte die Anwesenden zu ihrer "Massenentlarvung" auf. Als ihm dann die anwesenden Kommunisten als Antwort auf seine Ausführungen applaudiert haben, antwortete er: "Ich kritisiere die Führung, ihr applaudiert, aber bei euch in den Bezirken und Gemeinden ist es nicht besser. Wir sind dafür, daß große Fische erwischt werden, doch dieser Begriff ist sehr relativ. In jeder Gemeinde habt ihr in eurem kleinen Teich große Fische. Fangt an, bei euch zuhause diese großen Fische zu fangen."

Könnte der Vortrag der programmatischen Vorhaben der kommunistischen Politik unmißverständlicher sein?

Gleichzeitig mußte Gottwald in Kaschau, eingedenk Stalins Ratschlägen und den in Moskau in der Anwesenheit Benešs an ihn adressierten Empfehlungen, seine Parteigenossen bei der Durchführung der grundsätzlich antidemokratischen Politik zur Vorsicht ermahnen. Auf die eigene rethorische Frage, ob bei den Zielsetzungen der kommunistischen Politik die Sowjetrepublik, ein sozialistischer Staat, auf forderster Stelle steht, antwortete er mit nein. "Es wäre ja gerade ein großer strategischer Fehler, wenn die Partei solche unmittelbaren Perspektiven hätte", sagte Gottwald wortwörtlich und setzte fort: "die Taktik der Nationalen Front ist und wird auch in

absehbarer Zukunft unsere Taktik sein...Die Nationale Front baut nicht an unserem kommunistischen Programm auf, das die Sowjets und den Sozialismus zum Ziel hat, sondern auf unserem Regierungsprogramm...". Zum besseren Verständnis des Fundaments der Politik Gottwalds im Bezug auf die Führung der Kommunistischen Partei in der Zeit unmittelbar nach dem zweiten Weltkrieg waren auch seine anderen Thesen von Bedeutung: "Wir alleine können nicht regieren (und die gemeint waren die Nichtkommunisten), sie können auch nicht alleine regieren. Sie können ohne uns nicht regieren und wir können ohne sie nicht regieren... Es bleibt uns nur die Notwendigkeit der Zusammenarbeit mit einer zweiten politischen Gruppierung, welche zur Zusammenarbeit mit uns gezwungen ist." Auch die Kommunisten waren aber zur Zusammenarbeit gezwungen. Dazu sagte Gottwald in Kaschau wortwörtlich: "Geht davon aus, daß wir vorerst gezwungen sind mit ihnen zusammenzuarbeiten." Der grundlegende Sinn der Rede Gottwalds in Kaschau war klar. Die Kommunistische Partei der Tschechoslowakei hörte nicht auf, totalitär orientiert zu sein. "Vorerst", auf eine nicht näher bestimmte Zeit, war sie aber "gezwungen" mit den demokratischen und antitotalitären politischen Kräften zusammenzuarbeiten, und alleine deswegen konnte sie sich zu ihren programmatischen Hauptzielen nicht bekennen.

Wie lange konnte eine auf so eine Weise zustandegekommene Verbindung und ein so vereinbartes Programm der Zusammenarbeit halten? War es möglich diese grundlegenden ideellen und moralischen Kluften, die schon in den Grundlagen der vereinbarten Partnerschaft, welche von ihren Protagonisten in der Öffentlichkeit als die Nationale Front präsentiert wurde, mit der Zeit schrittweise zu überwinden?

Beneš war bemüht, die erwähnten Widersprüche ausdauernd und auf jede nur erdenkliche Art und Weise aufzulösen: wohl wissend, daß ein Scheitern dieser Bemühungen für das Leben des Volkes des Staates aber auch der übrigen Welt fatale Folgen nach sich ziehen könnte. Auf der Versammlung des Tschechischen Schriftstellersyndikats im Jahre 1946 hat er diesen Fragen einen ziemlich umfangreichen Vortrag gewidmet. Im Rahmen der Erwägungen über die Aufgabe des Schriftstellers in der Nation hat er sich mit dem Humanismus als Hauptschwerpunkt beschäftigt.

Er nannte die Schriftsteller Träger des geistigen Potentials im Volke und Hüter des nationalen Gewissens. Er forderte sie unter anderem zum "Emporheben der Fahne der Menschlichkeit und zur Bildung neuhumanistischer Theorien und Ideale." Er äußerte Beunruhigung über einige Entwicklungen der Zustände in seiner Heimat und der Nachbarschaft. Unter anderem sagte er darüber: "Ihr seht ja überall in der Umgebung eine intolerante Stärkung von Parteiigkeit, Nationalismus und Imperialismus in neuen Formen und im neuen Gewand. Ihr seht in neuer Form die große Blüte neuentdeckter nationaler Ideologien bei den Verhandlungen über den neuen Friedensvertrag und beim Zukunftskampf, bei der Schaffung der Voraussetzungen für eine Versteckte oder offensichtliche Beherrschung von Teilen der Welt und ihr

hört schon heute von allen Seiten von den Vorbereitungen auf einen neuen Weltkrieg. Die Möglichkeit einer Verteidigung, die so offensiv wie nur möglich ausgerichtet werden mußte, sah er darin, daß der Gegenstand aller Bemühungen und Anstrengungen der Schriftsteller und anderer kreativer Menschen darin besteht, nicht die Interessen einer Partei, einer Klasse, oder einer Nation beziehungsweise Staates zu vertreten, "sondern immer mehr die Menschheit, die Menschheit als ein Ganzes" in den Vordergrund zu stellen. In einem so verstandenen Kampf sah er die Grundlage jenes "neuen Humanismus", für den er sich in seiner Rede ausgesprochen hat. "Neu" sollte er in dem Sinne sein, daß er fähig sein sollte, aus der vorherigen weltweiten Katastrophe des Krieges,

die Benes Meinung nach "die Völker, Klassen und Individuen in einem solchen Ausmaß entzweit hatte, daß eine Zerstörung oder eine Beherrschung der einen durch die anderen drohte", Lehren zu ziehen.

In der Bemühung, den neuen Humanismus in der Nachkriegs-tschechoslowakei historisch zu begründen, berief sich Benes auf die tschechischen humandemokratischen Traditionen vertreten durch Hus, Chelčický, Georg von Poděbrad und Komenský und den Helfern der Wiedergeburt des neunzehnten Jahrhunderts. Die Krönung dieser Bemühungen fand er bei Palcký und für die jüngste Zeit bei T.G. Masaryk. In aller Kürze umschrieb er diese Persönlichkeiten mit diesen Begriffen: Tschechentum, Europatum, Menschlichkeit.

Die Erfüllung eines so konzipierten Programms war nur in der Freiheit möglich. Diese war für Benes ein absoluter Wert, der nur durch eine gleichermaßen gültige Freiheit eines anderen beschränkt werden durfte. Die so verstandene Freiheit schloß jegliche Vergewaltigung der Kultur durch parteipolitische, klassenkämpferische oder offiziell-staatliche Thesen aus. Laut Benes war die Aufgabe der Kultur und darunter besonders der Literatur alles was zur Harmonisierung der nationalen Bemühungen und Tendenzen mit den allgemein-menschlichen Bemühungen zu pflegen und zu hüten. Daher verlangte Benes von der Literatur, daß sie vor allem "die Hüterin der Unantastbarkeit der Menschenrechte und der fundamentalen Bedingungen für die Freiheit des Menschen" ist.

Es war nicht und ist nicht schwierig zu erkennen, daß sich Benes in seiner gesamten Rede auf dem Schriftstellerkongress zu empfindlichen Fragen des kulturellen und politischen Lebens der Nachkriegs-tschechoslowakei geäußert hat. Dies hat er am Schluß seines Vortrages besonders lapidar gemacht, indem er sich mit dem Verhältnis Schriftsteller-Politiker auseinandersetzte. Er ist dabei von der Möglichkeit einer Parteimitgliedschaft des Schriftstellers ausgegangen. Wie auch jedem anderen Bürger, so auch dem Schriftsteller, anerkannte er das Recht, Mitglied einer beliebigen Partei zu sein. Um aber nicht seiner professionellen überparteilichen Mission untreu zu werden, mußte er fähig sein, im Bedarfsfall auch zu einem Kritiker der eigenen Partei zu werden, wenn ihre Politik die Demokratie und die Bürgerrechte beziehungsweise -freiheiten einschränkt oder gar bedroht

werden. Das setzt aber naturgemäß voraus, daß bei ihm in Demokratiefragen Klarheit herrscht, daß er die Demokratie schützt und für sich ihre Fortentwicklung einsetzt. In diesem Zusammenhang betonte Benes, daß er selbst die Demokratie als ein System, das sich dauernd entwickelt, perfektioniert und daher in ihrer Grundlage "höchst revolutionär" ist. Dieses System läßt sich nicht nur wie ein Regime gewisser politischer Institutionen petrifizieren.

In der existierenden tschechoslowakischen Nachkriegsdemokratie hat Benes vieles beunruhigt. Er warnte vor Teilen des Staates und seinen Organen. Neben dem Staat existieren gewisse unveräußerbare Menschenrechte. Die Hauptaufgabe des Staates liegt darin, dauernd die Synthese, die von den Menschenrechten ausgeht und auf der das Fundament des Staates liegt, zu suchen und zu finden. Weiters beunruhigten Benes die Unklarheiten und Verwirrungen bei der Anwendung vieler Grundbegriffe in der politischen Sprache der tschechoslowakischen Gesellschaft. Die Begriffe Demokratie, Freiheit, Humanität, Revolution, Einheit, Reaktion und viele andere waren seiner Meinung nach außergewöhnlich unklar ausgedrückt, und oft nur als inhaltsleere Phrasen verwendet. Daher hatte er die Schriftsteller mit Nachdruck aufgefordert, im Interesse der Ehrlichkeit und Lauterkeit des öffentlichen Lebens ähnliche Benützung dieser Ausdrücke abzulehnen und ihren Mißbrauch aufzuzeigen. Den Ernst, den er dem inhaltsleeren und phrasenhaften Umgang mit den genannten Begriffen beigemessen hat, unterstrich er mit dem Verweis auf das Faktum, daß der Hitler- und Mussolinifaschismus mit gleichen Begriffen ähnlich manipuliert hat. Daher sollte die Gesellschaft, und im besonderen Maße die der Schriftsteller, stets vor ähnlichem Gedankengut auf der Hut sein. Es stand vieles auf dem Spiel: das Leben in Freiheit oder Unfreiheit.

In seiner gesamten Kritik nannte Benes konkret keine politische Partei oder eine der anderen Organisationen bzw. Institutionen. Dennoch war offensichtlich, dass er mit seiner Ablehnung politischer und sog. "Klassenakzente" sowie der Vorgangsweise im kulturellen Leben des Landes und den Warnungen vor parteipolitischem Mißbrauch nicht nur, aber gerade die Reihen der Kommunisten meinte. Die Medien der KP, verschiedene militante Vorstöße der Hauptideologen der Partei gegen Nichtkommunisten und Personen des politischen, kulturellen und wissenschaftlichen Lebens, rechtfertigten die Kritik von Benes vollends.

Als Beispiel für Sprache und Denkart, die Benes bei seiner Kritik gewählt hatte, kann der Leitartikel in der ersten Ausgabe der Zeitschrift "Nova mysl" - also "Neues Denken" dienen. Die Ausgabe erschien am 1. Mai 1947 mit dem Untertitel: Revue des sozialistischen Humanismus. Als Herausgeber war die Sozialistische Akademie in Prag angeführt. Den Lesern, die mit den Fragen des öffentlichen Lebens vertraut waren, war jedoch klar, dass es sich dabei um eine ausgesprochen kommunistische Zeitschrift handelte. Beweis hierfür war schon die Zusammensetzung der 19-köpfigen Redaktion. In ihr waren die meisten Spitzenideologen der KPTSch

vertreten, einschliesslich Vaclav Kopecky, Gustav Bares, Ladislav Stoll, Zdenek Nejedly und anderen.

Im Leitartikel stellte sich die Redaktion selbst und den Kreis ihrer Mitarbeiter als konsequente Verfechter des "wissenschaftlichen Sozialismus" und als entschiedene Kämpfer für einen "sozialistischen" Humanismus vor. Sie tat dies so auf messianistisch selbstbewusste und ideologisch sehr aggressive Weise. Als Beneš auf dem Schriftstellerkongress über die Notwendigkeit eines neuen "Humanismus" sprach, definierte er zumindest Ansatzweise, was er darunter verstand: die Unveräusserlichkeit der grundlegenden Bürgerrechte, ein Leben in Freiheit, das Bestreben nach Harmonisierung verschiedener Bemühungen und Interessen im nationalen und internationalem Geschehen, die Überwindung des Nationalismus, der Klassensektiererei und des Dogmatismus, die Entwicklung eigener humanitär-demokratischer Traditionen, das waren die Hauptkennzeichen des neuen Humanismus von Beneš. Eines Humanismus, der sich programmatisch um die Integrität des Tschechtums mit dem Europäertum und der Menschlichkeit bemühte. - Und die Autoren im Leitartikel von "Nová mysl"? Mit Worten lehnten sie den Humanismus nicht ab, im Gegenteil, sie erklärten sich selbstbewusst sogar zu "neuen" Humanisten! Und wie war ihre Auffassung des Humanismus? Sie begannen dessen Interpretation mit der Argumentation zur Frage, was der Humanismus nicht ist: "Der Humanismus bedeutet für uns keine sterile, zahnlose, predigerische Doktrin... wir lehnen jenen sentimental, hochfliegenden, machtlosen, kastrierten, allumfassenden, allversöhnenden "Humanismus" und "Sozialismus" ab, der so oft zu einem Vorratsmagazin für Argumente wird, die den Parasitismus und nationalen Verrat entschuldigen. Das ist kein Humanismus, das ist im besten Falle die Maske eines schwachsinnigen Indifferentismus..."

Worin die Quellen jenes "hochfliegenden" Selbstbewusstseins der Kritiker des abgelehnten Humanismus bestanden, erklärten die Autoren des Leitartikels im weiteren. Die Quelle ihres Selbstbewusstseins war ihnen der kommunistische Glaube. Die Verkünder dieses Glaubens waren dann Marx und Engels und nach ihnen die bolschewistische Revolution in Russland, an deren Spitze (laut Leitartikel) Lenin und Stalin standen. Zu den "Wahrheiten" von Marx, Engels, Lenin und Stalin, die in der Realität der bolschewistischen Revolution enthalten sind, bekannten sich die Autoren "mit Freude", diese waren für sie Ausdruck des "Humanismus" und des "wissenschaftlichen Humanismus", dessen "ergebene" Träger sie sein wollten. Sie waren überzeugt, dass nur dieser, ihr "neuer", "sozialistischer" Humanismus der "einzig" mögliche Weg zu einer glücklicheren Zukunft nicht nur für das Volk der Tschechoslowakei, sondern sogar für die ganze Menschheit.

Wir werden uns hier nicht kritisch mit jenem "wissenschaftlichen Sozialismus" und "Humanismus" der leninistisch-stalinistischen Prägung befassen, zu dem sich die Autoren des Leitartikels in der "Nová mysl" vom Mai 1947 so militant und messianistisch bekannten.

Es würde dies die noch lebendigen Erfahrungen überflüssig machen, die die Mehrheit der lebenden Generation mit diesen Produkten der Geschichte besitzt. Ich habe sie hier deshalb zitiert, damit die zeitgenössische Berechtigung und visionäre Weitsicht von Beneš' Kritik besser zu Tage tritt, und auch deshalb, damit wir uns, wenn auch nur in Umrissen, an Wesen und Geist der Ideologie erinnern, die die KPTsch im Kampf um das Monopol der politischen Macht in der Republik damals benutzte.

Der Frühling 1947 war die Zeit des letzten Läutens für diese politische Entwicklung in der Tschechoslowakei, zu der Stalin im März 1945 sein Ja gab. Die Periode der unbedeutenden, aber eben doch sicheren Hoffnungen, dass es den demokratischen Kräften in der Republik, und Beneš persönlich als deren Hauptprotagonisten, gelingen würde auch weiterhin zumindest jenes Mass an Pluralitätsdemokratie am Leben zu erhalten, und mit ihr verbunden den Umfang an bürgerlichen Rechten und Freiheiten, die ihr nach dem Krieg vergönnt waren, sollte ihr jähes Ende finden. Darüber entschied auch diesmal Stalin, als er in der Nacht vom neunten auf den zehnten Juli 1947 im Kreml der tschechoslowakischen Delegation befahl, die bereits angekündigte Teilnahme an den Verhandlungen über einen eventuellen Beitritt der Tschechoslowakei zum Marshall-Plan durch die Regierung in Prag unverzüglich zu widerrufen. Die Regierung befolgte den Befehl und widerrief ihre ursprüngliche Entscheidung. - Dies geschah in einem Augenblick, als die im Krieg geborene internationale antifaschistische Grossmächtekoalition de facto schon der Geschichte angehörte, und als in den Beziehungen zwischen den Alliierten aus den Jahren des Krieges gegen den Faschismus ein langer Zeitraum der Konfrontationen im "Kalten" Krieg begann. Die kleine tschechoslowakische Koalition der "Nationalen Front", die ebenfalls während des Krieges aus dem Schoss der Grossen Koalition geboren worden war, war von Anfang an innerlich nicht so konstruiert, dass sie fähig gewesen wäre, das Ende der Grossmächte-Koalition zu überleben. Der Hauptakteur ihrer Zerschlagung war die KPTsch und in den entscheidenden Augenblicken ihr Vorsitzender Gottwald. Stalin war für Gottwald, und blieb es auch immer, die höchste ideologische, politische und moralische Autorität. Und der Lehrer in Fragen des "Klassenkampfes" sowie bei den Liquidierungsmethoden von Kritikern und Gegenspielern, auch wenn er wahrlich Stalins Format eben doch nicht erreichte, auch deshalb, weil er unter anderen Bedingungen als sein "grosser" Lehrer wirkte.

Was Beneš von der KPTsch und Gottwald persönlich erwarten konnte, verkündete dieser schon am achten April 1945 in Košice/Kaschau, als er nur zu seinen Genossen sprach, also im Grunde genommen verschwörerisch darüber, dass die KPTsch "bislang" zur Kooperation "mit der zweiten Seite" gezwungen ist, dass auf lange Sicht hin der Führer der Nation "einzig" die KPTsch sein kann und dass "die Zeit kommen wird", da die Kommunisten ihre Kritiker ("die Reaktion") nicht nur "enthüllen", sondern auch "einsperren" werden. - Später, nach den Parlamentswahlen im Mai 1946 (bei

ihnen erlangte die KPTsch 38% der Stimmen), sagte Gottwald auf der Sitzung des Zentralkomitees der KPTsch bei der Bewertung der erzielten Ergebnisse: "Wir müssen uns darum kümmern, dass die nächsten Wahlen derart ausfallen, damit wir es in einem Wasser reinwaschen können!" 21) Nach einem weiteren Jahr, im Juni 1947, reagierte er auf die Vorwürfe aus dem nicht-kommunistischen Lager, die Partei wolle nach den nächsten Wahlen die totalitäre Macht installieren. Ebenfalls auf einer Sitzung des ZK der KPTsch sagte er unter anderem: "Wir werden friedlich und sehr artig sein, aber wir werden uns nicht mit ihnen so wie bisher abgeben". 22) (Ähnliche Aussagen - Richtlinien für leitende Funktionäre - veröffentlichte die Parteipresse damals jedoch nicht. Publiziert wurden sie erst in den totalitären Jahren, entweder in Gottwalds Schriften, oder in den Arbeiten von Historikern, die sie in den Archiven fanden.)

Für die Politik, die Geiste von Gottwalds Aussagen wie folgt angestrebt wurde: "es kommt die Zeit", "in einem Wasser reinwaschen", "wir werden uns nicht mit ihnen abgeben wie bisher" und ähnliches, war der Raum Anfang Juli 1947 voll geöffnet. Er wurde nämlich von Stalins Führung der Sowjetunion geöffnet. Führende stalinistische Ideologen verkündeten den Nationen der UdSSR sowie der ganzen Welt bei verschiedenen Anlässen den Beginn einer neuen Nachkriegspolitik. Den Ton gab deren Chefideologe A.A. Schdanov an. Ein besonderer Platz zwischen verschiedenen Deklarationen jener Politik gebührt dem Leitartikel in der regierungsamlichen Izwestja vom 5. Juli 1947. Ich zitiere daraus: "Der letzte Sowjetbürger, befreit von den Ketten des Kapitals, steht weit höher als jeder beliebige ausländische hohe Beamte, der auf seine Schultern das Joch der kapitalistischen Sklaverei schleppt....Die bourgeoise Kultur sinkt tiefer und tiefer, versinkt in den Kot des Mystik und des Amoralismus....Heute hat sie der Welt nichts mehr zu sagen....Unsere Kultur steht viel höher als die bourgeoise Kultur, sie ist ein Abbild eines weit höheren Systems als jedes andere bourgeois-demokratische System." Weiter heisst es: "Unsere Literatur, unsere Kunst, unsere Philosophie, haben das Recht andere eine neuen Moral, eine neue Haltung der Welt gegenüber zu lehren...unser Volk gibt fortschrittlichen Völkern Vorbild und Beispiel, unser sowjetischer Mensch gibt die Gesetze weiter, die durch die Erfahrungen des Landes des Sozialismus gewonnen wurden." Und zu Schluss: "Unser grösster Stolz ist unsere Sowjetideologie...das, was wir unter der Führung der Partei Lenins und Stalins machen, ist die grösste und heiligste Sache auf der Welt."!!!!

Die einzelnen Thesen und der ganze Geist des Izwestja-Leitartikels waren ausreichend verständlich. Die führenden Funktionäre der Sowjetunion entschieden sich im Sommer 1947, letztendlich zweifelsfrei als Antwort auf die Aktion des Marshall-Plans, bezüglich zur restlichen Welt, vor allem gegenüber den westlichen Demokratien, einen einerseits isolationistischen, jedoch gleichzeitig auch stalinistisch scharfen, politischen und ideologischen Offensivkrieg mit allen Konsequenzen zu führen, die aus solch einer Wende notwendigerweise folgten.

Gottwalds Führung der KPTsch, die seit 1929 Stalin immer grundsätzlich hörig war, begann mit der neuen, von Moskau diktierten Politik, Schritt zu halten. Wahrscheinlich, eine detailliertere historische Interpretation dieses sich Anpassens der KPTsch an die neuen Weisungen würde sowohl das wesentlich aktivistische Entgegenkommen, als auch einige Momente - vom Blickpunkt des Ergebnisses unbedeutende - zeigen, die darauf hinweisen, dass Gottwald, und offensichtlich nicht nur er, ab und zu versuchte, den stalinistisch erprobten Methoden die Kanten zu schleifen. Im September 1946 hat er sich zum Beispiel im ZK der KPTsch über die Notwendigkeit geäussert, innerhalb der Partei dem Druck des "kleinbürgerlichen, wild gewordenen, oftmals trotzkistischen Elements" entgegenzuwirken" 23). Die grundlegende historische Wirklichkeit ist jedoch, dass auch er sich, und mit ihm die gesamte Parteiführung seit September 1947 programmatisch, und dabei im Geheimen, auf die Zerschlagung der bisherigen "Kaschauer" Struktur der Nationalen Front vorbereitete, im Bedarfsfalle auch unter Einsatz bewaffneter Parteikampfgruppen.

Der Öffentlichkeit verriet diese Absichten, die ideologisch als Interessen der Tschechoslowakei begründet wurden, vor allem Václav Kopecký, der Mitglied der engeren Parteiführung und gleichzeitig als Informationsminister Regierungsmitglied war. Anlässlich des 30. Jahrestages der Oktoberrevolution der Bolschewiken schrieb er in Nová mysl einen Artikel, in dem er den Lesern über die Absichten der Politik der KPTsch unter anderem folgendes mitteilte:

Wir sind...einspruchslos der Sowjetunion ergeben. Deren Interessen werden immer unsere Interessen sein, deren Sache wird immer unsere Sache sein und deren Standpunkt wird immer unser Standpunkt sein. Wir tun keinen Schritt in unserer tschechoslowakischen Aussenpolitik, ohne dass wir uns der Zustimmung der Sowjetunion bewusst sind...24)

Und da es damals in der Tschechoslowakei viele Leute gab, einschliesslich führender Politiker, die andere Vorstellungen von der Souveränität des Staates und dessen Aussen- und Innenpolitik hatten, zögert Kopecký nicht, diese Leute zu Feinden der Sowjetunion zu erklären und ihnen zu drohen:

Wir bringen die antisowjetischen Feinde und Aufrührer zum Schweigen. Wir bringen die Wankelmütigen zum Schweigen, wir bringen die Schwächlinge und Verräter zum Schweigen...wir werden die Söldlinge fremder imperialistických zájím_ zermahlen und werden die tückischen Schädlinge grausam bestrafen, die im Verbund mit der ausländischen Reaktion gegen die Sicherheit der neuen Republik arbeiten...25)

Ein wenig später, im Januar 1948, behauptete Kopecký auf der ideologischen Konferenz der KPTsch zu 1300 Parteifunktionären, dass die Sowjetunion die Unabhängigkeit und Souveränität der Republik respektiert. Als er dennoch an den sowjetischen Eingriff (Stalins) in der Frage der Teilnahme der Tschechoslowakei am Marshallplan erinnerte, sagte er, dass die endgültige Entschei-

derung der Regierung voll vom "ganzen tschechoslowakischen Volk" gebilligt wurde und dass "die Eingriffe der Sowjetunion nicht darauf abzielen, die Freiheit und Unabhängigkeit der Tschechoslowakei zu bedrohen oder zu schwächen, sondern sie zu beschützen und zu stärken". Über Stalin sprach er dann als über den "Erlöser der fortschrittlichen Menschheit". Und an die Adresse seiner möglichen Kritiker gerichtet fügte er drohend hinzu: "Wir werden als verbrecherischen Lästler jeden jagen (von Kopecký unterstrichen), der den Namen verringern und dessen Bild berühren will" 26) Dann warnte er alle möglichen Kritiker und Widersacher der KPTsch:

"Wir haben die Kraft, auf die wir uns stützen, damit wir alle antikommunistischen Putschisten zerschlagen. Die antikommunistischen Aufrührer vergessen, dass sie mit ihren Provokationen für die Freisetzung einer Elementarkraft derart sorgen können, dass der verblüfften Reaktion Hören und Sehen vergeht. 27)

Der Chefideologe der KPTsch drohte nicht ins Blaue hinein. Darüber, wie sich die Kommunisten heimlich auf die "Zerschlagung" ihrer Widersacher vorbereiteten, auch durch den Einsatz eigener bewaffneter Formationen, berichtete nach vielen Jahren, im Jahre 1968, der direkte Befehlshaber dieser Formationen, der Interbrigadist Josef Pavel. Zur Erfüllung dieser Aufgabe wurde er von der Führung der KPTsch berufen, so übermittelte es ihm der Generalsekretär, Rudolf Slánský. Und worin bestand Pavels Hauptqualifizierung für die gestellte Aufgabe? "Er bringt Erfahrungen aus dem Spanischen Bürgerkrieg mit", sagte ihm bei dieser Gelegenheit Slánský. Ein beredtes Zeugnis über den wahren Charakter der Absicht der KPTsch-Führung. - Pavel sprach 1968 ziemlich offen von den bewaffneten Vorbereitungen der KPTsch auf den erwarteten, und vorbereiteten Zusammenstoß mit der Nationalfront-Opposition. Trotzdem merkte er, zwanzig Jahre nach dem Februar 1948, an, dass "die Zeit noch nicht gekommen sei", um alles zu sagen! Die Aufklärung einiger "heikler Angelegenheiten" sollte auch 1968 der Zukunft vorbehalten sein. 28)

Was man auch nach zwanzig Jahren geheimhalten musste, kann man sich nach den Erfahrungen mit dem Kommunismus leicht vorstellen. Dabei versicherte Pavel seine Zuhörer, dass "alles notwendige" getan wurde, auch für den Fall, dass sich Beneš bei der zu erwartenden Konfrontation für entschiedenen Widerstand entscheiden und sich an die Armee wenden würde!

Der geführte Exkurs in die Politik von Stalins Führung der SIS und der Politik der KPTsch seit Sommer 1947 und weiter war notwendig, wenn wir die Politik Edvard Beneš in jener Zeit verfolgen und politisch bewerten wollen. Welche Möglichkeiten blieben ihm in einer Situation, als nicht durch seine Schuld(!) der Grundpfeiler zusammenbrach, auf dem er immer als konsequenter Demokrat die Innen- und Aussenpolitik der Tschechoslowakei baute? Es ist natürlich möglich darüber zu diskutieren, ob er nicht ein Gefangener der Illusion in der Bewertung der Möglichkeiten einer perspektiven demokratischen Zusammenarbeit mit Stalin und der Sowjetunion, ähnlich wie mit Gottwald und der

IS_ war. Diskutieren lässt sich auch über viele andere Fragen. Bei einer eventuellen Feststellung, dass er an Illusionen oder anderen Mängeln litt, - dies kann man mit Grund voraussetzen! - bleibt für den Historiker die unbeantwortete und unbeantwortbare Frage, was wäre, wenn...? Ich halte es nicht für sinnvoll, ähnliche Fragen in diesem Kontext zu stellen. Stattdessen verweise ich kurz auf einige in der bestehenden Literatur bereits bekannte Realitäten aus der zweiten Jahreshälfte 1947, die man bei den Versuchen Beneš' Rolle während der Nachkriegsgeschichte der Tschechoslowakei und namentlich dann im Februar 1948 zu bewerten als wesentlich betrachten kann.

Am 10. September 1947, genau zwei Monate nach dem mitternächtlichen Eingriff Stalins in die inneren Angelegenheiten der Tschechoslowakei, in der Frage ihrer eventuellen Teilnahme am Marshall-Plan, und am Tag des Versuchs des "Schachtel-"Attentats auf drei Regierungsmitglieder, empfing Beneš in Sezimovo Ústí den Vorsitzenden der national-sozialistischen Partei und stellvertretenden Regierungsvorsitzenden, Petr Zenkl. Beim Spaziergang durch den Garten sprach Beneš mit Zenkl darüber, welche grossen Sorgen ihm die Kommunisten bereiten, mit welchen Befürchtungen er deren Tätigkeiten verfolgt. Laut Zenkls Aufzeichnung sagte er ihm unter anderem wörtlich: "Ich glaube ihnen nichts, einfach nichts. Sie haben mich betrogen, alle genauso wie Stalin... Sie sind zu allem fähig. Es ist nicht auszuschliessen, dass sie einen Putsch versuchen werden." 29) Dabei riet er Zenkl im Falle eines erfolgreichen Putsches zur Emigration. Ein anderes Zeugnis dafür, wie Beneš im Herbst 1947 die innenpolitische und internationale Situation beurteilte, stellt sein Brief an Josef David dar, den Vorsitzenden der tschechoslowakischen Gemeinde der Legionäre. "Wir leben in einer schweren Zeit", schrieb er, "die Leute sprechen nicht, sie sind gereizt, manchmal vertrauen sie auf furchtbare Weise einander nicht gegenseitig". "Unsicherheit", sagte er. "Unaufrichtigkeit, Schläue, Hinterhältigkeit sind sehr oft Mittel, die im politischen Kampf benutzt werden". 30) Beneš rief im Brief nachdrücklich zur Bewahrung der Einheit von Tschechen und Slowaken auf, dazu, dass sich "alle anständigen Leute" im Land die Hand reichen trotz der Unterschiede bei Weltanschauung, politischer Überzeugung und religiöser Unterschiede. Er bat wörtlich um die Einheit.

Er befürchtete, dass, wenn es nicht gelingen würde, sie gerade in der Tschechoslowakei zu bewahren, dann wäre es auch für die übrige Welt ein ernstes Beispiel für die Unmöglichkeit eines Zusammenlebens von Leuten und Nationen, die sich zu verschiedenen Ideen und Prinzipien bekennen. Dies würde weitreichende Folgen haben. Das bestehende Misstrauen und der Hass würden weiter anwachsen, was den Anstoss zu einem Präventivrüstern der verfeindeten Parteien mit allen Konfliktrisiken führen würde, die solch eine Entwicklung mit sich brächte. Die Vision einer tschechoslowakischen Zukunft in einer derart aufgeteilten und verfeindeten Welt war für Beneš schrecklich.

Vergeblich war Beneš' vorausschauende Warnung.

Wer war damals fähig, um die Jahreswende 1947-1948, jenen militant messianistisch-aggressiven Kurs aufzuhalten, der in Moskau in der Jahresmitte 1947 von der Stalinschen Führung der Sowjetunion und in der Tschechoslowakei durch die Führung der KPTsch rasant auf alle Arten, inklusive verschwörerischer, gestartet worden war? Solch eine Kraft existierte im Land nicht. Daher war die Februar-Konfrontation oder eine ähnliche von Politikern, die sich bemühten in der Tschechoslowakei die demokratischen Verhältnisse aufrechtzuerhalten und zu entwickeln, mit Gottwalds Führung der KPTsch und mit den Kommunisten, die nach dem Machtmonopol im Land strebten, unausweichlich. Die grundlegenden Fakten darüber, wie es zur Konfrontation kam, wie sie verlief und mit welchen Ergebnissen, sind aus der Geschichtsliteratur bereits bekannt. Man kann voraussetzen, dass Historiker in dieser Richtung nur schwerlich noch etwas wesentlich Neues, bislang unbekanntes, entdecken. Dies gilt in vollem Umfang auch für die Rolle, die von der Geschichte für Beneš im Schlussdrama vorgesehen war. Auch darüber ist schon so manches Urteil abgegeben worden und wird auch noch in Zukunft geschehen. Sachliche und objektive Urteile werden dabei nicht die historisch gegebenen Bedingungen übersehen, in denen Beneš handeln musste. Und diese waren im Februar 1948 vom Blickpunkt der Möglichkeit eines freien und verantwortlichen Handelns schlechter als während der Tage Münchens Ende September 1938. Damals stand hinter Beneš die Armee, die absolute Mehrheit des Volkes unterstützte ihn. Er stand "nur" dem gemeinsamen Diktat der Westmächte und des faschistischen Deutschland gegenüber. In der Tat, im Februar 1948 war er mit einer direkten Bedrohung von aussen nicht konfrontiert. Eine militärische Intervention konnte er jedoch ebenfalls nicht ausschliessen. Und wie sah es auf der einheimischen Szene aus? Die Armee war stark von Kommunisten infiltriert, auch auf den höchsten Führungsebenen. Auf sie konnte sich Beneš nicht verlassen. Die Strassen, vor allem in der Hauptstadt, beherrschten gut organisierte, von ihren Anführern manipuliert und teilweise auch bewaffnete Kommunisten. Dabei bewachten bewaffnete Kommunisten Beneš auch auf seinem Amtssitz, in den Räumen der Prager Burg, immer bereit gegen ihn ohne Hindernisse im Falle einzugreifen, dass er versuchen würde ein Diktat abzulehnen und aktiven Widerstand zu leisten. 31)

München war für Beneš eine Lebenstragödie. Es wurde für ihn zu einem permanenten Trauma. Er erlebte es als Staatsoberhaupt und gleichzeitig als Mensch vor dem Niedergang seines ein Vierteljahrhundert lang mit edlen Idealen und sämtlicher Lebensenergie vollbrachten Werks. Der Februar 1948 war für ihn psychisch wohl noch eine schlimmere Tragödie. Sein Lebenswerk sah er erneut, zum zweiten Mal, durch brutale Gewalt vernichtet. Als Demokrat verlor er in einem ungleichen Machtkampf, den er ausdauernd, seit Kriegsende, mit Befürchtungen und mit Hoffnung führte. Die nicht grosse Hoffnung blieb bis zum Augenblick des Zerfalls der antifaschistischen Grossmächtekoalition eher gering. Ein Sieg über die einheimischen Kommunisten, die mit massiver

politischer und ideologischer Unterstützung von Stalins Sowjetunion auf die Konfrontation, ebentuell auch mit Waffeneinsatz, vorbereitet waren, war seit Herbst 1947 undenkbar geworden. Im Machtkampf mit den Kommunisten, die sich zur, eventuell gewaltsamen, Liquidierung jener Attribute der begrenzten Demokratie entschieden hatten, welche zwischen Mai 1945 und Februar 1948 in der Tschechoslowakei ein zu Hause hatten, verlor der vierundsechzigjährige, kranke sowie von der äusseren Welt isolierte und verlassene Beneš. Seine Niederlage bedeutete dabei auf lange Jahrzehnte hin auch die Niederlage aller Demokraten. Die grundlegenden Ideen, moralischen Prinzipien und Werte, für die der junge Beneš im Jahre 1914 gemeinsam mit Masaryk in den Kampf zog und denen er sein ganzes weiteres Leben treu blieb, wurden jedoch durch den Sieg der Putschisten nicht verleugnet. Im Gegenteil, sie setzten sich erfolgreich im Leben einer Reihe anderer, glücklicherer Länder durch - auch deswegen, damit schliesslich, vor dem Ende des Jahrhunderts, auch die Menschen in Benešs# Heimatland wieder zu ihnen als grosse Hoffnung zurückkehren konnten.

Rakouské studentky překládají texty prezidenta Havla do němčiny

Většina z nás, kteří patříme k české menšině v Rakousku, tradičně ovládá němčinu i češtinu a naopak. Překládání je náš každodenní chléb, i když to není naše povolání.

Proto Vás možná zaujme i překlad textu dvou studentek, Rakušanek, v rámci překladatelských cvičení lektorky prof. mag. Sodeyfiové na Slovanském ústavě, na univerzitě ve Vídni. Jedná se o překlad části projevu Václava Havla ze dne 24.4.1997 ve Spolkovém sněmu v Německu. Zabývá se pojmy "vlast", "domov".

Překladatelství patří, jak známo, k nejstarším profesím. Ráží se jim cesta k vzájemnému porozumění, ale i nedorozuměním. Není třeba zdůrazňovat, že na kvalitě zprostředkovaného textu neboli komunikátu překladatelkou či překladatelem záleží - stačí uvést jeden z mnoha příkladů, ani cizí slova se nedají automatizovaně překládat z jednoho jazyka do druhého: komunikace může znamenat německy - podle kontextu - Kommunikation aber auch StraÙe. Existuje celá řada překladatelských škol a metod, neexistuje však obecný recept, překládání je tvůrčí činnost. Dlouhou tradici v tomto oboru má i Slovanský ústav na vídeňské univerzitě, kde se studující učí využít výrazového bohatství cílového jazyka, snaží se vystihnout jemné odstíny autorova stylu a kulturu komunikátu tak, aby se výsledný koherentní text co nejvíce přiblížil originálu.

Takže jste pozváni nahlédnout do tajů české a rakouské překladatelské kuchyně a ochutnat.

Projev prezidenta republiky Václava Havla ve Spolkovém sněmu

Bonn, Spolková republika Německo, 24.dubna 1997
strana 3

Jen jednu z těchto vrstev - a je otázka, jak je ve srovnání s jinými pro nás důležitá - nazýváme vlastí. Rozumíme tím obvykle zemi, v níž žije národ, jehož jsme příslušníky. A jak se začaly národy v moderním slova smyslu postupně konstituovat a získávat vlastní státnost, tedy jak vznikaly novodobé národní státy, tak se začal zřejmě stále víc pod pojmem vlasti rozumět národní stát, jehož je člověk občanem, a pod pojmem vlastenectví citová vazba jak k vlastnímu národu a k zemi, kterou obývá, tak - a to stále silněji - ke státu, který si tento národ utváří, který chrání či o který bojuje.

Myslím, že když se dnes řekne vlast, většina lidí chápe ten pojem v právě popsaném významu. To znamená jako víceméně uzavřenou, pevně danou, přesně definovatelnou a k žádné další úvaze už neprovokující strukturu: každý přece ví, jak se rozpozná Čech od Němce a kde končí Česká republika a začíná Spolková republika Německo.

Je takovéto chápání vlasti jediné možné, správné a perspektivní? Není na místě fenomén vlasti přinejmenším znovu prozkoumat a položit si otázku, kudy vede další cesta: zda je třeba "tvrdość", uzavřenost a povinnou neproblematičnost vlasti přijmout prostě jako fakt a toto pojetí jen dál stvrzovat, anebo zda lze postupovat i jinak?

Nejužívanější a nejuvýstižnější německé slovo pro to, co se česky nazývá "vlast", tedy "Heimat", pochází z pragermánského slova "haima", které označovalo nejen svět nám blízký, důvěrně známý, tedy některou z vrstev našeho domova, ale zároveň svět a vesmír obecně, v jejich celkovosti, to jest univerzum. Podobně staroislandské slovo "heimspekja" znamená hovořit o domovu a vlasti, ale zároveň přemýšlet o vesmíru, tedy filozofovat.

Co se skrývá za touto prapůvodní dvojnázností slova vlast?

Vysvětlení je jednoduché: vlast byla zřejmě kdysi chápána jako určité zpřítomnění světa, jako jeho obraz či průhled do něj. To, co důvěrně známe, co nás obklopuje, v čem se do jisté míry vyznáme, co přímo zažíváme a zakoušíme, jako by bylo jen ploškou krystalu, která zrcadlí celý vesmír. Vlast či domov - takto pochopeny - nás tudíž nevydělují z univerza, ale naopak nás s univerzem spojují.

Prapůvodně tedy slovo vlast neoznačuje žádnou uzavřenou strukturu, ale naopak strukturu otevírající. Je to most mezi člověkem a vesmírem. Poukaz známého k neznámému, viditelného k neviditelnému, srozumitelného k tajemnému, konkrétního k obecnému. Je to pevná půda pod nohama, na které člověk stojí, aby se mohl vzpínat k nebi.

Tiskový odbor Kanceláře prezidenta republiky vydal tento překlad:

strana 3

Nur eine dieser Schichten - und es ist eine Frage, wie

wichtig sie für uns im Vergleich mit den anderen ist - nennen wir Heimat. Gewöhnlich verstehen wir darunter das Land, in dem das Volk lebt, dem wir angehören. Als sich allmählich Nationen im modernen Sinne des Wortes zu konstituieren begannen und Eigenstaatlichkeit gewannen, und dadurch moderne Nationalstaaten entstanden, wurde unter dem Begriff Heimat offensichtlich immer deutlicher der eigene Nationalstaat verstanden, und unter dem Begriff Patriotismus die Gefühlsverbundenheit sowohl mit dem eigenen Volk und dem von ihm bewohnten Land als auch - in zunehmendem Maße - mit dem Staat, welchen dieses Volk aufbaut und beschützt oder um welchen es kämpft.

Ich glaube, wenn man heute Heimat sagt, verbinden damit die meisten Menschen eben die zuletzt beschriebene Bedeutung. Anders gesagt, sie sehen die Heimat als eine praktisch abgeschlossene, feststehende, genau definierbare Struktur, die zu keinen weiteren Überlegungen anregt: jeder weiß doch, wie sich ein Tscheche von einem Deutschen unterscheidet und wo die Tschechische Republik endet und die Bundesrepublik Deutschland beginnt.

Ist eine solche Einstellung zur Heimat die einzig mögliche, richtige und zukunftsorientierte Haltung? Ist es nicht angebracht, das Phänomen Heimat zumindest noch einmal zu untersuchen und uns die Frage zu stellen, welcher Weg uns jetzt offensteht: sollen wir die "Festigkeit", Abgeschlossenheit und Unmöglichkeit der Problematisierung der Heimat einfach als Tatsache akzeptieren und diese Auffassung lediglich weiterhin bekräftigen oder kann man auch anders vorgehen?

"Heimat", das am häufigsten benutzte und am besten zutreffende deutsche Wort für das, was im Tschechischen "vlast" genannt wird, ist vom urgermanischen "haima" abgeleitet, welches nicht nur die uns nahestehende und vertraute Welt, als eine Schicht unseres Zuhauses bezeichnete, sondern auch die Welt und das Weltall in ihrer Gesamtheit, das heißt das Universum. Ähnlich bedeutet das altisländische Wort "heimspekja", über das Heim und die Heimat zu sprechen, aber auch über das Weltall nachzudenken, das heißt zu philosophieren.

Was verbirgt sich hinter dieser ursprünglichen Zweideutigkeit des Wortes Heimat?

Die Erklärung ist einfach: offensichtlich galt die Heimat einst als eine Vergegenwärtigung der Welt, deren Abbild oder Einblick darin. So als wäre das, was uns vertraut bekannt ist, was uns umgibt, worin wir uns in gewissem Maße auskennen, was wir unmittelbar erleben und erfahren, nur eine Fläche eines Kristalls, die das ganze Weltall widerspiegelt. Die Heimat oder das Zuhause - verstanden in diesem Sinne - sondern uns nicht von dem Universum ab, im Gegenteil, sie verbinden uns mit ihm.

In seiner Ursprünglichkeit bezeichnet als das Wort Heimat keine abgeschlossene Struktur, sondern das Gegenteil davon: eine Struktur, die öffnet - eine Brücke zwischen dem Menschen und dem Weltall; einen Leitfaden, der vom Bekannten auf das Unbekannte, vom Sichtbaren auf das Unsichtbare, vom Verständlichen auf das Gemeinnisvolle, vom Konkreten auf das Allgemeine weist. Es ist der feste Boden unter den Füßen, auf dem der Mensch steht, wenn er sich zum Himmel hin aufrichtet.

REDE DES PRÄSIDENTEN DER TSCHECHISCHEN REPUBLIK VÁCLAV HAVEL
IM DEUTSCHEN BUNDESTAG.

**BONN, BUNDESREPUBLIK
DEUTSCHLAND,
AM 24. APRIL 1997**

[...] Nur eine von diesen Ebenen - und es ist die Frage, wie wichtig sie für uns im Vergleich zu den anderen ist - nennen wir Heimat. Wir verstehen darunter für gewöhnlich das Land, in dem die Nation, der wir angehören, lebt. Und als die Nationen im modernen Wortsinn begonnen haben, sich allmählich zu konstituieren und Eigenstaatlichkeit zu erlangen, als in der Folge die neuzeitlichen Nationalstaaten entstanden sind, da begann man freilich unter dem Begriff Heimat zunehmend den Nationalstaat, dessen Bürger man ist, und unter dem Begriff Patriotismus die emotionale Bindung sowohl zur eigenen Nation und zum Land, das man bewohnt, als auch - und das immer stärker - zum Staat, den sich diese Nation formt, den sie schützt oder für den sie kämpft, zu verstehen.

Ich glaube, daß, wenn man heute Heimat sagt, die meisten Leute diesen Begriff in der eben beschriebenen Bedeutung verstehen. Das heißt als mehr oder weniger geschlossene, fix vorgegebene, exakt definierbare und zu keiner weiteren Reflexion mehr provozierende Struktur: immerhin weiß jeder, wie sich ein Tscheche von einem Deutschen unterscheidet und wo die Tschechische Republik endet und die Bundesrepublik Deutschland beginnt.

Ist diese Auffassung von Heimat die einzig mögliche, richtige und zukunftsweisende? Ist es nicht angebracht, das Phänomen Heimat wenigstens von neuem zu erforschen und sich die Frage zu stellen, wohin der weitere Weg führt: Ist es notwendig, die "Rigidität", Abgeschlossenheit und das obligate Unproblematische der Heimat einfach als Faktum hinzunehmen und diese Konzeption bloß weiterhin zu bekräftigen, oder läßt sich auch anders verfahren?

"Heimat", das gebräuchlichste und treffendste deutsche Wort dafür, was man tschechisch "vlast" nennt, stammt vom urgermanischen Wort "haima" ab, das nicht

nur die uns nahe, vertraute und bekannte Welt, damit eine von den Ebenen unseres "Zuhause" bezeichnet hat, aber gleichzeitig die Welt und das Weltall schlechthin, in ihrer Gesamtheit, das heißt das Universum. Analog bedeutet das altisländische Wort "heimspekja" über sein Zuhause und seine Heimat reden, aber gleichzeitig über den Kosmos nachdenken, also philosophieren!

Was steckt hinter dieser ursprünglichen Zweideutigkeit des Wortes "Heimat"?

Die Erklärung ist einfach: Offensichtlich wurde Heimat einst als eine gewisse Vergegenwärtigung der Welt, als ihr Abbild oder ein Einblick in sie, aufgefaßt. Als ob das, was uns vertraut ist, was uns umgibt, in dem wir uns einigermaßen zurechtfinden, was wir unmittelbar erleben und durchmachen, nur die kleine Fläche eines Kristalls wäre, die den ganzen Kosmos spiegelt. So verstanden, separiert uns unsere Heimat oder unser Zuhause nämlich nicht vom Universum, sondern im Gegenteil, sie verbindet uns mit dem Universum.

Ursprünglich bezeichnet das Wort Heimat also keine abgeschlossene Struktur, sondern - im Gegenteil - eine sich öffnende Struktur. Es ist dies die Brücke zwischen dem Menschen und dem Weltall. Der Verweis des Bekannten auf das Unbekannte, des Sichtbaren auf das Unsichtbare, des Verständlichen auf das Geheimnisvolle, des Konkreten auf das Allgemeine. Es ist dies der feste Boden unter den Füßen, auf dem unsereiner steht, um sich zum Himmel aufrichten zu können.

Wien, Institut für Slawistik, Petra Rupprecht

**Rede des Präsidenten der Tschechischen Republik Václav Havel im
Deutschen Bundestag
24. April 1997**

Nur eine dieser Ebenen - und es ist die Frage, wie wichtig sie für uns im Vergleich mit den anderen ist, bezeichnen wir als Heimat. Wir verstehen darunter gewöhnlich das Land, in dem das Volk lebt, dem wir angehören. Und als die Nationen im heutigen Sinn des Wortes begannen, sich schrittweise zu konstituieren und Eigenstaatlichkeit zu erlangen und dadurch die modernen Nationalstaaten entstanden, begann man offensichtlich unter dem Begriff Heimat immer mehr den Nationalstaat zu verstehen, dessen Bürger man ist und unter dem Begriff Patriotismus die gefühlsmäßige Bindung sowohl zum eigenen Volk und zum Land, das man bewohnt, als auch - und das immer stärker - zum Staat, den dieses Volk aufbaut, den es schützt bzw. für den es kämpft.

Ich glaube, wenn man heute von Heimat spricht, so verstehen die meisten Menschen diesen Begriff in der eben beschriebenen Bedeutung. Das heißt, als eine mehr oder weniger geschlossene, fest gegebene, genau definierbare und keine weitere Überlegung provozierende Struktur: jeder weiß doch, wie man einen Deutschen und

einen Tschechen auseinanderkennt, und wo die Tschechische Republik endet und die Bundesrepublik Deutschland beginnt.

Ist diese Auffassung von Heimat die einzig mögliche, richtige und zukunftsweisende? Ist es nicht angebracht, das Phänomen Heimat zumindest von neuem zu untersuchen und sich die Frage zu stellen, wohin der weitere Weg führt: ob es notwendig ist, die "Festigkeit", Abgeschlossenheit und das obligatorisch Unproblematische der Heimat einfach als ein Faktum anzunehmen und diese Auffassung nur weiter zu bekräftigen oder ob man auch anders vorgehen kann.

Das meistgebrauchte und zutreffendste deutsche Wort für das, was man auf tschechisch als "vlast" bezeichnet, also "Heimat", leitet sich aus dem urgermanischen "haima" her, das nicht nur die uns unmittelbar nahe, wohl vertraute Welt bezeichnet, also eine der Ebenen unseres Zuhauses, sondern gleichzeitig die Welt und das Weltall im allgemeinen, in ihrer Gesamtheit, d.h. das Universum. Ähnlich bedeutet das altisländische Wort "heimspekja", über das Zuhause und die Heimat zu sprechen, aber auch gleichzeitig über das Weltall nachzudenken, also zu philosophieren.

Was verbirgt sich hinter dieser ursprünglichen Doppeldeutigkeit des Wortes "Heimat"?

Die Erklärung ist einfach: "Heimat" wurde offensichtlich früher als eine bestimmte Vergegenwärtigung der Welt begriffen, gleichsam als ihr Bild und der Einblick in sie. Das, was uns vertraut ist, was uns umgibt, worin wir uns bis zu einem gewissen Maß auskennen, was wir unmittelbar erleben und durchmachen, als wäre es nur eine kleine Kristallfläche, die das ganze All widerspiegelt. "Heimat" oder "Zuhause" - solcherart begriffen - trennt uns demnach nicht vom Universum, sondern im Gegenteil, es verbindet uns mit ihm.

Das Wort "Heimat" bezeichnet also ursprünglich keine abgeschlossene Struktur, sondern im Gegenteil eine sich öffnende. Es ist die Brücke zwischen Mensch und All. Ein Verweis des Bekannten auf das Unbekannte, des Sichtbaren auf das Unsichtbare, des Verständlichen auf das Geheimnisvolle, des Einzelnen auf das Allgemeine. Es ist der feste Boden unter den Füßen, auf dem der Mensch steht, damit er sich zum Himmel ausrichten kann.

Wien, Institut für Slawistik, Eveline Löwenstein

Z textu Češi ve Vídni 1918 až 1998 Víděň - 7. března 1999

Mám před sebou knihu, v níž je vystřiženo několik stran. Rozpačitě se na ni dívám. Ne, není to exemplář z bývalé totalitní éry, to není demonstrace totalitní censury. Kniha získala tuto podobu u nás, ve Vídni. Ostatně takový je i titul publikace "U nás ve Vídni", která je

výsledkem výzkumu pracovníků dialektologického oddělení Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR v Brně pod vedením prof. Dr. Jana Balhara. Díky nebývalé podpoře Rakouské akademie věd mohl být realizován projekt, jehož závěry jsou shrnuty ve výše uvedené studii. Česká Víděň by měla jásat. Konečně je zde fundovaná práce, která objektivně, neboť její tvůrci nejsou zatíženi jakýmkoliv předsudky, pojednává o jednom z hlavních znaků kterékoliv menšiny, o jazyku. Něco, co zde doposud chybělo a na co si menšina vlastními silami nemůže troufnout, neboť takové odborníky nemá. Místo "Konečně!" však přišla reakce zcela nepochopitelná. Menšina nechce přijmout publikované výsledky výzkumu, neboť v podobě "černé na bílém" je pro ni předložený stav češtiny vídeňských Čechů nepřijatelný. Výzkum "položil na lopatky" jeden z menšinových mýtů - menšina není v užívání českého jazyka dokonalá? Chceme věřit, že tvrdší odmítnutí bylo jen zoufalým gestem, nikoliv vážně míněným názorem. Český ostrůvek ve Vídni by se neměl zlobit, ale radovat se z toho, jak se mu podařilo po dlouhá desetiletí bez kontaktů s českým jazykovým zázemím udržet se v tak dobré formě. Že jazyk není konstantní, že se neustále vyvíjí, dokládá následující "překlad" z češtiny do češtiny.

...Při sčítání lidu v roce 1910 udalo českou resp. slovenskou obcovací řeč asi 130. 000 osob. Toto číslo zveřejnily úřady monarchie, dle jimi provedeného sčítání. Ve sčítacích listinách nebyl uveden pojem mateřská řeč, nýbrž tzv. obcovací řeč. Když bereme v úvahu stav národního uvědomnění do Vídne příšlých lidí, a navíc sociální tlak nového prostředí a neposléze strach ze ztráty zaměstnání, dojdeme k úvaze, že počet Čechů a Slováků ve Vídni v té době přesahoval 400.000 osob. Toto číslo odpovídá celkem skutečnosti, když uvážíme jak velký byl počet během první světové války zemřelých dětí a starších lidí, kolik bylo padlých Čechů a Slováků, kteří bojovali v císařském vojsku na všech frontách. Po roce 1918 emigrovalo do Československa necelých 200. 000 osob, a přes to zůstalo ve Vídni i nadále něco kolem 100. 000 Čechů a Slováků...

Jak vyplývá ze zveřejnění výsledků sčítání lidu, provedeného v roce 1910, udalo českou, popř. slovenskou obcovací /hovorovou/ řeč přibližně sto třicet tisíc osob. Ve formulářích sčítacích listin byl pojem "mateřská řeč" nahrazen záměrně pojmem "řeč obcovací", neboť cílem bylo dokumentovat převahu jazyka německého. Bereme-li v úvahu fakt, že po vytvoření ČSR v roce 1918 odešlo z Vídne do nově vzniklé republiky okolo dvou set tisíc Čechů a Slováků, přičemž jich zde nadále zůstalo asi sto tisíc, dospějeme zpětně k závěru, že v době sčítání lidu v roce 1910 mohl stav Čechů a Slováků dosahovat zhruba počtu až čtyř set tisíc osob. Tento údaj zohledňuje početní ztráty podmíněné 1. světovou válkou i obecně vysokou mírou úmrtnosti. Obava ze ztráty zaměstnání, sociální tlak prostředí na nově příchozí, byly evidentně fakty, které ovlivnily rozhodnutí Čechů a Slováků ve Vídni uvádět jazyk německý jako svoji obcovací řeč.

mb

Marta Marková

...A když hodila Markéta srp do žita

...co jest platno člověku, by všecken svět získal, své pak duši uškodil?

*Evangélium sv. Matouše 16/26
Kralická bible*

Na populnoční jízdu mrtvým liduprázdným městem se něco načekala. Seděli svorně v kanceláři místní kriminálky nad šálkem černé kávy a čekali na vhodnou chvíli. Nikomu nebylo zrovna do řeči. Sura to byl, kdo se nakonec první zvedl. Urostlý a nejinteligentnější z přítomných. Bylo na něm znát, že kdysi absolvoval „službu“ na Hradě. Šéfoval dnešní průzkumné jízdě, díky čemuž měla Miriam jisté, že ji vezme s sebou. Jeho dávní kolegové neměli námitek. Byla vlastně příjemným ozvláštěním ve službě. Ještě večer přišli ti z vrchu (pracovníci státní bezpečnosti, kteří obývali druhé patro) a nabízeli místní kriminálce své služby (a tudíž i lidi), což bylo ve vši hrdosti odmítnuto. Znali své Pappenheimské. Mlčky se vecpali do černé služební volhy. Šofér znal trasu obvyklé noční projíždky už poslepu.

Malé moravské městečko v podhůří Jeseníků zelo syrovou prázdnotou. Podle posledních statistik mělo pětadvacet tisíc obyvatel, podle nejnovějších zvěstí stejný počet nezvaných hostů. Nebylo tedy ani divu, že v Surově čase nebylo na ulicích ani živáčka. Byla to ona hodina mezi psem a vlkem, na kterou čekali. Bez jediného slova vjeli i na náměstíčko, které se jako všechna náměstíčka nacházela na výše a lépe strategicky položeném místě, jehož majestátní korunou byla radnice a barokní morový sloup. Pár metrů odsud, co by kamenem dohodil, spala poklidným spánkem Miriamina matka. Poklidným?

Vyspávala se z odpolední směny. Kdyby tak věděla ... Zpoza rohu morového sloupu vjel mlčky a nehlukně ruský tank. Posádka černé volhy strnula, ticho doslova praskalo do uší. Stáli tak, s hlavní namířenou proti sobě, na věčnost poslaní ...

Jak to vlastně všechno začalo?

Bylo to první léto po otcově smrti. Nedokázala jít v rámci letní praxe někam jinam. Zůstala v tom starobylém městečku, neslavně proslulém hony na čarodějnice, kde nakonec znala, když se to tak vezme, kdejaký kámen a i to, kdo v čích peřinách spí. Mělo to, jako všechno, své výhody i nevýhody. Ještě před válkou tu stěží třetina obyvatel byla českých. Naprostou převahu jak ve veřejném, a kulturním životě měli občané německého původu. Jména jako Bujatti, Chiari, Oberleithner, Siegl, Schiele

byla tradičně spojena s rozvojem města. Právě z jejich středu vyšly postavy v hudebním světě legendárně proslulé - Carlo Nero a Leo Slezák. Po druhé světové válce se národnostní poměr šumperských obyvatel podstatně změnil. O jeho rozkvětu i pádu hovořily osířelé polorozpadlé hřbitovní náhrobky i pompézní mramorové hrobky.

Těch pár zbylých smíšených rodin znala díky Vikroii a otcovu vyprávění. Neměla chuť ani sílu hledat si místo praktikantky. Část letního semestru onoho pověstného jara roku šedesát osm strávila na stáži v Moskvě. Jako studijní téma uvedla divadlo, literaturu, film. Chtěla poznat vše, co jen bylo možné. Dveře dokořán otevřené byly jen načasovanou možností pro mládí chutivě poznání. Chtěla jí využít až do dna. Věděla, že jednoho dne musí zcela logicky přijít tatáž chvíle, jaká přišla k jejím rodičům po únoru roku čtyřicet osm. A do té doby chtěla žít a naplno.

Formálně patřila do malé studijní skupiny, která si brzy získala nejen na Lomonosově universitě, ale i v té malé Moskvě označení „děti Julesa Verna“. Jeho autorem prý byl jeden „známý“ z APN, kterého očividně dráždila jejich mladická bezelstnost. S každým dnem je informoval, že vojska stojí na hranicích v pohotovosti. Nevěřili jeho blábolům a individuálně se vrhali do nových dobrodružství, byť lokálně omezených. V univerzitním městečku, jehož „podzemí“ ukrývalo ještě z dob Stalina perfektní odposlouchávací zařízení, bylo vše jiné a cizí happeningem. Smích, sex i minisukně.

Jen dva notoričtí známí fandové Pražského jara, Vovka Železný a Vláda, kteří se nedali ničím odradit ani zlákat, vytrvale postávali s malinkým tranzistorem u ústředního topení a pokoušeli se zachytit tolik vzdálenou Prahu. Vovka trpěl odloučeností, ke které se ale dobrovolně sám odsoudil, natolik, že i děkanu fakulty Zásurskému na otázku „Jak se daří“ se zkrouteným obličejem vysvětlil, že trpí vrozenou bolestí srdeční aorty. Odpovědí nesledoval nic jiného, než bláhovou nadějí, že s uchem nalepeným na rádijku bude moci nerušeně sledovat, co se děje doma. Dopustil se jen jedné chyby. K ruské větě připojili českou, se stručným omluvným vysvětlením pro ty kolem. Jak by mohl vědět, že ten usmívající se lišák Zásurský ví, že mu tady vykládá hovadiny. A navíc že rozumí česky díky své ženě, vládní překladatelce. Byl však natolik velkorysý, že jeho ochopení pochopil.

Z východní expedice se vrátili právě včas, aby složili zkoušky a rozjeli se do svých domovů. Měli co dohánět. Miriam si „nutnost“ zůstat v Šumperku namluvila i potřebou být nablízku osamělé ovdovělé matce. Bylo tomu však ve skutečnosti tak trochu naopak. Důvěrně znala i obsazení místního regionálního plátku, tmavovlasého, od neštovic podobaného Oldu Fryce, bývalého soustružníka, sprostého jako poslední dlaždič. Téměř se nevyskytujícího dělnického šéfredaktora Štěpána Kozu a jeho upoceného zástupce Františka. Tatam byla doba,

kdy jí jejich nízké sprostoty urážely. Zvykla si na ně, jinak, než oni očekávali. Byla to poezie malého všedního dne. Zvláště pak po návratech z velkého světa...

Květkou v redakčním příbytku byla Jarunka, sekretářka. Na ni se jako blesk vrhal rozzuřený Olda, když František seděl na zasedání a vyčkával, co řekne předseda partaje k titulům či zlomení celého čísla. Bez partaje to nešlo. Taky se v září, v Den tisku, tradičně objevoval prastarý plakát, prý už od roku 1927, kdy bylo „Naše slovo“ založeno, „Se stranickým tiskem ke každému a včas“.

František vysedával o pondělních odpolednech o patro výš, u Halámka, se srdcem v kalhotách, co vedení na nové číslo poví, zatímco Olda dole v redakci prskal přes žluté koňské zuby poslední výplody své lidové tvořivosti, řehtal se, dívoce koulel očima a pšoukal.

Jarunka obvykle sedávala trpělivě stranou, byla ukázněnou soudružkou a občas, jen docela občas řekla způsobně káravě „no tak, Oldo!“, což obyčejně způsobilo, že Olda doslova radostí zaržál. Ale to už se blížilo půl šesté a František zničeh nic vstupoval do dveří, zalitý potem, podával schválené číslo Oldovi s náznakem, že tentokrát to projde, nebyl čas, ale příště... Halámek si na to posvítí.

Olda mával rukou, ať dá pokoj a nekecá, a podle letité tradice si nechal povolat soudružku Růženku z vrátnice. Spojoval je jejich koňský chrup a nezdočná vášeň k obřadné ceremonii, kterou týden co týden uváděli jako naprostou celostátní premiéru. Růženka rozduřně přiběhla; seděla ve vrátnici, kontrolovala příchody a přepojovala telefony na okresním výboru partaje. Měla tedy plné ruce práce. Olda se zhoupnul na židli. „No tak ukaž, jaký to dneska máš!“ Růženka s úsměvem vyšpúlila zadek. Oldřich ji uchopil za lem sukně, nadvzděl ji, otcovsky pronesl „je to dobrý“ (ve zcela výjimečných chvílích i „máš to pěkný“) a poplácal ji po odhaleném zadku. Načež se obrátil, redakční uzávěrka byla u konce, zbývala jen poslední formalita, vsunout maketu s rukopisy do připravené obálky. Ta v půl šesté odcházela vlakem do Olomouce, kde se nové číslo tisklo.

Poté odcházela i Olda, na pivo, někdo musel tu dobře vykonanou práci spláchnout, zatímco František pospíchal za maminkou a Jarunka k rodině.

Miriam jako praktikantka měla od Františka volné pole působnosti. Mohla si dělat, co chtěla, jen se jim neměla plést do kompetence... Nebyl to ani její cíl, neb byla bezpartijní. Vrhla se na reportáže, na ztracené, nikoho nezajímající lidičky a skončila u kriminálky.

Dopadlo to jako zlý sen. Ještě den předtím hledali tříletou holčičku v okolí Červené vody. V podvečer ji přivezli, posypanou modrými skvrnami. Ta malá byla tak bezbranná. Miriam nemohla věřit, že je mrtvá. Sura jí na poslední chvíli strhl stranou. Držel ji, dokud hoši nepřešli. Neměla už vůbec chuť cokoliv slyšet, kohokoliv vidět. Šla se suchým pláčem domů spát.

A ráno, moudřejší večera, stála nad postelí máma se sousedem, který je přišel vzbudit se zprávou, že jsou tu Rusové. Máma, pamětnice minulé války, se dala do naříkání, protože doma nebylo... nic. Ani ten nákup, který v posledních dnech urgovala na Miriam, ani skrojek chleba. Ani kilo mouky. Venku to vypadalo, jako by ve všech rodinách stávkovaly děti. Obchody s potravinami byla obloženy davy, nekonečně dlouhé lidské řetězy obepínaly přilehlé ulice. A do toho přijížděly tanky, ale polské tanky. Ti, co už měli s dostatek nakoupeno, a hlavně mladí, obsypávali vojáky dotazy, protesty. Nezvaní hosté se chovali slušně a přátelsky rezervovaně.

„Nikomu křivdy nezrobíme... lehkou se přejíždějí hranice, když jsou odkryté...“

Tatam byla doba, kdy se ohromné podprsenky, takzvané sítky na brambory, prodávaly na každém rohu a karlínský cikáni se žebračkou od sv. Jakuba nosili transparenty, že „stojí pevně za Dubčekem.“ Jako když bičem mávne.

Polské tanky vystřídaly ruské. Utábořily se za městem na louce; zatím ještě nevědí, že ona louka je loukou zelenou jen na povrchu, uvnitř skrývá naftu, benzín... Rezervoár československé armády.

Šumperští občané se marně pídí po skupince studentů z Novosibirska. Byla to jedna z výměnných návštěv v rámci dlouholeté družby střední průmyslové školy. Ruská okupační vojska je zastihla na zpáteční cestě. Jurij, vedoucí delegace, profesor, který v rámci diskuse dodával k lepšímu, že jeho dědu rozsekali šavlemi čeští legionáři, protestoval na sovětském konzulátě v Bratislavě proti neoprávněnému vojenskému zásahu. Od té doby ubylí čeští doprovázející marně čekají na jakékoli známky života od Jurije...

V redakci to nakonec všechno zůstalo na Miriam, Františkově a dobrovolnicích. Olda pravil, že se na to může, a taky to podle toho dopadlo. František celý mokrý, s ježkem na hlavě a lineálem v ruce, zakresloval, počítal písmenka, prepisoval Miriaminy věci, které stejně později zahazoval, neb se přece nepustil do rizika. Čekal, až mu přijde na stůl vydání Rudého práva, Nové Svobody a dalších větších listů, podle nichž pak prepisoval články, dával titulky, zalamoval číslo, takže konečným výsledkem byl jen jiný titul novin.

Představoval si to tak trochu jako při žních. Pocházel ze zemědělství, nechal si svůj původ vzít a tak, když přišly žně, byla to „jeho“ sezóna. Na stole se objevil slovník synonym, pár článků z předchozích let, které přepsal do nové podoby. Jedno však měly jeho aktuální články stejné: Každý rok začínaly „a když hodila Markéta srp do žita...“ Byla v nich lopotná poctivost.

Mezi Miriam a Františkem dochází k oscilaci. Už jí zase posílá, po korekturách v provizorní tiskárně a kolportáži letáků, mezi lidi... „Běž tady s fotografem Stani-

slavem do ulic, přineste mi pár snímeků... a halvně, co si naši lidé myslí. Víš, něco mezi mikrorozhovorem a, jak se to říká, no... anketou. Ostatně - uvidíme, nic není tak horké, jak se zdá," a významně mlaskne „jítro moudřejší večera“.

Miriam odchází s místním fotografem, občanským povoláním instalátér v n. p. Insta. Dohodnou se, že nejprve zajdou na výzvědy do Domu osvěty - místního to stánku kultury a umění. „Četl jsem něco od vás.. mohla by z vás být druhá Saganová... co myslíte, že nejvíce vzrušuje „Prdel“ řekne Miriam tónem.

„Ale kdepak,“ zatoužil ji poučit. „Miriam, co vy si vůbec o těch mužích myslíte, víte... a nadechne se, zřejmě k dalšímu proslovu, „ten záhyb, jak se to jen řekne, no tam nahofe, ten přechod... od kolena ke stehnu... od stehna nahoru...“

“Prdel“ trvá Miriam dál na svém.

„Jistě budete slavná. Máte pro to všechny předpoklady,“ pokračuje neúnavně. „Píšete knihu?“ „Všichni píšeme knihu,“ odpovídá Miriam stále ve stejném tónu.

„A Miriam, umíte také vařit?“ optá se po chvíli Stanislav, privátním povoláním starý mládenec.

Na místní osvětě panuje ostražitost a bdělost. Místo očekávaného uvítacího procesu jen rychle vyštěknutá slova. „Co si račte přát, neznáme vás.“ Miriam, se Stanislavem za zády, zůstává poněkud zaraženě stát na prahu místnosti. Očividně zatřpká, nehezká stárnoucí žena se suitou poddaných se jim staví do cesty. Ředitelka, maličká Marie, bývalá Šlikova milénka, si toho v minulosti užila až dost. Zbyla už jí jen arogance a vzpomíná. Nad pracovním stolem jí visí vlastní sádrový odlitek. S neskrývaným opovržením si měří vetřelce. Trapnost celé situace zachraňuje telefon.

„Někdo neznámý... někdo, kdo se nepředstavil, chce mluvit se soudružkou ředitelkou...“ špitne to úslužně vedle Miriam. „Prosím, paní ředitelko.“

„Tady Orel, tady Orel“ - ozve se hromovým hlasem ze sluchátka. Shromáždění si je s překvapeným úlekem podezřívavě měří.

„Pst“ - udělá ředitelka Máňa na příchozí a vyhazuje je jedinečným pohybem ruky ven. Má důležité řízení ... mluví s vedením ... Přes dveře bývalého Chiariho zámku je až na chodbu slyšet. „Tady Pták. Volám Orla. Orel, ozvi se!“

Miriam se Stanislavem se mlčky vracejí do liduprázdné redakce. Je čas oběda. Fotograf ji za hukotu letadel pokládá na overalový koberec. „Tady Orel, tady Orel“, vykřikne Miriam a svíjí se smíchy. Lepší hit si ten starý Olda už na Máňu opravdu nemohl vymyslet. Natož Stanislav na ní. V záchvatu smíchu snad ani nechce vnímat Stanislavovo počínání... Muž si spěšně rozepíná rozparek. Ozve se rána ve vzduchu, přímo nad nimi. A ticho. Věčné ticho. Miriam se smích zadřel v hrdle.

„Miriam, odpusťte, ale já jinak můžu... já vždycky můžu, ale to letadlo ... s tím jsem nepočítal,“ přerývaje ze sebe dostává Stanislav. Zvolna se napřimuje. Jeho pohled se sřetne přes okenní sklo s lelkujícím očima okresního šoféra, který tu, dole na dvoře, zcela osamocně opřen o vrata garáže, čeká na příkaz z vedení ...

Chvilé poledního klidu, nenarušená okupací, už je zase vystřídána horečnou činností. „Tak copak jste přinesli?“ otáže se již ve dveřích bodře František. Neměl u oběda stání. Duší byl u nich. „Stanislave, to jsi udělal velkou chybu, že jsi dneska nebyl na obědě ...“ mateřsky hlaholí Jarunka. „Jestlípak víš, co dneska bylo, noó? Čočka!“ vykřikne svým všezulíbajícím hlasem. Stanislav přeběhne očima koberec. „Čočka ... oj ...“ zaběduje.

„Tak, děti, už se pochlubte s tím, co jste přinesli ...“ praví nedočkavě František a mne si ruce. Tónem, který říká, že po dobrém obědě přijde i zasloužený spánek. „Cóže ... nic. Vůbec nic?! Jak si to představujete? To přece nemyslíte vážně!?“ Drbe se lineálem v zátylku. Dochází i k soudružské výměně názorů mezi hubatou Miriam a Františkem. Nelíbí se jí, co po nich chce. Buď se budou noviny dělat pořádně, bez přepisování, nebo se na to celé může, zrovna jako Olda, vysrat. Už z principu ...

„Tož, kurva, Miriam, seber se a běž, republika se nám rozpadá -a tobě jde o princip?“ Vychrlí ze sebe jedním dechem František. Už zažil ledacos, ale čeho je moc, toho je příliš ...

Ruský tank je přece jen nakonec pozvolna objel. Byl na průzkumné jízdě, stejně jako oni. Na obou stranách si svorně vydechli, když se mlčky, bez jediného výstřelu, míjeli. Pokud jim život nezůstal v půli, žijí snad všichni dodnes - až na Františka. Puklo mu srdce žalem, když mu vzali jeho noviny, protože mu nikdo nechtěl uvěřit, že on je jen poctivě přepisoval.

Videň, červen 1988

Prinášame ukážku z najpredávanejšej knihy roku 1999 na Slovensku. Boris Filan je síce známejší ako textár, keď spolupracoval najmä s Pavlom Hammelom a tiež so skupinou ELÁN, ale v deväťdesiatych rokoch vychádzajú literárne spracované zážitky z početných ciest po celom svete. Filan navštívil už takmer všetky štáty sveta a tieto vydal zatiaľ v troch dieloch (TAM TAM, TAM TAM 2 a TAM TAM 3). Svojím rozprávačským štýlom čitateľa vtiahne vynikajúcim spôsobom do deja, je ťažko sa od jeho knihy odtrhnúť. Napokon, posúďte sami v nasledujúcej ukážke.

BORIS FILAN

TAM TAM 3

Konečne doma

Ibrahim nebol v Mali deväť rokov. Myslel som si, že zomiera túžbou po domove, ale v skutočnosti ho tam už veľmi neťahalo. Bolo mu smutno za mamou a súrodencami, ale bál sa návratu. Nevedel, či ho znova pustia von. Ale keď sme tam už boli, tak sa krásne rozvibroval. V taxíku sme sa prepletali nočným Bamakom, kde-tu svetielko, zhoverčivý Ibrahim mlčal, len kde-tu prehodil slovo s vodičom, dával mu pokyny na cestu. Vošli sme do dedinských uličiek s nerozoznateľnými domčekami a zrazu Ibrahim nepresvedčivo povedal: "Asi sme tu."

Taxík zastal, vyložili sme kufre a vaky, zaplatil som a Ibrahim sa obzeral okolo seba.

Stáli sme pred bránou, z ktorej pred deviatimi rokmi vyšiel.

Keby nebola taká tma, videl by som prízemný letný dom so zaprášeným dvorom, pred domom veľký sivý strom a naleštený peugeot. Iba sme sa tak motali okolo brány, keď Ibrahima zazrela ktorási tetka. Z ničoho nič sa začala smiať, vysokým chraplavým smiechom, akým sa smejú černosí, keď sú v rozpakoch.

Niečo sa spýtala a Ibrahim prisvedčil. Tetka Wendy začala kričať na celý dom úžasnú novinu, že Ibrahim sa vrátil.

Stál som tam obďaleč, lebo hlavná postava pripravovaného výstupu bol Ibrahim. Prehrával si ten moment v myslí tisíckrát a teraz to tu bolo. Ako keby tetka Wendy mávla čarovným prúťkom. Svetlá v oknách sa zažali, dom ožil rozospatými veselými hlasmi, niečo vykrikovali deti, bolo počuť vrkoč ženských hlasov, mal som pocit, že je to začiatok muzikálovej inscenácie, ale bolo to naozaj. Na dvor pribehli prvé postavy so svetlami v rukách. Boli to Ibrahimovi bratia Bamule a Moctar. A v priebehu minúty bol dvor plný. Neuveriteľný krdeľ poskakujúcich deciek, žien obalených farebnými látkami, pokašliavajúcich dôstojných mužov.

A už prichádzajú Ibrahimove mamy. Rýchlo to

vybavme, má dve, jednu vlastnú (ďalej mama 1) a nevlastnú (mama 2). Zástup sa otvoril, vytvoril uličku a veľká, dobrácka okrúhla mama zastala pred synom. Prvé, čo spravila, bolo, že na okamih si zakryla tvár rukami, ako keby neverila svojim očiam. A vtedy sa zástup rozostúpil druhý raz a na dvor vyšiel Ibrahimov otec. Krásny človek, africká šľachta. Dôstojný bielovlasý muž s nádherným držaním tela. Tak vyzerajú na všetkých summitoch vodcovia afrických delegácií. Vážny človek. Náčelník. Objal syna, ako sa patrí, a okolostojáci zmlkli. Potom poodstúpil a mama 1 prikrčila k synovi a objala ho tak úžasne, neuveriteľne mamovsky, že som zistil niečo čudné. Že napriek tomu, že fotím a tvárim sa ako nezaujatý pozorovateľ, tak plačem ako malé decko. Nevie, či to môže byť na fotkách alebo v rozprávaní, ale tam na mieste bolo toľko lásky a dojatia, že sa v ňom dalo plávať. Obrovský Ibrahim objímal svoju mamu a ona jeho a ja som plakal a plakal a aj teraz, keď to píšem, je mi znova do takého detského plaču, ktorým plačeme, keď je už všetko v poriadku. Kurva, veď čo môže byť krajšie, ako vrátiť sa domov po tisíc rokoch a objat sa s otcom a mamou?

Ako doma

Do Afriky sa nemá chodiť v noci. V noci je tam tma a potme černosí spia, a ak aj nespia, tak ich nevidno. Afrika je planéta, kde so žetónom slnka vyhráva každý. Tridsaťšesťnásobok svojho vkladu fariieb, smiechu, voní a omamnej horúčavy.

Aj dom Ibrahimových rodičov vyzeral v slnku ináč. Africky sympaticky. A hlavne cez deň je všetko ozdobené ľuďmi. Krásnymi okatými deckami, nádhorne vystretými ženami ovinutými do pestrofarebných látok. Pred vchodom do dvora stál ten nablýskaný peugeot, ktorý má Ibrahimov otec, ako bývalý minister vnútra a významná politická osobnosť, doživotne k dispozícii. Na dvore bolo asi sedem detí, od dojčiat na šebříku po desaťročného Mammudua. Vkuće konalo päť žien zvláštny obrad. Kvočali na mokrej hline okolo malého ohníka a opekali krvavé kusy niečoho, čo pripomínalo roztrhané kura. Ženy trkotali jedna cez druhú, voľnou rukou striedavo odháňali roje múch a škriabali sa vo vlasoch, v rozkrokoch, a opekali. Držali krvavé kusy v prstoch a medzi rečou nimi kyvkali nad plamienkami. Poľutoval som chudáka, čo to bude jest.

Len čo sme vošli do dvora, všetky oči sa upreli na mňa. Z Ibrahimovho rozprávania pochopili, že som významná a slávna osobnosť. Po ňom druhá najvýznamnejšia na Slovensku. Z domu vyšli Ibrahimove mamy a privítali ma. Jeho vlastná mama ho nezaprie, sú jedna tvár. Je to strašne milá, unavená africká žena. Objala ma, poďakovala mi, že som jej priviedol domov syna. Objali sme sa a bolo to strašne príjemné a rodinné. Obkolesení všetkými súrodencami sme tam stáli s mamou v objatí a ona povedala, že odteraz aj mňa považuje za svojho syna.

Mammadu Maiga

A otec. Krásny človek je otec. Čakal ma kráľovsky v

hlavnej izbe, kde bude slávnostný obed a potom premietanie Fontány pre Zuzanu 2. Sedel vo veľkom kresle, mal na sebe dlhú vyšívanú košeľu, štíhly, pevný, vážny. Vie, ako treba prijímať hostí. Ibrahimov otec je africký patriarcha. Má dôstojnú hlavu s imperátorskou tvárou. Husté kučeravé snehobiele vlasy. Videl som ho už predošlú noc, ale vtedy na mňa nezamieril svoju osobnosť. Je to vážny chlap. Múdry, sebavedomý, panovačný. Vie, že je impozantný, a pestuje si to. Dvadsať rokov vo vláde napísaných v tvári. Otec má úsmev, ktorý by sa dal nazvať sebavedomým, keby nebol stopercentne krytý, ako dobrý šek. Ponúkol mi kreslo vedľa seba. Ibrahim si sadol na zem a všetky decká okolo. Tučný Bamule si hneď sadol za stôl, aby mu niekto neobsadil miesto.

Mamadu Maiga je na svojho syna hrdý, ale nie je to ten typ, čo to dá na seba spoznať. Poznáte tých chlapských fotrov: "Tak čo, veľmi sa mu u vás nedarí, čo? Mal by sa vrátiť domov, tu z neho mohol byť lekár alebo právnik. Nič dobré sa v Európe nenaučí," hovoril patriarcha a očividne rástol, lebo už videl kazetu a na obale svojho syna s krásnou beloškou, ktorej tvár sa utápala v riave dlhých zlatých vlasov. Lepšie mohlo byť iba to, keby bola tá krásavica jeho.

"Decká, nedel'ný obed!"

Rozmýšľal som, k čomu by som prirovnal dom Ibrahimových rodičov. Najprv som chcel povedať pasáž, ale prítomnosť ľudí v pasáži je prchavá, skôr električka, vlak, alebo najlepšie metro. V dome sa stále objavovali nové a nové tváre, ľudia mizli a už sa nikdy neukázali a naopak tá okuliarnatá pani v spálni, ktorá mi dala meno Abdulaiso, sa odtiaľ celé dni nepohla.

Takže keď sa k obedu zišlo dvanásť ľudí, bol to len zlomček možných spolustolovníkov. Posadili sme sa k dlhému stolu. Náčelník do čela stola, ja po jeho pravej ruke, Ibrahim po ľavej a potom už podľa tajomného rodinného kľúča.

Obed bol nedeľný. Pečené kuriatko s ryžou. Prinášali ho mladé usmiate ženy. Plné misy pariacej sa ryže a jedna kovová tácka s kusmi mäsa, ktoré mi boli akési povedomé.

Už som sa s ním dnes stretol. Bolo to ono. Umučené. Polokrvavé, polospálené, tisícimi rukami obchytané, roztrhané kura. Bolo pripravené strašne. A ja som mal právo prvého výberu. Prosebné som sa pozrel na Ibrahima, ale on nekompromisne krútil hlavou.

"Naši pripravili kvôli tebe".

Kým som váhal, otec Maiga mi položil na tanier kus stehna, nabral ryže, postískal ju v hrsti do takej bielej šišky a strčil mi ju k ústam.

Znova som očami položil Ibrahimovi nemú otázku a on povedal: "Si vzácny hosť, tak tá otec bude kŕmiť ryžou."

Zaťal som zuby a hneď som ich aj musel otvoriť, lebo so zatými zubami sa nedá odhryznúť z polosurového kuraťa. Zaťal som pravú ruku a ľavou som si chcel zobrať stehno.

Ibrahim ma v poslednej chvíli zadržal. "Preboha. Nemôžeš jesť ľavou rukou."

"???????"

"Ľavou si u nás vytierame zadok. Musíš jesť pravou rukou."

Všetci čakali iba na mňa.

Chytil som kosť do pravej ruky a odhryzol som si kus studeného spáleného kuraťa.

Otec Maiga ma nakŕmil ryžou.

V tej chvíli sa pustilo do jedla strašne veľa hladných úst, plných nádherných zdravých bielych zubov.

Sedeli sme tam a hodovali.

Fontána pre Zuzanu 2

Predpokladám, že ten film poznáte. Ibrahim a spevák Pavol Habera hrajú dvojicu sympatických kamionistov. Do života sa im stále zapletá Zuzana z prvého dielu, ktorú hrá dlhovlasá Eva Vejmělková. Film je šitý na hercov a Ibrahim má najlepšie napísanú postavu. Černocho, ktorý má prezývku "Vápno" a beznádejne miluje zlatovlásku. A hlavne je takmer celý čas na plátne, hrá, spieva, tancuje a je naozaj výborný.

Po nedeľnom obede si sadlo asi tridsať vyvolených členov rodiny na všetky možné miesta v hlavnej miestnosti. Otec mal samozrejme ministerskú lôžku v kresle, z každej strany jednu manželku a okolo seba časť zo svojich šestnástich detí. Kráľovský dvor.

Najprv bolo treba pacifikovať niektoré decká, zrušiť závistlivú švagrinú, ktorá práve teraz musela na dvore drviť kukuricu, ešte spadla jedna handra z okna, tak ju sestry šikovne pripevnili a mohol sa začať film.

Preklad zo slovenčiny do francúzštiny bol zabezpečený. Prekladal svetoznámy tlmočník Ibrahim Maiga. Mal prvotriednych poslucháčov. Aj on bol výborný. Jeho preklad sa v priebehu filmu zmenil na dabing. Ibrahim hral hlasom všetky postavy príbehu.

Videl som Fontánu pre Zuzanu trikrát, chodil som s delegáciou na premiéry. Nikdy som netušil, že ten film uvidím aj štvrtýkrát. Ale neľutujem.

Doma na Slovensku sme pred premiérami lietali vrtuľníkmi, na hercov čakali davvy fanúškov. V Trenčíne čakalo na Ibrahimov podpis tisíc ľudí. Aby sa ho dotkli. A keď pred projekciou vystúpil na scénu, mal ovácie ako Pavarotti.

Teraz v Bamaku som nesledoval obrazovku, ale reakcie Ibrahimovej rodiny. Afričania sú úžasní diváci. Žijú s príbehom, úžasne sa smejú gagom, slzia pri utrpení hrdinov. Pokojne si môžete pozrieť každý film na ich tvárach. Tu to bolo o to zaujímavejšie, že obrazovku sledovala rodina, rôzne skladačky génov Ibrahimovho otca a jeho dvoch manželiek.

Otec sa držal dôstojne, ako skúsený štátnik. Najprv musí film vidieť. Deti jasali od prvej chvíle, keď sa Ibrahim objavil na plátne. Krátko po začiatku je scéna, kde Zuzana kamionistom vypustí prasce a oni ich márne naháňajú. Tu sa všetci v izbe vľali od smiechu po zemi. A ďalej žili s filmom, tleskali, vášnivo radili Ibrahimovi, čo má robiť. Po bitke v motoreste dvaja malí bratia vyskočili zo zeme a bojovali po Ibrahimovom boku až do víťazného konca.

Potom prišla tá scéna, ktorú som zažil vo vypreda-

nom bratislavskom amfiteátri. Veľký zaľúbený černocho objíma bielu zlatovlásku. Hrozí, že jeho cit by nemusel byť beznádejný.

V tom amfiteátri som cítil, ako sa zodviha ľadová vlna nesúhlasu hladiska, potom tajfún piskotu, a nakoniec odpúšťajúcu úfavu, keď to všetko našťastie dopadne zle.

Teraz som tú istú scénu pozeral v Afrike. V miestnosti plnej Ibrahimových súrodencov. Kabína kamiónu, nádherná belošská samica, zlatovlasá, kozatá, líca ako z marcipánu, a dotýkajú sa jej Ibrahimove ruky. Hladkajú ju.

Ibrahimov hlas pri preklade dostal zamatový tón, francúzština je na také scény ako stvorená. Nikdy som netušil, koľko sľubov a vášne je v tej scéne povedaných.

Nestíhal som sledovať, koho to najviac zasiahlo. Súrodencov samozrejme. Ale tri osoby boli najdôležitejšie. Otec Mammadou Maiga mal tvár rozsvietenú ako vianočný stromček, nadvihol sa v kresle a Ibrahimove ruky boli jeho rukami. Lebo v tej chvíli bol aj on slávny európsky filmový herec, objímajúci na filmovom plátne hollywoodskú krásavicu. Toto bol jeho triumf. Spravil to, čo v starých dobrodružných filmoch robia hrdinovia, keď dobývajú hrad. Vystrelia z luku trojzubec na lane, ktorý sa zachytí na hradbách, a oni sa po lane vyštvierajú na sokovu baštu. Ibrahim bol jeho trojzubec.

A Ibrahim? Pozrel som sa mu pod nohy a videl som tam asi desať centimetrov vzduchu. Ibrahim sa vznášal. Bol veľký, najväčší, najnajväčší. Komu sa podarí odísť z chalúčky s batôžkom do sveta a vrátiť sa z neho ako filmová hviezda? Ibrahimovi sa splnil rozprávkový sen a on ho teraz pred svojou rodinou prežíval v bdelom stave.

Tam, kde znel v bratislavskom amfiteátri ten zlý piskot, celá africká rodina vstala a Ibrahim mal triumfálny potlesk na otvorenej scéne. Ale ešte tu bola tretia tvár, mamina. Mama nesledovala iba filmovú scénu svojho syna so slovenskou herečkou. Videla za ňou všetky tie ostatné biele ženy, ktoré mámia jej syna, a mala oňho strach. Ale páčilo sa jej pred druhou manželkou, že jej syn je slávny filmový herec a spevák. S ňou mal Mammadou Maiga svojho supersyna. (Ja som potom nevydržal, a aj keď iba adoptovaný, som sa mamy spýtal, aké je to v moslimskom manželstve, s druhou ženou v dome. Ani na okamih nezaváhala a povedala: "strašné".)

Kritik by napísal, že film Fontána pre Zuzanu mal v Ibrahimovej rodine nečakaný úspech. Po titulkoch vypuklo úplné šialenstvo. Decká sa od šťastia štipali, sáčali, spievali. Otec naznačil synovi, že môže vojsť do jeho náruče. Už sa znova kontroloval, ale bolo vidno, že starý profík je dojatý.

A potom ktosi dostal geniálny nápad. Pustíme si ten film ešte raz. A všetci sa posadili na svoje miesta a celkom odznova, ako keby film Fontána pre Zuzanu nikdy nevideli, si dali repete.

Hovorí sa, že môžeme zopakovať situáciu, ale nikdy nezopakujeme zážitok. O Afričanoch to neplatí.

Keď som potom prišiel do domu v ktorúkoľvek hodinu, film bežal a pred televízorom sedeli niektorí členovia rodiny. Ibrahim tam ani nebol, ale oni mali zázračnú pamäť. Zborovo hovorili všetky dialógy tak, ako ich pre-

kladal pri prvom premietaní, ale o zlomok sekundy skôr. A ten najmenší, najbystrejší, Almami, ich nakoniec vedel aj po slovensky. Prehrávali si rôzne scény, dohadovali sa, kto bude Gogo a kto Vápno.

Disco

Musím začať od začiatku. V prvom ročníku gymnázia som sa zamiloval do spolužiačky, a keď sa ona prihlásila do tanečnej, prihlásil som sa aj ja. A aby som v tom nebol sám, prinútil som svojho najlepšieho kamaráta, aby sa do toho namočil so mnou. Moja láska mala šikmé čierne oči, pred ktorými mi mäkli kolená. Aby som vôbec dokázal požiadať ju o tanec, musel som vypíť v šatni aspoň pol litra pašovaného vína. Tančmajster bol priateľ mojej mamy. Keď videl, ako tancujem, zobral ma do stredu kruhu. On robil dámu a nacvičoval so mnou čača.

Mal som meter deväťdesiatpäť, on meter šesťdesiatpäť, ja som mal šesťnásť, on päťdesiat. Boli sme komická dvojica. Zomieral som od hanby, ale nemal som silu vymaniť sa z jeho objatia. Klavirista zahral pár taktov čača, ja som zmätene pohyboval nohami, stúpil som tančmajstrovi na nohu, on sa zatackal, spadol a strhol ma na seba.

Chvíľu sme sa váfali na dlážke, nevedeli sme vstať z lesklého parketu, bolo to ako v groteske. Všetci sa smiali, iba tá moja láska nie. Ale ja som bol doživotne ako tanečník frustrovaný. Už nikdy som sa pri tanci neuvoľnil, a nakoniec som celkom prestal tancovať.

A predsa sa možno raz stane, že sa stretnem s jedným bradatým mužom v strednom veku, pozdravíme sa, prehodíme pár priateľských fráz, a keď sa ma ten, čo bude so mnou, spýta, odkiaľ toho muža poznám, poviem: "Pár razy sme si bezvadne zatancovali v Bamaku na diskotéke". Ten bradatý chlapík bude Otto. Na tretí deň ma vyťahol na diskotéku, aby Dietrichova snúbenica stále iba neplakala.

Naplánoval som si, že budem cuckať kolu a ulievať sa, ale tam to jednoducho nejde. Tam sa na diskotéke tancuje. A keď som sa poobzeral okolo seba, tak som zistil, že tu to je jedno, ako tancujem. Lebo všetci tancovali ako malí bohovia. A tak som sa postavil na parket a zabudol som, že som to ja, a nechal som do seba vtekať tú muziku. Páni, to bola paľba, zo štyroch obrovských rebrákov, trošku premodulovaná šialená tamtamová muzika. A ja som zmizol a zostal iba tanec. Tancoval som, tancovalo to, tancovali sme. A zrazu sa mi zachcelo tancovať tak, ako keby som hral basket a všetci ho hrali so mnou, celý parket boli basketbalisti, a potom sme tancovali podľa jednej poďobanej baby, a potom podľa chlapíka s hranatou hlavou, a ja som bol celý čas preč, bol tam iba môj tanec, navíjal sa na mňa ako hodváb na priadku morušovú, celý som bol omotaný muzikou, bol som lesklý, krásny, čierny. Tiekol zo mňa pot, svietili mi uši, mal som zatvorené oči a vnímal som spolupatričnosť ku každému na parkete. Žiadne trojminútové sladčičky, ale dvadsaťminútové maratóny. Ľudia, premárnili som dvadsaťpäť rokov života. Veď ja som rodený tanečník.

Ako nám ich zobrali

Máte doma atlas? Tak sa pozrite, kde leží mesto Timbuktu. Pomôžem vám, je to v Mali na južnom konci Sahary. Keď sme tam s Ibrahimom Maigom pristáli, bolo mesto obklúčené vzbúrenými Tuaregmí a odrezané od sveta záplavami rieky Niger. Z lietadla to vyzeralo veľmi zvláštne: voda, voda, voda, všetko vytopené, a hneď sucho, sucho, sucho, všetko vysušené. Letisko v Timbuktu vyzerá, ako keby prázdny sklad nábytku obsadili mimozemšťania a premenili ho na svoju základňu. Letisková budova sú štyri hlinené steny s plechovou strechou, okolo je najmodernejšia letisková a spojovacia technika s parabolami antén, v pozadí pár veľmi lesklých stíhačiek, ktoré vyzerajú, že by mohli lietať dosť rýchlo. Naše lietadlo bola hračka, ktorá zázrakom dopravila z Bamaka dvadsať ľudí, dve kozy a vrecia s poštou. V letiskovej budove sa tiesnili desiatky záhadných mužov v burnusoch, spoza ktorých bolo vidno iba ohnivé čierne oči. Bolí sme na planéte Sahara.

Všetci cestujúci museli prejsť cez colnú kontrolu, čo bol preglejkový pult v kúte letiskovej budy. Za ním stál dvojmetrový mladý černochoch, šťihly ako škára vo dverách, oblečený v čiernej koži, na očiach zrkadlové okuliare, na hrudi sa mu jagalo zlaté slnko zavesené na hrubej zlatej reťazi. Satanov bubeník. Prezeral si naše letenky mlčky a dlho, pozrel sa na nás, na letenky a potom ich pokojne roztrhal. No, čo sa dá robiť, mohol aj nás. Ale chlieb so soľou na privítanie to nebol, to vám poviem. O tri dni som mal odlet z Bamaka do Európy, Ibrahim sa veľmi jemne ohradil. Chcel vedieť, či si černochoch všimol, že tam boli aj spiatocné letenky. Samozrejme, že si to všimol, ale nebudeme ich potrebovať, pretože Cherif práve vydáva dcéru a vykúpil tieto aerolinky pre svadobných hostí. Vedeli sme, že autom sa vrátiť nedá, mesto je obklúčené bandami vzbúrených Tuaregov, lode neplávali, lebo sú záplavy. Očami som sa spýtal Ibrahima, čo teraz a on ma upokojil tým, že pokrčil plecami. Chcel som vedieť, kto je Cherif, a Ibrahim mi povedal, že je to kráľ, najmocnejší a najbohatší muž južnej Sahary. Spýtal som sa, či sme stratení, a Ibrahim znova povedal: "Neboj sa. Mám tu v okolí bratranca, ktorý sa vyzná. Nič nerobí, len flámuje a každého pozná. Musíme sa pokúsiť nájsť ho niekde na Sahare."

Nechcú nám ich dať (letenky)

Ibrahimov bratranec Moctar El-bouchari zisťoval, čo sa dá spraviť s naším odletom. My s Ibim sme zatiaľ mali vznešený program: vybrali sme sa navštíviť príbuzných.

Rituál bol stále rovnaký. Zastali sme pred domom a Ibrahim "zmeneným" hlasom pozdravil. Z domu vyšiel príbuzný a žasol. Ibrahim sosákom pil nektár toho úžasu. Príbuzný chvíľu nechápavo pozeral, potom si pretrel oči a začal sa smiať takým vysokým chrapľavým smiechom, aký zo seba vydávajú Afričania, keď im vyrazí poistky. A potom sa začali s príbuzným navzájom búchať do pliec a tancovali nádherný rituálny tanec a vyžarovali toľko pozitívnej energie, ako keď uprostred slnečného poludnia vzplanie tisícwotová žiarovka. Bolo to úžasne obohacujúce, takých prvých šesť návštev, ale po troch hodinách

mi liezli na nervy, lebo boli jedna ako druhá a ja som mal pocit, že mi začína šibať.

Všetky domy v Timbuktu sú rovnaké: štyri múry, nádherné tepané vchodové dvere a vnútri nič. Presnejšie, takmer nič: piesok, koberec, čajník a videorekordér. Za každým sme vošli, sadli si na koberec a vypili sme s domácim z miniatúrnych šálok pekelné silný čaj. Prvá šálka ma zobudila, druhá prebudila, tretia vybudila, štvrtá vytočila, piata rozkokošila, šiesta katapultovala niekam na hranice superbdenia a sna. Predstavte si šesťposchodový dom, do ktorého niekto namontoval výťah na desať poschodí, strčil vás doň a zmačkol desinu. Vyletel som cez strechu reality na divoký tobogán halucinácií, v ktorých ma obklopil zástup čiernych príbuzných v nočných košeliach.

Po návrate domov nás čakal Moctar El-bouchari s neutrálnou správou. S letenkami nie je nič nové, ale na druhý deň nás prijme sám veľký šerif. Povedal Moctar El-bouchari a dodal: "Ak sa dobre vyspí." V živote mi nenapadlo, že sa raz večer budem modliť, aby preboha Cherif Haidara Abdourahmane búval ako anjelik. Alah nech chráni jeho spánok.

Prijal nás Cherif

Ibrahimov bratranec nás priviedol k Cherifovmu kráľovskému sídlu. Je to nádherná poschodová murovaná budova s tepanými vchodmi, ktoré strážia po zuby ozbrojení muži z kráľovskej gardy. Pred hlavným vchodom parkuje asi dvadsať džípov Nissan Patrol. Vošli sme do budovy, strážcovia nás viedli kľukatými chodbami, ktoré ústili na veľký dvor. Uprostred stál obrovský stan s parabolickou anténou. Pred stanom posedávali nižší radcovia a stráže. Moctar El-bouchari vysvetlil, kto sme, a ja som vytiahol z tašky žblnkajúce čokolády, sponzorský dar firmy Figaro určený africkým deťom a pár som ich rozdal niektorým prísne vyzerajúcim starcom. S veľkou chuťou tie čokolády vypili, vylízali obaly a začali sa na nás usmievať. Najstarší nás vpustil do stanu a zrazu sme sa ocitli v orientálnej rozprávke. Na zemi boli vzácne koberce, desiatky farebných vankúšikov, na opačnej strane bol z pozlátených kožených vankúšikov vytvorený akýsi prízemný trón s výhľadom na najväčší súkromný televízor, aký som dovtedy videl. Medzi vankúšikmi klačali dvorania.

Teraz je to sranda, ale tam som myslel, že sa mi sníva. Pamätáte si ilustrácie Rozprávok tisíc a jednej noci? Bolí na nich bradatí chlapi s iskrivými očami, oblečení v rôznofarebných košeliach, na nohách mali zlaté črievice s vysokým nosom a ponížene sa klaňali sultánovi. Tak presne to sa tu dialo. Keby nešlo o život, tak si myslím, že som na detskom predstavení Aladinovej lampy na Novej scéne.

Ktosi mi dal ranu do boku a prinútil ma padnúť na kolena a vzdať úctu vládcovi. Cherif Haidara Abdourahmane sedel so skríženými nohami v koženom tróne, jednou rukou preberal guľky z modlitebnej retiazky, v druhej ruke mal diaľkový ovládač a prehadzoval programy. Vôbec nebral na vedomie, že niekto vošiel. Ani veľmi nemohol, lebo ho naplno vyťažovala zvláštna kombinácia

činností. Jedno oko mal upreté niekam dohora k Alahovi a druhým sledoval útržky televíznych programov. Kľáčali sme na piesku, hlavy sklonené na koberček, vedľa mňa sa hrbil Ibrahim a Moctar El-bouchari. Ten nás pošepky varoval, aby sme bez pokynu nevstávali, neodvážili sa zdvihnúť zrak, nedajbože prehovoriť. Všetko by bolo stratené. Kľáčali sme predklonení aj s celým dvorom, ako zakliati, a ja som pochopil, že radcovia čakajú na vhodnú príležitosť. Konečne sa niečo pohlo. Jedným okom som šmíroval, ako sa najstarší dvoran, s ústami od čokolády, čiže náš človek, doplazil k Cherifovi a niečo mu ponížene pošepkal.

Cherif sa k nemu ani neotočil, iba sa zrudene spýtal: "A čo chcú cudzinci?"

Dvoran: Šušušušušušu...

Cherif nič.

Dvoran: Šušušušušušu...

Cherif nič.

Už ma boleli kolená aj chrbát a Cherif nič.

Mal som pocit, že sme tam hodiny. Zrazu Cherif pohlol prstom, dvoran sa otočil k Moctarovi El-boucharimu a ten dal povel, aby sme sa na kolenách doplazili k Cherifovi.

Vyslovil som mu v našom mene tisíc ponížených poďakovaní, že bol taký láskavý a prijal nás, nehodných jeho pozornosti, aby sme vyslovili svoju poníženú prosbu.

"Čo chcú cudzinci?" spýtal sa Cherif teatrálna a preberal pritom gufky svojho zlatého ruženca. Ani o nás nezavadol pohľadom.

Moctar El-bouchari mu vysvetlil, že sa za každú cenu potrebujeme dostať späť lietadlom do Bamaka a odtiaľ do Európy.

Cherif iba pokrútil hlavou. Nie. Strašne pomaly preberal ruženec a Moctar El-bouchari náhlivo a prosebne vysvetľoval, že Ibrahimova rodina pochádza z Timbaktu a ja som spisovateľ, ktorý napíše o jeho múdrosti a láskavosti a veľkorysosti úplné legendy. To trochu zabralo.

A ja som nevydržal a pozrel sa naňho. Chcel som vedieť, čo je to za chlapa, čo ma dostal na kolená. Bol to drobný, asi šesťdesiatročný chlapík, trochu zvädnutý, plný potláčanej energie a zvláštneho nebezpečného napätia. Aj on sa pozrel na mňa a ja znova naňho. Mám taký citák na pohľady. Hneď vidím: tento človek nie je môj, všetko stratené. Alebo: tamten je neutrálny, škoda času. Ale tento bol môj. Za sekundu sme si očami vymenili všetky dôležité správy a bolo jasné, že sa nudí. Potreboval si podebatovať, pochváliť sa, zveriť sa a ja som mu telepaticky vnukol, že má šancu. Ani ma neprekvapilo, že z ničoho nič kývol prstom a Moctar El-bouchari mi pošepkal, že mám vstať a ísť k nemu. Dvorania zodvihli Cherifa z podušiek. Bol mi asi po plece a kývnutím hlavy ma pozval do vedľajšej miestnosti, oddelenej závesom. Nebolo tam nič, iba na piesku stolík s niečím zakrytým obrúskom. Moctar El-bouchari išiel s nami. Cherif sa pyšne postavil pred stolík, stiahol obrúsok ako kúzelník, usmial sa a povedal: "Mám telefón, nechceš si zatelefonovať?"

"Tisíc násobná vďaka, ale...Nemám komu volať..."

"Volaj, kam chceš," povedal Cherif Haidara Abdou-

rahmane a vyrástol o meter. "Môžeš volať do Ameriky, do Ruska, domov, kam chceš a ako dlho chceš."

Predomnou stál zrazu v nočnej košeli chalan, ktorý sa strašne potreboval pochváliť novou hračkou niekomu, čo to ocení a kto sa ho nebojí.

"No...volaj!" naliehal Cherif.

Tak som vytočil Európu, Slovensko, Bratislavu, náš byt, črn, črn...črn, črn. Nikto nebol doma a tak som hovoril do slúchadla: "Ahoj, volám ti zo Sahary...je tu teplo a plno piesku. Mám sa dobre a už končím. Ahoj." A položil som.

"Boli prekvapení, čo...?" povedal Cherif a žiaril od spokojnosti.

Supervizitka

Cherif Haidara Abdourahmane, kráľ južnej Sahary, princz rodu saudskearabských šejkov a doživotný prezident všetkých občanov republiky Mali žijúcich v zahraničí, pán nad životmi obyvateľov Timbaktu a momentálne aj našimi, nám ponúkol priateľstvo. Dovolil mi zavolať zo svojho supersatelitného telefónu domov a pozval nás na prebiehajúcu svadbu svojej dcéry. Ibrahim dodnes tvrdí, že kvôli tomu, že pozná jeho otca. Ja som presvedčený, že ho očarila roztopená čokoláda, originálny privesok na kľúče, ceruzka s nápisom Nissan a prísľub, že o ňom napíšem do Staromestských novín. Náš spor s Ibrahimom o Cherifovo srdce sa vyriešil jednoducho. Ja som mu dal svoj nožik a on ma obdaril vizitkou. Ale akou...? Dal mi supervizitku s vloženým platinovým drôtkom.

Keď sme vyšli zo stanu, uvedomili sme si, že o letenkách nepadlo ani slovo. Ale všetci sa nervózne pýtali: "Dal vám vizitku?"

"Dal."

"Ukážte."

Tak som im tú vizitku ukázal a oni si vydýchli. "Vy už žiadne letenky nepotrebujete. Odteraz celé mesto vie, že ste Cherifovi hostia a priatelia. Ste pod jeho osobnou ochranou. Vaše lietadlo odlieta o ôsmej ráno, ale vy môžete spať do obeda a oni na vás počkajú. Ste tu doma."

Spracoval FL

GREENWAYS - ZELENÉ STEZKY

Krátce z historie

Krátce po revoluci 1989 se vytvořila skupinka nadšenců kolem občanského sdružení Greenways-Zelené stezky, která začala pracovat na myšlence jak objevovat a zároveň chránit unikátní kulturní a přírodní památky české krajiny. Z iniciativy tohoto sdružení vznikla v roce 1995 trasa pěších turistů Praha-Vídeň a v roce 1997 byla mezi těmito evropskými velkoměsty vyznačena i dálková cyklotrasa. Od roku 1998 je koordinátorem programu Nadace Partnerství se sídlem v Brně.

GREENWAYS PRAHA - VÍDEŇ

Prahou a Vídní, branami do střední Evropy, vstoupilo na stezky Greenways již mnoho domácích a zahraničních turistů a novinářů. Je to neobvyklá stezka plná památek, malebných zákoutí a stezek. Trasa kolem 440 km vede přes tajemné a ve střední Evropě jedinečné sklepní uličky dolnorakouského Weinviertel, dále přes unikátní oblasti patřící do seznamu památek světového kulturního dědictví UNESCO Lednicko-valtický areál, biosferickou rezervaci Pavlovské vrchy, bilaterální národní park Podyjí - Thayatal, další unikátní opět ze seznamu UNESCO městskou rezervaci Telč, a závěrem přes jedinečnou biosferickou rezervaci Třeboňsko. Není nutné celou trasu absolvovat na kole, podle nabídky, kterou můžete získat u tour operátora, Greenways Travel Club v Mikulově, je možné podle vašeho přání trasu naplánovat s obměnami podle přání zákazníka. Určitě stojí za to navštívit i část Greenways trasy. Ke všem vašim otázkám je Greenways Travel Club připraven podat vyčerpávající informace.

Dlouholetá spolupráce mezi neziskovým sdružením pro České Greenways a touroperátorem, zajišťujícím služby, vyústila do nové a netradiční nabídky pro turisty. Cílem návštěvy tak kromě hradů a zámků mohou být i projekty neziskových sdružení a občanských iniciativ, které pečují o památky, chrání přírodu nebo organizují kulturní akce. Setkání s lidmi a jejich práci je skvělou příležitostí pro poznání kultury, mentality a problémů, ve kterých lidé v Česku opravdu žijí. Na podporu a rozvoj těchto neziskových aktivit pak každý z klientů může prostřednictvím touroperátora a Nadace Partnerství poukázat příspěvek ve výši 12% z ceny.

Cílem je vytvořit z Greenways na trase Praha-Vídeň model udržitelného regionálního rozvoje spojeného s ochranou přírodního a kulturního dědictví a s posilováním jedinečnosti místních komunit.

Na tomto programu pracuje česká organizace již jeden rok společně s americkým občanským sdružením Friends of Czech Greenways. Na jaře tohoto roku se

začala rozvíjet myšlenka vytvořit i partnerskou organizaci v Rakousku. Cílem českých a rakouských Greenways budou společné přeshraniční projekty, které posílí rozvojem šetrné turistiky především přihraniční oblasti Jižní Moravy a Weinviertel.

Pakliže budete mít zájem o více informací obraťte se beze všeho na tyto adresy :

Greenways / Zelené stezky
Panská 7-9, 602 00 Brno
Česka rep.
Tel.: ++420-5-42218350
E mail: greenways@ecn.cz

Greenways / Österreich
Wildenhaggasse 34
A-3423 St. Andrä-Wördern
Tel : ++43-2242-313 42
E mail: franz.meister@ba-net.at

Informace týkající se kulturní cyklistické stezky Praha - Vídeň na www.pragueviennagreenways.org

THE GREENWAYS FESTIVAL SINGERS (USA)

A Duo Sonare (kytara) pod vedením Judith Clurman

Všechny již zmiňované Greenways organizace vám představují nově vytvořený orchestr, který tvoří jedni z nejlepších New Yorkských chorálových zpěváků pod vedením vynikající a velmi známé dirigentky Judith Clurman. Tento soubor chce díky muzice, zpěvu podpořit myšlenku společných setkání na Greenways trase Praha - Vídeň, a uspořádá čtyři koncerty ve městech Brno, Mikulov, Bratislava a Vídeň.

Díla skladatelů Mouton, Mozarta, Stravinského, Oquin, Haydna, Zappy, Tucapského, a Castelnuovo-Tedesco. Skladba Ave Maria od Wayne Oquin bude mít ve Votivkirche svou světovou premiéru.

Společně s českým centrem ve Vídni Vás srdečně na tento koncert zveme.

Koncert se koná ve středu 12. 7. 2000. Začátek 19,30 hod.

Ve VOTIVKIRCHE

Vstup volný